

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 8 Ιουνίου 2025 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 876

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΟΙ ΑΜΟΙΒΑΙΟΙ ΕΚΒΙΑΣΜΟΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΑΙΓΙΣΤΙΚΟΙ

Η τρικυμιώδης σχέση Τραμπ και Μασκ

Από το διαζυγίό τους οι δύο ισχυροί άνδρες των Ηνωμένων Πολιτειών έχουν να χάσουν πολλά

Το αρχικό «συναινετικό διαζύγιο» του ιδρυτή της Tesla Ελον Μασκ από τον Αμερικανό πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ εξελίχθηκε σε τοξική διένεξη με βαρύτατες αλληλοκατηγορίες. Οι βασικές αιτίες της αποχώρησης του Μασκ από το πλευρό του Τραμπ ήταν η κατακύλα

της μετοχής της Tesla, οι αντιρρήσεις του για την πολιτική δασμών, αλλά και η αθέτηση των στόχων του Μασκ για περικοπές δύο τρις. δολαρίων στις δημόσιες δαπάνες από το υπουργείο του για την κυβερνητική αποτελεσματικότητα (DoGE). **Σελ. 16**

■ **Στην «Κ»** μιλούν ο ακαδημαϊκός Τίμοθι Σνάιντερ και ο καθηγητής Διακυβέρνησης του Χάρβαρντ και συγγραφέας Ντάνιελ Ζίμπλατ. **Σελ. 18, 19**

ΕΥΘΑΝΑΣΙΑ

Ερωτηματολόγιο μιας δύσκολης απόφασης

Η πρόταση νόμου της βουλευτριάς Ειρήνης Χαραλαμπίδου για τον υποβοηθούμενο θάνατο επανέφερε στο προσκήνιο ένα μεγάλο και θεμελιώδες ζήτημα που απασχολεί πολλές χώρες, αυτό του δικαιώματος στη ζωή και τον θάνατο. **Σελ. 7**

ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΩΝΙΑ

Ευρωπαϊκό SOS από τη Βαρσοβία λόγω Ναβρότσκι

Η νίκη του Κάρολ Ναβρότσκι το περασμένο Σάββατοκυριακό θα έχει άμεσες συνέπειες στην Πολωνία. Η υπουργός Εσωτερικής Ασφάλειας των ΗΠΑ υποσχέθηκε στους Πολωνούς υποστήριξη στον τομέα της ασφάλειας, εφόσον ψήφισαν τον Ναβρότσκι. **Σελ. 20**

ΠΑΡΑΝΟΜΙΕΣ ΣΤΟ ΛΑΤΣΙ ΤΗΣ ΠΑΦΟΥ

Πρώτα χτίζουν και μετά νομιμοποιούν

Προκύπτει σωρεία παρατυπιών - Ερωτήματα γύρω από τον ρόλο του ΕΟΑ

Το υπό ανέγερση τουριστικό συγκρότημα ισραηλινών συμφερόντων σε χώρο όπου λειτουργούσε το Elia Latchi Holiday Village, που μετονομάστηκε σε Zening Hotel Eco Resort, ίσως να αποτελεί σύμφωνα με επιστολή που έχει στη διάθεσή της η «Κ» την επιτομή των παρανομιών και αυθαιρεσιών που συντελέστηκαν στην περιοχή από τον ιδιοκτήτη του

έργου. Παρά τις διαπιστωμένες παρανομίες από κρατικούς φορείς, η αρμόδια πολεοδομική αρχή, που είναι ο ΕΟΑ Πάφου, προχώρησε στη νομιμοποίησή του. Εξέλιξη που εγείρει ζήτημα τεράστιων ευθυνών, πολιτικών, υπηρεσιακών αλλά το κυριότερο, έφερε στην επιφάνεια την απουσία ελέγχου επί των οργάνων που έλαβαν τις τελικές αποφάσεις. **Σελ. 3**

ΑΚΕΛ

Στο σταυροδρόμι της ιστορίας του

Η Εξεκία Παπαϊωάννου ετοιμάζεται για το εκλογικό συνέδριο, μελετώντας τα επόμενα βήματα του κόμματος, τις θέσεις του και το μέλλον στελεχών. **Σελ. 6**

ΦΑΚΕΛΟΣ ΣΙΝΑ

Καλό το κλίμα στο Κάιρο

Τα αποτελέσματα της συνάντησης των ΥΠΕΕ της Ελλάδας και της Αιγύπτου σχετικά με το θέμα της μοής Σινά. **Σελ. 22**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Α λα καρτ νομιμότητα

Οι πολεοδομικές παρανομίες και μάλιστα με τρόπο απροκάλυπτα προκλητικό δεν αρμόζουν σε ένα σοβαρό κράτος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίπτωση με την οποία ασχολείται ξανά σήμερα η «Κ», στο Λατσί, στην Πόλη Χρυσόχους, όπου παρά τις διαπιστωμένες αυθαιρεσίες η ανέγερση συνεχίστηκε κανονικά, και εκ των υστέρων νομιμοποιήθηκε από τον ΕΟΑ Πάφου. Προσπάθειες παρέμβασης, ασυνεννοησία και κρατικές δυσλειτουργίες εγείρουν ερωτηματικά για το πώς διασφαλίζεται η νομιμότητα και αν το κράτος μπορεί να επιβληθεί και να σταματήσει εν τη γενέσει τους τις παρανομίες.

ΛΟΓΩ ΤΗΣ ΜΕΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ

Διέξοδος οι επενδύσεις για καταθέτες

Η μείωση επιτοκίων φέρνει νέα πραγματικότητα στις αποδόσεις των καταθέσεων. Τα χαμηλά καταθετικά επιτόκια κάνουν λιγότερο ελκυστικές τις καταθέσεις. Αν οι καταθέτες θέλουν

να αυξήσουν τις αποδόσεις των «παρκαρισμένων» χρημάτων τους, ενδεχομένως θα πρέπει να στραφούν σε επενδυτικές επιλογές και επενδυτικά προϊόντα. **Οικονομική, σελ. 3**

ΘΕΑΤΡΟ

Παραδίδονται «Μαθήματα κωμωδίας»

Ο Θοδωρής Αθερίδης, συγγραφέας και σκηνοθέτης του έργου «Μαθήματα κωμωδίας», η οποία έρχεται στην Κύπρο, μιλάει στην «Κ» και απαντάει αν μπορούν να παραδοθούν μαθήματα κωμωδίας. **Τέχνες, σελ. 3**

ΙΣΤΟΡΙΑ

Κατακλυσμός 1884 και το εύδρομο «Μιαούλης»

Η έλευση στην Κύπρο του πλοίου «Ναύαρχος Μιαούλης», τον Ιούνιο 1884, έφερε δάκρυα χαράς. Η παρουσία του πλοίου στη Λάρνακα διπλασίασε τους πανηγυριστές του Κατακλυσμού. **Τέχνες, σελ. 4**

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Όλα είναι τέλεια

Το καρέ έπαθε Σαλακά! Και εξηγούμαι γιατί πολύ φοβάμαι ότι κάποιοι ανωνύμως δεν γνωρίζουν τους αστέρες του TikTok. Η Κατερίνα Σαλακά είναι Ελληνίδα life coach, τα βίντεο της οποίας γίνονται viral λόγω της υπερχειλίζουσας θετικής της ενέργειας. «Είμαι όμορφη και γεμάτη αυτοπεποίθηση!» λέει με κάτσηρα δόντια και κατάξανθα μαλλιά κοιτώντας κατάματα τους followers της. «Πρόκειται για είδωλο» εξήγησε η Ιουλία στις φιλενάδες της. «Ένα πρότυπο θετικότητας στους δυστοπικούς καιρούς που ζούμε».

«Τουτέστιν;» αναρωτήθηκε η συνήθης ύποπτη συνταξιούχος θεολόγος Θεοπίστη Θεοδούλου. «Τουτέστιν, για να παραφράσω τον βάρδο: είμαι στα πάνω μου, όλα είναι τέλεια, ο έρωτας μωρό μου είναι ψυχεδέλεια. Ενίοτε και η πολιτική είναι ψυχεδέλεια... Για να το πω λαϊκά ώστε να το αντιληφθούμε όλες – συγκεντρώσου Θεοπίστη! – δεν θα επιτρέψουμε σε κανένα δημόσιο πρόσωπο να μας τρελάνει. Όλα είναι τέλεια!».

Συνέβησαν διάφορα περιστατικά μέσα στη βδομάδα. Το πιο βαρύ όμως περιστατικό έφερε την υπογραφή του δημάρχου Πάφου Φαίδωνα Φαίδωνος, ο οποίος επανήλθε με το πιασάρικο θέμα των ναρκωτικών. Συγκεκριμένα, δύο χρόνια πριν, τον Μάιο του 2023, ο ιδιουσγκρασιακός (sic) Φαίδωνας δήλωσε ότι η μεταφορά ναρκωτικών γίνεται με... πεζούνια! «Τουτέστιν», πρόλαβε η Ιουλία τη Θεοπίστη, «οι ναρκέμποροι κάνουν τη βρώμικη δουλειά, τοποθετώντας δόσεις ναρκωτικών στα πόδια των περιστεριών». «Υπάρχει κάτι πιο προωθημένο απ' αυτό;». «Βεβαίως, καθώς μιλάμε για τον Φαίδωνα».

«Μια εξτραβαγκάντζα! Ο Φαίδωνας δήλωσε πως καταναλώνονται στην Κύπρο 30 τόνοι ναρκωτικά τον

χρόνο κι έριξε τη βόμβα: Εταιρείες Forex που εδρεύουν στην Κύπρο κάνουν ξέπλυμα χρήματος των καρκωτικών. Συγκεκριμένα της Λατινικής Αμερικής». «Μήπως τα λέει λίγο φλου ο Φαίδων;». «Γι' αυτό τον κάλεσε η Αστυνομία να δώσει γραπτή κατάθεση αλλά ο Δήμαρχος... δεν ευκαιρούσε. Ας μην αγχωνόμαστε όμως, όλα είναι τέλεια! Η πολιτική με ορίζοντα το 2028 μάς επιφυλάσσει πολλά επεισόδια».

«Μπορεί να πάθαμε Σαλακά, αλλά αν πρόκειται για την ΕΔΕΚ η αισιοδοξία σπκνέει τα χέρια ψηλά» είπε η Καλαμαρού. «Ο συμπασθής κατά τ' άλλα Νίκος Αναστασίου εξελέγη με το μυθώδες νούμερο των 1.474 ψή-

φων. Κατ' αρχάς από τη φωτογραφία και μόνο, καθώς χίλιες λέξεις, φαίνεται ότι είδε φως και μπήκε». «Επί του περιεχομένου;». «Έχουμε ευθύνη να γίνουμε ξανά μια γροθιά, η γροθιά σύμβολο του κόμματός μας, δήλωσε». «Ας κόψει κάτι κι αυτός. Μόνο το κάθε σπίτι και κάστρο δεν θυμήθηκε».

«Ο Οδυσσέας, πάντως, που είναι πιο της δημοσιότητας, δεν διάσσε να εκτεθεί στα μαρμαρένια αλώνια του lifestyle», σχολίασε η Ιουλία. Αλλά όταν αντίκρισε το άδειο βλέμμα της Θεοπίστης έδωσε τις απαραίτητες εξηγήσεις: «Βγήκε στην εκπομπή της Χριστιάνας και δεν διάσσε να τσαλακωθεί. Όχι Θεοπί-

στη δεν εννοώ το πουκάμισό του που ήθελε όντως ένα πέρασμα στο σίδερο παραπάνω (και ένα size μικρότερο τολμώ να πω). Αναφέρομαι στο σαν έτοιμος από καιρό στυλάκι, είτε μίλαγε για τη γυναίκα του, είτε για την αμφιλεγόμενη επίσκεψή του στην κρεβατοκάμαρα του Προεδρικού».

«Επιμένετε ότι όλα είναι τέλεια;» ρώτησε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, υπονώντας προφανώς κάτι ιδιαίτερος πικάντικο. «Εδώ που φτάσαμε πρέπει να το πούμε ξανά και ξανά ώπου να το πιστέψουμε». Και προτού προλάβει να μιλήσει η Θεοπίστη θέτοντας το αμείλικτο ερώτη-

μα («Τουτέστιν;»), η κόκκινη χήρα άνοιξε το πονεμένο κεφάλαιο Νίκος Πελετιέ: «Οι γυναικείες οργανώσεις τον κατήγγειλαν για σεξισμό και υποκίνηση βίας, εκδόθηκε ένταλμα σύλληψης, κατηγορήθηκε γραπτώς κι αφρέθηκε ελεύθερος». «Μιλάμε για τον ίδιο Πελετιέ που απειλεί ότι θα κατέλθει ως υποψήφιος στις βουλευτικές εκλογές;». «Ακριβώς. Και για να μη γενικολογούμε, ιδού δείγμα γραφής λαμπρό από το παραλήρημά του στο περίβητο βίντεο: Θα εκπαιδεύσω τη γυναίκα σου για 1.000 ευρώ... θα τη μεταμορφώσω... θα την τιθασεύσω... θα την κάνω υπάκουη». «Από το όλα είναι τέλεια, κρατάω την ψυχεδέλεια». «Και πού ν' ακούσεις

την κατακλείδα: δεν αναλαμβάνω γυναίκες άνω των 35 ετών ή 80 κιλών, είπε». «Άλλα τα χείλη των χαρτοπαιχτών» ψέλλισε σοκαρισμένη η Θεοπίστη.

«Για τα έπιπλα της Βουλής και το ταξίδι στο Λονδίνο που κόστισε ο κούκος απδόνι, τι λέτε; Όλα είναι τέλεια;» προκάλεσε το Team Salaka η σιεροκουτάλα η Κούταλου. «Αφού το σοβαρεύεις ας μιλήσουμε σοβαρά Φώφη» σήκωσε το γάντι η Ευγενία. «Θα δεχτώ ότι υπάρχει θέμα με τη διαδικασία γιατί η αγορά των επίπλων έγινε από εταιρεία που συνδέεται με τον αρχιτέκτονα. Όλα τ' άλλα όμως είναι υπερβολές. Και γιατί 77.500 δεν είναι πολλά λεφτά για να ανακαινιστεί η χάλια καντίνα και γιατί η συζήτηση για 15.172 ευρώ κόστος διαμονής στο Λονδίνο είναι λαϊκισμός». Η Ιουλία για να αποφορτίσει κάπως την ατμόσφαιρα τούς διάβασε δήλωση της Σάβιας Ορφανίδου όπως την απέδωσε site (προτού την αλλάξουν): «Πραγματικά αυτό που προϋπήρχε ήταν έκτρωμα για τη Βουλή. Δεν περί ήπια τιμή για κανένα μας!» Πετά και η δημοσιογραφία!

Με τούτα και μ' εκείνα το πθικό των κυριών κλονίστηκε τόσο ώστε ένα κτύπημα χρειαζόταν για να το αποτελειώσει. Ηθικός αυτουργός ήταν το βίντεο του Φειδία με τους influencers που επισκέφθηκαν το Ευρωκοινοβούλιο. Απολαύστε υπεύθυνα δηλώσεις μιας εξ αυτών (επηρεάζει και κόσμο τρομάρα της): «Ένωσα όλα τα συναισθήματά ταυτόχρονα. Εθύμωσα, εσυγκινήθηκα, ενθουσιάστηκα με το κτίριο. Εσυνειδητοποίησα ότι δεν είναι πολιτικοποιημένο τούτο το πράμα. Νιώθω ότι είμαι πιο μελετημένη». «Ηθικόν;» σάρκασε η Φώφη Κούταλου. «Αθλιότατον» απάντησε εν χορώ το καρέ.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
08.6.1935

Παραίτηση: Ο κ. Ράμσαιη Μακντόναλντ [φωτ.], συνοδευόμενος υπό του ιδιαιτέρου γραμματέως του Βασιλέως σερ Κλάιβ Βίγκραμ, κατευθύνθη εκ της επισήμου πρωθυπουργικής κατοικίας της Ντΰουνιγκ Στρητ εις το ανάκτορον του Βούκιγχαμ, όπου εγένετο αμέσως δεκτός εις ακρόασιν υπό του Βασιλέως προς τον οποίον υπέβαλε την παραίτησίν του από των προεδρικών καθηκόντων. [...] Ο κ. Μπάλντουιν εδέχθη την προταθείσαν εις αυτόν ανάληψιν των πρωθυπουργικών καθηκόντων.

Φόρος αμαθείας: Μετά την 1ην Μαΐου 1936 όλοι οι Κινέζοι οίτινες δεν θα γνωρίζουν ανάγνωσιν, θα πληρώνουν πρόστιμον, το οποίον θα ονομάζεται «φόρος της αμαθείας». Προς τον σκοπόν αυτόν αι αρχαί κατήρτισαν ένα αναγνωσματορίον περιλαμβάνον 1.000 κινεζικάς λέξεις. Η εξέτασις θα γίνεται αιφνι-διαστικώς εις τους δρόμους και υπό των αστυφυλάκων.

Απελπισμένες: Η μόδα θέλει τα χείλη χονδρά, αισθησιακά, ζωντανά. Και τη μόδα εδημιούργησεν ο κινηματογράφος, από τον οποίον προέρχονται όλες οι μόδες και όλες οι ωραιότητες. Και οι καυμένες οι γυναίκες με τα λεπτά χείλια απελπισμένες μακιγιάρουν τα γύρω από το στόμα τους μέρη, για να φανή ότι έχουν χείλια όπως τα θέλει η μόδα...

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Σήκου πάνω, Ελον Μασκ και προδομένες φιλίες

Υπήρξαν ζευγάρια τόσο αγαπημένα που νομίζαμε πως θα έμεναν best friends forever. Δυστυχώς η άτιμη ζωή τα 'φερε όλα τούμπα. Τσακώθηκε ο Τορναρίτης με τον Φειδία, ο Αβέρωφ με την Αννίτα, ο μικρός Πρίγκιπας με τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη και ο Έλον Μασκ με τον Ντόναλντ Τραμπ. Φίλοι για πάντα, NOT.

Από στιγμή σε στιγμή λοιπόν ο Μασκ θα κάνει βίντεο για να μας λέει πως στην προεκλογική ο Τραμπ το παλιό-παιδο κοιμόταν σπίτι του και η αδερφή του χρησιμοποιούσε την τουαλέτα του. Μετά η γνωστή Νανά θα τους πάρει σε πόντκαστ για να συμφιλωθούν ή να σκοτωθούν περισσότερο. Είναι προφανές πως η φιλία στην εποχή μας περνά κρίση.

Είπα κρίση και θυμήθηκα τον Νίκαρο που μας έλεγε πως η κρίση θέλει ηγέτη. Είπα ηγέτη και θυμήθηκα τον Μακάριο και μετά θυμήθηκα τον μακαριστό Αρχιεπίσκοπο που χαρακτήρισε «Νέο Μακάριο» τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Σίγουρα υπάρχει Θεός και μάλιστα με αίσθηση του χιούμορ, γιατί αλλιώς δεν εξηγούνται όσα βιώνουμε. Είμαστε μια ωραία ατμόσφαιρα είμαστε.

Ήταν δίκαιο και έγινε πράξη με μια σεμνή ανάρτηση που έλεγε μεταξύ άλλων: «Σήκου πάνω. Το Κίνημα της εμπειρίας, της λογικής, της μαγκιάς, της αξιοκρατίας. Νεβερσαρέντεν». Εισηγούμαι για ύμνο του νέου κινήματος το γνωστό άσμα «σήκω πάνω, κάτσε κάτω, όλο με διάταζε και τη γνώμη

Σήκου πάνω, stand up, ungrateful Trump.

τη δικιά μου ούτε τη λογάριαζε».

Κάπως λαϊκό το όνομα –όχι τόσο καϊκλό όσο το Άλμα– όμως το πιάσαμε το υπονοούμενο. Ρώτησα γιατί Σήκου και όχι Σήκω και μου είπαν ότι έτσι είναι πιο αυθεντικά... κυπριακό. Επίσης κάποιοι ανορθόγραφοι θα έμπλεκαν το Σήκω με το Σύκο, που θα θύμιζε και την παροιμία «ήβρες το σύκο σήκωσ' το» και μετά το «και σήκωσέ το, το... τι-μημένο» κ.λπ. κ.λπ. Αφήνω δε ασχολίαστη την κακεντρεχή ανάρτηση με την πονηρή απορία γιατί αντί Σήκου

δεν έγραψε Κάτσε. You filthy minds. Άλμα και Σήκου Πάνω –βασικά Οδυσσέας και Τόρνος– αναμένεται να κονταροχτυπηθούν στα μαρμαρένια αλώνια, αλλά και στα σόσιαλ, με αναρτήσεις φωτιά που θα κάνουν τον πρόσφατο καβγά ανάμεσα σε Μασκ και Τραμπ να φαίνεται καβγαδάκι πεντάχρονων σε νηπιαγωγείο. Ετοιμασθείτε για άκσιον. Όσο για τον αδελφό Νίκο Τορναρίτη, η γκάφα με τη συγκινητική ανάρτηση για την εκδήλωση τιμής προς τον παππού τους, στην οποία έχασε να αφαιρέσει την ένδειξη πως

είχε γραφτεί από ΑΙ, έγινε αφορμή για ανελέητο τρολάρισμα. Έδωσε όμως και ιδέες στο επιτελείο Χριστοδουλίδη ώστε στην επόμενη προεκλογική να μη χρειαστεί να αντιγράψουν από την ομιλία Κασουλίδη. Λατρεία αυτό το Chat GPT, λατρεία!

Ο κακός χαμός στα social με φωτογραφία που έγινε βίραλ και δείχνει εκτρωματικό τεράστιο κτήριο στην επαρχία Λεμεσού να κτίζεται κυριολεκτικά μέσα στα κύματα. Οι αντιδράσεις ανάγκασαν τον αρμόδιο υπουργό να διευκρινίσει πως η περιοχή υπάγεται στον έλεγχο των Βρετανικών Βάσεων, οπότε δεν έχουμε δικαιοδοσία. Για να συνοψίσουμε λοιπόν: Στα κατεχόμενα κτίζονται εκτρώματα, διότι δεν έχουμε δικαιοδοσία. Στις βάσεις κτίζονται εκτρώματα, διότι δεν έχουμε δικαιοδοσία. Και στις ελεύθερες περιοχές κτίζονται εκτρώματα, διότι παρόλο που έχουμε δικαιοδοσία, this is Cyprus. Καλά θα πάει κι αυτό, NOT.

Αν ήταν όμως ενεργά στην πολιτική ο Ματσάκης, θα έβαζε στρατιωτική στολή, θα πήγαινε στις Βάσεις –αφού πρώτα ειδοποιούσε τα κανάλια– και θα έδενε τον εαυτό του σε κλώνα του κτηρίου μέχρι η θάλασσα φτάσει στον λαιμό του. Διότι τώρα έχουμε Φειδίες με τότε είχαμε πραγματικούς πολεμιστές, ΟΥΚάδες που τιμούσαν τα παντελόνια αλλά και τη στολή κατάδυσής τους. Και κάθομαι και απελπίζομαι τώρα εδώ, εγώ ο μεσήλικας, διότι κανένας και τίποτα δεν υπακούει, όταν λέω Σήκου Πάνω.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Από την επιστολή που κατέχει η «Κ» προκύπτει σαφέστατα πως επιχειρήθηκαν και πολιτικές πιέσεις προκειμένου να ξεπεραστούν τα όποια εμπόδια υπήρχαν με τις πολεοδομικές παρανομίες στο υπό ανέγερση Zening Hotel Eco Resort.

Αθωράκιστη πολιτεία σε πολεοδομικές παρανομίες

Χωρίς πλαίσιο ελέγχου οι ΕΟΑ στους οποίους εκχωρήθηκαν οι αρμοδιότητες των πολεοδομικών αρχών, βουνό και οι πολιτικές ευθύνες

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Σχεδόν ένα χρόνο μετά την εφαρμογή της μεταρρύθμισης στην τοπική αυτοδιοίκηση τα κενά που παρατηρούνται σε νομοθετικό πλαίσιο προκαλούν εύλογες απορίες για το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, που μεταξύ άλλων είναι και η θωράκιση που πλαίσιο απέναντι σε παρανομίες και αυθαιρεσίες. Και ενώ η νέα τοπική αυτοδιοίκηση εισήλθε στη ζωή των πολιτών με τεράστιες προσδοκίες προκειμένου να διορθώσει χρόνιες στρεβλώσεις που υπήρχαν, π.χ. σε πολεοδομικά θέματα, μια περίπτωση τουριστικής ανάπτυξης στο Λατσί της Πόλης Χρυσοχούς αποκάλυψε πως το «νέο» ζήτησε τη «δόξα» του παλαιού. Πρόκειται για το υπό ανέγερση τουριστικό συγκρότημα ισραηλινών συμφερόντων σε χώρο που λειτουργούσε το Elia Latchi Holiday Village που μετονομάστηκε σε Zening Hotel Eco Resort.

Με βάση τον φάκελο της συγκεκριμένης ανάπτυξης που έχει στη διάθεσή της η «Κ», αλλά και εκθέσεις αρμόδιων τμημάτων όπως του Τμήματος Περιβάλλοντος, η εν λόγω περίπτωση ίσως να αποτελεί την επιτομή των παρανομιών και αυθαιρεσιών που συντελέστηκαν στην περιοχή από τον ιδιοκτήτη του έργου, χωρίς ωστόσο τα αρμόδια όργανα του κράτους, τα οποία ήταν γνώστες των παρανομιών, να τον επαναφέρουν στη νομιμότητα. Μια εξέλιξη που εξόφθαλμα καταπατά κάθε έννοια αξιοκρατίας, ισονομίας και χρηστής διοίκησης. Παρά τις έντονες διαμαρτυρίες και καταγγελίες που υπήρχαν από κατοίκους περίξ της περιοχής ανάπτυξης, παρά τις διαπιστωμένες παρανομίες από κρατικούς φορείς και παρά την τεράστια δημοσιότητα που δόθηκε, η αρμόδια πολεοδομική αρχή που είναι ο ΕΟΑ Πάφου προχώρησε στη νομιμοποίηση των παρανομιών, αγνοώντας προκλητικά την προϊστορία της ανάπτυξης, μη λαμβάνοντας υπόψη τη συμπεριφορά του ιδιοκτήτη να αγνοεί τα αρμόδια όργανα του κράτους, να καθυστερεί στη λήψη μέτρων σε βαθμό που να προκαλούνται εύλογες υποψίες και τέλος να επιβαρύνει την παρανομία στηριζόμενη στο νομότυπο. Μια εξέλιξη που εγείρει ζήτημα τεράστιων ευθυνών, πολιτικών, υπηρεσιακών αλλά και κυριότερο έφερε στην επιφάνεια την απουσία ελέγχου επί των οργάνων που έλαβαν τις τελικές αποφάσεις.

Μνημείο ασοδοσίας

Με την συγκεκριμένη περίπτωση η «Κ» έχει ασχοληθεί επανειλημμένα από το 2023 που ξεκίνησε η

ανάπτυξη, αποκαλύπτοντας με επίσημα στοιχεία πως ο ιδιοκτήτης του έργου από τότε μέχρι και το 2025 που ο ΕΟΑ Πάφου νομιμοποίησε στην ουσία τις παρανομίες του, ουδέποτε κινήθηκε εντός του πλαισίου που καθορίζει ο νόμος, κατά περίπτωση, για πολεοδομικά ζητήματα. Εκείνο όμως που αποτελεί το «κερασάκι στην τούρτα» είναι αλληλογραφία που είχε ο ιδιοκτήτης της ανάπτυξης με κρατικούς λειτουργούς, αλληλογραφία την οποία έχει στην κατοχή της η «Κ». Από το περιεχόμενο μιας τουλάχιστον επιστολής προκύπτει πως ο ιδιοκτήτης του έργου προσπαθούσε να αποκορύσει τις εννοχλήσεις που δεχόταν, από κρατικά όργανα με πλάγιο τρόπο.

Όπως προκύπτει από την επιστολή ο ιδιοκτήτης του έργου μέσω εκπροσώπου, το όνομα της οποίας έχουμε στη διάθεσή μας, προσπαθούσε να ξεπεράσει τα «εμπόδια», επικαλούμενος αρνητικό επενδυτικό περιβάλλον. «Ελπίζω όταν αναφέρεστε σε αποθάρρυνση επενδύσεων και δυσκολία τους, να μην αναφέρεστε στο γεγονός ότι ξεκίνησατε χωρίς τις απαιτούμενες άδειες η αρμόδια Αρχή να το αγνοούσε και να μην έστελνε την εν λόγω επιστολή!!» αναφέρεται στην απαντητική επιστολή. Σε δύο σημεία της επιστολής γίνεται αναφορά στην προηγούμενη δημοτική αρχή της Πόλης Χρυσοχούς, η οποία είχε ενημερωθεί για επιστολή της πολεοδομικής αρχής στις 29 Σεπτεμβρίου 2023 για τερματισμό των παράνομων εργασιών, χωρίς ωστόσο να αντιδράσει. Όλα αυτά και ενώ όπως παρατίθεται στην επιστολή υπήρχαν ενυπόγραφες καταγγελίες και από κατοίκους της περιοχής. Συγκεκριμένα, στην επιστολή γίνεται αναφορά σε τρεις καταγγελίες κατά της εν λόγω ανάπτυξης και των συνεχιζόμενων εργασιών, ημερομηνίας 21/4/2023, κατά την εξέταση της αρχικής πολεοδομικής αίτησης, 9/4/2024, και η τρίτη Ιουνίου 2024.

Ευθύνες

Από το περιεχόμενο της επιστολής που αποκαλύπτει η «Κ» προκύπτει πως η τότε πολεοδομική αρχή που ήταν το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικίσσεως, Επαρχιακό Γραφείο Πάφου, από τις 20 Σεπτεμβρίου 2023 ζητούσε από τον ιδιοκτήτη του έργου να τερματίσει τις παράνομες εργασίες και να περιοριστεί εντός της πολεοδομικής άδειας που του χορηγήθηκε στις 27 Οκτωβρίου 2023, δηλαδή ένα μήνα μετά την έναρξη των παράνομων εργασιών. Η τελευταία επιστολή απεστάλη μια μέρα πριν από την εφαρμογή της νέας τοπικής αυτοδιοίκησης (30/05/2024) και αφο-

ρούσε Ειδοποίηση Επιβολής με την οποία καλούσε τον ιδιοκτήτη του έργου να τερματίσει τις κατασκευαστικές εργασίες και να επαναφέρει την ανάπτυξη ως εγκρίθηκε με την πολεοδομική άδεια. Ειδοποίηση Επιβολής με την οποία ουδέποτε συμμορφώθηκε ο ιδιοκτήτης του έργου, μιας και από την επομένη της αποστολής της, οι πολεοδομικές αρμοδιότητες μεταφέρθηκαν στους Επαρχιακούς Οργανισμούς Αυτοδιοίκησης (ΕΟΑ), στην εν λόγω περίπτωση στον ΕΟΑ Πάφου. Ωστόσο, αυτό που επίσης προκαλεί εύλογες υποψίες και γίνεται αναφορά στην επιστολή ήταν η αντίδραση του ιδιοκτήτη στην Ειδοποίηση Επιβολής. Συγκεκριμένα αναφέρεται. «Αντιλαμβάνεστε ότι έχοντας και

Η πληθώρα των παρανομιών που έγιναν στο Λατσί για την ανάπτυξη ξενοδοχειακής μονάδας ισραηλινών συμφερόντων προκύπτει και από αλληλογραφία που είχε ο ιδιοκτήτης με κρατικούς λειτουργούς, την οποία έχει στη διάθεσή της η «Κ».

αντιδράσεις περιοίκων αλλά και καταγγελίες η Αρμόδια Αρχή (ΤΟΠ) δεν είχε επιλογή από το να στείλει Ειδοποίηση Επιβολής. Έχετε τη δυνατότητα υποβολής Ιεραρχικής Προσφυγής κάτι που δεν πράξατε!!».

Τμήμα Πολεοδομίας

Όπως προκύπτει από την επιστολή, το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικίσσεως που ήταν αρμόδιο μέχρι και τις 30 Μαΐου 2024 προέβη στις απαιτούμενες ενέργειες προκειμένου να τερματίσει τις πολεοδομικές παρανομίες, πλην όμως σημειώθηκε καθυστέρηση που είχε ως αποτέλεσμα η εφαρμογή του νόμου να μην υλοποιηθεί ποτέ επειδή συνέπεσε με τις αλλαγές στην τοπική αυτοδιοίκηση (01/06/2024). Εδώ πρέπει να υπενθυμίσουμε πως σε ανάλογη περίπτωση και πάλι στο Λατσί το 2017 το ΤΠΟ είχε ολοκληρώσει την προβλεπόμενη από τον νόμο διαδικασία, η οποία οδήγησε στην κατεδάφιση των παράνομων κτισμάτων. Στην προκειμένη περίπτωση το Επαρχιακό Γραφείο του ΤΠΟ στην Πάφο απέστειλε την πρώτη επιστολή για τερματισμό των εργασιών χωρίς άδεια στις 27

Σεπτεμβρίου 2023 και την τελευταία στις 30 Μαΐου 2024. Αυτό που δημιουργεί απορίες και θέτει ενώπιον ευθυνών το ΤΠΟ είναι γιατί χρειάστηκαν έξι μήνες για την αποστολή Ειδοποίησης Επιβολής, μιας και ήταν γνωστό πως ο ιδιοκτήτης του έργου αρχικά είχε ξεκινήσει εργασίες χωρίς την Πολεοδομική Άδεια και στη συνέχεια χωρίς απόφαση επί της τροποποιητικής αίτησης που υπέβαλε στις 19 Δεκεμβρίου 2023, και αφορούσε την τροποποίηση των οργανωμένων τουριστικών διαμερισμάτων σε Ξενοδοχειακή Μονάδα, ξεκίνησε τις εργασίες ανέγερσης τρίτου ορόφου κατά παράγκλιση των τότε προνοιών του Τοπικού Σχεδίου Κόλπου Χρυσοχούς.

Δήμος Πόλης Χρυσοχούς

Από τα γεγονότα και την εξέλιξη της υπόθεσης στο κάδρο των ευθυνών μπαίνει και η τοπική αρχή, προηγούμενη και νέα. Στην επιστολή που αποκαλύπτει η «Κ» αναφέρεται πως η πρώτη επιστολή του ΤΠΟ κοινοποιήθηκε στον Δήμο Πόλης Χρυσοχούς για δικές του ενέργειες. Προφανώς για έλεγχο και τερματισμό των παράνομων εργασιών, κάτι που εκ του αποτελέσματος δεν έγινε ποτέ. Η ίδια τακτική ακολουθήθηκε από τον Δήμο Πόλης Χρυσοχούς και για αποστολή απόψεων κατά τη μελέτη της αίτησης για παρεκκλίσεις από την Πολεοδομική Αρχή. Αυτό όμως που εντείνει τις υποψίες που υπάρχουν για τη στάση της τοπικής αρχής και τυγχάνει αναφοράς στην αλληλογραφία ήταν η χρονική στιγμή δημοσίευσης του συγκεκριμένου Τοπικού Σχεδίου Κόλπου Χρυσοχούς 2024 (δημοσίευση στις 7/6/2024), δηλαδή μερικές μέρες μετά την εκχώρηση των πολεοδομικών εξουσιών στους ΕΟΑ.

Το σκανιγκό ξεκαθάρισε πλήρως οκτώ μήνες αργότερα, όταν το Συμβούλιο του ΕΟΑ συνεδρίασε για να αποφασίσει αν θα εγκρίνει την ανέγερση τρίτου ορόφου και άλλων παρεκκλίσεων που είχε αιτηθεί ο ιδιοκτήτης του έργου. Μάλιστα, σε μία από τις συνεδρίες σημειώθηκε φραστικό επεισόδιο του δημάρχου Πόλης Χρυσοχούς με τον δήμαρχο Πάφου, ο οποίος ήταν αντίθετος με την έγκριση της Πολεοδομικής Άδειας. Επιπλέον πληροφορίες από την Πόλη Χρυσοχούς θέλουν την τοπική αρχή ή κάποιους τοπικούς άρχοντες να ενθάρρυναν τον ιδιοκτήτη του έργου να συνεχίσει τις εργασίες θεωρώντας βέβαιο πως θα εξασφάλιζαν εκ των υστέρων τις άδειες.

ΕΟΑ Πάφου

Αν στην περίπτωση του ΤΠΟ μπορεί να γίνει λόγος για καθυστέρηση

ρηση στις διαδικασίες, η διάδοχος κατάσταση, ο ΕΟΑ Πάφου, φέρει βαρύτερες ευθύνες για τη νομιμοποίηση παρανομιών σχεδόν δύο χρόνων.

Η υπεύθυνη πολεοδομική αρχή με βάση τη μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης δεν έπραξε όσα της αναλογούσαν, αφήνοντας το συγκεκριμένο θέμα να σέρνεται για 10 μήνες. Ακόμα και δύο μήνες πριν από τη έγκριση-νομιμοποίηση των παρανομιών στο Λατσί, ο ΕΟΑ Πάφου είχε επιβεβαιωμένες πληροφορίες πως ο ιδιοκτήτης του έργου συνέχιζε τις εργασίες χωρίς την απαιτούμενη άδεια. Παρά ταύτα η αρμόδια πολεοδομική αρχή του ΕΟΑ Πάφου περιορίστηκε σε κλιμακωτές αντιδράσεις, ενώ δεν υλοποίησε ποτέ τις απειλές λήψης μέτρων για τερματισμό των εργασιών και αποκατάσταση της νομιμότητας. Τουναντίον, όταν ο φάκελος της ανάπτυξης ήλθε ενώπιον του Συμβουλίου για απόφαση, υπήρξαν αντεγκλήσεις με τον δήμαρχο Πάφου να υποστηρίζει πως «έκτιζαν ουσιαστικά χωρίς καμία άδεια, ούτε πολεοδομική ούτε άδεια οικοδομής. Ακόμα πιο εκπληκτικό και πιο παράνομο ήταν ότι για εννέα μήνες έκτιζαν τελικά ξενοδοχείο με τρεις ορόφους, ενώ κρατούσαν μόνο πολεοδομική άδεια για οικοδομές δύο ορόφων».

Όπως προκύπτει από την έκθεση του Τμήματος Περιβάλλοντος, ο ΕΟΑ Πάφου ενώ γνώριζε για τις παρανομίες και κανονικά θα έπρεπε να κινήσει τις διαδικασίες άρσης τους, για ανεξήγητο λόγο επέβαλε στο Τμήμα Περιβάλλοντος έκθεση πληροφοριών από την οποία προκύπτει πως συναινούν «στη χορήγηση της απαιτούμενης ανάπτυξης και κρίνει απαραίτητη την αξιολόγηση και άποψη του Τμήματος Περιβάλλοντος». Το οξύμωρο της υπόθεσης είναι πως η επιστολή εστάλη σε μια περίοδο όπου ο ΕΟΑ Πάφου είχε αποστείλει δεύτερη ειδοποίηση επιβολής διακοπής εργασιών που αφορούσαν την ανέγερση τρίτου ορόφου χωρίς την απαιτούμενη άδεια, εργασίες οι οποίες διαπιστωμένα συνεχίστηκαν μέχρι τέλη Ιανουαρίου του 2025, αναγκάζοντας τον ΕΟΑ Πάφου να στείλει και τρίτη ειδοποίηση επιβολής τερματισμού των εργασιών χωρίς αντίκρισμα και στη συνέχεια να εγκρίνει κατά πλειοψηφία τις αλλαγές που ζητούσε ο επενδυτής. Ο πρόεδρος του ΕΟΑ Πάφου Χαράλαμπος Πιττοκοπίτης σε δηλώσεις του στην «Κ» απέδωσε την κανονποίηση του ιδιοκτήτη του έργου στις αλλαγές του Τοπικού Σχεδίου Πόλης Χρυσοχούς, αλλά και στη θετική γνωμάτευση της Επιτροπής Αισθητικού Ελέγχου, η οποία, όπως είπε, είναι ανεξάρτητη.

Η κυβέρνηση νίπτει τις χείρας της

Η κατάληξη που είχε μια σοβαρή περίπτωση πολεοδομικών παρανομιών εκ των πραγμάτων δεν βγάζει από το κάδρο τις πολιτικές ευθύνες. Κυβερνητικές πηγές επιμένουν πως το υπουργείο Εσωτερικών ήταν αρμόδιο για πολεοδομικά ζητήματα μέχρι και τις 30 Μαΐου 2024. Από την επομένη οι αρμοδιότητες που είχε το ΤΠΟ μεταβιβάστηκαν στους ΕΟΑ, οι οποίοι είναι ανεξάρτητοι και δεν εμπίπτουν στον έλεγχο της κεντρικής κυβέρνησης. Εάν η κυβερνητική θέση έχει βάση, σε αυτή την περίπτωση η απουσία μηχανισμού ελέγχου των ΕΟΑ για πολύ σοβαρά θέματα όπως είναι τα πολεοδομικά συνιστούν ένα τεράστιο κενό στο πλαίσιο της πολυδιαφημισμένης νέας τοπικής αυτοδιοίκησης. Εάν επίσης ληφθεί υπόψη η παρουσία τοπικών συμφερόντων, όπως στην περίπτωση στο Λατσί, το όλο θέμα λαμβάνει ανησυχητικές διαστάσεις, μιας και τοπικές αρχές στο όνομα της ανάπτυξης των περιοχών τους βάζουν σε δεύτερη μοίρα τα εξίσου σοβαρά θέματα όπως είναι η προστασία ευαίσθητων περιβαλλοντικών περιοχών με επιπτώσεις κοινωνικές και οικονομικές. Στο υπουργείο Εσωτερικών επιμένουν πως υπάρχει κενό με τους μηχανισμούς ελέγχου των ΕΟΑ σε πολεοδομικά ζητήματα τα οποία, όπως λένε, χρήζουν αλλαγής του νομοθετικού πλαισίου, ενώ δέχονται τα χέρια της κυβέρνησης. Ωστόσο, αυτό που δημιουργεί ερωτηματικά είναι αν όλα αυτά τα θέματα είχαν εντοπιστεί την περίοδο που η Βουλή έθετε τις βάσεις για τη νέα τοπική αυτοδιοίκηση και αν οι ενστάσεις που υπάρχουν για διορθωτικές παρεμβάσεις αποσκοπούν στο να μην απολέσουν τα κόμματα το πάνω χέρι που έχουν μέσω τοπικών παραγόντων.

Η Επιτροπή Αισθητικού Ελέγχου

Το παζλ των ευθυνών για τη νομιμοποίηση των παρανομιών στο Λατσί συμπληρώνει η Επιτροπή Αισθητικού Ελέγχου, ενός μηχανισμού που εκτός από τις πρόνοιες Τοπικών Σχεδίων η άποψή του έχει βαρύνουσα σημασία σε πολεοδομικά θέματα. Στην προκειμένη περίπτωση η άποψη της Επιτροπής Αισθητικού Ελέγχου όπως καταγράφεται στην έκθεση του Τμήματος Περιβάλλοντος ήταν θετική, με τον πρόεδρο του ΕΟΑ να αναφέρει στην «Κ» πως η θετική άποψη που εξέφρασε η Επιτροπή ήταν υπό προϋποθέσεις, οι οποίες ωστόσο δεν προσδιορίζονται. Παρά ταύτα άγνωστο παραμένει το σκεπτικό της Επιτροπής, η σύμφωνη γνώμη της οποίας με βάση το Τοπικό Σχέδιο Πόλης Χρυσοχούς 2024 έχει βαρύνουσα σημασία.

Ώρα αποφάσεων για προσφυγή κατά του SAFE στο Δικαστήριο Ε.Ε.

Η Επιτροπή JURI της Ευρωβουλής αποφασίζει στις 23-24 Ιουνίου – Δεν αλλάζουν τα δεδομένα για την Τουρκία

Τον ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Η **Επιτροπή** Νομικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, JURI, αναμένεται να εξετάσει στις 23-24 Ιουνίου, το ενδεχόμενο παραπομπής στο Δικαστήριο της Ε.Ε. της απόφασης έγκρισης του Κανονισμού SAFE από το Συμβούλιο της Ε.Ε., για τη νέα ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική άμυνας και ασφάλειας. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι η ηγεσία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου «αισθάνεται εξαιρετικά έντονα» και αποδίδει «επιπαινεμένη προσπάθεια παράκαμψης του Σώματος» από την Κομισιόν και από το Συμβούλιο της Ε.Ε., διά της χρήσης μιας νομικής βάσης, η οποία εξετάστηκε ήδη στις 23 Απριλίου στην Επιτροπή JURI και κρίθηκε ως «ακατάλληλη». Καθώς η Κομισιόν απέκλεισε την Ευρωβουλή από τη διαδικασία διαπραγμάτευσης, παρακάμπτοντάς την και προτάσσοντας ως «έκτακτο μέτρο» την ενίσχυση της άμυνας της Ε.Ε., στην ίδια ακριβώς λογική λήψης έκτακτων μέτρων, που είχε επικρατήσει στην περίπτωση της πανδημίας Covid-19.

Το «πολιτικό ατόπημα» της παράκαμψης των διαδικασιών διαβούλευσης με την Ευρωβουλή, σε ένα ζήτημα κεφαλαιώδους σημασίας, όπως η νέα ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική άμυνας και ασφάλειας, προδιαθέτει μεν την ηγεσία του Σώματος να παραπέμψει το ζήτημα στο Δικαστήριο της Ε.Ε. Αλλά, όπως μας ανέφερε άριστα ενημερωμένη πηγή, στην απόφαση θα συνυπολογιστεί και η πραγματική δυνατότητα εξασφάλισης μιας θετικής δικαστικής απόφασης. Με άλλα λόγια, παρά τη διαθεσμική κόντρα και την εμφανή παράκαμψη της Ευρωβουλής που προκάλεσε η νομική βάση που επέλεξε η Κομισιόν (άρθρο 122 ΣΛΕΕ), καθώς και η επικύρωσή του Κανονισμού SAFE από το Συμβούλιο των κρατών-μελών της Ε.Ε., η προσφυγή στο Δικαστήριο της Ε.Ε. δεν μπορεί να θεωρείται δεδομένη. Καθώς, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα συνυπολογίσει όλους τους παράγοντες, περιλαμβανομένου βεβαίως και του ενδεχόμενου μιας δικαστικής ήττας, ως επίσης και των συνεπειών της.

Η γνωμοδότηση της Επιτροπής JURI θα βασιστεί στο άρθρο 155 ΣΛΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 138 (2) ΣΛΕΕ, ενώ όπως πληροφορείται η «Κ», αναμένεται να ακο-

λουθηθούν τα εξής βήματα:

• **Ετοιμασία** σημειώματος-γνωμάτευσης από τη Νομική Υπηρεσία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αναφορικά με το διαθεσμικό ζήτημα που προέκυψε, τη νομική βάση που επέλεξε η Κομισιόν για το SAFE και την απόφαση του Συμβουλίου Ε.Ε.

• **Λήψη** απόφασης από την Επιτροπή JURI το διήμερο 23-24 Ιου-

Η διαθεσμική αντιπαράθεση που έχει ξεσπάσει με φόντο τον Κανονισμό SAFE, εκτιμάται πάντως ότι δεν είναι σε θέση να διαφοροποιήσει ουσιαστικά τα δεδομένα που έχουν δρομολογηθεί για τη νέα δομή άμυνας και ασφάλειας της Ε.Ε.

νίου, κατά κύριο λόγο στη βάση του άρθρου 155 ΣΛΕΕ αναφορικά με το ενδεχόμενο άσκησης προσφυγής, «με σκοπό τη διασφάλιση της πλήρους τήρησης των Συνθηκών, ιδίως όσον αφορά τα δικαιώματα του Κοινοβουλίου».

• **Παραπομπή** της σύστασης της JURI στην πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η οποία μπορεί να

τη θέσει ενώπιον της Διάσκεψης των Προέδρων του Σώματος ή ενώπιον της ολομέλειας.

• **Εάν η Ευρωβουλή** αποφασίσει θετικά, τότε η προσφυγή θα ασκηθεί από την πρόεδρο Ρομπέρτα Μέτσολα, «εξ ονόματος του Κοινοβουλίου, σύμφωνα με σύσταση της αρμόδιας για νομικά θέματα επιτροπής», όπως ορίζεται στο άρθρο 155 (3).

Εντός η Τουρκία

Η διαθεσμική αντιπαράθεση που έχει ξεσπάσει με φόντο τον Κανονισμό SAFE, εκτιμάται πάντως ότι δεν είναι σε θέση να διαφοροποιήσει ουσιαστικά τα δεδομένα που έχουν δρομολογηθεί με την απόφαση του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων, στις 27 Μαΐου, αναφορικά με τη νέα δομή άμυνας και ασφάλειας της Ε.Ε. Άρα, ακόμη κι αν θεωρητικά η Ευρωβουλή αποφασίσει να «σύρει» στο Δικαστήριο της Ε.Ε. την απόφαση του Συμβουλίου για τον Κανονισμό SAFE, αμφισβητώντας την όντως αμφιλεγόμενη νομική του βάση και ακόμη και εάν κερδίσει την υπόθεση, τα δεδομένα που αφορούν στη συμμετοχή τρίτων και υποψηφίων χωρών, και δη της Τουρκίας, δεν αναμένεται να διαφοροποιηθούν. Κι αυτό, γιατί σύμφωνα με το «πλαίσιο συνοπτικών διαδικασιών, fast-track», που έχει δρομολογήσει η Κομισιόν, η εκταμίευση των κον-

Η ηγεσία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αποδίδει «επιπαινεμένη προσπάθεια παράκαμψης του Σώματος» από την Κομισιόν και από το Συμβούλιο της Ε.Ε., διά της χρήσης μιας νομικής βάσης, η οποία εξετάστηκε ήδη στις 23 Απριλίου στην Επιτροπή JURI και κρίθηκε ως «ακατάλληλη».

δυλίων του προγράμματος SAFE, συνολικού ύψους 150 δισεκατομμυρίων ευρώ, εκτιμάται ότι θα είναι σε θέση να λάβει χώρα πριν το τέλος του τρέχοντος έτους. Δηλαδή, πολύ πριν ληφθεί η οποιαδήποτε απόφαση του Δικαστηρίου της Ε.Ε., σε μια ενδεχόμενη προσφυγή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Σε κάθε δε περίπτωση, η Τουρκία είναι πλέον εντός της νέας αρχιτεκτονικής άμυνας και ασφάλειας της Ε.Ε., παρά το γεγονός ότι κατέχει έδαφος κράτους-μέλους της Ε.Ε. και ενώ το Κυπριακό παραμένει άλλοτο, με εξαιρετικά δυσοίως προοπτικές. Την ίδια ώρα, η είσοδος της Τουρκίας στη νέα ευρωπαϊκή δομή άμυνας, προσφέρει εκ των πραγμάτων σημαντικά πολιτικά

οφέλη στην Άγκυρα, αναβαθμίζοντας περαιτέρω το καθεστώς της σε σχέση με την Ε.Ε. Ενώ παράλληλα δημιουργεί προοπτική συμμετοχής, «διά της πλαγίας», στη διάθεση εξοπλιστικών προγραμμάτων, σε ποσοστό 65% του Κανονισμού SAFE (97,5 δισεκατομμυρίων ευρώ), μέσω εξαγορών ευρωπαϊκών εταιρειών και κοινοπραξιών που έχουν εγκαθιδρυθεί σε ευρωπαϊκό έδαφος. Ενώ δεδομένη θεωρείται η συμμετοχή της Τουρκίας στο μεγαλύτερο πακέτο των 650 δισεκατομμυρίων ευρώ που αναμένεται να διατεθούν απευθείας, από εθνικούς πόρους των κρατών-μελών για την ενίσχυση της άμυνας τους, χωρίς καμιά απαγόρευση για τη συμμετοχή τρίτων και υποψηφίων χωρών.

Κατά συνέπεια, με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα, θεωρείται εξαιρετικά απίθανο να επωφεληθεί η Κύπρος, τουλάχιστον άμεσα από μια ενδεχόμενη προσφυγή ή/και δικαίωση της Ευρωβουλής στο Δικαστήριο της Ε.Ε. Άλλωστε, εάν η Ευρωβουλή αποφασίσει να προσφύγει στο Δικαστήριο της Ε.Ε., η ενδεχόμενη αυτή προσφυγή, δεν θα έχει ως στόχο τον αποκλεισμό της Τουρκίας από τον Κανονισμό SAFE. Αλλά, στην πραγματικότητα, όπως αναγνώριζαν έγκυροι κύκλοι στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θα γίνει προκειμένου να στείλει ένα σαφές πολιτικό μήνυμα, «φρεναρίσματος ενδεχόμενων ανάλογων μελλοντικών προσπαθειών αποκλεισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου από τις διαδικασίες διαπραγμάτευσης και λήψης αποφάσεων, με τις αλχημείες της Κομισιόν και με την ανοχή, αν όχι και την ενθάρρυνση, του Συμβουλίου της Ε.Ε.».

Υπενθυμίζεται πάντως ότι η Κύπρος εξασφάλισε δέσμευση της Κομισιόν στα πρακτικά της COREPER, σύμφωνα με την οποία η διάθεση εξοπλισμών από αμυντικές βιομηχανίες υποψηφίων χωρών, σε ποσοστό 35% του SAFE (52,5 δισ. ευρώ), θα προϋποθέτει συμφωνία του υποψηφίου κράτους και της Ε.Ε., ενώ η απόφαση θα πρέπει να λαμβάνεται ομόφωνα από τα 27 κράτη-μέλη της Ε.Ε. Σημειώνεται πάντως ότι ακόμη κι αυτός ο εν μέρει περιορισμός της συμμετοχής της Τουρκίας που εξαντλείται στο 35% του προγράμματος SAFE, έχει προκαλέσει δυσφορία στην Άγκυρα, η οποία προσβλέπει σε άνευ όρων εμπλοκή της σε όλο το φάσμα της νέας αρχιτεκτονικής άμυνας και ασφάλειας της Ε.Ε.

Αλχημείες Κομισιόν

Επιλέγοντας τη νομική βάση του άρθρου 122 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ε.Ε., η Κομισιόν εξασφάλισε ουσιαστικά την έγκριση του Κανονισμού για το SAFE, στη βάση των δικών της όρων και προτάσεων, με ελάχιστες αλλαγές. Προβάλλοντας ένα αφήγημα που αναδεικνύει τον «έκτακτο» χαρακτήρα της ενίσχυσης της ευρωπαϊκής άμυνας, υπό το φως της ρωσικής επιθετικότητας, αλλά και της αποστασιοποίησης των ΗΠΑ από την ευρωπαϊκή ομπρέλα άμυνας, για πρώτη φορά μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Δεν είναι προφανώς τυχαία η τοποθέτηση της προέδρου της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, ότι «οι έκτακτοι καιροί απαιτούν έκτακτα μέτρα».

Σε κάθε περίπτωση, η νομική βάση του άρθρου 122 ΣΛΕΕ, αφενός αφαίρεσε την υποχρέωση λήψης ομόφωνης απόφασης

για ένα ζήτημα που άπτεται και της εξωτερικής πολιτικής της Ε.Ε. και εκ των πραγμάτων τα κράτη-μέλη θα έπρεπε να διατηρούν δικαίωμα άσκησης βέτο. Το δικαίωμα λοιπόν αυτό, «απαλειφθηκε», προφανώς παράτυπα, διά της αμφιλεγόμενης νομικής βάσης που επιστράτευσε η Κομισιόν, οδηγώντας στη λήψη απόφασης, με ειδική πλειοψηφία.

Και αφετέρου, η εν λόγω νομική βάση, στέρησε και από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τη δυνατότητα διαπραγμάτευσης επί του Κανονισμού SAFE, για ένα θέμα που συνεπάγεται τεράστιο οικονομικό κόστος για τους Ευρωπαίους φορολογούμενους. Η δυσφορία της Ευρωβουλής για τον μεθοδευμένο αποκλεισμό της, αντανακλάται και στην επιστολή της προέδρου της Ρομπέρτα Μέτσολα προς τον προεδρεύοντα

του Συμβουλίου της Ε.Ε., υπουργό Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Πολωνίας, Adam Szlarka. Η κα Μέτσολα αναφέρει στην επιστολή της ότι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο «εκφράζει τη βαθιά του ανησυχία», καθώς η πρόταση Κανονισμού δρομολογήθηκε «χωρίς την κατάλληλη νομική βάση και νομοθετική διαδικασία, θέτοντας σε κίνδυνο τη δημοκρατική νομιμότητα και υπονομεύοντας τις νομοθετικές και ελεγκτικές λειτουργίες του Κοινοβουλίου. Επιπλέον, το Κοινοβούλιο θεωρεί ότι η χρήση του άρθρου 122 της ΣΛΕΕ στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν συνάδει με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας που κατοχυρώνεται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση», αναφέρει χαρακτηριστικά η Ρομπέρτα Μέτσολα στην εν λόγω επιστολή της.

Ζούμε σε μια εποχή που ευδοκίμουν στον πολιτικό στίβο πρόσωπα που μπορούν να ενταχθούν σε μια κατηγορία που, για χάριν οικονομίας χώρου και χρόνου στην περιγραφή τους, θα την ονομάσουμε «Φειδίες». Η κατηγορία «Φειδίες» πάνει όλους όσους αποκτήσει αναγνωρισιμότητα και δημοφιλία κυρίως από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, λειτουργώντας αλλοπρόσαλλα και στον λόγο και στις πράξεις τους και θέλουν να ασχοληθούν με την πολιτική. Οι εγχώριοι «Φειδίες», που δεν είναι κυπριακή πατέντα, αναπτύσσουν τον τακτικισμό τους ενόψει βουλευτικών ακολουθώντας κατά πόδας όσα έπραξε ο αυθεντικός Φειδίας πέρσιου. Χθες είχαμε τις ανακοινώσεις του Χριστόφορου Τορναρίτη, Προηγήθηκαν βεβαίως κι άλλοι. Και πιθανόν να ακολουθήσουν άλλοι.

Θα προσπαθήσω να αξιολογήσω αντικειμενικά, τον Φειδία, τον Τορναρίτη και τους άλλους αυτούς της κατηγορίας. Ποια είναι τα στοιχεία που προσελκύουν τους πολίτες να τους ακούσουν ή και να τους ψηφίσουν; Η πρώτη αυθόρμητη απάντηση είναι πως λειτουργούν με μια αυθεντικότητα. Δηλώνουν πως είναι ειλικρινείς ή εν πάση περιπτώσει πείθουν σε πρώτο χρόνο πως είναι. Σε δεύτερη ανάγνωση λένε πράγματα που αρέσουν στους πολίτες, χωρίς φίλτρο, χωρίς τα βαρίδια ενός παραδοσιακού κόμματος που πιθανόν η ιστορία του έχει και τα μελανά της σημεία. Σε τρίτο χρόνο, η κούραση των πολιτών από τον ξύλινο πολιτικό λόγο τους στέλνει στο να «σπτήσουν αφτί» στους ινφλουένσερς που προσφέρουν ταυτόχρονα και πλάκα και μια ανάλαφρη ανάγνωση των ζη-

Η λογική του διαμοιρασμού της ευθύνης σε 0-100, ότι δηλαδή εμείς τα κάναμε όλα σωστά και οι απέναντι όλα λάθος, σπρώχνει τους πολίτες μακριά από μας.

τημάτων. Βεβαίως για να φτάσουμε ως εδώ, και να αλάνουν τον ορθολογισμό, την κοινή λογική και τη δομημένη πολιτική πρακτική οι «Φειδίες», όπως και άλλα άτομα και κινήματα με ένα μανδύα σοβαροφάνειας, φταίμε και εμείς. Κουράσαμε με τις κοκορομαχίες. Η λογική του διαμοιρασμού της ευθύνης σε 0-100, ότι δηλαδή εμείς τα κάναμε όλα σωστά και οι απέναντι όλα λά-

θος, σπρώχνει τους πολίτες μακριά από μας. Η έλλειψη ειλικρίνειας, η προσπάθεια να δικαιολογήσουμε πολλές φορές τα αδικαιολόγητα, η σχεδόν μόνιμη έκλειψη της αυθεντικότητας από μια υποκριτική στάση δεν βοηθούν. Δυστυχώς, φαίνεται πως ο πανικός κάποιων πολιτικών που βλέπουν να υποσκελίζονται από τους νεοφερμένους ινφλουένσερς τους οδηγεί σε φαινόμενα μμητισμού των τακτικών και των μεθόδων τους. Δεν κατανοούν πως σε μια τέτοια σύγκριση, σχεδόν πάντοτε επιλέγεται το πρωτότυπο από την απομίμηση.

Η πολιτική σκηνή της χώρας κινδυνεύει να κατακλειστεί από «Φειδίες». Από ανθρώπους, όπως και του πρωτότυπου Φειδία, που η οικονομική τους επιφάνεια εγείρει ερωτηματικά και επιβάλλει έλεγχο από τις αρμόδιες αρχές. Από αν-

θρώπους, που όπως και ο Φειδίας, δημιουργούν με όσα λένε και όσα πράττουν ζητήματα στη χώρα. Που η συνολική τους συμπεριφορά και στάση σε σειρά ζητημάτων αποτελεί μυστήριο για τη μεριά της ιστορίας που διαλέγουν και ποιανού τα συμφέροντα υπηρετούν. Δεν είναι μόνο ο Φειδίας και ο Τορναρίτης. Και δεν είναι μόνο τα πρόσωπα. Είναι η λογική, η νοστορπία η οποία καλλιεργείται. Ας μην ξεχνάμε και τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη και το Άλμα. Που μπορεί να μην είναι αμιγώς μέρος των «Φειδιών», αλλά προσομοιάζει σε αρκετά σημεία.

Για τη Βαβυλωνία που ενδεχομένως να δημιουργηθεί σε ένα χρόνο, δεν μπορεί να φταίνε οι πολίτες. Οι πολίτες επιλέγουν ανάμεσα στις επιλογές που έχουν ενώπιόν τους. Κινούνται μεταξύ αυτών που μπορούν να ταυτιστούν καλύτερα και

αυτών που θέλουν να τιμωρήσουν. Δεν θέλω να είμαι απαισιόδοξος. Και λέω πως υπάρχει χρόνος, για να σώσουμε λίγο τα πράγματα. Να κοιτάξουμε τους πολίτες με ενσυναίσθηση, να μιλήσουμε με ειλικρίνεια και αυθεντικότητα, να κάνουμε παραδοχές. Να εξηγήσουμε πως τα προβλήματα δεν μπορούν να τα λύσουν οι Φειδίες, πως χρειάζεται μια πολιτική προσέγγιση στα πράγματα. Να μιλήσουμε με γλώσσα απλή, να προσπαθήσουμε να δώσουμε απαντήσεις μα και λύσεις έστω σε μικρά ζητήματα, σε προβλήματα της καθημερινότητας. Και να προσπαθήσουμε να πείσουμε πως η χώρα μας δε σπκώνει άλλους Φειδίες.

Ο κ. Δημήτρης Δημητρίου είναι Βουλευτής Λευκωσίας ΔΗΣΥ, πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών twitter: @dmdemetriou

Κυπριακό εν μέσω τουρκικής αναβάθμισης

Πώς οι σχέσεις Άγκυρας με τις ΗΠΑ και την Ευρωπαϊκή Ένωση επηρεάζουν τη Λευκωσία

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όταν την περασμένη εβδομάδα ο Τομ Μπάρακ, ο νέος Αμερικανός πρέσβης στην Τουρκία, διαπιστευμένος παράλληλα ως ειδικός απεσταλμένος για τη Συρία, δήλωνε προς τουρκικά ΜΜΕ πως «η Τουρκία είναι χώρα υπόδειγμα», η φύση της δήλωσης όχι μόνο εντυπωσίαζε έμπειρους παρατηρητές των αμερικανοτουρκικών σχέσεων αλλά εμπειρείχε και βαθύτατα πολιτικά σινιάλα. Ο κ. Μπάρακ αναφέρθηκε εκτενώς στο μεγαλύτερο αγκάθι των αμερικανοτουρκικών σχέσεων, το ζήτημα των ρωσικών πυραύλων S-400, λέγοντας ουσιαστικά πως

Από το Συριακό και το Ουκρανικό μέχρι την ευρωπαϊκή άμυνα, η Τουρκία του Ερντογάν δείχνει να διεκδικεί ρόλο με ανταλλάγματα.

το όλο ζήτημα γιγαντώθηκε από το Κογκρέσο, έναν άλλο πόλο έλξης της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής από τον Λευκό Οίκο. Ο κ. Μπάρακ, όμως, αναφέρθηκε και στο ότι «η Τουρκία πλοηγείται θαυμάσια περιτριγυρισμένη από τη Ρωσία, το Ουκρανικό, την Κίνα, το Ιράν, την Ελλάδα και την Κύπρο», εντάσσοντας ουσιαστικά τις ελληνοτουρκικές διαφορές και το Κυπριακό σαν μέρη ενός γενικευμένου σκεπ προβλημάτων της χώρας.

Και ενώ σε Κύπρο και Ελλάδα το αντικείμενο συζήτησης μονοπώλησε το τελευταίο διάστημα η ένταξη της Τουρκίας στο πρόγραμ-

μα SAFE της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική άμυνας, συχνά συζητιέται η αναβάθμιση των σχέσεων με τις ΗΠΑ, ορατή φυσικά, η Τουρκία του Ερντογάν δείχνει κι αυτή να επανακάμπτει και να αναβαθμίζεται σημαντικά γεωπολιτικά με αποτύπωμα από τις σχέσεις της με τις ΗΠΑ και την Ε.Ε., μέχρι καταλυτικά ζητήματα διεθνών σχέσεων όπως η έκβαση του Ουκρανικού και η αλλαγή παραδείγματος στη Συρία.

Από Συρία στην Ουκρανία

Τρεις παράγοντες δείχνουν να επηρεάζουν άμεσα τη σημαντική αναβάθμιση ΗΠΑ-Τουρκίας και Ε.Ε.-Τουρκίας. Στο πρώτο επίπεδο, η Τουρκία πρωταγωνιστεί στις διπλωματικές προσπάθειες ειρηνεύσης για τον πόλεμο στην Ουκρανία, φιλοξενώντας το φορμάτ συνομιλιών Κιέβου-Μόσχας επί εδάφους της και τις συνομιλίες για την επίτευξη εκκευρίας και ανταλλαγής αιχμαλώτων. Μετά το 2022, η Άγκυρα διασφάλισε ρόλο και λόγω στο Ουκρανικό όχι μόνο στις απευθείας συνομιλίες Κιέβου-Ρωσίας, αλλά και στην πολυμερή διπλωματία για το επισιτιστικό ζήτημα με φόντο τις εξαγωγές σιτηρών της Ουκρανίας. Συνομιλητές της «Κ» εκτιμούν πως η Τουρκία θα ενισχύσει περαιτέρω τον εν λόγω διαμεσολαβητικό ρόλο στην Ουκρανία ακόμη και αν οι συνομιλίες Πούτιν-Ζελένσκι και Πούτιν-Τραμπ κορυφωθούν στους επόμενους μήνες.

Στο Συριακό, όπου οι ΗΠΑ κανονικοποίησαν πλήρως το νέο καθεστώς της Δαμασκού υπό τον αλ Σαραά (αλ-Τζολάνι) διαμέσου της άρσης των κυρώσεων, της επαναλειτουργίας της πρεσβείας τους και της αφαίρεσης της χώρας από τον κατάλογο των ταξιδιωτικών απα-

γορεύσεων, η Τουρκία δείχνει να κερδίζει απτά ανταλλάγματα μέσω της οικονομικής, στρατιωτικής και πολιτικής επιρροής.

Το Κυπριακό υπό τον Τραμπ

Η Λευκωσία παρακολουθεί τις εξελίξεις στην περιοχή δεδομένου πως μετά την εκλογή Τραμπ βρέθηκε σε αμνηστία λόγω και του χρονισμού της ιστορικής επίσκεψης του προέδρου Χριστοδουλίδη στον Λευκό Οίκο. Στο επίπεδο της Ε.Ε., επίσης, καθίσταται σαφές πως η Τουρκία μπορεί το αμέσως επόμενο διάστημα να διασφαλίσει ανταλλάγματα (καθεστώς απελευθέρωσης βίζας, τελωνειακή αναβάθμιση) πέραν του SAFE με το να έχει εμπει-δωθεί, πλέον, τόσο στις Βρυξέλλες όσο και στην Άγκυρα η ρεαλιστική (και κυνική) διάσταση της πρόταξης της ειδικής σχέσης Τουρκίας-Ε.Ε. έναντι της προοπτικής πλήρους ένταξης ως κράτος-μέλος. Συνομιλητές της «Κ» στην Ε.Ε. σχολίασαν τις πρόσφατες κινήσεις της Λευκωσίας για πρόταση διασύνδεσης

των ευρωτουρκικών σχέσεων με το ζήτημα της άρσης του τουρκικού εμπάργκο στα κυπριακά πλοία ως «ανεπιτυχείς» σε επίπεδο αποτελεσματικότητας, ενώ και η προσέγγιση του «more for more» της Λευκωσίας στο Συριακό μπορεί μεν να συνέπεσε χρονικά με προσεγγίσεις της Ε.Ε. για το πώς θέτει προϋποθέσεις στην κανονικοποίηση της νέας κατάστασης στη Συρία, στην περίπτωση των ΗΠΑ όμως διαφαίνεται πως η σχέση είναι «άνευ προϋποθέσεων» ως προς επιμέρους γεωπολιτικές πιτυχές, με τον κίνδυνο η Κύπρος, η πιο εγγύς γεωγραφικά χώρα της Ε.Ε. στη Συρία, να περιοριστεί, αποκλειστικά, σε θέματα low politics, όπως π.χ. ο διαθρησκευτικός διάλογος που έθεσε προ μηνών, έναντι πιο σημαντικών διακυβευμάτων, όπως η συμμετοχή της στη μεταπολεμική ανοικοδόμηση της χώρας.

Αυτό που μένει να διαφανεί, πάντως, είναι πώς και σε τι βαθμό η σχέση Τραμπ-Ερντογάν (και πώς αυτή επηρεάζει το Κυπριακό) θα

εξελιχθεί τους επόμενους μήνες δεδομένων και κάποιων ιδιαιτεροτήτων. Της «συγγένειας» Τραμπ-Ερντογάν ως προς κάποια επιμέρους ποιοτικά, πολιτικά, χαρακτηριστικά που έχουν ως ηγέτες και τα οποία μοιάζουν και δεδομένου του ανορθολογισμού του Αμερικανού προέδρου που συχνά εκφράζεται δημόσια για διεθνή θέματα όπως το Κυπριακό.

Τι να αναμένουμε

Η Κ.Δ. θα συνεχίσει να αποστέλλει πολιτικά σινιάλα προς τις ΗΠΑ σε σχέση με όσα τεκταίνονται στην περιοχή, το Κυπριακό καθώς και τη γεωπολιτική αναβάθμιση της Τουρκίας, αντιλαμβανόμενη και τα μεγέθη σε αυτό το επίπεδο. Η κύρια προσέγγιση που σημειώνεται, σύμφωνα με πηγές που συνομιλήσαν με την «Κ», είναι πως η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη εστιάζει στη διάσταση της συνέπειας σε σχέση με τον δυτικό της προσανατολισμό στην εξωτερική πολιτική, χωρίς αποκλίσεις του παρελθόντος σε σχέση με τον

ρωσικό (και κινεζικό, πλέον, λόγω Τραμπ) παράγοντα. Επιπλέον, η Λευκωσία διαθέτει κανάλια επικοινωνίας με λήπτες αποφάσεων σε Ουάσιγκτον και Κογκρέσο διαμέσου και της αγοράς υπηρεσιών συγκεκριμένης PR εταιρείας που ασχολείται με θέματα άσκησης πίεσης (lobbying) σε αυτό το επίπεδο. Μέρος της εστίασης εδράζεται, επιπλέον, και στα παραδοτέα στο επίπεδο των διμερών σχέσεων με τις ΗΠΑ, αρχής γενομένης από τα ζητήματα που συνδέονται με το πρόγραμμα για την κατάργηση της βίζας, την ενίσχυση της διμερούς αμυντικής συνεργασίας και πιτυχές που άπτονται της απόφασης για άρση του εμπάργκο όπλων από τις ΗΠΑ προς τη Λευκωσία.

Στον αντίποδα, μια βασική ανησυχία της Λευκωσίας, ιδίως υπό το βάρος των δηλώσεων Μπάρακ, είναι αν αυτές αντικατοπτρίζουν προσωπικές του θέσεις ή έχουν ουρά που πηγαινει πίσω σε συγκεκριμένες οδηγίες του Τραμπ για σκοπούς αποστολής πολιτικού σινιάλου στον Ερντογάν. Υπό το βάρος αυτού, η Λευκωσία σταθμίζει τον κίνδυνο του να βρεθεί στη δυσάρεστη θέση όπου ο «λαλίστατος» Τραμπ θα ενέτασσε την Κύπρο σε μια δήλωση που θα ικανοποιούσε τις επιδιώξεις της Τουρκίας. Το ερώτημα πάντως που διαμορφώνεται, σε κάθε περίπτωση, είναι αν τελικά το Κυπριακό, για τη αμερικανική εξωτερική πολιτική στην περιοχή υπό τον Τραμπ, σε μια περίοδο παρατεταμένων συγκρούσεων, από την Ουκρανία έως τη Μέση Ανατολή, θα αποτελέσει «αγκάθι» και ως τέτοιο θα οδηγηθεί σε κλείσιμο ή αλλαγή παραδείγματος ή αν θα υπάρξουν προϋποθέσεις επίλυσής του με τη σταδιακή επάνοδο στις συνομιλίες.

Περισσότερες Επιλογές. Λιγότερη Ζάχαρη.

Γνωρίζουμε ότι η υπερβολική κατανάλωση ζάχαρης δεν κάνει καλό σε κανέναν. Γνωρίζουμε επίσης ότι οι καταναλωτές θέλουν να έχουν επιλογές.

Γ' αυτό τον λόγο, συνεχίζουμε να δίνουμε προτεραιότητα στη μείωση της ζάχαρης στα προϊόντα μας και να επενδύουμε στην καινοτομία των γλυκαντικών. Βοηθάμε τους ανθρώπους να μειώσουν την κατανάλωση ζάχαρης ενώ συνεχίζουν να απολαμβάνουν ροφήματα με υπέροχη γεύση.

Καινοτομούμε με νέα προϊόντα με χαμηλή ή μηδενική περιεκτικότητα ζάχαρης και παράλληλα προσφέρουμε μικρές συσκευασίες για τον καλύτερο έλεγχο των μερίδων. Μέσω του μάρκετινγκ και των επικοινωνιών μας, ενθαρρύνουμε τους καταναλωτές να επιλέγουν αναψυκτικά που περιέχουν λιγότερη ή καθόλου ζάχαρη.

Σήμερα, το 49%* του συνολικού όγκου πωλήσεων στην Κύπρο περιλαμβάνει προϊόντα χαμηλών ή μηδενικών θερμίδων.

Coca-Cola
στην Κύπρο

Coca-Cola HBC
Cyprus

*Με βάση τα παγκόσμια στοιχεία πωλήσεων για το οικονομικό έτος 2022. Εξαιρούνται τα Global Ventures. Μαζί με εταιρείες του κλάδου μας, μέλη της Ένωσης των Ευρωπαϊκών Συνδέσμων Αναψυκτικών (UNESDA), έχουμε καταφέρει συνολική μείωση 28,6% των μέσων πρόσθετων σακχάρων από το 2000. © 2023 The Coca-Cola Company. Υπεύθυνος Σύνταξης Coca-Cola Services SA/NV, Chaussée de Mons 1424, 1070 Brussels. © LANITIS 1949. LANITIS 1949 is a registered trademark of COCA - COLA HBC CYPRUS LTD.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Κοιμικό σημείο για τη μετέπειτα πορεία του ΑΚΕΛ χαρακτηρίζεται το 24ο τακτικό συνέδριο του κόμματος που θα διεξαχθεί από τις 20 έως τις 22 Ιουνίου. Ένα συνέδριο που θα πρέπει, όπως επισημαίνουν ηγετικά στελέχη, να οδηγήσει το κόμμα στη σύγχρονη εποχή θέτοντας προτεραιότητες αλλά και λύσεις στις μεγάλες προκλήσεις. Άλλωστε το γεγονός ότι το συνέδριο θα πραγματοποιηθεί στο κατώφλι της συμπλήρωσης 100 χρόνων από το ιδρυτικό συνέδριο του Κομμουνιστικού Κόμματος Κύπρου-ΑΚΕΛ προσδίδει μεν έναν ιστορικό χαρακτήρα, προσθέτει όμως και ένα επιπλέον βάρος στην ηγεσία σε ό,τι αφορά την επόμενη μέρα, ειδικά σε μία περίοδο αμφισβήτησης των παραδοσιακών κομμάτων από τους πολίτες.

Η ομιλία του γ.γ. του κόμματος Στέφανου Στεφάνου κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική μιας και θα δώσει το πολιτικό στίγμα, ενώ αναμένεται να περιλαμβάνει και μηνύματα με πολλαπλούς αποδέκτες. Μία ομιλία που φέρεται πως θα θέσει προτεραιότητες και στόχους που αν δεν καταφέρει το κόμμα να υλοποιήσει, πιθανώς να προκαλέσουν περισσότερα προβλήματα με κυριότερο την περαιτέρω μείωση του ποσοστού στις επερχόμενες βουλευτικές εκλογές. Όπως αναμένεται, ο κ. Στεφάνου θα αναφερθεί σε σημαντικά ζητήματα που αφορούν τον τόπο και τους πο-

Εντός φθινοπώρου το ΑΚΕΛ θα κληθεί να συμπληρώσει τα ψηφοδέλτια, με το δικαίωμα της Κ.Ε. να εγκρίνει παράταση θητειών του 15% των βουλευτών, να κρέμεται ως Δαμόκλειος σπάθη πάνω από το κεφάλι του Στέφανου Στεφάνου.

λίτες παρουσιάζοντας τις ξεκάθαρες και τεκμηριωμένες προτάσεις του κόμματος.

Το Κυπριακό και η ανάγκη για περαιτέρω ενέργειες και βήματα προς τα εμπρός, τα θέματα ενέργειας και οι λανθασμένοι σε κάποιες των περιπτώσεων χειρισμοί που γίνονται, η κλιματική κρίση με όλες τις συνέπειες για την Κύπρο, αλλά και το θέμα της μαζικής πώλησης γης σε ξένους επενδυτές είναι μερικά από τα ζητήματα στα οποία, σύμφωνα με πληροφορίες, θα αναφερθεί. Παράλληλα θα τονιστεί η υποχρέωση του ΑΚΕΛ να συνεχίσει τη στήριξη και προσφορά προς τους εργαζόμενους, ένα κομμάτι του DNA του κόμματος –όπως λέγεται χαρακτηριστικά– στην εκατοντάχρονη πορεία του, όπως και το να κρατά ψηλά τις αξίες και τα ιδανικά του συνενώνοντας δυνάμεις.

Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον αναμένονται και πιθανές αναφορές σε σχέση με τους χειρισμούς του κόμματος ενόψει βουλευτικών, το ευρύτερο άνοιγμα που πιθανώς θα θελήσει να κάνει μέσα από την Κοινωνική Συμμαχία, αλλά και οι προοπτικές που υπάρχουν με ορίζοντα τις προεδρικές του 2028. Βέβαια, στελέχη της πρώτης γραμμής δεν θα παραλείψουν να αναφερθούν και σε διαχρονικά οργανωτικά προβλήματα του κόμματος, όπως και την αδυναμία του να παρεμβαίνει άμεσα και δραστικά.

Χαραλαμπίδου και Κώστα

Πάντως, είναι αρκετοί στα ψηλά δώματα της Εζεκία Παπαϊωάννου

που επισημαίνουν πως ο γ.γ. μετά και το συνέδριο όπου θα επανεκλεγεί –χωρίς ανθυποψήφιο όπως όλα δείχνουν– θα πρέπει να σπάσει αβγά, πιθανώς δυσαρεστώντας κάποια στελέχη, δίδοντας ωστόσο το μήνυμα πως το κόμμα προχωρά, αφιόνοντας στην άκρη κομματικά κατεστημένα. Άλλωστε εντός φθινοπώρου το κόμμα θα κληθεί να συμπληρώσει τα ψηφοδέλτια για τις βουλευτικές, με το δικαίωμα της Κ.Ε. να εγκρίνει παράταση θητειών του 15% του συνολικού αριθμού των βουλευτών –δηλαδή δύο– για σκοπούς ύπαρξης ισχυρού πολιτικού πυρήνα, να κρέμεται ως Δαμόκλειος σπάθη πάνω από το κεφάλι του Στέφανου Στεφάνου.

Το γεγονός ότι στα κομματικά πηγάδια συζητείται έντονα πως το δικαίωμα πιθανώς να λάβουν οι Άριστος Δαμιανού και Γιώργος Λουκαϊ-

δης φέρεται να προκαλεί αντιδράσεις κυρίως στη συμπρωτεύουσα, μιας και τίθεται το ερώτημα γιατί να μην δεχτεί εξαίρεση ένας εκ Λευκωσίας και ένας εκ Λεμεσού με καθαρή αναφορά προς τον βουλευτή Κώστα Κώστα, με τους γνώστες του θέματος να κάνουν λόγο για δυσaréσκεια του ίδιου σε σχέση με χειρισμούς της ηγεσίας τα τελευταία χρόνια. Στην αντίπερα όχθη, τονίζεται πως ο κ. Κώστα δεν μπορεί να ενταχθεί στις εξαίρεσεις αφού με δική του επιλογή δεν περιλαμβάνεται στον ισχυρό πολιτικό πυρήνα μιας και αποχώρησε από τα όργανα του κόμματος. Πάντως, φέρεται να είναι συνεχής η προσπάθεια στελεχών για επικοινωνία με τον βουλευτή ώστε να λυθεί η οποία αντιπαράθεση, μιας και τονίζεται πως το έργο που έχει να επιδείξει από τα βουλευτικά έδρανα αλλά και

το μεγάλο έρεισμα στο κόμμα της Αριστεράς αναγνωρίζεται και σε καμία περίπτωση δεν υπάρχει επιμύθια να προκαλέσει δυσaréσκεια που θα επηρεάσει και μερίδα ψηφοφόρων.

Βέβαια στο ψηφοδέλτιο του κόμματος στη Λεμεσό θα υπάρχει και δεύτερη αποχώρηση –λόγω συμπλήρωσης θητειών– του Άντρου Καυκαλιά, που επίσης θεωρείται μεγάλη απώλεια. Αυτό πάντως που διαμνύεται είναι πως το κόμμα γνωρίζοντας τα δεδομένα έχει ήδη αρχίσει επαφές και μέχρι αυτή την ώρα φαίνεται πως το ψηφοδέλτιο της Λεμεσού είναι ιδιαίτερα δυνατό – σε αυτό συμπεριλαμβάνεται και η νυν βουλευτριά Μαρίνα Νικολάου που θα επαναδιεκδικήσει.

Με το ίδιο σκεπτικό σε ό,τι αφορά τον πολιτικό πυρήνα είναι και η απόφαση για την Ειρήνη Χαραλαμπίδου

μιας και δεν είναι μέλος του ΑΚΕΛ. Βέβαια και αυτό σύμφωνα με ορισμένους μπορούσε να επιλυθεί, όμως κανείς δεν μπορεί να παραβλέψει τις μεγάλες διαφορές και εντάσεις που έχουν προκύψει ανά διαστήματα μεταξύ των δύο μερών. Βέβαια και σε αυτή την περίπτωση το ΑΚΕΛ δεν θέλει να υπάρχει οριστική ρήξη μιας και υπάρχει έντονη φημολογία ότι πιθανώς η κ. Χαραλαμπίδου να ενταχθεί στις τάξεις του κόμματος του Οδυσσέα Μιχαηλίδη και αυτό πιθανόν να στοιχίσει σε ψήφους στο ΑΚΕΛ. Φέρεται μάλιστα η ηγεσία να προχωρά στη διαμόρφωση συγκεκριμένων θέσπς σε σχέση με τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η κ. Χαραλαμπίδου εντός του κόμματος μετά τον Μάιο του 2026 –πιθανόν να έχει να κάνει με θέματα διαφθοράς– ώστε να βρίσκεται στο πλευρό του ΑΚΕΛ και μετέπειτα, ωστόσο η οποιαδήποτε συζήτηση με την ίδια αναμένεται να γίνει μετά το συνέδριο.

Πάντως, όπως επισημαίνεται, η απόφαση της Κ.Ε., με νέα πλέον σύνθεση, σε σχέση με το αν θα επιτρέψει εξαίρεσεις ή όχι θα είναι καθοριστική σε σχέση με τη διαμόρφωση του ψηφοδέλτιου.

Μάλιστα, οι πιο τολμηροί σημειώνουν πως από τη στιγμή που το κόμμα επιθυμεί να μπει σε νέα τροχιά ίσως θα ήταν προτιμότερο να μην δώσει καμία εξαίρεση και να επενδύσει σε νέα πρόσωπα, με τον αντίλογο να κάνει λόγο για αποδυνάμωση –που πιθανώς να δημιουργήσει και προβλήματα– της κοινοβουλευτικής ομάδας σε περίπτωση που δεν θα είναι εντός Άριστος Δαμιανού και Γιώργος Λουκαϊδης.

Την ίδια ώρα βέβαια σημειώνεται και το πλεονέκτημα που έχει η ηγεσία για ένταξη εντός ψηφοδελητίου έξι προσωπικότητων χωρίς να λάβουν έγκριση από τα όργανα του κόμματος. Μία ευκαιρία που σύμφωνα με τους πλείστους θα πρέπει να την εκμεταλλευτούν ορθά κάνοντας πράξη τη θέληση για άνοιγμα προς την ευρύτερη κοινωνία.

Ψηφιακό συνέδριο

Αξίζει να αναφερθεί ότι το 24ο συνέδριο του ΑΚΕΛ, πέραν της έγκρισης της διακήρυξης για το Κυπριακό αλλά και του σχεδίου πολιτικής απόφασης που εγκρίθηκε από την Κ.Ε και θα πάει ως εισήγηση με τους συνέδρους να έχουν δικαίωμα παρέμβασης, θα είναι το πρώτο ψηφιακό συνέδριο του κόμματος.

Όλα θα είναι ψηφιοποιημένα, με μία οθόνη τεραστίων διαστάσεων να προβάλλει αυτομάτως τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας, ενώ ο κάθε σύνεδρος θα έχει την ευχέρεια να διαβάσει τα βιογραφικά των υποψηφίων της Κ.Ε. σε ηλεκτρονική μορφή πριν προχωρήσει στη διαδικασία της ψηφοφορίας.

Κάθε σύνεδρος θα έχει δικό του barcode που θα ενεργοποιείται μόνο με την προσέλευσή του στον χώρο, ενώ έχουν ληφθεί όλα τα μέτρα για να παραμένει κρυφή η ταυτότητα των κατόχων ενόψει της ψηφοφορίας. Μιας και η περίοδος ψηφιοποίησης είναι στα αρχικά στάδια θα υπάρχει ευχέρεια και για ψηφοφορία με τον παραδοσιακό τρόπο, αφού στόχος είναι να κυλήσει όσο το δυνατόν καλύτερα η διαδικασία.

Στο συνέδριο αναμένεται να προσέλθουν πέραν των 1.000 αντιπροσώπων, ενώ θα υπάρχουν επίσημοι προσκεκλημένοι, μεταξύ των οποίων εκπρόσωποι των προοδευτικών τουρκοκυπριακών κομμάτων όπως και προσωπικότητες κοντά στο ΑΚΕΛ με το στάτους του παρατηρητή.

Η ομιλία του Στέφανου Στεφάνου κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική μιας και θα δώσει το πολιτικό στίγμα, ενώ θα θέσει προτεραιότητες και στόχους που αν δεν καταφέρει το κόμμα να υλοποιήσει πιθανώς να προκαλέσουν μείωση του ποσοστού στις επερχόμενες βουλευτικές εκλογές.

ΚΥΠΕ

MILC MEDOCHEMIE

Ξέχνα τον πόνο γρήγορα

με το ULTIMAX ALTER

ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΕΣ

Του **ΕΚΤΟΡΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ**

Πού σταματά το δικαίωμα στη ζωή και πού ξεκινά το δικαίωμα στον θάνατο; Το ερώτημα αυτό που συνδέεται με την ευθανασία απασχολεί εδώ και χρόνια την κοινωνία, προκαλώντας συζητήσεις και αντιδράσεις. Στην Κύπρο επανήλθε επίσημα στον δημόσιο διάλογο με την πρόταση νόμου που άνοιξε τη συζήτηση για θέσπιση νομικού πλαισίου του ιατρικώς υποβοηθούμενου τερματισμού της ζωής. Η πρωτοβουλία της βουλευτρίας του ΑΚΕΛ Ειρήνης Χαραλαμπίδου να επαναφέρει την πρόταση στην κοινοβουλευτική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, πυροδότησε αντιδράσεις στην κοινωνία, τον ιατρικό κόσμο, αλλά και τους εκκλησιαστικούς κύκλους. Οι ανησυχίες, οι αντιδράσεις και η επιχειρηματολογία υπέρ και κατά δεν ξεκίνησε βεβαίως στην Κύπρο. Αντιθέτως, απασχολεί πολλές χώρες. Κάποιες από αυτές την έχουν θεσμοθετήσει υπό αυστηρές προϋποθέσεις, άλλες βρίσκονται αντιμέτωπες με σωρεία αντιδράσεων κατά την πορεία θεσμοθέτησης και άλλες το σκέφτονται. Επί του παρόντος η ευθανασία έχει θεσμοθετηθεί σε Αυστραλία, Αυστρία, Βέλγιο, Ισπανία, Καναδά, Ολλανδία, Πορτογαλία, και Ελβετία, ενώ στην Αγγλία, Γαλλία, Ιρλανδία και Σλοβενία βρίσκεται σε εξέλιξη σχετική κοινοβουλευτική συζήτηση.

Το επόμενο διάστημα, η κυπριακή

Το υπουργείο Υγείας διαμήνυνσε ότι έχει έτοιμο νομοσχέδιο για την ανακουφιστική φροντίδα και εντός ημερών θα το παρουσιάσει στο Υπουργικό Συμβούλιο.

κή Βουλή καλείται να αρχίσει την κατ' άρθρο συζήτηση για την πρόταση νόμου. Με αφορμή λοιπόν την επικείμενη κοινοβουλευτική συζήτηση, η «Κ» παραθέτει μερικά κρίσιμα ερωτήματα που αφορούν την πρόταση νόμου και τις απαντήσεις που δίδονται.

1) Ποιες είναι οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί ο ασθενής;
Ο ασθενής θα πρέπει να πάσχει από ανίατη ασθένεια, με προσδόκιμο ζωής που να μην υπερβαίνει τους 6 μήνες και να έχει επιβεβαιωθεί από ιατρό. Θα πρέπει να είναι άτομο που έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του, να είναι Κύπριος πολίτης είτε να διαμένει στην Κ.Δ. και να μην είναι ψυχικά ασθενής.

2) Ποια είναι η διαδικασία αξιολόγησης της ψυχικής κατάστασης του ασθενή;
Ο πάσχοντας θα πρέπει να αξιολογηθεί με ομόφωνο πόρισμα από δύο κλινικούς ψυχολόγους και από έναν ανεξάρτητο ψυχίατρο, επιβε-

βαιώνοντας ότι μπορεί να λαμβάνει αποφάσεις με διαύγεια, ανεπηρέαστος.

3) Ποια διαδικασία ακολουθείται;
Ο ασθενής θα πρέπει να εκφράσει στον ιατρό την επιθυμία του να προχωρήσει σε ευθανασία τουλάχιστον δύο φορές, όχι σε διάστημα μικρότερο των 15 ημερών. Στη συνέχεια, να επικυρώσει την επιθυμία του με γραπτή δήλωση, η οποία θα πρέπει να υπογραφεί από τον ίδιο ενώπιον δύο μαρτύρων. Σε περίπτωση που ο ασθενής περιέλθει σε κώμα η διαδικασία της ευθανασίας ολοκληρώνεται.

4) Ποιες μέθοδοι προβλέπονται;
α) Μέσω ενεργητικής ευθανασίας: Με τη χορήγηση νόμιμου φαρμακευτικού προϊόντος, το οποίο συνταγογραφείται ειδικά για την ευθανασία και επιφέρει ανώδυνο θάνατο.

β) Μέσω ιατρικώς υποβοηθούμενης αυτοκτονίας: Με την προμήθεια αδειοδοτημένου φαρμακευτικού προϊόντος στον πάσχοντα,

το οποίο συνταγογραφείται για τον ασθενή ώστε να προβεί σε αυτοχειρίασμό.

5) Ποιος είναι ο ρόλος του θεράποντος ιατρού;

Ο ιατρός θα πρέπει να ενημερώσει τον ασθενή για όλες τις παρεχόμενες υπηρεσίες στήριξης και φροντίδας, με τον πάσχοντα να εξακολουθεί να θέλει να προβεί σε ευθανασία. Ενώ στη συνέχεια, ο ιατρός θα πρέπει να το βεβαιώσει γραπτώς. Παράλληλα, θα πρέπει να ενημερώσει την οικογένεια για την απόφαση του πάσχοντα. Επίσης, σε περίπτωση που αμελήσει τη συμπλήρωση των εντύπων της διαδικασίας υπόκειται σε ποινή φυλάκισης μέχρι ενός έτους ή/και σε χρηματική ποινή 5.000 ευρώ.

6) Ποιοι ιατροί θα πραγματοποιούν τη διαδικασία;
Θα δημιουργηθεί ειδικό μπτρώ όπου θα μπορούν να εγγραφούν οι ενδιαφερόμενοι, ούτως ώστε να μπορούν να πραγματοποιούν τη διαδικασία.

7) Τι προβλέπεται σε περίπτωση άρνησης του ιατρού;

Στην περίπτωση άρνησης του θεράποντα ιατρού να προβεί στην πράξη, εξασφαλίζονται οι υπηρεσίες άλλου εγγεγραμμένου ιατρού ή κατ' επιλογή ιατρού από τον πάσχοντα ή σε άλλη περίπτωση επιλέγει το νοσπλευτήριο όπου νοσπλεύεται ο ασθενής.

8) Ποιες είναι οι νομικές συνέπειες για τα άτομα που εκπρεάζουν τον ασθενή;

Οποιοσδήποτε υποκινεί τον πάσχοντα να προχωρήσει σε ευθανασία είναι ένοχος αδικήματος και σε περίπτωση καταδίκης του υποκειται σε ποινή φυλάκισης μέχρι δύο έτη ή/και σε χρηματική ποινή μέχρι 10.000 ευρώ. Επίσης, οποιοσδήποτε διαφημίζει υπηρεσίες ευθανασίας είναι ένοχος αδικήματος και σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης μέχρι δύο έτη ή/και σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις 10.000 ευρώ.

9) Θα είναι εντός ΓεΣΥ η διαδικασία

σία της ευθανασίας;

Οι υπηρεσίες της ευθανασίας θα παρέχονται από δημόσιο ή ιδιωτικό νοσπλευτήριο ή κατ' οίκον, εντός ΓεΣΥ.

Έξι στους δέκα λένε «ναι» στη νομιμοποίηση

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2022 από την εταιρεία IMR για την Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής Κύπρου, με δείγμα 700 ατόμων, στην ερώτηση αν συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την εξής δήλωση, «Οι άνθρωποι έχουν δικαίωμα στο να επιλέξουν τον θάνατο μέσω της ευθανασίας ή τον υποβοηθούμενο από τον γιατρό θάνατο ή την υποβοηθούμενη από γιατρό αυτοκτονία;» το 39% απάντησε συμφωνεί, το 22% μάλλον συμφωνεί, το 17% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 9% μάλλον διαφωνεί και το 13% διαφωνεί. Επιπλέον, το 59% συμφωνεί με τη νομιμοποίηση της ευθανασίας ή της υποβοηθούμενης από γιατρό αυτοκτονίας ή του θανάτου στην Κύπρο. Επίσης το 79% συμφωνεί να παρέχεται το δικαίωμα

του ιατρικώς υποβοηθούμενου θανάτου σε ασθενείς με ανίατες και βαρσανιστικές χρόνιες ασθένειες ή όταν έχουν εξαντληθεί όλα τα περιθώρια και οι επιλογές για ανακούφιση του πόνου.

Πρώτα ανακουφιστική φροντίδα

Με βάση τα σημερινά δεδομένα, δεν φαίνεται να προκρίνεται η πρόταση της βουλευτρίας του ΑΚΕΛ για τη νομοθέτηση της ευθανασίας. Η πλειοψηφία κατά τη διάρκεια της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων τόνισε ότι πρώτα θα πρέπει να ρυθμιστεί το θέμα της ανακουφιστικής φροντίδας. Σημειώθηκε ότι παρέχεται σχεδόν αποκλειστικά σε καρκινοπαθείς και η επέκτασή της αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για οποιαδήποτε συζήτηση γύρω από την ευθανασία.

Ο Δημοκρατικός Συναγερμός τέθηκε εναντίον της πρότασης νόμου, γιατί θεωρεί ότι δεν κατοχυρώνεται όπως έπρεπε το συγκεκριμένο ζήτημα. Το ΑΚΕΛ αναμένεται να καθορίσει την ενιαία και τελική του θέση το προσεχές διάστημα, με βασικά κριτήρια επιστημονικά και ιατρικά δεδομένα. Το κόμμα επισημαίνει, παράλληλα, ότι είναι θετικό το γεγονός πως μέσα από τη συζήτηση για την ευθανασία άνοιξε και το ζήτημα για την ανακουφιστική φροντίδα. Όσον αφορά το ΔΗΚΟ, τόνισε ότι πρώτα θα πρέπει να προηγηθεί η θεσμοθέτηση της ανακουφιστικής φροντίδας και στη συνέχεια διαβούλευση.

Στην ίδια κατεύθυνση κινούνται τόσο η Ομοσπονδία Συνδέσμων Ασθενών Κύπρου όσο και ο Παγκύπριος Ιατρικός Σύλλογος. Αμφότεροι τονίζουν ότι το πρώτο βήμα θα πρέπει να είναι η ψήφιση νομοθεσιών, οι οποίες θα βοηθούν στην ανακούφιση των ασθενών, προτού συζητηθεί οποιοδήποτε άλλο ενδεχόμενο για την ευθανασία.

Εκ μέρους του υπουργείου Υγείας λέχθηκε πως το νομοσχέδιο για την ανακουφιστική φροντίδα έχει ήδη ολοκληρωθεί και εντός των επόμενων ημερών αναμένεται να κατατεθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο, με σκοπό να αρχίσει η διαβούλευση στη Βουλή. Τι προνοεί ωστόσο η ανακουφιστική φροντίδα που θέτουν ως προτεραιότητα η πλειοψηφία των κομμάτων και των αρμόδιων φορέων;

Αποσκοπεί στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ασθενών όπως επίσης και τη στήριξη των οικογενειών τους. Απευθύνεται σε άτομα όλων των ηλικιών και αφορά όλες τις ασθένειες σε όλα τα στάδια, όχι μόνο στο τέλος της ζωής. Περιλαμβάνει διαχειριστική πόνο, υποστηρικτική αγωγή, φυσιοθεραπείες, εναλλακτικές μεθόδους όπως αρωματοθεραπεία και μασάζ. Παρέχεται ψυχική και σωματική στήριξη τόσο του ασθενή όσο και της οικογένειάς του με ψυχολόγους και πνευματικό. Επιπλέον, προσφέρεται και εξοπλισμός για το σπίτι, όπως καρέκλες για το μπάνιο ή μηχανήματα οξυγόνου, ώστε να διευκολύνεται η καθημερινότητα των ασθενών στο οικείο τους περιβάλλον.

ΑΡΘΡΟ / Του **δρος ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΕΤΑΞΑ**

ΙΥΤΖ: Διάλογος στην άμμο – Η χαρτογράφηση ενός ηθικού λαβυρίνθου

Ο **Ιατρικώς Υποβοηθούμενος Τερματισμός Ζωής (ΙΥΤΖ)** αποτελεί ένα δίπολο ηθικό δίλημμα της σύγχρονης εποχής, όπου ο σεβασμός της ιερότητας της ζωής αντιπαράθεται με την προστασία της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Στην Κύπρο, όπου κοινωνικές ταυτότητες (ηλικία, θρησκεία) χρωματίζουν διαφορετικά το ζήτημα, η συζήτηση κινείται σε έναν λαβύρινθο χωρίς έτοιμες εξόδους. Το ερώτημα του θανάτου δεν είναι αποκλειστικά ατομικό, ιδίως σε μια κοινωνία όπως η κυπριακή, όπου η συλλογική κουλτούρα συμβαδίζει με δυτικές ατομικιστικές επιρροές. Εδώ, ο θάνατος αφορά και τους «Άλλους», αυξάνοντας τον κίνδυνο η απόφαση για ΙΥΤΖ να λάβει τη μορφή αυτοθυσίας. Έρευνες από χώρες με νομιμοποιημένο ΙΥΤΖ υποδεικνύουν ότι άτομα χαμηλής κοινωνικοοικονομικής κατάστασης έχουν 2,5 φορές μεγαλύτερη πιθανότητα να υποβάλουν αίτηση, κυρίως για να αποφύγουν το «βάρος» που επιβαρύνει

τους οικείους τους. Αυτό μετατρέπει την επιλογή σε εξαναγκασμό για τους ευάλωτους, θέτοντας το ζήτημα της πραγματικής ελευθερίας επιλογής και περιορίζοντας τη δυνατότητα ελεύθερης επιλογής σε αυτό το κομμάτι της κοινωνίας που απολαμβάνει ευρύτερα προνομιακές συνθήκες και μετατρέποντας τη συζήτηση σε ένα δίπολο ηθικό δίλημμα (ζωή vs αξιοπρέπεια) μόνο για τους προνομιούχους, αφού για τους ευάλωτους, στις συνθήκες του συστήματος που επικρατεί στην Κύπρο, το δίλημμα είναι ζωή vs αξιοπρέπεια των οικείων.

Το ψυχολογικό δίλημμα και το ηθικό παράδοξο

Για ασθενείς με ανίατες παθήσεις, η απώλεια λειτουργιών ή η χρόνια εξάρτηση συχνά μετατρέπεται σε ταπείνωση. Κλινικές μελέτες καταγράφουν ότι πάνω από 30% ασθενών με νευρολογικές παθήσεις αναφέρουν την «απώλεια αξιοπρέπειας» ως κύριο κίνητρο για ΙΥΤΖ (Maessen et al., 2009). Το

Σύνδρομο Εξαθλίωσης (Kissane, 2001) προκαλεί υπαρξιακή απελπισία, όπου ο θάνατος θεωρείται «απελευθέρωση». Εδώ έγκειται το ηθικό παράδοξο: η επιλογή του θανάτου ως πράξη διαφύλαξης του αυτοειδώλου μπορεί να ερμηνευτεί ως απόρριψη της ίδιας της ζωής. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, όμως, για να υπάρχει αυτή η δυνατότητα επιλογής του θανάτου ως πράξης διαφύλαξης της αξιοπρέπειας της προσωπικότητας οφείλουμε να διασφαλίσουμε την ύπαρξη εναλλακτικών επιλογών, περιλαμβανομένης της ανακουφιστικής φροντίδας, της δυνατότητας ψυχοθεραπευτικής υποστήριξης κ.λπ.

Η ψευδαίσθηση της αυτονομίας

Ενώ η θεωρία της Αυτοδιάθεσης (Ryan & Deci) επισημαίνει ότι ο έλεγχος ενισχύει την ψυχολογική ευεξία, η πραγματικότητα είναι γεμάτη παγίδες. Το 25% των απτήσεων για ΙΥΤΖ προέρχεται από ασθενείς με μη διαγνωσμένη κατάθλιψη (Ganzini et al., 2008), που διαστρε-

βλώνει την αντίληψη. Παράλληλα, κοινωνικές πιέσεις (οικονομικοί φόβοι, έλλειψη υποστήριξης) μεταμορφώνουν την «επιλογή» σε «υποχώρωση». Όπως επισημαίνει η Ισπανική Ένωση Ψυχολόγων (2022): «Η επιλογή της αξιοπρέπειας δεν σημαίνει θάνατο, αλλά το δικαίωμα σε ένα τέλος που σέβεται την ταυτότητά σου». Παράλληλα, έρευνες επιδεικνύουν πως ένα σημαντικό ποσοστό ατόμων (40%) που υπέβαλαν αίτηση για ΙΥΤΖ απέσυραν το αίτημά τους μετά από την παροχή ψυχοθεραπευτικών υπηρεσιών, υποδεικνύοντας πως η λήψη απόφασης δεν επαρκεί να βασίζεται σε «σώας τας φρένας», αλλά περιλαμβάνει και το ψυχικό σθένος του ατόμου.

Το βάρος των επαγγελματιών υγείας

Για τους ιατρούς και νοσηλευτές, η σύγκρουση μεταξύ του «Μην βλάψεις» και της παροχής ανακούφισης από την υπαρξιακή εξαθλίωση είναι συναισθηματικό πεδίο μάχης. Σε χώρες με νόμιμο ΙΥΤΖ, το 68% των

ιατρών αναφέρουν βαριά συναισθηματική φόρτωση (Georges et al., 2007), ενώ 1 στους 3 αντιμετωπίζει κρίση επαγγελματικής ταυτότητας («Είμαι γιατρός ή εκτελεστής;»). Έρευνες καταγράφουν αυξημένο μετατραυματικό στρες και ενόχες σε νοσηλευτικό προσωπικό (Dees et al., 2011).

Κύπρος: Προκλήσεις και προοπτικές

Στο κυπριακό πλαίσιο, οι ευάλωτες ομάδες (ηλικιωμένοι, άτομα με αναπηρίες) κινδυνεύουν από πιέσεις, ενώ οι δικασμένες κοινωνικές απόψεις απαιτούν πολιτισμικά ευαίσθητα πρωτόκολλα. Το μέλλον του ΙΥΤΖ στην Κύπρο δεν χρειάζεται να παραμείνει «διάλογος στην άμμο». Αν αποδεχτούμε ότι η ζωή και η αξιοπρέπεια είναι συμπληρωματικές πτυχές της ανθρωπίνης αξίας και ότι η πολυφωνία (ιατρών, θεολόγων, ψυχολόγων, πολιτών) αποτελεί εργαλείο και όχι εμπόδιο, τότε ο ηθικός λαβύρινθος μπορεί να μετατραπεί σε διαδρομή προς μια ωριμότερη κοινωνική συμφωνία.

Προς το παρόν όμως επικρατούν μονοδιάστατες απόψεις και αδυναμία διαλεκτικής σύνθεσης των θέσεων. Το ζήτημα αντιμετωπίστηκε ως αμιγώς νομοθετικό και στο πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εκτός των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων της κυπριακής πραγματικότητας, της απουσίας επαρκούς πλαισίου ανακουφιστικής φροντίδας, της αδυναμίας ανταπόκρισης των υπηρεσιών σε ζητήματα ψυχοκοινωνικής ευεξίας και ευημερίας, της επαρκούς ενίσχυσης των ευάλωτων ομάδων. Συνεπώς, η συζήτηση πρέπει να διευρυνθεί με συμπερίληψη της διαλεκτικής σύνθεσης των θέσεων των διάφορων κοινωνικών και πολιτισμικών ομάδων με εξισορρόπηση της αναγκαιότητας για απόλυτο σεβασμό τόσο στην αξία της ζωής, όσο και στην αξία της αξιοπρέπειας της προσωπικότητας στον μέγιστο δυνατό βαθμό.

Ο δρ Γιώργος Μεταξάς είναι συμβουλευτικός ψυχολόγος.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Εντονες αντιδράσεις έφερε στη δημόσια σφαίρα την περασμένη εβδομάδα η έκδοση και κυκλοφορία του βιβλίου με τίτλο «Ta lara | Στες πέτρες | to the stones», η οποία συνόδευε την κυπριακή συμμετοχή στη 19η Μπιενάλε Αρχιτεκτονικής στη Βενετία, με τίτλο «(Στες πέτρες) εδώκαμεν σας την αναπνοή μας τζαι εψιθυρίσατε την πίσω στο χώμα», σε επιμέλεια Σεβίνας Φλωρίδου, και συνεπιμέλεια Νικόλας Μπτροπούλου & Clara Zinecker. Τον χορό των αντιδράσεων άνοιξε ο πρόεδρος της Επιτροπής Παιδείας της Βουλής των Αντιπροσώπων Παύλος Μυλωνάς, με δημόσια παρέμβαση του σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης, όταν εντόπισε φράσεις και λέξεις που κατά τη θέση του διαστρεβλώνουν την ιστορία και βλάπτουν το εθνικό μας θέμα. Ο κ. Μυλωνάς σημείωνε στην ανάρτησή του τις φράσεις «πολιτική σύρραξη», «υποχρεωτική ανταλλαγήν πληθυσμών», «σκέδιον ανταλλαγής πληθυσμών» και για τις «θκυο πλευρές (της μιας που εντυπικά αναγνωρισμένη, ενώ η άλλη όχι)», με τις οποίες διαφώνησε σφόδρα. Ο κ. Μυλωνάς στην ανάρτησή του έγραφε, μεταξύ άλλων, πως «το εν λόγω βιβλίο, γραμμένο στην κυπριακή διάλεκτο, βρίθει ιστορικών ανακρίβειών, κάτι που εγείρει σοβαρά ζητήματα ελέγχου από την εκτελεστική εξουσία του τι χρηματοδοτείται», ανακοινώνοντας πως το υφυπουργείο Πολιτισμού θα κληθεί άμεσα στην Επιτροπή Παιδείας για να απαντήσει «κατά πόσο συμφωνεί τέτοιες αδιανόπτες στρεβλώσεις να κυκλοφορούν στο εξωτερικό, χρηματοδοτημένες από τον φορολογούμενο πολίτη, και να εκθέτουν ανεπανόρθωτα την Κυπριακή Δημοκρατία».

Το ζήτημα πήρε αμέσως διαστάσεις, αναγκάζοντας την υφυπουργό Πολιτισμού κα Λίνα Κασσιανίδου, η οποία αναχωρούσε για το εξωτερικό, να ζητήσει την άμεση απόσυρση του βιβλίου και έκθεση γεγονότων για το συμβάν από την επιμελητική ομάδα και το Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού. Στη γραπτή δήλωσε που εξέδωσε το Υφυπουργείο σημειώνεται πως η έκδοση δεν είχε λάβει ποτέ την έγκριση του Υφυπουργείου, τονίζοντας πως «ως άτομο και ως υφυπουργός διαφωνώ κάθιστα με τις αναφορές αυτές». Για το ζήτημα ερωτήθηκε και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Νίκος Χριστοδουλίδης, κατά την προσέλευσή του στο γεύμα της Πολωνικής Προεδρίας της Ε.Ε., στη Λευκωσία. Ο κ. Χριστοδουλίδης είπε ότι δεν υπάρχει θέμα που εγκρίθηκε από την υφυπουργό Πολιτισμού και πρόσθεσε πως το βιβλίο και οι αναφορές είναι απαράδεκτες και για αυτό τον λόγο ζητήθηκε η απόσυρσή του. Όπως μαθαίνει η «Κ» από έγκυρες πηγές, ο κ. Χριστοδουλίδης ζήτησε ενημέρωση, όταν ξέσπασε ο ντόρος και δεν είχε καμία άλλη εμπλοκή στο ζήτημα, αφήνοντας τον χειρισμό του θέματος στην καθ' ύλην αρμόδια υφυπουργό.

Πάντως, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», για το περιεχόμενο του εν λόγω βιβλίου δεν είχε ενημερωθεί η πολιτική ηγεσία του Υφυπουργείου, ούτε και το Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού και αυτή εκδόθηκε με την ευθύνη της ομάδας που είχε αναλάβει την έκδοση. Το ερώτημα που εγείρεται βέβαια είναι κατά πόσο έπρεπε ή όχι να είχαν ενημερωθεί οι παραπάνω. Όπως λέχθηκε στην «Κ», αν είχαν ενημερωθεί ίσως να είχαν προληφθεί οι σημερινές καταστάσεις, τονίζοντας πως ωστόσο πως σε καμία περίπτωση δεν υπήρχε πρόθεση να λογοκριθεί η έκδοση. Άλλοι, ωστόσο, είπαν πως δεν υπήρχε η υποχρέωση να ενημερωθεί το υφυπουργείο Πολιτισμού, μιας και

αναφερόταν πως οι απόψεις που εκφράζονται στην εν λόγω έκδοση δεν εξυπακούεται πως γίνονται αποδεκτές από αυτό.

Οπωσδήποτε η απόσυρση του βιβλίου κρίθηκε από πολλούς ακόμα και μέσα στο υφυπουργείο Πολιτισμού ως σπασμωδική αντίδραση, η οποία έφερε αναστάτωση, που θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί. Όπως ειπώθηκε στην «Κ», το ζήτημα αυτό χρησιμοποιήθηκε εύστοχα και για μικροκομματικούς λόγους, αφού πλησιάζουμε στις εκλογές. Για την ώρα το ζήτημα της έκδοσης θα το εξετάσει αυτεπάγγελτα η Επιτροπή Παιδείας της Βουλής στη συνεδρίασή της την Τετάρτη 11 Ιουνίου, ύστερα από εισήγηση των βουλευτών Παύλου Μυλωνά (προέδρου της Επιτροπής), Χρύσανθου Σαββίδη του ΔΗΚΟ, Γιώργου Κάρουλλα του ΔΗΣΥ, Αλέκου Τρυφωνίδη της ΔΗΠΑ και Ζαχαρία Κουλία του ΔΗΚΟ, με το θέμα να τιτλοφορείται «Η συμμετοχή της Κύπρου στη 19η Διεθνή Μπιενάλε Αρχιτεκτονικής 2025 στη Βενετία». Η έκθεση γεγονότων, που ζητήθηκε

Πράξη λογοκρισίας θεωρήθηκε η απόσυρση

Η έκδοση που συνόδευε την κυπριακή συμμετοχή στη 19η Μπιενάλε Αρχιτεκτονικής έφερε αναταραχή και σε πολιτικό επίπεδο

Η απόσυρση του βιβλίου «Ta lara | Στες πέτρες | to the stones», η οποία συνόδευε την κυπριακή συμμετοχή στη 19η Μπιενάλε Αρχιτεκτονικής στη Βενετία κρίθηκε από πολλούς ακόμα και μέσα στο υφυπουργείο Πολιτισμού ως σπασμωδική αντίδραση, η οποία έφερε αναστάτωση, που θα μπορούσε να είχε αποφευχθεί.

Το ζήτημα που ανέκυψε έφερε στην επιφάνεια δομικά προβλήματα στις πρώην Πολιτιστικές Υπηρεσίες και νυν Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού, και ιδιαίτερα στον τομέα των Εικαστικών. Υπενθυμίζουμε πως και το 2021 είχε προκύψει ζήτημα με την κυπριακή συμμετοχή στην 59η Μπιενάλε της Βενετίας, όταν η Δημοκρατία δεν κατέθεσε πρόταση, γιατί δεν έγινε σωστή προετοιμασία και χάθηκαν οι ημερομηνίες υποβολής προτάσεων, με τον τότε υπουργό Παιδείας Πρόδρομο Προδρόμου να ζητάει επίσης έκθεση γεγονότων, που πάλι δεν κατέληξε πουθενά. Επίσης, υπενθυμίζουμε πως και το 2024, οπότε και η Κύπρος συμμετείχε

από την κα υφυπουργό όπως πληροφορείται η «Κ», θα είναι έτοιμη έως την Τετάρτη, ώστε η κα Κασσιανίδου να είναι προετοιμασμένη για τη συζήτηση στην Επιτροπή.

Χρονίζοντα προβλήματα

Το ζήτημα που ανέκυψε έφερε στην επιφάνεια δομικά προβλήματα στις πρώην Πολιτιστικές Υπηρεσίες και νυν Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού, και ιδιαίτερα στον τομέα των Εικαστικών. Υπενθυμίζουμε πως και το 2021 είχε προκύψει ζήτημα με την κυπριακή συμμετοχή στην 59η Μπιενάλε της Βενετίας, όταν η Δημοκρατία δεν κατέθεσε πρόταση, γιατί δεν έγινε σωστή προετοιμασία και χάθηκαν οι ημερομηνίες υποβολής προτάσεων, με τον τότε υπουργό Παιδείας Πρόδρομο Προδρόμου να ζητάει επίσης έκθεση γεγονότων, που πάλι δεν κατέληξε πουθενά. Επίσης, υπενθυμίζουμε πως και το 2024, οπότε και η Κύπρος συμμετείχε

στην 60η Μπιενάλε Βενετίας, πάλι ο κ. Μυλωνάς είχε θέσει ζήτημα σχετικά με τη συγγραφή του καταλόγου πάλι στα ελληνοκυπριακά ή τουρκοκυπριακά, κάνοντας τότε λόγο για «παντελώς απαράδεκτη η αναφορά του Υφυπουργείου, σε επίσημο έντυπο του κράτους, σε ελληνοκυπριακή και τουρκοκυπριακή γλώσσα». Και τότε η κα Κασσιανίδου είχε απαντήσει πως «δεν αποτελεί θέση του η ύπαρξη ελληνοκυπριακής ή τουρκοκυπριακής “γλώσσας”» και πως δεν υπάρχει οποιαδήποτε αναφορά σε «γλώσσα». Βέβαια, και τότε η κα Κασσιανίδου είχε πει πως το υφυπουργείο Πολιτισμού θα αξιολογήσει με κάθε σοβαρότητα και υπευθυνότητα όχι μόνο τη φετινή παρουσία της Κύπρου στην Μπιενάλε, αλλά και αυτές των προηγούμενων χρόνων, διαβεβαιώνοντας ότι θα επανεξετάσει το όλο θέμα αναγνωρίζοντας δυνατότητες βελτίωσης. Όπως φαίνεται αυτή η επαναξιολόγηση δεν έγινε, και για τούτο βρισκόμαστε στον ίδιο παρονομαστή. Η συζήτηση που εγείρεται είναι κατά πόσο το υφυπουργείο Πολιτισμού και σε ποιο βαθμό μπορεί να εμπλέκεται σε παρόμοια ζητήματα, ακόμη και αν είναι χρηματοδοτών. Όπως σημειώθηκε στην «Κ», ο στόχος δεν είναι ο έλεγχος των προτάσεων και ο περιορισμός της καλλιτεχνικής έκφρασης, αλλά η ενημέρωση των αρμοδίων υπηρεσιών, ώστε να προλαμβάνονται καταστάσεις που δεν είναι προς το συμφέρον κανενός.

Το βιβλίο και η πρόταση

Για το βιβλίο και τις επιλογές που έκαναν οι συντελεστές του Σέτα Αστραίου-Καρύδη, Μίριαμ Γκατ και Ιουλία Τουμαζή σε ανακοίνωσή τους αναφέρουν μεταξύ άλλων πως «Τωρά βλέπουμε υπογραμμιζόμενα αποσπάσματα του βιβλίου μας να κυκλοφορούν, έξω που τα συμφραζόμενα τους τζιαι παραλείποντας άλλα κομμάτια του, για να εξυπηρετήσουν πολιτικές σκοπιμότητες» και θεωρούν πως η απόσυρση της έκδοσης είναι πράξη κρατικής λογοκρισίας, διευκρινίζοντας πως οι απόψεις που εκφράζονται αντιπροσωπεύουν αποκλειστικά και μόνο την άποψη των συγγραφέων.

Οι εκδότριες του βιβλίου υποστηρίζουν πως η επιλογή των ελληνοκυπριακών και των τουρκοκυπριακών γίνεται επειδή η χρήση τους προκαλεί κατακραυγή, κάτι που καθιστά πιο επιτακτική από ποτέ την επιμονή στη χρήση τους, σημειώνοντας: «Επιμένουμε στις αποφάσεις μας να δημοσιεύουμε σε τούντες γλώσσες αφού τούτο επιτρέπει μας να γυρίσουμε τη συζήτηση πίσω στη γλώσσα των κοινοτήτων που εμοιρασθήκαν μαζί μας τες λέξεις τζιαι τες γνώσεις που παρουσιάζονται στη συγκεκριμένη έκδοση. Θέλουμε να συνεχίσουμε να εξασκούμε τες γλώσσες μας τζιαι να γυρεύουμε λέξεις που μπορούν να αποτυπώσουν νοήματα, τζιαινούρκα τζιαι παλιά».

Σημειώνεται πως η έκδοση διατίθεται στο κυπριακό περίπτερο προς πώληση, μαζί με άλλα αντικείμενα, και ταυτόχρονα μοιραζόταν δωρεάν σχετικό φυλλάδιο που αφορούσε την κυπριακή συμμετοχή, η οποία είχε στο επίκεντρό της την τέχνη της ξερολιθιάς και όπως αναφερόταν στο δελτίο Τύπου η έκθεση παρουσιάζει ως βασικό έκθεμα τη σταδιακή, συλλογική κατασκευή μιας κυκλικής ξερολιθιάς, επεξηγώντας διαδικασικά μέσα από τους εκθεσιακούς χώρους τη συλλογή των υλικών, τη διαβάθμισή τους, τους τρόπους, καθώς και τα βήματα που χρειάζονται, για να μπορέσει να ολοκληρωθεί μια ξερολιθιά.

- ΕΛΛΑΔΑ από €699
- ΕΞΩΤΙΚΟΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ από €2089
- ΕΥΡΩΠΗ από €875

PROUD MEMBER
FOR 30 years!

Καλοκαιρινές αποδράσεις; Βρες το δικό σου πακέτο!

Ταξίδια με χαμόγελο!

 **Orthodoxou
Travel**77 77 17 67 orthodoxoutravel.com

ΝΙΚΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ, πρόεδρος ΕΔΕΚ

Απέσυρα τις δικαστικές υποθέσεις κατά στελεχών του κόμματος

Ήταν μια πρώτη κίνηση για να δώσω το στίγμα ότι είμαι ενωτικός πρόεδρος

Συνέντευξη στον

ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

Θα ζητήσω εξουσιοδότηση από την Κεντρική Επιτροπή να φέρω εισήγηση για επιτροπή στελεχών που διαγράφονταν, την οποία θα επικυρώσει το Σώμα.

Ρεαλιστικός στόχος στις βουλευτικές είναι να ξεπεράσουμε το 7,2% ούτως ώστε η ΕΔΕΚ να επανακτήσει τον ρυθμιστικό της ρόλο.

«Έδωσα οδηγίες να αποσυρθούν οι όποιες δικαστικές υποθέσεις υπήρχαν έναντι στελεχών του κόμματος», δηλώνει στην «Κ» ο νέος πρόεδρος της ΕΔΕΚ Νίκος Αναστασιού. Ήταν μια πρώτη κίνηση, τονίζει, για να δείξει ότι όντως είναι ενωτικός πρόεδρος. Ερωτηθείς για το ζήτημα των διαγραφών, είπε ότι θα ζητήσει εξουσιοδότηση από την Κεντρική Επιτροπή να χειριστεί το θέμα και να φέρει εισήγηση για επιστροφή στο κόμμα στελεχών που είχαν διαγραφεί, την οποία θα επικυρώσει η Κεντρική Επιτροπή. Αναφερόμενος στη σχέση της ΕΔΕΚ με την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, ο κ. Αναστασιού σημείωσε ότι το κόμμα παραμένει στη συγκυβέρνηση, επισημαίνοντας, όμως, ότι η ΕΔΕΚ θα απαιτήσει περισσότερη συμμετοχή με υπουργούς στο κυβερνητικό σχήμα γιατί σε αυτό τον τομέα είναι αδικημένη και πρέπει να πάρει αυτό που αξίζει. Σχολιάζοντας το πολιτικό σκηνικό, τόνισε πως η ΕΔΕΚ είχε πάντα καλές σχέσεις με το ΔΗΚΟ και τους Οικολόγους, αλλά αυτή τη στιγμή πρέπει να τραβήξει τον δρόμο της, δηλώνοντας ταυτόχρονα, πως ιδεολογικά είναι πιο κοντά με το ΑΚΕΛ παρά με τον ΔΗΣΥ.

–Εκλεγίκατε νέος πρόεδρος της ΕΔΕΚ με μεγάλη πλειοψηφία. Τι σημαίνει αυτό για εσάς;

–Είναι τεράστια ευθύνη και τιμή. Οφείλω να υλοποιήσω αυτά που υποσχέθηκα στον κόσμο και να δώσω το άπαν των δυνάμεών μου ώστε να πετύχουμε τη μεγαλύτερη δυνατή συσπείρωση της ΕΔΕΚ. –Η συμμετοχή των μελών στις εκλογές ήταν πολύ χαμηλή. Είναι κι αυτό ενδεικτικό της κατάστασης που επικρατεί στην ΕΔΕΚ;

–Υπάρχουν αρκετά αδρανοποιημένα μέλη, επομένως πρέπει να δούμε το μπρώο μελών του κόμματος, να το επικαιροποιήσουμε και να γνωρίζουμε επακριβώς πόσα είναι τα μέλη που μας στηρίζουν. –Πολυσυζητημένο θέμα το μπρώο μελών της ΕΔΕΚ. Σκέφτεστε να κάνετε κάτι;

–Θα ορίσω μια επιτροπή που θα πρέπει να δει όλα τα μπρώα ούτως ώστε να γίνει μια σωστή επικαιροποίηση. –Ποιες είναι οι προτεραιότητές σας;

–Η ενότητα και η ανασυγκρότηση του κόμματος. –Ποια ήταν η πρώτη σας απόφαση σχετικά με το κόμμα μετά την εκλογή σας στην προεδρία της ΕΔΕΚ;

–Απέσυρα τις δικαστικές υποθέσεις κατά στελεχών της ΕΔΕΚ. Έχω εκλεγεί με στόχο να πετύχω τη μέγιστη δυνατή ενότητα στο κόμμα. Ως εκ τούτου, έδωσα οδηγίες να αποσυρθούν οι όποιες δικαστικές υποθέσεις υπήρχαν έναντι στελεχών του κόμματος. Ήταν μια πρώτη κίνηση για να δώσω το στίγμα ότι όντως είμαι ενωτικός πρόεδρος και

επιδιώκω να φέρω πίσω στο κόμμα στελέχη που είτε έχουν αδρανοποιηθεί ή έχουν απομακρυνθεί.

–Υπήρξε κάποια αντίδραση από τον κ. Σιζόπουλο γι' αυτή την κίνηση;

–Καμία απολύτως.

–Είπατε και προεκλογικά ότι η πόρτα της ΕΔΕΚ είναι ανοικτή για την επιστροφή όλων. Πρακτικά τι θα κάνετε; Πώς θα τους φέρετε πίσω;

–Έχω ήδη έρθει σε επαφή με αρκετά στελέχη. Βλέπω ότι υπάρχει πολύ θετικό κλίμα. Θα θερμοθετώ μια ομάδα επαφών και επανένταξης με προσωπικότητες του κόμματος που είναι διατεθειμένοι να αναλάβουν αυτό το έργο, αλλά θα συνεχίσω κι εγώ ως πρόεδρος τις δικές μου επαφές. Πρέπει τώρα να δώ ένα ένα και τα επώνυμα στελέχη που είτε διαγράφηκαν ή απομακρύνθηκαν.

–Δεν μιλήσατε ακόμη μαζί τους;

–Είχα τηλεφωνική επικοινωνία με τους περισσότερους. Μίλησα με τον πρώην πρόεδρο του κόμματος Γιαννάκη Ομήρου, τον Νίκο Νικολαΐδη, τον Κωστή Ευσταθίου και με αρκετούς άλλους και το κλίμα ήταν πάρα πολύ θετικό.

–Με τον κ. Παπαδάκη;

–Όχι ακόμη, αλλά θα μιλήσουμε. Είδα όμως αρκετά στελέχη που είναι μαζί του και υπάρχει θετική διάθεση για επιστροφή.

Εάν θα πρέπει να ηγηθώ του ψηφοδελτίου του κόμματος, τότε θα κατέλθω ως υποψήφιος στην επαρχία Κερύνειας και για συμβολικούς λόγους.

–Στην πρώτη συζήτηση που είχατε μαζί τους έθεσαν όρους;

–Όχι. Το κλίμα ήταν πολύ θετικό.

–Με τον Κωστή Ευσταθίου συζητήσατε το ενδεχόμενο επιστροφής του στην ομάδα της ΕΔΕΚ στην Βουλή;

–Όχι ακόμη, αλλά είναι στις προθέσεις μου.

–Πρακτικά πώς θα επιστρέψουν; Ποιος θα αποφασίσει;

–Θα συγκαλέσω Κεντρική Επιτροπή και θα ζητήσω να μου δοθεί εξουσιοδότηση να χειριστώ το θέμα και να φέρω εισήγηση για επιστροφή στο κόμμα στελεχών που διαγράφηκαν την οποία θα επικυρώσει η Κεντρική Επιτροπή.

–Προβλέπεται κάτι τέτοιο από το καταστατικό;

–Αντιλαμβάνομαι ότι υπάρχουν συγκεκριμένες πρόνοιες στο καταστατικό, αλλά αυτή τη στιγμή σημασία έχει το αποτέλεσμα και όχι η τυπικότητα.

–Ανάμεσα στον Μαρίνο Σιζόπουλο και αυτά τα άτομα υπήρξε ανταλλαγή σκληρών κατηγοριών. Εσείς πού στέκεστε σε σχέση με όλα αυτά;

–Όντως λέχθηκαν σκληρές κατηγορίες και από τις δύο πλευρές. Δεν θα ήθελα τώρα να αρχίσω να μοιράζω ευθύνες. Ότι ο ένας φταιει 70% και ο άλλος 30%. Δεν είναι αυτός ο ρόλος μου. Εγώ θα ήθελα να είμαι ένας ενωτικός πρό-

εδρος και θα προσπαθώ να γεφυρώσω τις διαφορές. Σίγουρα δεν θα μείνουν όλοι ευχαριστημένοι.

–Τίθεται όμως θέμα ηθικής αποκατάστασης κάποιων ατόμων.

–Όλοι έχουν ευθύνες για όσα έγιναν. Αυτό το ζήτημα είναι πολύ λεπτό και χρειάζεται ιδιαίτερο χειρισμό.

–Ο κ. Σιζόπουλος σχολίασε αυτές τις πρώτες κινήσεις;

–Δεν είχαμε κάποια συζήτηση επί του θέματος, αλλά η εντολή που έλαβα από τον κόσμο και τους τρεις συναγωνιστές που αποχώρησαν από την εκλογική κούρσα για να προωθήσουν εμένα στην προεδρία του κόμματος είναι να επιδιώξω τη μέγιστη δυνατή συναίνεση στο κόμμα.

–Είχατε επαφή αυτές τις μέρες;

–Δεν είχαμε καμία επαφή με τον αγαπητό Μαρίνο, τον οποίο θεωρώ έναν άξιο πολιτικό που έχει προσφέρει τα μέγιστα στην ΕΔΕΚ. –Σας ταυτίζουν πάντως μαζί του.

–Έχω συγκρουστεί με τον Μαρίνο Σιζόπουλο αρκετές φορές και το γνωρίζουν όσοι προεκλογικά διέδιδαν αυτά τα πράγματα. Για παράδειγμα όταν ο Δημήτρης Παπαδάκης διεκδίκησε για δεύτερη φορά θέση στο Ευρωκοινοβούλιο, εγώ τάχθηκα ανοικτά υπέρ του.

–Τα επώνυμα στελέχη στα οποία αναφερθήκατε μπορούν να είναι

στα ψηφοδέλτια του κόμματος ή λόγω ορίου θητειών δεν γίνεται;

–Υπάρχει πρόνοια καταστατικού για δύο θητείες με την οποία συμφωνώ. Ήταν μια σοφή απόφαση για να δίδεται το δικαίωμα και σε νέους ανθρώπους να βγαίνουν μπροστά. Μπορούν όμως να είναι υποψήφιοι άτομα από το περιβάλλον αυτών των στελεχών.

–Τελικά πότε θα γίνουν οι επόμενες εκλογές στην ΕΔΕΚ;

–Μετά τις βουλευτικές εκλογές θα έχουμε συνέδριο τακτικό που θα είναι και εκλογικό. Στόχος είναι να πραγματοποιηθεί τέλη του 2026, αρχές του 2027.

–Θα επαναδικεικώσετε;

–Δεν είναι αυτοσκοπός.

–Πότε θα αρχίσουν οι διεργασίες στην ΕΔΕΚ για τις βουλευτικές εκλογές;

–Έδωσα ήδη οδηγίες στις επαρχιακές επιτροπές να καταρτίσουν τους πρώτους καταλόγους για υποψηφίους, όμως, από τις επαφές μου με στελέχη αποστασιοποιημένα, παραπονεμένα, αποβλημένα, θα προκύψει ενδιαφέρον για τις βουλευτικές και άρα κάποιες θέσεις στα ψηφοδέλτια θα συμπληρωθούν από αυτά τα άτομα για να στείλουμε το μήνυμα ότι η ΕΔΕΚ είναι ενωμένη.

–Πότε περίπου θα είναι έτοιμα τα ψηφοδέλτια;

–Τέλη Σεπτεμβρίου, αρχές Οκτωβρίου.

–Εσείς σε ποια επαρχία θα είστε υποψήφιος;

–Εάν θα πρέπει να ηγηθώ του ψηφοδελτίου του κόμματος, τότε θα κατέλθω ως υποψήφιος στην επαρχία Κερύνειας. –Δεν βγάζει έδρα η ΕΔΕΚ στην Κερύνεια.

–Δεν είναι στόχος μου να γίνω βουλευτής, αλλά θέλουμε να στείλουμε το μήνυμα ότι ο ηγέτης της ΕΔΕΚ και για συμβολικούς λόγους θέτει υποψηφιότητα στην Κερύνεια. –Θα λάβετε και σταυρό προτίμησής;

–Εννοείται.

–Ποιος είναι ο στόχος σε αυτές τις εκλογές που μπορεί να είναι και κομβικές για την ύπαρξη του Κινήματος;

–Ένας ρεαλιστικός στόχος είναι να ξεπεράσουμε το 7,2% ούτως ώστε να μπορέσει η ΕΔΕΚ να έχει ουσιαστική εκπροσώπηση στη Βουλή και να επανακτήσει τον ρυθμιστικό της ρόλο.

–Θα επιδιώξετε αυτόνομη κάθοδο στις βουλευτικές ή θα εξετάσετε το ενδεχόμενο κοινού ψηφοδελτίου με άλλα κόμματα του Κέντρου;

–Αυτόνομη κάθοδος. Δεν είναι καν προς συζήτηση η συνεργασία με άλλο κόμμα στις βουλευτικές εκλογές.

–Γιατί;

–Αυτή τη στιγμή προσπαθούμε να ανυψώσουμε το ηθικό του Εδεκίτη και να δείξουμε ότι πάμε μπροστά ενωμένοι και γι' αυτό θέλουμε να έχουμε καθαρά ψηφοδέλτια.

Μίλησα με τον πρώην πρόεδρο του κόμματος Γιαννάκη Ομήρου, τον Νικολαΐδη, τον Ευσταθίου και με άλλους και το κλίμα ήταν πάρα πολύ θετικό.

Το ΓεΣΥ είναι μια μεγάλη κατάρτιση και πρέπει να το διαφυλάξουμε ως κόρη οφθαλμού και θα στηρίξουμε κάθε προσπάθεια για βελτίωσή του.

Θα απαιτήσουμε περισσότερους στο κυβερνητικό σχήμα

–Είχατε επικοινωνία με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας;

–Επικοινωνήσαμε μαζί μου ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αμέσως μετά την εκλογή μου και με συνεχή και το επόμενο διάστημα θα πάμε να τον δούμε.

–Αλλάζει κάτι στη σχέση της ΕΔΕΚ με την κυβέρνηση από δω και πέρα;

–Παραμένουμε στη συγκυβέρνηση, θα στηρίζουμε τις αποφάσεις της κυβέρνησης που θεωρούμε ότι είναι προς την ορθή κατεύθυνση και θα ασκούμε κριτική εκεί και όπου διαφωνούμε.

–Υπάρχει πάντως αντίδραση για τη στάση του Προέδρου της Δημοκρατίας έναντι των κομμάτων που τον εξέλεξαν ότι δεν υπάρχει η συνεννόηση που πρέπει και η

αναγνώριση της στήριξης που του παρέχουν, αλλά ούτε και η συμμετοχή τους στον βαθμό που θα ήθελε στην κυβέρνηση. Θα ζητήσετε ισχυρότερη παρουσία με υπουργούς στο κυβερνητικό σχήμα;

–Η ΕΔΕΚ είναι αδικημένη και πρέπει να πάρει αυτό που αξίζει. Θα απαιτήσουμε περισσότερη συμμετοχή με υπουργούς στο κυβερνητικό σχήμα.

–Με ποιες πολιτικές δυνάμεις είναι πιο κοντά η ΕΔΕΚ;

–Πάντα είχαμε καλές σχέσεις με το ΔΗΚΟ και τους Οικολόγους. Αλλά θεωρώ ότι αυτή τη στιγμή η ΕΔΕΚ πρέπει να τραβήξει τον δικό της δρόμο.

–Ανάμεσα σε ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ;

–Μην ξεχνάμε ότι ιδεολογικά

είμαστε πιο κοντά στο ΑΚΕΛ παρά στον Συναγερμό.

–Ο κόσμος πάντως αισθάνεται ότι η σοσιαλδημοκρατία στην Κύπρο έχει χαθεί.

–Έχει δικίο ο κόσμος και πρέπει αυτή την εικόνα να την ανατρέψουμε.

–Πώς θα γίνει αυτό;

–Ο κόσμος υποφέρει και αυτό που έχει σημασία είναι το σοσιαλιστικό κόμμα της Κύπρου να στέκει δίπλα από τον εργαζόμενο.

–Τι προτίθεστε να πράξετε;

–Θα βγούμε δυναμικά μπροστά για κοινωνικά θέματα με φιλολαϊκές προτάσεις, όπως πρέπει να κάνει ένα σωστό σοσιαλιστικό κόμμα. Πρέπει να γίνουν περισσότερες παρεμβάσεις για αντιμετώπιση της ακρίβειας.

–Η ΕΔΕΚ πάντως δέχθηκε κριτική για τη στάση της έναντι του ΓεΣΥ.

–Το ΓεΣΥ πρέπει να το διαφυλάξουμε ως κόρη οφθαλμού και θα στηρίξουμε κάθε προσπάθεια για βελτίωσή του. Είναι μια μεγάλη κατάκτηση. Και αν πάμε πίσω θα δούμε ότι ήταν μια εισήγηση του ιστορικού μας ηγέτη Βάσου Λυσσαρίδη το 1967.

–Ένα από τα ζητήματα που είτε έδιωξε κόσμο από την ΕΔΕΚ ή αποτρέπει κόσμο από το να έρθει κοντά είναι η θέση του κόμματος στο Κυπριακό που απορρίπτει τη συμφωνημένη βάση λύσης. Πιστεύετε ότι θα μπορούσε να υπάρξει κάποια διαφοροποίηση;

–Η ΕΔΕΚ έχει διαχρονικά πατριωτική πορεία στο Κυπριακό.

Είμαστε ενάντια στη ΔΔΟ και έχουμε παραθέσει τους λόγους. Αν το Κυπριακό δεν τοποθετηθεί στη σωστή του βάση ως θέμα εισβολής και συνεχιζόμενης κατοχής από την Τουρκία και συνεχίζουμε να συμπεριφερόμαστε ωσαν και το Κυπριακό είναι μια δικονομική διαφορά, δεν θα οδηγηθούμε πουθενά.

–Άρα παραμένει η ΕΔΕΚ στη θέση απόρριψης του συμφωνημένου πλαισίου επίλυσης του Κυπριακού.

–Αυτή η απόφαση έχει ληφθεί από το συνέδριο του κόμματος και είναι κάτι που δεν εξαρτάται από τον πρόεδρο του Κινήματος. Όταν θα πάμε στο συνέδριο, μπορεί να επανεξεταστεί και αυτή η θέση, αν κριθεί αναγκαίο.

Μετανάστες από το Τσαντ αναμένουν λεωφορεία που θα τους μεταφέρουν από την Τρίπολη της Λιβύης πίσω στην πατρίδα τους. Η μετανάστευση δεν μπορεί να ελεγχθεί στα εσωτερικά σύνορα της Σένγκεν, σύμφωνα με τον Γκέραλντ Κνάους. «Δεν έχει δουλέψει ποτέ τα τελευταία δέκα χρόνια. Ούτε στη Γαλλία ούτε στην Αυστρία και δεν πρόκειται να λειτουργήσει ούτε στη Γερμανία», τονίζει.

Συνέντευξη στην **ΞΕΝΙΑ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

Ο αρχιτέκτονας της συμφωνίας Τουρκίας - Ε.Ε. το 2016, Γκέραλντ Κνάους, έχει βαριά ατζέντα αυτές τις μέρες. Την Τρίτη έπεσε η κυβέρνηση της Ολλανδίας μετά την απόσυρση του ακροδεξιού κόμματος του Γκερτ Βίλντερς λόγω μεταναστευτικού, ενώ στη Γερμανία δικαστήριο ανέτρεψε ως παράνομες τις προεκλογικές υποσχέσεις του καγκελαρίου Φρίντριχ Μερτς ότι θα κλείσει ερμητικά τα σύνορα της χώρας και θα απωθεί όλους τους μετανάστες. Η αμικχανία διαχείρισης του μεταναστευτικού από τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις είναι έκδηλη. Από τη μια υπόσχονται σκληρά αντιμεταναστευτικά, ενίοτε παράνομα, μέτρα και από την άλλη κινδυνεύουν να καταγορηθούν για δικαιωματικό ενδοτισμό από την Ακροδεξιά και να ανοίξουν τον δρόμο για την άνοδο της στην εξουσία. Ο Κνάους διατείνεται ότι έχει τη λύση: Συμφωνίες της Ε.Ε. με ασφαλείς τρίτες χώρες παντού στον κόσμο, χωρίς να είναι προαπαιτούμενο οι μετανάστες να έχουν κάποια σχέση με τις χώρες αυτές.

Μιλήσαμε λίγα λεπτά αφού του η δικαστική απόφαση τίναξε στον αέρα τη μεταναστευτική πολιτική Μερτς και το τηλέφωνό του δεν σταμάτησε να χτυπάει. «Ήμουν σίγουρος ότι θα συνέβαινε αυτό. Δεν μπορείς να επιστρέφεις τους ανθρώπους στη γειτονική χώρα χωρίς διαδικασίες. Προφανώς είναι παραβίαση της νομοθεσίας», ήταν το άμεσο σχολίο του.

Οχι εντός Σένγκεν

«Υπάρχουν κίνδυνοι που απορρέουν από την ακολουθούμενη μεταναστευτική πολιτική στην Ευρώπη, αν και δεν βλέπω αυτό να αφορά την Ελλάδα. Ο πρώτος είναι ότι θα δυναμιτίσει την κοινοτική νομοθεσία και τις θέσεις όλων των κεντροδεξιών κομμάτων της Ευρώπης. Η Ακροδεξιά θα ενισχυθεί. Είναι πολύ χειρότερη εξέλιξη να κερδίσει η Ακροδεξιά τις εκλογές στη Γερμανία από μερικούς μετανάστες παραπάνω στην Ελλάδα, στην Αυστρία... Αυτό συμβαίνει όταν η κυβέρνηση προτείνει μέτρα που δεν μπορούν να εφαρμοστούν. Δεν μπορεί να ελεγχθεί η μετανάστευση στα εσωτερικά σύνορα της Σένγκεν. Δεν έχει δουλέψει ποτέ τα τελευταία δέκα χρόνια. Ούτε στη Γαλλία ούτε στην Αυστρία και δεν πρόκειται να λειτουργήσει ούτε στη Γερμανία».

Τον ρωτάω για τις εντάσεις που δημιουργεί το ζήτημα στις διμερείς σχέσεις Βερολίνου - Αθénas: «Η Ελλάδα έδωσε προστασία σε κάποιους αιτούντες άσυλο, άρα θα πρέπει να παραμείνουν στη χώρα σας. Τα τελευταία δέκα χρόνια, όμως, είχαμε 100.000 ανθρώπους, οι οποίοι εξασφάλισαν μεν άσυλο στην Ελλάδα, αλλά συνέχισαν

Γκέραλντ Κνάους, επικεφαλής του *European Stability Initiative*, αρχιτέκτονας της συμφωνίας Τουρκίας - Ε.Ε. του 2016 για το Προσφυγικό

Χρειαζόμαστε «προωθήσεις» σε τρίτες χώρες

Η Ευρώπη πρέπει να διαπραγματευθεί με ασφαλή κράτη, πρόθυμα να δεχθούν αιτούντες άσυλο, χωρίς τον όρο να προέρχονται ή να έχουν διέλθει από αυτά

στη Γερμανία. Δεν πιστεύω παρ' όλα αυτά ότι είναι εφικτό να επιστρέψουν μαζικά στη χώρα ούτε από πολιτικής ούτε από γραφειοκρατικής απόψεως, ειδικά αν σκεφτεί κανείς ότι αρκετοί εξ αυτών έχουν πάρει άσυλο και στη Γερμανία. Η πολιτική που χρειάζονται τόσο η Γερμανία όσο και η Ελλάδα είναι να μειώσουν την παράτυπη μετανάστευση προς την Ελλάδα κι αυτό μπορεί να γίνει νόμιμα μόνο αν συμφωνήσουν και οι δύο χώρες. Επομένως, ο μόνος εποικοδομητικός τρόπος για να αρθεί το αδιέξοδο χωρίς να εκμεταλλευθεί την κατάσταση η Ακροδεξιά είναι αν χώρες που έχουν κοινά συμφέροντα από απόψεως κράτους δικαίου επεξεργαστούν μια κοινή πρόταση. Η μόνη εναλλακτική πρόταση, χωρίς pushbacks, είναι η διαπραγμάτευση με ασφαλείς, τρίτες χώρες. Ξέρουμε ότι αυτό είναι δύσκολο».

Το ντίλ του 2016

Γνώρισα τον Κνάους το 2016 σε ένα διαμέρισμα στο Κολωνάκι, όπου ενημέρωνε Έλληνες και ξένους δημοσιογράφους για την -καινοφανή τότε- ιδέα του να συναφθεί μια συμφωνία μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας. Σήμερα αναγνωρίζει ότι η Τουρκία δεν είναι πλέον ασφαλής τρίτη χώρα. «Τα ελληνικά δικαστήρια έκριναν ότι η Τουρκία δεν είναι ασφαλής χώρα. Δικαίως, κατά τη γνώμη μου. Αυτό δεν σημαίνει, όμως, ότι δεν πρέπει να συνεχίσουμε να αναζητούμε αντίστοιχες συμφωνίες με ασφαλείς τρίτες χώρες. Είναι η μόνη λύση γι' αυτό το πολιτικό θέατρο που διαδραματίζεται με λύσεις, είτε αναποτελεσματικές είτε παράνομες, ή και τα δύο».

«Ωραία», λέω. «Τις ξέρουμε τις χώρες αυτές. Η Τουρκία δεν είναι ασφαλής, ούτε η Λιβύη, ούτε η Τυνησία». «Οχι, όχι. Έχετε δίκιο, καμία από αυτές δεν είναι ασφαλής. Όμως δεν μιλάω για χώρες-τράνζιτ, ενδιάμεσους σταθμούς.

«Η Ακροδεξιά κέρδισε στην Αυστρία και ίσως σύντομα και στη Γερμανία. Αυτό θα πρέπει να ανησυχήσει τους πάντες στην Ευρώπη. Χρειαζόμαστε, λοιπόν, μια νέα πολιτική, δεν μπορούμε να συνεχίσουμε ως έχει», λέει στην «Κ» ο Γκέραλντ Κνάους, ειδικός σε θέματα μετανάστευσης.

όμως δεν είναι ασφαλείς». Αρα ποιες είναι οι υποψήφιες ασφαλείς χώρες; Η Ρουάντα; «Το πρόβλημα με τη Ρουάντα είναι ότι απαξιώθηκε από την ανικανότητα της βρετανικής κυβέρνησης. Αλλά πρέπει να ξέρετε ότι στη Ρουάντα γίνονται αιτήσεις ασύλου, τις οποίες επεξεργάζεται η Υπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες (UNHCR). Δεν είναι μόνο η Ρουάντα. Είναι οποιαδήποτε χώρα, π.χ. στην ανατολική ή στη δυτική Αφρική που είναι πρόθυμη να υποδεχθεί έναν αριθμό αιτούντων άσυλο με αντάλλαγμα κάποιο κίνητρο (αναπτυξιακή βοήθεια, ελεύθερη μετακίνηση των υπηκόων της στην Ε.Ε., επανεγκατάσταση). Χίλιους, δύο χιλιάδες. Όπως έγινε το 2016 με την Τουρκία. Πρέπει όμως να έχουμε μια συμμαχία Αθénas, Βιέννης, Βερολίνου, Βαρσοβίας. Όλοι έχουν συμφέρον να δουλέψει μια τέτοια λύση».

«Θέατρο» Ιταλίας - Αλβανίας

Πώς του φαίνεται η συμφωνία Ιταλίας - Αλβανίας; Είναι αυτό το μοντέλο που οραματίζεται; «Οχι, αυτό είναι θέατρο. Γιατί να αποτρέπει λόγο για έναν αιτούντα άσυλο να καταλήξει στην Αλβανία; Είναι μέλος του ΝΑΤΟ, είναι στα σύνορα με την Ελλάδα, για την ακρίβεια είναι εγγύτερα στη Γερμανία απ' ό,τι στην Ελλάδα. Αυτές οι συμφωνίες δεν πρέπει να λειτουργούν με βάση την κακή μεταχείριση, γιατί τότε είναι παράνομες. Πρέπει να λειτουργούν με βάση το δικαίωμα στο άσυλο σε χώρες που εγγυώνται τα ανθρώπινα δικαιώματα». Αρα θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη διαπραγμάτευση τέτοιων συμφωνιών και όχι στην απώθηση των ανθρώπων στα εξωτερικά και τα εσωτερικά σύνορα της Ε.Ε. Η ΜΚΟ του, European Stability Initiative (Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Σταθερότητας), έχει συζητήσει το θέμα με διάφορες χώρες. «Έχου-

με γυρίσει τον κόσμο και έχουμε μιλήσει μαζί τους». Πρέπει όμως πρώτα να αλλάξει η κοινοτική νομοθεσία που προτάθηκε στα τέλη Μαΐου.

Την ίδια στιγμή, «η Ακροδεξιά κάθεται και περιμένει. Λέει "είστε όλοι πλιθιοί. Υπάρχει μια πολύ απλή λύση: Ας το κάνουμε όπως ο Τραμπ. Τρομοκρατούμε κάποιους ανθρώπους και μετά σταματούν να έρχονται όλοι γιατί φοβούνται". Αυτό φυσικά αντικείται στα ανθρώπινα δικαιώματα και στο κράτος δικαίου. Οι άνθρωποι αυτοί θέλουν να καταστρέψουν την Ε.Ε.».

Αυτήν την εβδομάδα ο Κνάους σκόπευε να μιλήσει με στελέχη της κυβέρνησης στη Γερμανία και τον αρμόδιο επίτροπο της Ε.Ε. «προκειμένου να βρεθεί ένας ανθρωπιστικός τρόπος μείωσης της παράτυπης μετανάστευσης». «Είναι η ύστατη ελπίδα, αλλιώς θα καταλήξουμε με την πολιτική Τραμπ, δηλαδή το τέλος του κράτους δικαίου», προειδοποιεί. Συνοψίζοντας τη δική του πρόταση, ο γκουρού του μεταναστευτικού προβλέπει: «Πρώτον, η Γερμανία θα επιχειρήσει να επιστρέψει ανθρώπους που έχουν εξασφαλίσει προστασία στην Ελλάδα, δεν πιστεύω όμως ότι αυτό θα γίνει μαζικά και δεν αποτελεί λύση. Το δεύτερο είναι η προσπάθεια να εμποδίσει τους ανθρώπους να εισέρχονται από όλα τα σύνορά της. Αυτό είναι παράνομο, θα αποτύχει. Το τρίτο είναι το στάτους κβο. Η Ακροδεξιά κέρδισε στην Αυστρία και ίσως σύντομα και στη Γερμανία. Αυτό θα πρέπει να ανησυχήσει τους πάντες στην Ευρώπη. Χρειαζόμαστε, λοιπόν, μια νέα πολιτική, δεν μπορούμε να συνεχίσουμε ως έχει. Κι έτσι φτάνουμε στην τέταρτη λύση, που είναι συμφωνίες με ασφαλείς τρίτες χώρες. Η Ε.Ε. δεν συνήψε τέτοιες πέρα από το 2016 με την Τουρκία».

Οργανωμένη μετανάστευση

Το δημογραφικό πρόβλημα, οι ελλείψεις στην αγορά εργασίας, το ασφαλιστικό σύστημα θα μπορούσαν να είναι επιχειρήματα προκειμένου να πιεστεί η κοινή γνώμη για τις θετικές πτυχές της μετανάστευσης, αντιτείνω. «Όλα αυτά ισχύουν, όχι όμως για την παράτυπη μετανάστευση. Είναι μόνο επιχείρημα για την οργανωμένη μετανάστευση. Αν π.χ. προσφέρουμε σε Κενυάτες την ευκαιρία να έρθουν και να εργαστούν νόμιμα, είναι πολύ θετικό βήμα. Αλλά αυτό θα πρέπει να γίνει οργανωμένα, όπως το κάνει ο Καναδάς. Οι πολίτες φοβούνται πολύ περισσότερο έναν μικρό αριθμό παράτυπων μεταναστών από έναν μεγαλύτερο αριθμό νομίμων». Παράλληλα τονίζει ότι υπάρχει και μια ηθική διάσταση στην παράτυπη μετανάστευση: σκοτώνει, αφού στοιχίζει αμέτρητες ζωές.

“
Γερμανία και Ελλάδα
Τα τελευταία δέκα χρόνια είχαμε 100.000 ανθρώπους, οι οποίοι εξασφάλισαν μεν άσυλο στην Ελλάδα, αλλά συνέχισαν στη Γερμανία. Δεν πιστεύω παρ' όλα αυτά ότι είναι εφικτό να επιστρέψουν μαζικά στη χώρα.

“
Η «μέθοδος» του Τραμπ
Η Ακροδεξιά κάθεται και περιμένει. Λέει «ας το κάνουμε όπως ο Τραμπ. Τρομοκρατούμε κάποιους ανθρώπους και μετά σταματούν να έρχονται όλοι γιατί φοβούνται». Αυτό φυσικά αντικείται στα ανθρώπινα δικαιώματα.

2 Ιουλίου 2025

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΒΡΑΒΕΙΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
— ΚΥΠΡΟΣ 2025
γαστρονόμος

ΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ

Τράπεζα Κύπρου

ΤΑ ΒΡΑΒΕΙΑ

ΧΑΛΛΟΥΜΙ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟ ΠΡΟΪΟΝ
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΕΙΔΙΚΟ ΒΡΑΒΕΙΟ

ΛΕΥΚΟΣ ΟΙΝΟΣ
ΡΟΖΕ ΟΙΝΟΣ
ΕΡΥΘΡΟΣ ΟΙΝΟΣ
ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ
ΚΥΠΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ
ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ
ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΚΟΥΖΙΝΑΣ

ΣΤΗΡΙΖΕΙ

Δήμος Λευκωσίας
Nicosia Municipality

Αξιοπρέπεια και αξιοπιστία

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Πέρασαν αρκετοί μήνες (συγκεκριμένα τον περασμένο Οκτώβριο) από τότε που στελέχη των συγκυβερνώντων κομμάτων ανηφόριζαν τον Δόφο προκειμένου να συζητήσουν για τρόπους βελτίωσης των σχέσών τους με τον Πρόεδρο και την κυβέρνηση. Αυτοί οι τρόποι προφανώς δεν βρέθηκαν ούτε και «εφευρέθηκαν» (για να θυμηθούμε την αγαπημένη λέξη του κ. Παπαδόπουλου), αφού στο σήμερα που βρισκόμαστε ο αρχηγός του ΔΗΚΟ δήλωσε προ ημερών πως «δεν είναι καθόλου ικανοποιημένοι από τον τρόπο που λειτουργεί η συνεργασία τους και πως πρέπει να υπάρξει καλύτερη προσυνεννόηση, προδιαβούλευση και συναπόφαση για σημαντικά πολιτικά θέματα». Υποστήριξε μάλιστα πως «εξαρτάται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας η βελτίωση αυτής της συνεργασίας», θέση η οποία αναπόφευκτα εγείρει ερωτήματα.

Πρώτο και καλύτερο, το γιατί εξακολουθεί να μένει στη συγκυβέρνηση το ΔΗΚΟ περιμένοντας από τον Πρόεδρο να του δώσει ρόλο και σημασία και δεν προπαθεί να διασώσει όση αξιοπιστία τυχόν του απέμεινε αποχωρώντας με αξιοπρέπεια. Τis πράλλες, ο κ. Παντελίδης—ο στενότερος συνεργάτης του κ. Παπαδόπουλου—είπε σε συνέντευξη στην «Κ» πως η κυβέρνηση επιδεικνύει αδικαιολόγητη ανοχή σε πολιτικά θέματα που συνδέονται με ΕΛΑΜ και ο’ αυτό ήρθε να επαυξήσει ο κ. Παπαδόπουλος, λέγοντας πως όντως ξένισε η δήλωση του Προέδρου σε σχέση με την ανεύθυνη πρωτοβουλία του ΕΛΑΜ στο Ευρωκοινοβούλιο. Εκτός αυτού, ο κ. Παντελίδης άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο συνεργασίας με τον ΔΗΣΥ, γεγονός που θορόβησε το Προεδρικό εντείνοντας τις μη αγαστές σχέσεις τους. Δεν υπάρχει ιδιαίτερο νόημα να χαρμαίσομε χρόνο και χώρο για να κάνουμε αναδρομή σε όλα εκείνα τα περιστατικά που συνέβησαν από την απαρχή αυτής της ομορτονοιστικής (και από τα δύο μέρη) σύμπραξης και τα οποία καταδεικνύουν πως το ΔΗΚΟ—καθώς και τα υπόλοιπα συγκυβερνώντα κόμματα (τα οποία τώρα κινδυνεύουν να μετατραπούν σε είδος προς εξαφάνιση)—αγνοείτο επιδεικτικά σε ένα σωρό ζητήματα της διακυβέρνησης. Θεωρώ σαφώς πιο σημαντικό να εστιάσουμε στα ερωτήματα που εγείρονται από την παραδοχή του ίδιου του κ. Παπαδόπουλου ότι η συνεργασία παραμένει προβληματική και πως είναι στο χέρι του Προέδρου να τη βελτιώσει, θέση που επί της ουσίας δεν περιποιεί καμία τιμή στο ΔΗΚΟ, το οποίο μέσα από τέτοιες δηλώσεις, στα μάτια του κάθε νοήμονα πολίτη φαντάζει σαν την απαιτημένη σύζυγο που εκλιπαρεί εμμονικά για λίγη σημασία.

Γιατί λοιπόν δεν αποχωρεί το ΔΗΚΟ από τη συγκυβέρνηση; Γιατί δεν διαχωρίζει τη θέση του εφόσον διαφωνεί σε χειρισμούς για θέματα που τα θεωρεί επικίνδυνες ενέργειες οι οποίες, όπως υποστήριξε και ο κ. Παντελίδης, εκθέτουν τη χώρα (όπως στο θέμα του ΕΛΑΜ); Γιατί ενώ απαιτεί από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να μην δείχνει αυτή την αδικαιολόγητη ανοχή απέναντι σε πολιτικά θέματα που το ΔΗΚΟ θεωρεί καίρια (και ομολογούμενως είναι), το ίδιο επιδεικνύει τόση ανοχή στη συνεχιζόμενη υποβάθμιση του ρόλου του στη συγκυβέρνηση, γεγονός που αυξάνει τη δυσπιστία του σκεπτόμενου πολίτη απέναντι στον τρόπο που πολιτεύεται πλέον ή και ανέκαθεν το συγκεκριμένο κόμμα; Πόσο αξιόπιστο το καθίστά η παραμονή του, δεδομένου ότι είναι γνωστό τοis πάσι πως δεν τα βρίσκει με το Προεδρικό; Και ναi μεν η σχέση τους ουδέποτε στηρίχτηκε σε κοινές πολιτικές θέσεις και οράματα, αλλά θα μπορούσαν ωστόσο να κρατούν τα προσχήματα και όχι να μας «τρίβουν» μες στα μούτρα μας αυτή την τόσο έκδηλη καιροσκοπική συνδιαλλαγή τους. Πόσο μάλλον σε τέτοιους χαλεπούς καιρούς, όπου οι πολίτες έφτασαν στο σημείο να μην εμπιστεύονται ούτε τη σκιά τους και κάτι τέτοιους συμπεροντολογικούς πολιτικούς ελιγμούς τους μυρίζονται από μακριά.

Τι ακριβώς περιμένει λοιπόν το ΔΗΚΟ για να αποχωρήσει από τη συγκυβέρνηση επανακτώντας την προ πολλού χαμένη του αξιοπρέπεια; Μήπως περιμένει να «εφεύρει» πρώτα την επόμενη ευκαιριακή σύμπραξη που θα πιστεύει ότι μπορεί να το σώσει από τη συνεχιζόμενη του καταρράκτα; Κι αν όντως αυτό περιμένει, τότε τι άλλο πρέπει αλθθεία να συμβεί ώστε το πάθημα να του γίνει μάθημα;

elenixenou11@gmail.com

Εικόνα του χωριού Blatten της Ελβετίας μετά την κατάρρευση του παγετώνα Birch, που έθαψε το χωριό. Η κατάρρευση δημιούργησε όγκο συντριμιών εννέα εκατομμυρίων τόνων.

Μεταξύ συρμού και αποβάθρας

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Τον Μάιο που πέρασε ο Δημοκρατικός Συναγεαγμένος ανακοίνωνε πως μετά από πολυμήνη μελέτη θα παρουσίαζε μία ολοκληρωμένη δέσμη προτάσεων για την πάταξη της διαφθοράς.

Στόχος, όπως υποστήριζαν στελέχη, ήταν να καταστεί το κράτος, «πρότυπο θεσμικής ακεραιότητας, θωρακίζοντάς το με τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία διαφάνειας, λογοδοσίας και αξιοκρατίας», για την πάταξη της διαφθοράς. Ήταν μία κίνηση που προετοίμαζε πως η νέα ηγεσία του κόμματος ήθελε να αποβάλει τις παθογένειες του παρελθόντος. Να μιλήσει πολιτικά, να απαντήσει με προτάσεις στον λαϊκισμό των αντισυστημικών, να θέσει τέρμα στη σωρεία σκανδάλων του παρελθόντος που απομάκρυναν κόσμο από την κλίση και να αποτινάξει από πάνω της τις σκιές που προκάλεσε η δεκαετής διακυβέρνηση Νίκου Αναστασιάδη.

Και γι’ αυτόν ακριβώς τον λόγο, πολλοί ήταν εκείνοι που είτε υποβάθμισαν είτε αγνόησαν συνειδητά τα ομολογούμενως σκανδαλώδη ευρήματα της έκθεσης της Ελεγκτικής Υπηρεσίας που δημοσιοποιήθηκαν λίγες μέρες αργότερα. Ευρήματα που ενίσχυαν την αίσθηση της διαπλοκής, καθώς πρόσφατα που πολιτογραφήθηκαν αλλά και τα δικηγορικά τους γραφεία έκαναν γενναιοδωρες εισφορές στο τότε κυβερνών κόμμα ΔΗΣΥ αμέσως μετά την κατοχή κυπριακού διαβατηρίου. Ήταν μία κίνηση που δικαίως δεν μπορούσε να τη χρεωθεί η νέα ηγεσία, καθώς αυτή έπρεπε να κριθεί για τις δικές της πράξεις και πολιτικές.

Χρειάστηκε να περάσουν λίγες μέρες, ώστε μία νέα έκθεση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας να θέσει εν αμφιβολά τις πραγματικές προθέσεις του ΔΗΣΥ για διαφάνεια. Και να εγείρει ερωτήματα για το πώς η Πινδάρου ερμηνεύει τέλος πάντων τη λογοδοσία. Αφορμή αντιδράσεων υπήρξε το υπηρεσιακό ταξίδι της προέδρου της Βουλής στο Λονδίνο, κατά το οποίο τη συνόδευαν υπηρεσιακά οκτώ άτομα. Και επειδή όλοι μαζί διανυκτέρευαν στο ίδιο πολυτελές ξενοδοχείο με την κα Δημητρίου, το συνολικό κόστος ανήλθε στα 15.172 ευρώ. Η έκθεση δεν περιοριζόταν όμως εκεί, καθώς αποκάλυπτε και την αγορά επιπλών ύψους 77.500 ευρώ για το εστιατόριο της Βουλής με απευθείας ανάθεση. Η συζήτηση θα έκλεινε συνοπτικά, αν η πρόεδρος του Σώματος αναλάμβανε την ευθύνη και ενημέρωνε πως θα διερευνήσει το ζήτημα της ανακαίνισης. Για τον ΔΗΣΥ όμως, που μόλις προκτές υποσχόταν αποτελεσματικά εργαλεία διαφάνειας, η έκθεση ισοδυναμούσε με κανιβαλισμό, με άκρατο λαϊκισμό και κυρίως

με μία προσπάθεια προσωπικών αποδόμησης της Αννίτας Δημητρίου. Διερωτώντο σκαπτικά στελέχη και ανώνυμοι λογαριασμοί που ξεφύτρωναν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αν αυτό το ταξίδι ήταν το μεγαλύτερο πρόβλημα του τόπου και αν η πρόεδρος της Βουλής όφειλε να μένει σε Αϊρλντ για να ικανοποιήσει το «Κολοσσαίο». Και κάποιοι άλλοι το πήραν ένα βήμα πιο πέρα απαιτώντας να της αποδοθούν εύσημα για τη μετατροπή της «τρώγλης-καντίνας» σε έναν καθωσπρέπει χώρο εστίασης. Στο ίδιο περίπου πλαίσιο όμως κινήθηκε δυστυχώς και η Αννίτα Δημητρίου, όταν τοποθετήθηκε, αποσιέοντας από πάνω της την όποια ευθύνη για τους χειρισμούς του Σώματος του οποίου άλλωστε ηγείται, μίλησε για κίνδυνο μετατροπής της Βουλής των Αντιπροσώπων σε «θέατρο εντυπώσεων, κυριαρχία της μικροπολιτικής, του εκχυδαισμού και του λαϊκισμού».

Μόνο που κανείς δεν ζήτησε από τη Βουλή να μην κάνει ανακαίνιση χώρου, όπως πονηρά κάποιοι παρουσίασαν. Ή να μη συνοδεύεται η πρόεδρος στα υπηρεσιακά ταξίδια από τους συνεργάτες της. Ζητήθηκε να τηρούνται οι διαδικασίες. Ζητήθηκε να υπάρξει ένα μέτρο στις πολυάριθμες και δαπανηρές αποστολές. Όχι μόνο στο πώς λειτουργεί η Βουλή, αλλά και ο ίδιος ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Ένα κόμμα λοιπόν που λίγες μέρες πριν υποσχόταν πάταξη της διαφθοράς, αγνοούσε βολικά την ουσία. Ότι ούτε ηθικό ούτε νόμιμο είναι να βαφτίζονται τα έπιπλα έργα τέχνης για να μη ζητηθούν προσφορές και να γίνει απευθείας ανάθεση. Ούτε λογικό μπορεί να θεωρηθεί ένας αρχιτέκτονας να προμηθεύει ο ίδιος τα έπιπλα που καθόρισε στις εισηγήσεις του. Η οικονομική, πολιτική και θεσμική κρίση των τελευταίων χρόνων άλλαξε άρδην την εκλογική συμπεριφορά. Αντικατέστησε την παλιά φρουρά πολιτικών με νέα πρόσωπα. Νέα πρόσωπα που θα πρέπει να αποδείξουν ότι θα αλλάξουν τις παθογένειες του παρελθόντος για να επανακτηθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών στο πολιτικό σύστημα. Όχι με υπερβολές και θεάματα. Αλλά μέσα από τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την υπευθυνότητα. Αυτό μόνο θα αποτρέψει την επέλαση λαϊκιστών που φλερτάρουν επικίνδυνα με την εξουσία. Προς το παρόν βρεθήκαμε δυστυχώς στο κενό. Είμαστε θεατές μιας ακραίας θυματοποίησης κάθε φορά που επικρίνονται αξιωματούχοι για τα λάθη τους. Και όταν ζητείται η αναγκαία λογοδοσία μας κουνούν το δάκτυλο καταγγέλλοντάς μας άκριτα για κανιβαλισμό. Αυτό δεν νομίζω να μας βγει σε καλό.

economidoum@kathimerini.com.cy

Λίγη «φαγούρα» ακόμα

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Σε σχέση με το συνεχιζόμενο λουκέτο στην Πύλη Αμμοχώστου (επί 7 συναπτά έτη παρακαλώ), που γράφαμε την περασμένη Κυριακή, υπάρχουν καλά και κακά νέα. Ξεκινώντας από τα δυσάρεστα, το πρόβλημα δυστυχώς φαίνεται ότι είναι βαθύτερο κι αφορά σε άλλους επίσης σημαντικούς χώρους πολιτισμού της πρωτεύουσας. Όσο για τις ευθύνες, αυτές αγγίζουν το Τμήμα Αρχαιοτήτων και το υφυπουργείο Πολιτισμού, οπότε μοιραία έχουν ονοματεπώνυμο. Τα καλά νέα είναι ότι ο Δήμος Λευκωσίας και ο δήμαρχος επέλεξαν να μην καταπει το θέμα η μαύρη τρύπα της δημοσιότητας. Ακολουθεί απόφαση από την ανακοίνωση που στάλθηκε στην Καθημερινή, αρκετά διαφωτιστική εκτιμώ για ν’ αντιληφθούμε το εύρος του προβλήματος:

«Αναφορικά με το πρόσφατο δημοσίευμα με τίτλο “Εφτά Χρόνια Φαγούρας”, κρίνουμε σκόπιμο να διευκρινιστεί ότι ο Δήμος Λευκωσίας έχει επανειλημμένα θέσει ενώπιον των αρμοδίων αρχών το θέμα της αποκατάστασης και συντήρησης του συγκεκριμένου μνημείου, καθώς και άλλων σημαντικών πολιτιστικών και θρησκευτικών χώρων της πρωτεύουσας. Ο Δήμος απευθύνεται συστηματικά, εδώ και χρόνια, στο αρμόδιο υφυπουργείο Πολιτισμού και στο Τμήμα Αρχαιοτήτων, με στόχο να διασφαλιστούν οι απαιτούμενοι πόροι για την υλοποίηση των απαραίτητων εργασιών συντήρησης και αποκατάστασης. Αντίστοιχες ενέργειες έχουν γίνει και για τα τεμένη Ομερίε και Μπαϊρακτάρη, καθώς και για την αντιμετώπιση φαινομένων κατολισθήσεων σε περιοχές όπως οι Σπιλιές και το Σκαλί Αγλαντζιάς. Ειδικότερα, με επιστολή του τέως δημάρχου Λευκωσίας, ημερομηνίας 19 Δεκεμβρίου 2023, επαναδιατυπώθηκε το αίτημα προς την υφυπουργό Πολιτισμού για ενημέρωση σχετικά με τη διασφάλιση των απαραίτητων πόρων προς το Τμήμα Αρχαιοτήτων, ώστε να προχωρήσουν οι απαιτούμενες παρεμβάσεις. Η επιστολή αυτή παραπέμπει σε δύο προηγούμενες επιστολές του Δήμου, ημερομηνιών 13 Οκτωβρίου και 28 Νοεμβρίου 2023, που έθιγαν το ίδιο ζήτημα. Επιπροσθέτα, στις 24 Φεβρουαρίου 2024 στάλθηκε εκ νέου επιστολή προς την υφυπουργό Πολιτισμού, με την οποία τονίζονταν η σημασία της άμεσης ενεργοποίησης των διαδικασιών συντήρησης, ενόψει και της επερχόμενης ανάληψης της Προεδρίας από την πρωτεύουσα. (...) Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι στις 13 Φεβρουαρίου 2024 στάλθηκε και πάλι επιστολή, με αίτημα την αναβάθμιση της αιθουσας Μελίνας Μερκούρη, ενός χώρου ιδιαίτερης πολιτιστικής σημασίας για την πόλη».

Είναι φανερό ότι το ερώτημα «για ποιον κτυπά η καμπάνα;» δείχνει προς την κατεύθυνση του αρμόδιου Υφυπουργείου. Η ευθύνη λοιπόν ανήκει στην κυβέρνηση για να δώσει απαντήσεις γι’ αυτή τη μνημειώδη περίπτωση κρατικής ολιγαρίας. Αν πάλι δεν υπάρχουν πειστικές απαντήσεις, τότε το πιο φρόνιμο είναι η κυρία υφυπουργός να φωνάξει τους συνεργάτες της, να ζητήσει την κατάρτιση ενός χρονοδιαγράμματος και να ενημερώσει τους πολίτες. Αν μη τι άλλο, εν όψει της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης το πρώτο εξάμηνο του 2026, το άνοιγμα της Πύλης Αμμοχώστου φαντάζει επιβεβλημένο. Κι ως μη βιαστούν κάποιοι να ξεστομίσουν το «έχουμε καιρό ως τότε» γιατί ο χρόνος αποδείχτηκε όχι μόνο εχθρικός αλλά και αμείλικτος.

Υγ. Παραμένουμε στην ατζέντα του υφυπουργείου Πολιτισμού και στο θέμα που ανέκυψε με την έκδοση της συμμετοχής της Κύπρου στη 19η Διεθνή Μπιενάλε Αρχιτεκτονικής. Σπεύδω να ξεκαθαρίσω πως προσωπικά διαφωνώ με συγκεκριμένες αναφορές στο βιβλίο, όπως π.χ. ότι στην Κύπρο υφίστανται «θκυο πλευρές» πολιτικής σύρραξης, η μία «τυπικά αναγνωρισμένη, ενώ η άλλη όχι». Το γιατί διαφωνώ είναι μια μεγάλη συζήτηση που αφορά στην ιστορική μνήμη, η οποία όμως δεν είναι το παρόντος. Το ευαίσθητο ζήτημα που προκύπτει με την απόφαση του υφυπουργείου Πολιτισμού να αποσύρει την έκδοση, αφορά στην ελευθερία της καλλιτεχνικής έκφρασης. Η ομάδα των Αρχιτεκτόνων στην Μπιενάλε δεν εκπροσωπεί το κυπριακό κράτος αλλά τον εαυτό της. Μόνο σε ολοκληρωτικά καθεστώτα η τέχνη αποτελεί εργαλείο στα χέρια των κυβερνώντων. Γι’ αυτό, δικαιούται βεβαίως ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και η υφυπουργός του να έχουν την άποψή τους, όμως είναι αδιανόστο εν έτει 2025 να λειτουργούν ως λογοκρίτες. Ο Μυλωνάς κι όσοι ολοφύρονται κάθε φορά που θεωρούν ότι θίγονται τα ιερά και τα όσια, θα πρέπει να συμβιβαστούν με το γεγονός ότι η ελευθερία έκφραση υπερβαίνει τις απόψεις του οποιοσδήποτε.

stavros.christodoulou@gmail.com

«Danke» Ursula

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Είναι «φίλη» του προέδρου Χριστοδουλίδη η Ούρσουλα φον ντερ Λάινε. Η πολιτική τους «φιλία», όχι μόνο δεν αμφισβητείται, αλλά τυχάνει και διαφώνησης από τον περίγυρο του Προέδρου μας. Τον ίδιο περίγυρο που προ δύο ετών ισχυριζόταν, ότι η πρόεδρος της Κομισιόν και ο τότε πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ, «έριζαν», διεκδικώντας και οι δύο «να ενσωματωθούν (endorse)», τις ιδέες του προέδρου Χριστοδουλίδη, για αξιοποίηση της ευρωπαϊκής εργαλειοθήκης, προκειμένου να δημιουργηθούν συνθήκες για λύση του Κυπριακού. Έκτοτε πέρασαν δύο χρόνια, αλλά ευρωπαϊκά εργαλειοθήκη δεν είδαμε. Όπως δεν είδαμε επιστροφή της αναβάθμισης Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, ως εργαλείου στήριξης των προσπαθειών λύσης του Κυπριακού, κάτι που ζητούσε ο Πρόεδρος μας και βρισκόταν στην κορυφή της ευρωπαϊκής εργαλειοθή-

κης. Τα δεδομένα άλλωστε βοούν. Το Κυπριακό είναι εκεί που έχει αφεθεί, όπως έχει αφεθεί. Με ευθύνη της Τουρκίας λέω εγώ. Αλλά, και της Ε.Ε. και κυρίως της «φίλης» του Προέδρου μας, που δεν έχουν κουνήσει δακτυλάκι, επί της ουσίας, ώστε να εξασφαλιστεί μετακίνηση της Άγκυρας από τις γνωστές της θέσεις, για «κυριαρχική ισότητα» του ψευδοκράτους. Θέση που πλέον θεωρείται προαπαιτούμενο, όχι μόνο για τη λύση, αλλά ακόμη και για την επανένταξη συνομιλιών. Κάποιοι ίσως πουν να μην είμαστε αγνώμονες. Διότι, είναι αλήθεια, η Ούρσουλα φον ντερ Λάινε έκανε μια κίνηση, προχωρώντας στον διορισμό του Γιοχάνες Χαν ως ειδικού απεσταλμένου της Ε.Ε. για το Κυπριακό.

Έναν διορισμό «μεσαιού βελγνεκού» που δεν προδικάζει τίποτε, καθώς όπως υπενθύμισε η «Κ», ο κ. Χαν ήταν μεν ο πρώτος επίτροπος που είχε υποστηρίξει ότι η προοπτική ένταξης της Τουρκίας στην Ε.Ε. καθίστατο ολόένα και λιγότερο ρεαλιστικό,

υπό την ηγεσία του Ταγίπ Ερντογάν. Αλλά, ο Γιοχάνες Χαν ήταν επίσης ο επίτροπος που απονεοοποίησε την Τουρκία στο Κυπριακό, δίνοντας θετικό στίγμα για τον ρόλο της Άγκυρας, με βάση τα όσα διαδραματίστηκαν στο Κραν Μοντανά, το 2017.

Στην ετήσια έκθεση που εξέδωσαν οι υπηρεσίες διεύθυνσης τον Απρίλιο 2018, υπό την καθοδήγηση του κ. Χαν, η Κομισιόν διατύπωσε με κάθε επισιμότητα την άποψη ότι «η Τουρκία εξέφρασε στήριξη στις συνομιλίες για λύση του Κυπριακού», δημιουργώντας την εντύπωση ότι «άλλως» φταιει για την κατάρρευση της διαδικασίας. Θέση που είχε προκαλέσει διαβήματα της Λευκωσίας προς τις Βρυξέλλες για ευνόητους λόγους.

Αυτό, όμως, που αποκτά ιδιαίτερη σημασία, είναι το χρονικό σημείο που επλήγανε για τη δημοσιοποίηση του διορισμού Χαν από την Κομισιόν, στα μέσα Μαΐου. Το οποίο συνέπεσε, «όλως τυχαίως», με τη δρομολόγηση της λήψης αποφάσεων για το

SAFE, τον Κανονισμό των κοινών εξοπλιστικών προγραμμάτων της Ε.Ε., για τη νέα ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική άμυνας και ασφάλειας. Στην οποία νέα δομή άμυνας της Ε.Ε., η Τουρκία κατάφερε να εισέλθει από την «κεντρική είσοδο», στη βάση των προτάσεων της Κομισιόν και της προέδρου Ούρσουλα φον ντερ Λάινε, που επέλεξαν μια αμφιλεγόμενη νομική βάση, λήψης αποφάσεων με ειδικά πλειοψηφία και όχι με ομοφωνία. Κάτι που δεν επέτρεψε στον «φίλο» της κας φον ντερ Λάινε, πρόεδρο Χριστοδουλίδη, να επικαλεστεί καν το δικαίωμα βέτο. Πόσο μάλλον να το ασκήσει. Αντίθετα, η επιλογή της εν λόγω νομικής βάσης από την ηγεσία της Κομισιόν, αφαίρεσε το δικαίωμα άσκησης βέτο από τα κράτη-μέλη και κυρίως από αυτά των οποίων τα εθνικά συμφέροντα διακυβεύονται, μέσα από την εμπλοκή της Τουρκίας στη νέα ευρωπαϊκή δομή άμυνας. Με πρώτη την ημικατεχόμενη Κύπρο.

Κι έτσι, λοιπόν, η Τουρκία είναι πλέον μέρος της νέας αρχιτεκτονικής άμυνας και

ασφάλειας της Ε.Ε. και η Λευκωσία (με τη συμβολή της Αθήνας), επιχειρεί να περιορίσει την εμφανή πολιτική ζημιά που έγινε, με κάποιες ασφαλιστικές δικλίδες. Όχι για να την αφήσει «εκτός», διότι είναι πλέον «εντός». Αλλά, απλώς για να «μετριάσει» το εύρος της συμμετοχής της Τουρκίας στη νέα δομή άμυνας της Ε.Ε.

Όμως, η κυβέρνηση μας χαιρείται γιατί εξασφαλίσαμε, σχεδόν ταυτόχρονα με όλα αυτά που χάσαμε, τον διορισμό του Γιοχάνες Χαν ως ειδικού απεσταλμένου της Ε.Ε. στο Κυπριακό. Χωρίς καμία διασφάλιση για αλλαγή πλεύσης της Τουρκίας, η οποία πλέον μπορεί απονεοοποιούμενα να συμμετέχει στην αρχιτεκτονική ευρωπαϊκής άμυνας και ασφάλειας. Διά χειρός της Ούρσουλα φον ντερ Λάινε, την οποία ευχαριστούμε που είναι «φίλη» του Προέδρου μας. Διότι δεν ξέρουμε τι άλλο θα έκανε, εάν δεν ήταν «φίλη» του.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ο λήθαργός μας κράτησε πάρα πολύ

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Μία από τις σημαντικές, αλλά και δραματικότερες, αλλαγές που συντελούνται στην εποχή μας είναι το πώς αλλάζει ο πόλεμος. Οι Χούθι, ναι οι Χούθι, προκάλεσαν απίστευτα επχειρησιακά προβλήματα στο αμερικανικό ναυτικό. Πολλοί σοβαροί αναλυτές μιλούν είτε για ήττα είτε για ισοπαλία, στην καλύτερη περίπτωση, ανάμεσα στη μεγαλύτερη ναυτική δύναμη και στους «ζυπόλυτους» Χούθι. Είναι σοκαριστικό για τους υπευθύνους του Πενταγώνου να διαπιστώνουν πόσο ευάλωτα μπορεί να είναι τα αεροπλανοφόρα τους ή τα F-35, τα οποία τώρα σχεδιάζονται για την επό-

Οι αλλαγές που γίνονται στις δομές των Ενόπλων Δυνάμεων είναι ουσιαστικές και πρέπει να πάνε ακόμη πιο βαθιά. Δεν έχουμε περιθώρια για άλλες φαιλό-ητες ή καθυστερήσεις.

μενη φάση τους... χωρίς πιλότους. Το ίδιο, βέβαια, συνέβη και με την Ουκρανία. Ειδικά μετά την τελευταία ευρηνιακή επίθεση των Ουκρανών στη Ρωσία, τα καλύτερα μυαλά των ισχυρών κρατών προσπαθούν να αποκωδικοποιήσουν τα συμπεράσματα για το τι πρέπει να αλλάξει στον τρόπο που λειτουργούν και σκέπτονται. Αυτά που αλλάζουν δεν είναι αλλαγές ρουτίνας, δεν είναι κάτι δευτερεύον. Η τεχνολογία μπορεί να εξασφαλίσει στον ανίσχυρο σημαντικά προτερήματα. Οι γραφειοκρατίες, οι περίπλοκοι μηχανισμοί και τα σκουριασμένα μυαλά δεν μπορούν εύκολα να προσαρμοστούν στη νέα πραγματικότητα. Ο κύκλος της καινοτομίας είναι πολύ πιο σύντομος σε σχέση με

το παρελθόν. Ολα αλλάζουν πολύ γρήγορα και τα περιθώρια προσαρμογής είναι ελάχιστα.

Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, έχουμε και καλά και κακά νέα σε αυτόν τον τομέα. Τα κακά νέα είναι ότι οι Ενοπλες Δυνάμεις μας και οι υπηρεσίες ασφαλείας της είχαν μείνει στην εποχή πριν από το τέλος του 20ού αιώνα. Η καινοτομία που σχετιζόταν με την άμυνα ήταν ανάθεμα, οι καθηγητές απαγορευόταν να ετοιμάσουν μελέτες που μπορεί να είχαν πρακτική, εμπορική εφαρμογή σε αυτόν τον τομέα. Αμυντική βιομηχανία δεν είχαμε ή την αφήναμε στα χέρια άθλιων πολιτικών, που διόριζαν απλώς συντοπίτες τους στα εργοστάσια. Τα καλά νέα είναι ότι αρχίσαμε να ξυπνάμε από τον λήθαργό μας. Αργά, αλλά ξυπνάμε. Οι αλλαγές που πραγματοποιούνται στις δομές των Ενόπλων Δυνάμεων από τον αρμόδιο υπουργό είναι ουσιαστικές και πρέπει να πάνε ακόμη πιο βαθιά. Η έμφαση στις νέες τεχνολογίες, η ίδρυση κέντρων καινοτομίας, η συνεργασία με το Ισραήλ, η προτεραιότητα στην αμυντική βιομηχανία, οι προσπάθειες της ΕΑΒ είναι πάρα πολύ θετικές εξελίξεις. Ακόμη και το γεγονός ότι ο ίδιος ο πρωθυπουργός ασχολείται με αυτό το εθνικό project είναι σημαντικό, γιατί καθιστά τις προθεσμίες που επιβάλλονται πιο πειστικές. Δεν έχουμε, όμως, πολλά περιθώρια για άλλες φαιλόητες ή καθυστερήσεις, επειδή ο ένας υπουργός δεν υπογράφει κάποια ΚΥΑ που δεν τον ενδιαφέρει. Χρειαζόμαστε βέβαια και άλλους μισθούς, για να προσελκύσουμε στελέχη που θα μπορούν να τελειώσουν το Πολυτεχνείο ή ένα MBA με άριστα. Ο λήθαργός μας κράτησε πάρα πολύ και μας άφησε πολύ πίσω, με ευθύνη και των πολιτικών, αλλά και των στρατιωτικών μας, που δεν είχαν τη θεσμική αυτοπεποίθηση που απαιτείται. Το «αλλάζουμε ή βουλιάζουμε» δεν είναι εντελώς αλληγορικό στην εποχή μας, το βιώνουν Αμερικανοί, Ρώσοι, όλοι.

«Ωραία ατμόσφαιρα»

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Το εμβληματικό Οβάλ Γραφείο, όπου και γίνεται δεκτός κάθε «υψηλός» επισκέπτης της Ουάσιγκτον, κατέστη «ναρκοπέδιο» επί της προεδρίας του κ. Ντόναλντ Τραμπ και ήταν λογικό να ανησυχούν οι σύμβουλοι του Γερμανού καγκελαρίου Φρίντριχ Μερτς, μήπως ο αντιποινιατικός στη συμπεριφορά ηγέτης του Ελευθέρου Κόσμου του έστινε κάποια ενέδρα. Μάλιστα, σε μία προσπάθεια δημιουργίας κλίματος οικειότητας, και παλαιάς φυλετικής συνάφειας, ο κ. Μερτς παρέδωσε στον κ. Τραμπ το πιστοποιητικό γεννήσεως του παππού του, Φρίντριχ Τραμπ, ο οποίος είχε γεννηθεί στην πόλη Κάρλισταντ της Βαυαρίας, από όπου μετανάστευσε στις ΗΠΑ το 1885, σε ηλικία 16 ετών, για να αποφύγει μάλλον την υποχρεωτική του στράτευση. Ισως για αυτό ο κ. Τραμπ χαμογελούσε και η διάθεσή του ήταν ευγενική και εγκάρδια. Ενίοτε μάλιστα και περιπαικτική. Έτσι, όταν ο καγκελάριος ζήτησε από των πρόεδρο των ΗΠΑ να ασκήσει μεγαλύτερη πίεση στη Μόσχα, ο κ. Τραμπ, αφού παρομοίωσε τον πόλεμο Ρωσίας - Ουκρανίας σαν μια σύγκρουση δύο παιδιών σε αδανά, προσέθεσε πως «μερικές φορές είναι καλό να τα αφήσεις να μάλώνουν για λίγο ακόμη». Και όταν ερωτήθη εάν υποστηρίζει το νομοσχέδιο του γεροισιαστή Λίντοελ Γκράχαμ περί υποβολής κυρώσεων στη Ρωσία, απάντησε πως δεν το διάβασε, αλλά είπε πώς είναι «ένα πολύ σκληρό νομοσχέδιο».

Ενδιαφέρον είναι ότι την προηγούμενη της συναντήσεώς του με τον κ. Μερτς, ο κ. Τραμπ σε ανάρτησή του είχε αναφέρει ότι

συζήτησε τηλεφωνικά με τον Ρώσο ομολόγό του τις επιθέσεις εναντίον σταθμευμένων ρωσικών αεροσκαφών από τους Ουκρανούς και προσέθεσε ότι «ο πρόεδρος Πούτιν είπε, και μάλιστα πολύ εμφατικά, ότι θα πρέπει να ανταπαντήσει στις πρόσφατες επιθέσεις εναντίον των αεροδρομίων». Καμία αναφορά σε παιδιά που μάλωνουν στις αδάνες. Με τον Πούτιν οι συνμιλίες είναι ουσιαστικές και δεν περιορίζονται ασφαλώς στο Ουκρανικό. Ενδεικτικό είναι ότι στην ίδια ανάρτηση ανέφερε, επίσης, ότι οι δύο ηγέτες συμφώνησαν πως «το Ιράν δεν πρέπει να αποκτήσει πυρηνικά όπλα» και μάλιστα ότι «ο κ. Πούτιν πρότεινε να συζητήσει με τους Ιρανούς το θέμα και ίσως μπορούσε να συμβάλει σε μία ταχεία λύση». Από την ανάρτηση του κ. Τραμπ μάθαμε ακόμη ότι ο πρόεδρος Πούτιν επικοινωνήσει με τον Πάπα Λέοντα, με τον οποίο συζήτησε το Ουκρανικό.

Ως καλός οικοδεσπότης ο πρόεδρος των ΗΠΑ χαρακτήρισε «θετική» την αύξηση των αμυντικών δαπανών από τη Γερμανία και πρόσθεσε: «Έλεγον μην αφήσεις τη Γερμανία να εξοπλισθεί ξανά». Συνέχισε χαμογελώντας και είπε: «Είναι καλό να επανεξεπλίζεται η Γερμανία, μέχρις ενός σημείου βεβαίως. Θα την παρακολουθούμε», κατέληξε αστεειευόμενος.

Πέρασε καλά ο κ. Τραμπ στη συνάντηση αυτή, με χαριτωμένους υπαινιγμούς, σε μία ωραία ατμόσφαιρα. Αγνωστο πόσο ικανοποιημένος πράγματι έφυγε από την Ουάσιγκτον ο κ. Μερτς. Πήρε το πρώτο βάπτισμα, ωστόσο. Νέος στην καγκελαρία, δίκως μακριά πολιτική εμπειρία. Σιγά σιγά θα συνηθιστεί και θα τον μάθουμε και εμείς καλύτερα.

Μου είναι δύσκολο να γράψω για τον Βασίλη Παπαβασιλείου. Πρώτον, διότι ακόμη κι αν ήξερα ότι τους τελευταίους μήνες ταλαιπωρήθηκε από την υγεία του, η είδηση του θανάτου του αποσυντόνισε τη σκέψη μου. Θα μου πείτε, στις ηλικίες μας οφείλουμε, ακόμη κι αν δεν έχουμε εξοικειωθεί με την ιδέα της απώλειας, είμαστε υποχρεωμένοι να έχουμε οργανώσει πνευματικά αντισώματα απέναντι στο αναπόφευκτο. Με τον Βασίλη ήμασταν φίλοι. Μπορεί να μη βλέπαμασταν συχνά, όμως, όσος απλός κι αν είχε περάσει απ' την προηγούμενη συνάντησή μας, ήταν σαν να συνεχίζαμε τη συζήτηση εκεί όπου την είχαμε αφήσει. Κι όταν θέλεις να αποχαιρετίσεις έναν φίλο, οι λέξεις σε προδίδουν. Ο,τι κι αν πεις, αισθάνεσαι πως κάτι δεν έχεις πει. Ειδικά όταν έχεις να κάνεις με μια προσωπικότητα σαν τον Βασίλη, ο οποίος, ακόμη κι αν τρώγαμε και πίναμε μαζί, με τον τρίτο της παρέας, τον Πέτρο Μάρκαρη, είχε την ικανότητα να μετατρέπει ακόμη και την πιο απλή ιστορία σε ένα ευφυές μονόπρακτο. Να μιλήσω για τον αυτοσαρκασμό του; Για την καυστική ειρωνεία του; «Είμαι άνεργος κωμικός. Την τέχνη μου την έχουν κλέψει οι πολιτικοί». Να μιλήσω για τις ατέλειωτες ιστορίες που είχε πάντα να

διηγηθεί. «Βασίλη, παιδί μου, μήπως σε ξυπνήσα;» ήταν ο Χορν στις δύο η ώρα τη νύχτα. «Οχι, κύριε Χορν». «Βασίλη, παιδί μου, αν σε ξυπνήσα να μου το πεις να κλείσω αμέσως». «Οχι, κύριε Χορν». «Βασίλη, παιδί μου, έρχονται. Ποιοι είναι αυτοί που έρχονται;». Ήταν μερικές ημέρες πριν από την εκλογή του ΠΑΣΟΚ το 1981. Τον θαύμαζε τον Χορν. Ήταν ο Τάκης που ανέφερε ο ήρωάς του Φωκίων στο «Σιχτήρ ευρώ μπατίρ δραχμή» – έργο που έγραψε και ερμήνευσε μόνος του. Ο Παπαβασιλείου είχε το ταλέντο να μεταπλάθει την ευφυΐα του σε τέχνη. Παρά τα στιβαρά πνευματικά του εργαλεία δεν συμπεριφερόταν στη σκηνή σαν να είναι εξυπνότερος από το έργο. Είναι ο μόνος που αντιστάθηκε στη «σκηνοθετική», την αρρώστια που υπονομεύει τη «θεατροπραξία» –όρος δικός του– όπου ο σκηνοθέτης προσπαθεί να αποδείξει ότι είναι εξυπνότερος από το έργο του. Αρρώστια του θεάτρου, αρρώστια των καιρών μας. Δεν πατρώνει έργα, διότι αισθανόμαστε εξυπνότεροι απ' αυτά. Γι' αυτό ο Παπαβασιλείου ήταν μοναδικός.

Ταλαντούχος ηθοποιός, κωμικός που θαύμαζε τον Αυλωνίτη, διανοούμενος πάντα ικανός να μεταφράζει τη διάνοιά του στη σκηνή του κόσμου μας. Πολιτικός με την

κλασική σημασία του όρου, ο άνθρωπος που ασχολείται με τη συγκρότηση της κοινότητας – είτε είναι το θεατρικό κοινό είτε το κοινό της τρέχουσας πολιτικής. «Στην Ελλάδα ως τα πενήντα σου θεωρείσαι πολλά υποσχόμενος. Αν καταφέρεσαι και πατήσεις τα εξήντα σε θεωρούν καταξιωμένο. Κι αν με το καλό φτάσεις τα εβδομήντα, είσαι διάνοια, μεγάλος ηθοποιός». Τα ευφυολογήματά του πάντα κεντρίζουν τη σκέψη. Όπως εκείνο το περίφημο «τα πρώτα διακόσια χρόνια είναι δύσκολα» για το 2021, που με την άδεια του το χρησιμοποίησα ως τίτλο σε ένα βιβλίο μου. Ιδιοφυής σκηνοθέτης. Πάντα κάτι είχε να σου πει, έχοντας συνείδηση ότι η σκηνή δεν είναι έδρα διδασκαλίας. Η δύναμή της είναι η αθωότητα της πράξης. Η τελευταία παράστασή του που είδα ήταν η «Ελένη» του Ευριπίδη, μια απολαυστική κωμωδία, που σπριζόταν όμως στο κείμενο του τραγικού χωρίς εκείνα τα περίφημα ευρήματα που προδίδουν την αμχανία του σκηνοθέτη απέναντι στην πρώτη ύλη. Παρεμβατικός διανοούμενος ο οποίος δεν κούνησε ποτέ το δάκτυλο. Είχα την εντύπωση ότι από την ώρα που ξυπνούσε ως την ώρα που κοιμόταν οργάνωνε το μυαλό του για να βγάλει ένα δημιουργικό απόφθεγμα. Φι-

λοσοφούσε «άνευ μαλακίας».

Δεν πέρασε εύκολα ο Βασίλης. Η απόπειρά του να φτιάξει δικό του θίασο απέτυχε, αφήνοντάς του μόνο χρέη. Η θητεία του ως καλλιτεχνικού διευθυντή στο ΚΘΒΕ τελείωσε άδοξα. Η αλήθεια είναι ότι η διοίκηση δεν ήταν το δυνατό του σημείο. Δεν είμαι σε θέση να κάνω μια ολοκληρωμένη αποτίμηση του έργου του. Ελπίζω ότι κάποιοι θα το αναλάβουν, αν και η περίφημη άθνηση του θεάτρου τα τελευταία χρόνια συμβαδίζει περισσότερο με την εξάπλωση των τραπεζοκαθισμάτων και αναρωτιέμαι ειλικρινά πόσοι από τους νεότερους είναι σε θέση να αναγνωρίσουν την αξία του έργου του. Και πόσοι τον γνωρίζουν;

Συνηθίζουμε να μιλάμε για μεγάλη απώλεια. Στην περίπτωση του ισχύει στην κυριολεξία. Οχι μόνο για το έργο που αφήνει πίσω του, αλλά επειδή έως το τέλος παρέμεινε δημιουργικός. Πόσο θα ήθελα να δω τη συνέχεια του Φωκίωνα, που πήρε το βραβείο της χρονιάς στο άσυλο των ψεκασμένων; Για να είμαι ειλικρινής, την περίμενα. Αλλά ο φίλος Βασίλης μου τη στέρνησε. Και τον αποχαιρετώ με όλη μου την αγάπη και τον θαυμασμό που του πρέπει.

theodoropoulos@kathimerini.gr

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Μια παραγνωρισμένη συνέπεια της Δίκης των Εξι

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΚΛΑΨΗ**

Διαβάζοντας στην «Καθημερινή» για την αφηγηματική περιήγηση στη Δίκη των Εξι, που επιμελείται ο εξάιτετος Ηλίας Μαγκλίνης, η σκέψη μου πήγε ξανά στις συνέπειες αυτού του δραματικού περιστατικού της νεότερης ελληνικής Ιστορίας. Οχι άδικα, συνήθως επικεντρωνόμαστε στο γεγονός ότι η εκτέλεση των έξι (πέντε πολιτικών, των Δημήτριου Γούναρη, Νικόλαου Θεοτόκη, Γεώργιου Μπαλτατζή, Πέτρου Πρωτοπαπαδάκη και Νικόλαου Στράτου, και ενός στρατιωτικού, του Γεώργιου Χατζανέστη) ως υπεύθυνων για τη Μικρασιατική Καταστροφή αναμόλυνσε τα πάθη του Εθνικού Διχασμού. Οι αντιβενιζελικοί τη θεώρησαν μια ακραία εκδήλωση της εκδικητικής και αιμοσταγούς εκθροπάθειας των βενιζελικών εις βάρος των επιφανέστερων από τους πολιτικούς τους αντιπάλους.

Η συντήρηση του Εθνικού Διχασμού ήταν οπωσδήποτε μια δραματική επιπτώση της Δίκης των Εξι. Ομως, υπήρχε τουλάχιστον ακόμα μία, που παραμένει κάπως παραγνωρισμένη, αλλά που θα μπορούσε να αξιολογηθεί ως τουλάχιστον εξίσου σημαντική. Με τις εκτελέσεις που έγιναν στο τέλος του 1922, δεν αφαιρέθηκε μόνο η ζωή ανθρώπων, αλλά μια ολόκληρη παράταξη στερήθηκε τη φυσική της ηγεσία. Ο Γούναρης, ο Θεοτόκης, ο Μπαλτατζής, ο Πρωτοπαπαδάκης και ο Στράτος δεν ήταν απλώς τα πιο προβεβλημένα στελέχη του αν-

τιβενιζελισμού. Ήταν οι αδιαμφισβήτητοι επικεφαλής του. Ήταν οι ταγοί ενός πολιτικού οργανισμού που έχασε ξαφνικά (και βίαια) την καθοδήγησή του. Χωρίς τους ικανότερους ηγέτες του, η αντιβενιζελικό στρατόπεδο είχε απόλυτη ανάγκη να βρει αντικαταστάτες. Μόνο που αυτό ήταν εξαιρετικά δύσκολο. Δεν υπήρχε κάποιος στο προσκήνιο που να μπορούσε να θεωρηθεί φυσικός διάδοχος στην ηγεσία. Η επιλογή του Παναγιώτη Τσαλδάρη ως αρχηγού του Λαϊκού Κόμματος ήταν απόλυτως χαρακτηριστική του κενοού, αλλά και της αμχανίας που επικράτησε στις τάξεις του αντιβενιζελισμού την επαύριον της Δίκης των Εξι. Ο Τσαλδάρης δεν είχε επικοινωνιακό χάρισμα, δεν ήταν αρκετά δυναμικός και –το κυριότερο– σχεδόν κανένα από τα στελέχη πρώτης γραμμής της δικής του παράταξης δεν τον αναγνώριζε ως πραγματικό της ηγέτη, αλλά μάλλον ως προσωρινό τοπιτηρητή ενός θρόνου που δεν τον ανήκε δικαιωματικά. Η αρχηγία του βασίζονταν περισσότερο στην ανοχή των πολλών αυτοπροσδιοριζόμενων ως υπαρχηγών του, οι οποίοι δεν έχαναν την ευκαιρία να ταμφισβητούν και ενίοτε να καταγγέλλουν τη διαλλακτικότητα του ως ασυγχώρητη υποχωρητικότητα έναντι μοιστών αντιπάλων. Δεν είναι τυχαίο ότι ο Τσαλδάρης επιβίωσε από δύο βενιζελικά κινήματα (του 1933 και του 1935), αλλά ανατράπηκε από την πρωθυπουργία

τον Οκτώβριο του 1935 από φανατικούς βασιλόφρονες που ανήκαν στον δικό του πολιτικό χώρο. Αν χωρίς τις εκτελέσεις των πέντε ο Τσαλδάρης δεν θα είχε γίνει ποτέ ηγέτης της κύριας έκφρασης του αντιβενιζελισμού κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου, ο Ιωάννης Μεταξάς δεν θα είχε καταστεί ο δεύτερος σημαντικότερος αντιβενιζελικός πολιτικός αρχηγός. Το Κόμμα των Ελευθεροφρόνων, το οποίο ο ίδιος ίδρυσε, είχε έτσι κι αλλιώς μικρή εκλογική επιρροή κατά τη διάρκεια του μεγαλύτερου μέρους της εν λόγω χρονικής περιόδου. Θα ήταν ακόμη πιο δύσκολο να επιβιώσει πολιτικά εάν απέναντί του βρίσκονταν οι πέντε εκτελεσθέντες και όχι ο Τσαλδάρης. Ο δρόμος που κατέληξε στην 4η Αυγούστου 1936 το πιθανότερο είναι να μην είχε εντέλει ακολουθηθεί – τουλάχιστον όχι με τον Μεταξά στη θέση του οδηγού. Το ακόμη χειρότερο ήταν ότι τα προβλήματα που εκ των πραγμάτων δημιουργήσε στην αντιβενιζελική παράταξη η εκτέλεση των πέντε ηγετικών στελεχών της, μοιραία βρήκαν αντανάκλαση στο σύνολο της ελληνικής πολιτικής σκηνής. Από τη στιγμή που το ένα από τα δύο μείζονα στρατόπεδα υπερέφερε από την απώλεια της φυσικής του ηγεσίας, ολόκληρο το πολιτικό σύστημα αισθανόταν τις αρνητικές συνέπειες. Στον βαθμό που οι δημοκρατικές διαδικασίες λειτουργούσαν αποτελεσματικά, αργά ή γρήγορα οι αντιβενιζελικοί θα βρί-

σκονταν να διεκδικούν αυτοτελώς τη διακυβέρνηση της χώρας – και τελικά την κέρδισαν το 1933.

Η εμπειρία του ελληνικού Μεσοπολέμου επιβεβαίωσε κάτι που είναι σχεδόν αυταπόδεικτο, αλλά που στην καθημερινή πολιτική ρουτίνα συχνά δεν αξιολογείται όσο θα έπρεπε: οι κοινοβουλευτικές δημοκρατίες βασίζονται, ανάμεσα στα άλλα, στην ομαλή εναλλαγή κομμάτων στην εξουσία, η οποία, με τη σειρά της, θεμελιώνεται στην ύπαρξη περισσότερων της μιας αξιόπιστων εναλλακτικών λύσεων. Σε ένα τέτοιο σύστημα, όταν η μία πλευρά έχει δυσκολίες στο βάδισμα, σχεδόν αναπόφευκτα και η άλλη θα αναπτύξει ροπή προς την καρικουβάδα, ακόμη κι αν η δική της ηγεσία είναι κατά μέσον όρο ποικανή. Οι βενιζελικοί το βίωσαν και λόγω και των δικών τους μεγάλων αστοχιών (ιδίως μετά το 1932) η Ελλάδα βρέθηκε παγιδευμένη σε ένα καταστροφικό πολιτικό σπράλ. «Εί χολώ παροικίσει και σύ υποσκάζειν μαθήσει» (Αν κατοικήσεις κοντά σε κουτσό κι εσύ θα μάθεις να κουτσάνεις): το αρχαίο ελληνικό ρητό πρόβαλε σαν ένα είδος ιδιότυπης νέμεσης απέναντι στους υπεύθυνους για τις εκτελέσεις του 1922 – με δραματικές επιπτώσεις για ολόκληρη τη χώρα.

Ο κ. Αντώνης Κλάψης είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και συνιδρυτής του Strategic Governance Lab.

Να προσέχετε τι λέτε

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Οι απόψεις των στοχαστών συχνά αποδείχθηκαν επικίνδυνες για την πολιτική. Ο Σωκράτης καταδικάστηκε γιατί οι Αθηναίοι πίστευαν πως υπονόμειε την πόλη έναντι της προσωπικής του αναζήτησης, και μπορεί να είχαν δίκιο. Ο Ρουσσώ ενέπνευσε τους Ιακωβίνους που στη Γαλλική Τρομοκρατία αποκεφάλιζαν αντιπάλους μαζί. Ο Λένιν και ο Μάο στο όνομα του Μαρξισμού βασίστηκαν στη γενικευμένη βία για να διατηρηθούν στην εξουσία, ενώ ο Πλάτωνας και ο Μαρξ κατηγορήθηκαν, και όχι άδικα, για ολοκληρωτισμό.

Το τι αναζητούμε φιλοσοφικά ή το τι αναλύουμε, θεωρητικολογώντας, για την πολιτική μπορεί να είναι καταστροφικό, όταν δεν είναι ωφέλιμο. Υπάρχει μια αμφίδρομη σχέση, η οποία πρέπει να μας κάνει να προσέχουμε τι λέμε. Όχι από τη σκοπιά της λογοκρισίας αλλά από την πλευρά της υπευθυνότητας, κυρίως όταν δημοσιολογούμε προκειμένου αυτό που εκφράζουμε να βοηθά την πολιτική και να μην την καθιστά, μακροπρόθεσμα, επικίνδυνη.

Οι πολιτικοί στην Κύπρο συχνά δεν ξέρουν τι λένε. Και δεν προσέχουν όταν μιλάνε. Οι πρώτοι είναι αυτοί που διατηρούν το ισχύον πολιτικό σύστημα ως πελατοκεντρικό, όπου εξασφαλίζουν τους ημέτερους όταν κυβερνούν και ασκούν δριμεία κριτική για την ίδια πρακτική των αντιπάλων τους όταν βρίσκονται στην αντιπολίτευση – σε έναν τέλειο, περιοδικό, κύκλο. Οι δεύτεροι είναι αυτοί που είτε με το πρόσχημα της αναζήτησης, είτε πιο πονηρά καθιστούν την πολιτική επικίνδυνη.

Είναι η τάση που κερδίζει έδαφος μέσα από το απολιτικό πνεύμα της εποχής μας και τον λαϊκισμό και την πολιτική των posts και των reels. Αυτός ο συνδυασμός πολιτικού προσωπικού στην Κύπρο, μαζί, καθίσταται δυνητικά επικίνδυνος για τη Δημοκρατία για τα χρόνια που έρχονται.

Πιο επικίνδυνο, όμως, είναι να απορρίψει κανείς το πάντρεμα της αναζήτησης με την πολιτική. Η πολιτική είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη φιλοσοφία, θεμελίωσε ο Χομπς πάνω στην αντίληψη του Σωκράτη ότι η φιλοσοφία πρέπει να μελετήσει την πολιτική για να διαφυλαχθεί καλύτερα. Αυτοί ξέραν όμως τι λέγανε.

Χάρη στον Χομπς γνωρίζουμε πως αν ένας ημί-τρελος ΤικΤόκερ στην Κύπρο μεθαύριο σκέφτεται και πράττει ανορθολογικά μπορεί μέσω του προφίλ του να ριζοπαπιστικοποιήσει 73.000 ακόλουθους σαν αυτούς που ψήφισαν τον Φειδία και να μην καθυποταχτεί στο τέρας του Λεβιάθαν, και την απολυταρχικότητα που αυτό εκφράζει. Και με αυτούς τους 73.000 να κτίσει καλιφότο, Γ΄ Ράιχ ή μια σέκτα που θα σκοτώνει ή θα τρώει τα λεφτά του κόσμου. Ο Σωκράτης, τιμότητα, δεν απέδρασε από το κελί του και δέχτηκε την ποινή του να πει το κώνειο, ενώ θα μπορούσε να τη γλιπάρει μέσω του Κρίτωνα.

Τι μας μένει; Να συνεχίσουμε να αμφισβητούμε –μέσω της αναζήτησης– ό,τι θεωρείται δεδομένο στην πολιτική. Από το lifestyle των πολιτικών μας ελίτ μέχρι του τι λένε και αν προσέχουν όταν το λένε. Μόνο έτσι μπορούμε ως πολίτες να φανταστούμε νέα ιδανικά, νέες αρχές, νέες –καλύτερες– πρακτικές, νέα συστήματα και νέες μορφές δικαίου και ηθικού.

Η πολιτική χωρίς τη φιλοσοφική αναζήτησή της είναι πιο κυριολεκτικά νεκρή. Η αναζήτηση για χάριν αυτής χωρίς τη σωστή πολιτική βάση καθίσταται, ενίοτε, επικίνδυνη.

Στην Κύπρο πρέπει να προσέχουμε όλοι τι λέμε. Να πράττουμε παραπάνω από όσο μιλάμε και να γνωρίζουμε πότε οι πολιτικοί ξέρουν γιατί μιλάνε και πότε προσβάλλουν τη νοημοσύνη μας. Να προσέχετε τι λέτε, λοιπόν.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Διασώστες στο σημείο βιομηχανικής εγκατάστασης που επλήγη από νυχτερινή επιδρομή στο Τερνόμπιλ της Ουκρανίας, στις 6 Ιουνίου 2025, εν μέσω της συνεχιζόμενης ρωσικής εισβολής.

Εκλογές ενός γύρου

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Το Κόμμα Εθνικής Ενότητας (ΚΕΕ), το Κόμμα Αναγέννησης (Κ.Α.), και το Δημοκρατικό Κόμμα (ΔΗΚΟ) ανακοίνωσαν (2/6) ότι στηρίζουν την υποψηφιότητα Ερσίν Τατάρ για την εκλογή ηγέτη της τ/κ κοινότητας τον Οκτώβριο. Σύμφωνα με το ΓΤΠ, ο Ερσίν Τατάρ υποστήριξε ότι «τα συνεργαζόμενα κόμματα μοιράζονται κοινές αρχές, εγκαθίδρυσαν βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κατοχύρωση των εγγενών δικαιωμάτων και συνέχιση της αντίληψης που αφορά στην κυριαρχία ισότητα και το ισότιμο διεθνές καθεστώς».

Εκλογικά και επικοινωνιακά: 1) Ο κ. Τατάρ για να διευκολύνει τη συμμαχία του με ΚΕΕ, Κ.Α. και ΔΗΚΟ, αξιοποίησε ε/κ τεχνικές: βάφτισε τον εαυτό του «ανεξάρτητο» και με αυτήν την ιδιότητα μίλησε στην πρώτη κοινή εκδήλωση της συμμαχίας στις 2 Ιουνίου. 2) Ο συνασπισμός διαθέτει επικοινωνιακή υποστήριξη. Αιφνιδιάζει ο τίτλος του συνασπισμού: «Συμφωνία Κοινής Λογικής». 3) Η μέθοδος αλλάζει: όσα συνεργαζόμενα με τον Ερσίν Τατάρ κόμματα θα ήθελαν να τρέξουν τον πρώτο γύρο μόνο τους και στον δεύτερο να ψηφίσουν Τατάρ, άλλαξαν στάση και όλα μαζί από τον πρώτο γύρο. 4) Σημαντική κίνηση που επιτρέπει και τη στρατηγική της αντιπολίτευσης, καθώς όλα θα παιχτούν στον πρώτο γύρο εκτός και αν ο Σερντάρ Ντενκτάς κατέβει ως υποψήφιος σε ρήξη με το κόμμα του

(ΔΗΚΟ) που ήδη αποφάσισε Τατάρ. 5) Ο συνασπισμός της αντιπολίτευσης υπό τον Ερχιουρμάν, εκ των πραγμάτων, δεν έχει επιλογές, θα πάει σε εκλογές «ενός γύρου»

Ο ηγέτης του κόμματος της Αναγέννησης (ΥΔΡ, έποικοι) Ερχάν Αρικλί έθεσε με πιο επιθετικό τρόπο το εκλογικό δίλημμα στο όνομα Τατάρ: «Αυτές οι εκλογές πρέπει να γίνουν μεταξύ εκείνων που θέλουν να πορευτούν μαζί με την Τουρκία και εκείνων που θέλουν να πορευτούν με την Αμερική, τα Η.Ε. και την Ε.Ε. Είμαστε ένα πολιτικό κίνημα που λέει, “αν υπάρχει ζήτημα έθνους, πατρίδας και ιδιαίτερα της μητέρας μας πατρίδας, τα υπόλοιπα είναι απλώς λεπτομέρειες”»...

Ο Ε. Αρικλί απευθύνεται σε ένα κοινό που ψηφίζει εσωστρέφεια, που διακατέχεται από φοβία απέναντι στον έξω κόσμο. Η ρητορική του είναι βαθιά αναχρονιστική. Όμως, έτσι το είπε: «Η πατρίδα από τη μια» και «όσοι θέλουν ομοσπονδία» από την άλλη. Ένας λόγος από το βαθύ παρελθόν, ντυμένος αντιευρωπαϊσμό και μισαλλοδοξία για τους «ομοσπονδιακούς» που εκφράζει ο κ. Ερχιουρμάν «από την άλλη».

Ύστερα απευθύνεται βέβαια στους Τ/κ ψηφοφόρους, αλλά το ακροατήριο του αφορά και μέρος της ε/κ κοινότητας: «Μετά το σχέδιο Ανάν, μετά το Κραν Μοντανά, δεν έχει μείνει τίποτα να συζητήσουμε. [Ο πρώην Τ/κ ηγέτης Μ. Ακιντζί] παρέδωσε έναν χάρτη στο Κραν Μοντανά και προσέφερε “μηδέν στρατιώτες και μηδέν εγγυήσεις”. Παρά

ταύτα, ο Ε/κ ηγέτης [Ν. Αναστασιάδης] αναποδογύρισε το τραπέζι. Τι περισσότερο μπορούμε να δώσουμε; Ως εκ τούτου, το βιβλίο της ομοσπονδίας είναι κλειστό» (πηγή ΚΥΠΕ, 3/6). Ό,τι αφήνει ένα αποτύπωμα στα πράγματα δεν φεύγει από την εκλογική μνήμη. Ένας δεδλωμένος οπαδός της ακινησίας, ο Ε. Αρικλί, επιτίθεται στον Τουφάν Ερχιουρμάν με εργασία από τη διαχείριση του Κυπριακού από Ε/κ ηγέτες για να πείσει ότι ο εκλογικός στόχος Ερχιουρμάν είναι ανέφικτος. Πιο καθαρά δεν γίνεται. Καταθέτει χάρτη επί του εδαφικού ο Μ. Ακιντζί και οι «Αναστασιάδης και συνεργάτες», διαλύουν το τοπίο. Σήμερα ο Ε. Τατάρ με τη βοήθεια Αρικλί, ψαρεύει από τη δεξαμενή εκείνων των Τ/κ που θα άλλαζαν τόπο διαμονής στο πλαίσιο των εδαφικών αναπροσαρμογών – γνωρίζει χάρτες και στοιχεία και τα παίρνει περιοδεία!

Ο Ν. Χριστοδουλίδης σχολίασε (4/5) ότι «εκλογική διαδικασία στις κατεχόμενες περιοχές, το κλίμα όπως διαμορφώνεται, η ρητορική του κ. Τατάρ που γίνεται ακόμα πιο δικτομοική. Θα ακολουθήσει μια καθημερινή δικτομοική ρητορική, με στόχο να εξυπηρετηθούν κάποιες δικές τους σκοπιμότητες». Προφανώς, εν μέρει αυτό είναι σωστό, με δύο προϋποθέσεις όμως. Πώς βρέθηκε στην εξουσία ο Ε. Τατάρ απέναντι στον αθέριμο Ακιντζί; Πρώτο, ο Ε. Τατάρ ήταν το μέσο να «απαντήσει» η Άγκυρα στους χειρισμούς «Αναστασιάδη και συνεργάτες» στο Κραν Μοντανά. Δεύτερον, ο Ε. Τατάρ, στη συνέχεια, ήταν

το μέσο για να θέσει η Άγκυρα τον Ακιντζί εκτός μάχης. Ο Μ. Τσαβούσογλου είπε στον Μ. Ακιντζί: «Οι Ε/κ δεν αποδέχονται την ομοσπονδία. Υπό αυτές τις συνθήκες θα ήταν προτιμότεο ένα μοντέλο σαν την ομοσπονδία ή τη λύση δύο κρατών». Ο Μ. Ακιντζί τού απάντησε: «Εγώ δεν μεταβιβάζω τέτοιου είδους πρόταση στο τραπέζι (των συνομιλιών). Δεν τίθεται τέτοιου είδους ζήτημα» (20/4/18). Αντίθετα, ο Ε. Τατάρ δήλωσε ότι «πιστεύω ειλικρινά ότι το Πλαίσιο Γκουτέρες μάς αναγκάζει να χάσουμε πολλά», ΚΥΠΕ (27/2/20). Ο Ν. Χριστοδουλίδης, σε παράλληλη γραμμή, μιλώντας σε τ/κ ιστοσελίδα (Ιούνιος 2023), απέρριψε δύο από τα έξι κεφάλαια του Πλαισίου, διακυβέρνηση, περιουσιακό. Αν ο Ν. Χριστοδουλίδης είχε μια υποτυπώδη συνέπεια σε αυτά που διακηρύττει τώρα («συννομιλίες χθες»), θα είχε προτείνει στον Ν. Αναστασιάδη να γίνει δεκτός η πρόταση Ακιντζί (2/5/18) ώστε το Πλαίσιο Γκουτέρες να υπογραφεί ως «στρατηγική συμφωνία για τη λύση». Έτσι ο Τατάρ θα ήταν σπίτι του και ο Μ. Ακιντζί στα πράγματα. Ο Ν. Χριστοδουλίδης με Ακιντζί σπκώθηκε και έφυγε και τώρα με Τατάρ θέλει συνομιλίες «από εκεί που μείναμε»! Η ρητορεία της ανευθυνότητας, η προεκλογική πλειοδοσία, έχουν οδηγήσει στο σημερινό κλίμα παραίτησης στην ε/κ κοινότητα, παραίτησης από τα μεγάλα που παραμένουν ανοικτά «στοιχήματα» για ηγέτες και πολίτες.

www.larkoslarkou.org.cy

Η επική αποτυχία του Ελον Μασκ

Του **ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Ο Έλον Μασκ δεν είναι απλώς ο πλουσιότερος στον κόσμο ή ένα από τα κορυφαία κεφάλια της ανθρωπότητας. Ο Έλον είναι οραματιστής που μετουσιώνει ιδέες σε πράξεις.

Ο άνθρωπος που αναστάτωσε τις τραπεζικές συναλλαγές με το PayPal, το κατεστημένο της αυτοκινητοβιομηχανίας και της αγοράς πετρελαίου με την Tesla, την εξερεύνηση του διαστήματος με τους επαναστασιαστικούς πυραύλους της SpaceX, την πρόσβαση στο διαδίκτυο παντού στη γη με το starlink, την αντιμετώπιση νευρολογικών παθήσεων με τη neuralink και τόσα άλλα.

Πώς λοιπόν ο άνθρωπος αυτός, με κορυφαία επιτεύγματα σε πολύ διαφορετικούς τομείς, κατάφερε να εμπλακεί με τόσο άτσαλο τρόπο στην πολιτική και κατέληξε να πέφτει από τα σύννεφα ως αδαής ερασιτέχνης; Πώς φτάσαμε στην –αναμενόμενη– για όσους έχουν σχέση με την πολιτική– δραματική διάρρηξη των σχέσεων

μεταξύ Ντόναλντ Τραμπ και Έλον Μασκ;

Οι απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα έχουν ευθύ αντίκτυπο στην τεθλασμένη πορεία του συστήματος της φιλελεύθερης, δυτικής, αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας. Και καταδεικνύουν ότι οι σεισμικές δονήσεις που αντιμετωπίζουν οι δυτικοί θεσμοί, ο πυρήνας του δημοκρατικού πολιτεύματος, δεν πρόκειται να λυθούν με «από μηχανής» λύσεις, όσο και αν η κοινωνία επιζητεί μετά μανίας το μαγικό ραβδί ανατροπής του αποτυχημένου πολιτικού συστήματος.

Η απλή απάντηση στο γιατί ο Μασκ απέτυχε με αυτό τον επικό τρόπο, είναι διότι έκανε ακριβώς τα αντίθετα από όσα τον οδήγησαν στην επιστημονική και επιχειρηματική επιτυχία. Μπήκε στην πολιτική μετά μανίας το μαγικό ραβδί ανατροπής του αποτυχημένου πολιτικού συστήματος. Η απλή απάντηση στο γιατί ο Μασκ απέτυχε με αυτό τον επικό τρόπο, είναι διότι έκανε ακριβώς τα αντίθετα από όσα τον οδήγησαν στην επιστημονική και επιχειρηματική επιτυχία. Μπήκε στην πολιτική γεμάτος αλαζονεία, απέτυχε να διαχειριστεί το ισχυρότερο ναρκωτικό στη γη που είναι η πολιτική εξουσία και έκανε το πλέον παιδαριώδες λάθος, να θεωρήσει ότι κράτος και επιχείρηση είναι το ίδιο.

Ο Έλον έπεσε εύκολο θύμα της λαϊκιστικής υποτίμησης και της θεωρίας ότι οι

πραγματικοί πολιτικοί (όχι οι πολιτικάντηδες) δεν κάνουν τίποτα άλλο από το να βολεύονται και να βολεύουν. Έτσι, ενώ στους τομείς που θριάμβευσε, φρόντιζε πρώτα να αποκτήσει πλήρη γνώση, ακόμη και πώς φτιάχνεις πύραυλο για το διάστημα έκατσε και έμαθε μόνος του, στην πολιτική κονίστρα θεώρησε ότι θα έκανε ένα απλό περίπατο στο πάρκο. Εισήλθε στη διοίκηση ως αλαζών ξερόλας, αντί με την ενοχλητική αυτοπεποίθηση και απάνθρωπα σκληρή δουλειά που του έφεραν επιτυχίες.

Η αλαζονεία μετέτρεψε τον Μασκ σε εύκολο θύμα του πιο επικίνδυνου και εθιστικού ναρκωτικού, υλικού ή πνευματικού, της πολιτικής εξουσίας. Της δυνατότητας δηλαδή με μια σου απόφαση να αλλάξεις τις ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων. Οι πολιτικοί είναι όλοι ασθενείς, με τον ευγενή ή τον διαβολικό τρόπο, και δεν εξαίρω τον εαυτό μου. Η διαφορά όμως των ικανών και έμπειρων πολιτικών είναι ότι διαχειρίζονται τον εθισμό και μπορούν να δουν και έξω από αυτόν. Αντιθέτως, ο Έλον διο-

λίσθησε στον εθισμό σαν έφηβος. Έγινε τυφλή ντουντούκα αναμεταδόσης της προπαγάνδας του Ντόναλντ Τραμπ, θεώρησε ότι μπορεί να επιβάλει εκλογική συμπεριφορά σε άλλες χώρες, τη Γερμανία, τη Βρετανία, τον Καναδά, τη Ρουμανία, χρησιμοποιήσει ως μέθοδο την απαξίωση και τον εξευτελισμό του αντιπάλου αντί το επείγον.

Με βοναπαρτισμό επιχείρησε να διοικήσει –εμμέσως– τις Ηνωμένες Πολιτείες. Αγνωώντας πλήρως ότι μεταξύ μιας επιχείρησης και ενός κράτους υπάρχει μια τεράστια ειδοποιός διαφορά. Στις επιχειρήσεις υπάρχουν με διακριτό διαχωρισμό, η διοίκηση, οι μέτοχοι, το προσωπικό και οι πελάτες. Στο κράτος, όμως, μέτοχοι, προσωπικό και πελάτες είναι ένα: οι πολίτες. Η συνειδητοποίηση αυτής της πραγματικότητας είναι που διαφοροποιεί τον πολιτικό από τον επιχειρηματία.

Ο Μασκ είχε διαγνώσει νωρίς την εκτός ελέγχου πολιτική πόλωση. Τη διολίσθηση της Αριστεράς στην άκριτη υποδοχή των

μεταναστών και την κακή μορφή της woke ατζέντας, που αντί της διασφάλισης δικαιωμάτων επιδίωξε επιβολή επιθυμιών της μειοψηφίας στην πλειοψηφία. Αλλά και τη συντηρητικοποίηση της δεξιάς με την περικυκλωτική και τον προστατευτισμό που την έφερε να αντιμάχεται την παγκοσμιοποίηση, τη μεγαλύτερη πολιτική και οικονομική της νίκη. Αντί όμως να σταθεί υπέρμαχος της λογικής και της ελευθερίας που ο ίδιος διακήρυττε, έγινε, για το κατ'ελάχιστον, πιο ακραίος από τους ακραίους. Για το πλήρωσε ο ίδιος και οι επιχειρήσεις του.

Ο Έλον Μασκ δεν θα αποτραβηχτεί από τα κοινά. Είναι ανίκανο το ρητό που λέει ότι «το χρήμα πολλοί μίσησαν, τη δόξα ουδείς». Ελπίζω όμως να είναι πλέον σοφότερος. Και από υπονομευτής να επανέλθει ως υπερασπιστής της ελευθερίας και της δημοκρατίας. Γιατί αυτά είναι τα πραγματικά διακυβεύματα της εποχής.

msophocleous@me.com

Κρέμασαν την Αννίτα στα «μανταλάκια»

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Στο ίδιο έργο θεατές... Κρέμασαν και την Αννίτα Δημητρίου στα «μανταλάκια». Μετά την κρεβατοκάμαρα του Νίκου Χριστοδουλίδη, ήρθε η καφετέρια της Αννίτας Δημητρίου. Από τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη, στον Αντρέα Παπακωνσταντίνου. Όλα τάχα για τον έλεγχο, όλα τάχα για το γράμμα του νόμου και πάντα χαμένοι πίσω από μικρότητες και μικροσυμφέροντα. Συμπεράσματα χωρίς επαρκή τεκμηρίωση και διαπόμπευση στις τηλεοράσεις και στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Και όλα, χωρίς αποδείξεις για κλοπές του Δημοσίου και χωρίς καμία αξιολόγηση για τα κέρδη και τις ζημιές για τους φορολογούμενους πολίτες.

Πριν από μερικά χρόνια τα «σαΐνια», όταν ήθελαν να «φονεύσουν» ηθικά κάποιον, διάλεγαν μια «φυλλάδα», έβαζαν ένα φανταχτερό τίτλο και όπως ήταν κρεμασμένη η εφημερίδα στα περίπτερα, σαγάνευαν τα κατώτερα ένστικτα των ψηφοφόρων. Την ίδια ώρα έριχναν στη «μάχη» τον ψιθυρο και τότε «γαία πυρί μικθῆτω». Σήμερα τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με τη βοήθεια και της τεχνικής νομοσύνης, σε χρόνο μηδέν, «κτυπούν και καθαρίζουν». Η πλάκα είναι ότι σήμερα ο κοσμάκης μπορεί να γελά, μπορεί να κουτοσμπολεύει, μπορεί κρυφά να ζηλεύει, αλλά επί της ουσίας είναι υποψιασμένος, αναζητεί την αλήθεια και ψάχνει «καθαρούς» ανθρώπους.

Στην Επιτροπή Ελέγχου της Βουλής αποκαλύπτονται κάθε βδομάδα σκάνδαλα εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ, μέσα από τις ίδιες τις εκθέσεις της Ελεγκτικής Υπηρεσίας. Με φοβερότερο και «αχώνευτο» το πρόσφατο σκάνδαλο με τα έργα που δεν ξεκίνησαν ποτέ, στη μονάδα νεογνών εντατικής θεραπείας του Μακάριου Νοσοκομείου. Τι να πει κανείς για τους αυτοκαταπνέομενους, τις μαρίνες, τα λιμάνια και άλλα μεγάλα έργα, τα οποία ποτέ δεν τελειώνουν ή όταν τελειώσουν στοικίζουν πολυπλάσια και με απίστευτες καθυστερήσεις, οι οποίες ποτέ δεν υπολογίζονται.

Η ιστορία με την έκθεση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας για τη Βουλή, προκαλεί πολλά ερωτηματικά για τον τρόπο προβολής από την Ελεγκτική Υπηρεσία και μερικά μέσα ενημέρωσης. Τα στοιχεία ήταν γαργαλιστικά, αλλά επί της ουσίας ήταν ακριβώς τα αντίθετα από την πραγματικότητα. Το εστιατόριο και η καφετέρια ανακαινίστηκαν μετά την επιστροφή της Βουλής, από τον χώρο του Συνεδριακού Κέντρου, όπου μετακόμισε η Βουλή, λόγω κορωνοϊού. Με το καλό πείσμα των δύο «δυνατών» γυναικών, της προέδρου της Σώματος Αννίτας Δημητρίου και της γενικής διευθύντριας Τασούλας Ιερωνυμίδου, έγιναν τα αδύνατα δυνατά, τηρήθηκαν οι νομοθεσίες, τις οποίες γνωρί-

ζουν πολύ καλύτερα από τους λειτουργούς της Ελεγκτικής Υπηρεσίας και ανακαινίστηκαν εκ βάθρων οι χώροι εστίασης, οι οποίοι ήταν ένα ακούρι. Προηγουμένως, ελάχιστοι τολμούσαν να παραγγείλουν ακόμη και καφέ. Τα έργα ούτε διακόπηκαν αλλά ούτε και έμειναν στη μέση.

Σήμερα η πλειονότητα των βουλευτών, των εργαζομένων, των αξιωματούχων και των ξένων επισκεπτών, μπορούν και απολαμβάνουν τον χώρο. Τεράστιες είναι και οι εξοικονομήσεις, αφού όλοι μπορούν να φάνε στη Βουλή και δεν χρειάζεται να τρέχουν σε εστιατόρια. Ακόμη και ξένες αντιπροσωπείες δεν χρειάζεται να τρέχουν σε άλλους χώρους για να φιλοξενηθούν. Το περίφημο κλιματιστικό ήταν κάτι πέραν του αναγκαίου, αφού ο χώρος του αίθριου ήταν το καλοκαίρι ένας πραγματικός φούρνος. Και όταν κάνεις έργα σε γερασμένα κτίρια, σίγουρα το κόστος δεν υπολογίζεται πάντα με ακρίβεια.

Εκτός πραγματικότητας ήταν και η προβολή του ταξιδιού στο Λονδίνο. Για πρώτη φορά στην ιστορία της Δημοκρατίας πρόεδρος Κοινοβουλίου, η Αννίτα Δημητρίου, προσκλήθηκε στη Βουλή των Κοινοτήτων. Τα δωμάτια του ξενοδοχείου κλείστηκαν πολλούς μήνες προηγουμένως σε πολύ καλές τιμές. Να σημειωθεί ότι τα μέτρα ασφάλειας είναι πολύ αυστηρά, η φρουρηση της προέδρου της Βουλής είναι επί 24ώρου βάσεως, οι μετακινήσεις γίνονται με συνοδεία αστυνομίας και το πρόγραμμα τηρείται με ακρίβεια λεπτού. Τα ίδια ακριβώς συμβαίνουν και στην Κύπρο, κατά τις αντίστοιχες επισκέψεις. Είναι «τρέλα» να αφήνεις την πρόεδρο μόνη της, σε ένα ξενοδοχείο και οι συνοδοί της να διαμένουν σε ένα άλλο τάχα πιο φθηνό. Μόνο οι διακινήσεις με ταξί, σε μια δύσκολη πόλη, σίγουρα δεν είναι η πιο σοφή και η πιο οικονομική επιλογή. Εξάλλου, τα ξενοδοχεία σε τέτοιες επισκέψεις είναι για έναν ύπνο, αφού όλη μέρα γίνονται συναντήσεις.

Όπλο του γενικού ελεγκτή ήταν πάντα η δημοσιότητα. Ωστόσο, όταν ενδεχομένως λόγω απειρίας, γίνεται ο «ψύλλος κάμπλος», τότε υπάρχει πρόβλημα. Η «τυπολατρία» οδήγησε στο «πάγωμα» της δημόσιας υπηρεσίας, με αποτέλεσμα κανένας να μην τολμά να πάρει αποφάσεις, υπό τον φόβο της διαπόμπευσης. Αυτή η κατάσταση οδήγησε στον πολλαπλασιασμό των διευθυντών, των ελεγκτών και των λεγόμενων εποπτών, με την ελπίδα κάτι να κινηθεί. Ωστόσο, «με τους πολλούς πετεινούς αργεί να ξημερώσει». Το πιο τραγελαφικό είναι ότι έμεινε το Δημόσιο χωρίς εργατές για να τραβούν κουπί. Δεν είναι τυχαία και η παγκόσμια ίσως πρωτοτυπία της Κύπρου, η οποία διαθέτει ανάποδη και όχι κανονική πυραμίδα, στη δομή του Δημοσίου.

kaparispan@yahoo.gr

Ηρθε η ώρα για μία τολμηρή φορολογική μεταρρύθμιση

Του **ΠΑΝΟΥ ΠΑΡΡΑ**

Γίνονται κατά καιρούς πολλές συζητήσεις για τα αίτια στροφής της κοινωνίας προς την Άκρα Δεξιά, τον φόβο και την εθνικιστική ρητορική, που φέρνουν με τη σειρά τους την ανάγκη αναζήτησης σωτήρων, την έξαρση του λαϊκισμού και πληθώρα άλλων κοινωνικοπολιτικών προβλημάτων. Από την ανάλυση, όμως, συχνά αγνοούμε την πιο σημαντική παράμετρο, αυτήν της οικονομικής ανισότητας. Αν αναλογιστεί κανείς τουλάχιστον τις τρεις κρίσεις που βίωσε η χώρα τα τελευταία 20 χρόνια, από την πρώτη φούσκα ακινήτων του 2007, την πτώχευση του 2013 και την πανδημία του κορωνοϊού, εύκολα θα διαπιστώσει ότι υπάρχουν άνθρωποι γύρω μας που βρίσκονται σήμερα σε χειρότερη οικονομική κατάσταση από ό,τι πριν από λίγα χρόνια. Ότι μια ολόκληρη γενιά πολιτών ξεκινά τη ζωή της από δυσμενέστερη θέση από αυτή στην οποία βρίσκονταν οι γονείς τους 20 χρόνια προηγουμένως.

Από το 2002 ο δείκτης τιμών καταναλωτή αυξήθηκε 47%. Οι 19.500 ευρώ που είναι σήμερα πολλούς μήνες προηγουμένως ουσιαστικά 13.300. Ποιος ζει με 1.000 τον μήνα το 2025; Κι όμως στην Ελλάδα υπάρχουν άνθρωποι που ζουν με 1.000 ευρώ μηνιαία, ενώ το 38%, δηλαδή κάπου 190.000 εργαζόμενοι παίρνουν

κάθε μήνα σπíti τους λιγότερα από 1.500 ευρώ. Βεβαίως όλο αυτό έρχεται με κόστος. Περίπου 164.000 συμπολίτες μας (συμπεριλαμβανομένων ανηλίκων και συνταξιούχων) βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας το ύψος του οποίου είναι στα 12.400 ευρώ ετησίως για ένα άτομο ή 26.039 ευρώ για νοικοκυριά των δύο ενηλίκων και δύο ανηλίκων.

Η εκτόξευση του κόστους ζωής την ώρα που τα εισοδήματα αυξήθηκαν ελάχιστα, προκάλεσε ένα σημαντικό ποσοστό στην ευημερία και την ποιότητα ζωής για μεγάλο μέρος του πληθυσμού. Ο πληθωρισμός ως η χειρότερη μορφή «φορολογίας» επιτάχυνε την αναδιανομή εισοδήματος προς όφελος των υψηλών εισοδηματικών στρωμάτων επιτείνοντας την οικονομική ανισότητα. Είναι χαρακτηριστική η σύνθεση των φορολογικών εσόδων. Η έμμεση φορολογία (π.χ. ΦΠΑ) που αποδεχτήγμένα επιβαρύνει δυσανάλογα τους χαμηλόμισθους, αγγίζει το 14,2% του ΑΕΠ, ενώ η άμεση φορολογία αποτελεί το 10,1%. Ταυτόχρονα, το πρόγραμμα των πολιτογραφήσεων, οι προληπτικές επιλογές της προηγούμενης κυβέρνησης, όπως και η ροή ζητήσεων ακινήτων από υπηκόους τρίτων χωρών με υψηλότερες αναλογίες εισοδημάτων

τιμών, έφεραν τη διόγκωση των ενοικίων και τις σημερινές στρεβλώσεις, κάτι που κάνει την απόκτηση κατοικίας όνειρο θερινής νυκτός για τις νέες γενιές. Κατά αναλογία αυτό πλήττει και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που αδυνατούν να καλύψουν θέσεις εργασίας λόγω του υψηλού στεγαστικού κόστους.

Στο Volt θεωρούμε τη φορολογία ως ένα άκρως σημαντικό εργαλείο για τη δημιουργία μιας ανταγωνιστικής οικονομίας, αλλά κυρίως για την ενίσχυση της κοινωνικής δικαιοσύνης, στη βάση του να συμμετέχει ο κάθε φορολογούμενος στα φορολογικά έσοδα αναλόγως των δυνατοτήτων του. Είναι τα υψηλά εισοδηματικά στρώματα που θα συνεισφέρουν μέσω φορολογίας στη δημιουργία υποδομών κοινωνικής πρόνοιας προς όφελος της μεσαίας τάξης που διολισθαίνει, αλλά και των πολιτών που αδυνατούν να εξασφαλίσουν τα απαραίτητα. Είναι για αυτόν τον λόγο που αναμέναμε με την πολυδιαφημιζόμενη μεταρρύθμιση να αντιμετωπιστούν οι στρεβλώσεις και οι αδικίες του προηγούμενου φορολογικού καθεστώτος. Να περιοριστεί η δυσανάλογη εξάρτηση στην έμμεση φορολογία, να βελτιωθεί η προοδευτικότητα της άμεσης φορολογίας, ώστε να καλύψει ένα μέρος τουλάχιστον της απώλειας εισοδημάτων λόγω πληθωρισμού και με τολμηρά να γίνουν βήματα

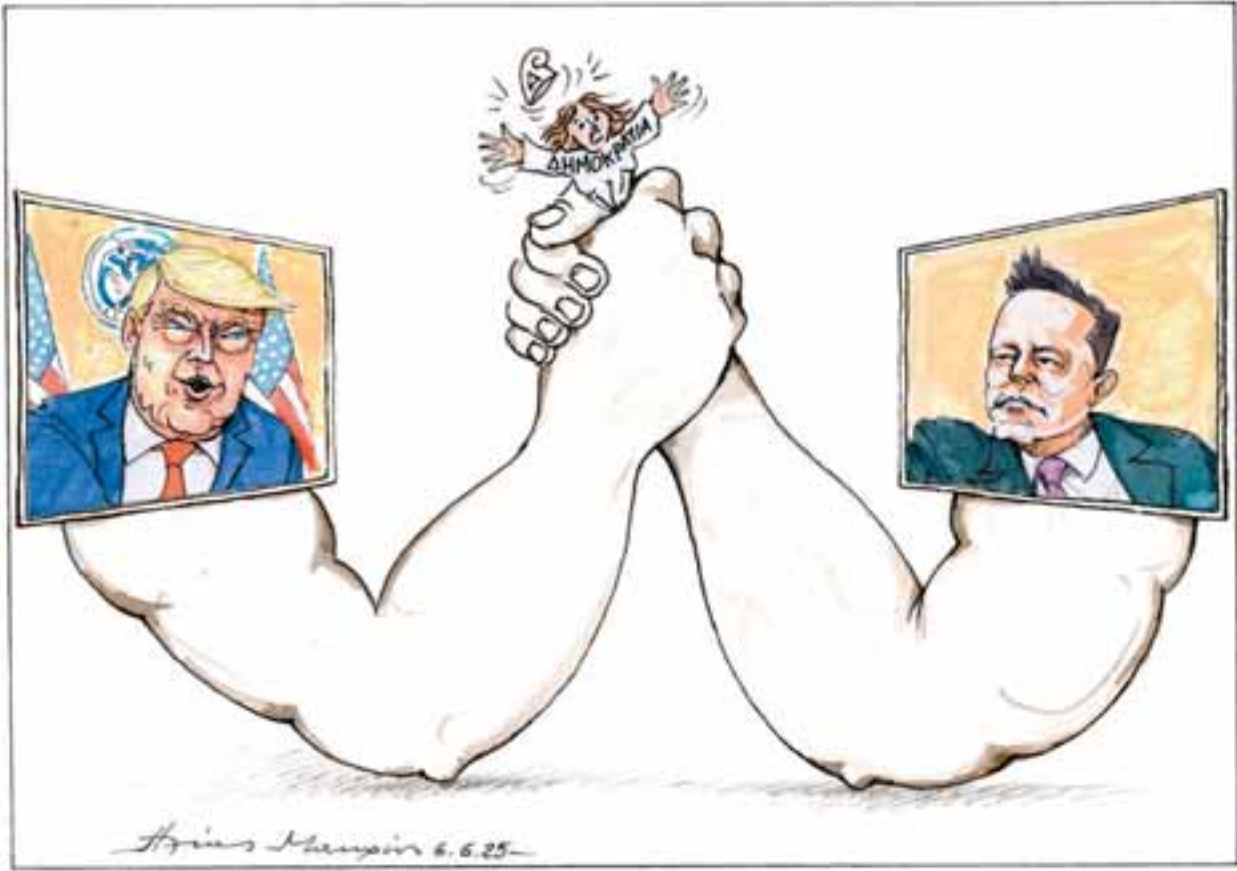
πάταξης της φοροδιαφυγής, καθώς η παραοικονομία έφτασε στο 24% του ΑΕΠ. Θεωρήσαμε δεδομένο ότι θα λαμβάνονταν έκτακτα μέτρα για την αναστροφή της στεγαστικής κρίσης, ενώ ταυτόχρονα θα ρυθμιζόταν οριστικά η διάκριση ανάμεσα σε ξένες και ημεδαπές επιχειρήσεις. Τουναντίον, είδαμε κάτι πολύ επιφανειακό που δεν τολμά να αγγίζει δύσκολα ζητήματα.

Η αρμόδια Επιτροπή Οικονομικών του Volt, που εργάζεται επί του θέματος εδώ και μήνες, έχει ετοιμάσει τις δικές μας επισημύσεις που αφορούν το φορολογικό σύστημα και που αντικατοπτρίζουν ευρύτερα τη φιλοσοφία μας όσον αφορά τη φορολογία, τη δημοσιονομική πολιτική και την κοινωνική δικαιοσύνη.

Όλα αυτά που δεν καλύπτει η πρόταση της κυβέρνησης, θα επιχειρήσει να θέσει στον δημόσιο διάλογο το Volt, διεκδικώντας ουσιαστικά ένα σύγχρονο φορολογικό σύστημα που θα ακολουθεί τις αρχές της ισότητας –κάθετης και οριζόντιας– της αποδοτικότητας, της διαφάνειας.

Η παρουσίαση των προτάσεών μας, θα γίνει την επόμενη Τρίτη στις 10 Ιουνίου στις 7 το απόγευμα στην Παλιά Αγορά Παλουριώτισσας, και θα είναι ανοικτή για το κοινό.

Ο κ. Πάνος Παρράς είναι συμπρόεδρος Volt.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Γελοίες φιλίες

Στην πολιτική, ισχυρίζονται πολλοί, δεν υπάρχουν πραγματικές φιλίες. Ο λόγος που επικαλούνται όσοι υποστηρίζουν αυτή την άποψη είναι ότι η πολιτική είναι αγώνας για την εξουσία (Μακιαβέλλι), ενώ η πραγματική φιλία είναι ανιδιοτελής, αγνοεί δηλαδή τα παιχνίδια εξουσίας. Βέβαια ούτε το ένα ούτε το άλλο ισχύουν απόλυτα. Ούτε η πολιτική είναι αποκλειστικά μάχη για την εξουσία, ούτε υπάρχει ή υπήρξε ποτέ ανιδιοτελής φιλία. Η φιλία είναι στην ουσία σχέση προσωπική, συνδέει προσωπικότητες. Όσο ολοκληρωμένες ή ανολοκλήρως κι αν είναι οι προσωπικότητες των φίλων, η φιλία συνδέει μεταξύ τους κομμάτια της ψυχής τους, ιστορίες και βιώματα, οράματα και φόβους, ελπίδες και απογοητεύσεις. Ίσως η πολιτική να μην είναι εύφορο έδαφος για τη φιλία. Η φιλία μεταξύ δυο πολιτικών απαιτεί πολύ περισσότερα από τη φιλία δυο απλών ατόμων. Απαιτεί μια ηθική ανωτερότητα και μια ψυχική γαλήνη που δεν διαθέτουν οι περισσότεροι άνθρωποι. Απαιτεί με άλλα λόγια ένα ψυχικό καθεστώς ανάλογο με το πολιτικό καθεστώς της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Αν επιχειρήσουμε να βασι-

σουμε το πλατωνικό αυτό μονοπάτι της αναλογίας ανάμεσα στην ανθρώπινη ψυχή και την πολιτική κοινωνία, θα παρατηρήσουμε ότι η φιλία ανάμεσα σε αυταρχικά άτομα είναι όμοια αδύνατη όπως και η φιλία ανάμεσα σε αυταρχικά καθεστώτα. Αντίθετα, η φιλία ανάμεσα σε δημοκρατικά έθνη είναι δεδομένη, σχεδόν «φυσική», όχι μόνο γιατί ασπάζονται τον ίδιο τρόπο ζωής και τις ίδιες πολιτικές αρχές, αλλά κυρίως γιατί αποδέχονται την αρχή του διαλόγου ως μέσο επίλυσης των μεταξύ τους συγκρούσεων. Για τα δημοκρατικά έθνη, η ισχύς του νόμου και το δικαίο δεν σταματάνε στα σύνορά τους, αλλά επεκτείνονται και στον άλλο. Αγκαλιάζουν τον άλλο σε μια μεγαλύτερη κοινότητα δικαίου, κάτι το οποίο προϋποθέτει την ικανότητα τους να διαλέγονται με τον ίδιο τους τον εαυτό και να αμφοιβητούν τις όποιες αρχές τους όταν βλέπουν ότι έρχονται σε σύγκρουση με τον άλλο. Η ανοιχτότητα αυτή των λαών είναι αποτέλεσμα της ιστορικής και πολιτισμικής τους ζύμωσης, όπως και η ανοιχτότητα των ατόμων είναι αποτέλεσμα της προσωπικής τους βιοματικής ιστορίας, της παιδείας και της καλλιέργειάς τους.

Με βάση τα παραπάνω, θα κατανοή-

σουμε εύκολα ότι η φιλία ανάμεσα σε δημοκρατικά έθνη δεν στηρίζεται τόσο στις κοινές αρχές και στα κοινά οράματα, όσο στην ευκολία με την οποία τα έθνη αυτά ανταποκρίνονται από κοινού τα προβλήματα που δημιουργούνται στις καθημερινές επαφές και δοσοληψίες των πολιτών τους. Με τον ίδιο τρόπο, η φιλία μεταξύ πολιτικών δεν είναι υπέρνω του συμφέροντος ή της επιδίωξης της εξουσίας, δεν προσφέρεται χωρίς αντάλλαγμα. Απλώς η επιδίωξη αυτή έχει έναν ιδιαίτερα ανοικτό χαρακτήρα, είναι περισσότερο ένα αθλητικό γεγονός παρά μια πολεμική σύρραξη. Ο Ντε Γκολ είχε μια πολύ προσωπική άποψη για τον Τσώρτσιλ, έναν συνδυασμό θαυμασμού, αναγνώρισης και σκληρής κριτικής. Θεωρούσε ότι ήταν σπουδαίος πολιτικός, δεν είναι υπέρνω του συμφέροντος ή της επιδίωξης αυτής της μεγάλης επιχείρησης. Η φιλία τους χαρακτηρίστηκε από πολλούς ιστορικούς ως «τριφυμίδης». Παρόλα αυτά εκτιμούσαν βαθιά ο ένας τον άλλο. Οι πράξεις τους δε εδραίωναν την πίστη στο κοινό μέλλον των λαών τους και των λαών

της Ευρώπης, τόσο κατά τη διάρκεια του πολέμου όσο και κατά την μεταπολεμική ανοικοδόμηση μιας Ένωσης. Ο τρόπος με τον οποίο απευθύνονταν στην ιστορία, ο τρόπος δηλαδή με τον οποίο εκθέτουν δημόσια τη μεταξύ τους σχέση είναι υπόδειγμα αλληλοσεβασμού και αλληλοαναγνώρισης. Οι επικρίσεις του ενός στον άλλο είναι τόσο μετρημένες που διακρίνει κανείς έναν μικρό φόβο, ότι όποιος εκθέτει φίλο, εκθέτει τον εαυτό του.

Θα ήταν μάλλον άστοχο, άκομφο ή και ανήθικο να συγκρίνουμε μια μεγάλη πολιτική φιλία, όπως αυτή του Ντε Γκολ και του Τσώρτσιλ, με την εικονική πραγματικότητα της σχέσης ανάμεσα στον Τραμπ και τον Μασκ. Η έριδα τους, προϊόν του πρόσφατου «διαζυγίου» τους, διασκεδάει πλέον δισεκατομμύρια διαδικτυακών αναγνωστών. Η σχέση τους θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «γελοία φιλία», όπως ο Κούντερας μιλούσε για «γελοιούς έρωτες». Με τη διαφορά ότι η γελοιότητα στον έρωτα του Κούντερας ήταν διανθισμένη από αθωότητα και αφέλεια, ελαφρότητα και μια παιδική σχεδόν αδιαφορία και ανεμελιά. Κάτι τέτοιο δεν ισχύει φυσικά για την ανιερν συμμαχία του Μασκ με τον Τραμπ. Ο ένας χρησιμοποίησε τον άλλο,

ο ένας κορόιδεψε τον άλλο, ο ένας υποτίμησε τον άλλο και τώρα ο ένας προσπαθεί να εξοντώσει τον άλλο. Γελοιωδώς, ο ένας νόμιζε ότι θα ξεφορτωνόταν εύκολα τον άλλο όταν πλέον δεν θα του ήταν χρήσιμος. Με ακόμη όμως πιο γελοίο τρόπο, αγνοούν και οι δύο ότι, ενώ υπάρχει αυταρχική πολιτική, δεν μπορεί να υπάρξει αυταρχισμός στην οικονομία ή το εμπόριο και εφεξής πληρώνουν το τίμημα.

Για όσους έχουν μελετήσει την ανθρώπινη ψυχή, η αλληλοσφαγή των τυράννων δεν είναι πρωτόγνωρη. Ο Ιέρων του Ξενοφώντα μάς είπε ξεκάθαρα γιατί ο τύραννος δεν μπορεί να έχει πραγματικούς φίλους: γιατί δεν θα δει ποτέ κανέναν άλλο ως ίσο, ως συνεργάτη, ως σύμμαχο, αλλά μόνο ως υποτέλη, ως κατώτερο, ως υπηρέτη των σκοπών του. Έλεαν οι αρχαίοι σοφοί: αρχή άνδρα δεικνυσί. Πολλοί κατηγόρησαν δημόσια τόσο τον Τσώρτσιλ όσο και τον Ντε Γκολ, κυρίως κατά τον Μάιο του 1968, για αυταρχισμό. Η φιλία τους και όχι το πολιτικό τους αξίωμα, η «αρχή», δείχνουν τον χαρακτήρα τους.

Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ανταλλαγή πυρών στα social media

Η αντιπαράθεση μεταξύ των δύο ανδρών ξεκίνησε την Πέμπτη με αφορμή ερώτηση δημοσιογράφου στη συνέντευξη Τύπου με τον Γερμανό καγκελάριο Μερτς για τις σχέσεις του προέδρου με τον Ελον Μασκ μετά τις επικρίσεις του τελευταίου για το νομοσχέδιο φοροαπαλλαγών. Ακολούθησε ανταλλαγή μηνυμάτων:

Είναι πολλά τα λεφτά, Ελον

Οι αμοιβαίοι εκβιασμοί είναι κατατιγιστικοί. Ομως αμφότεροι, Τραμπ και Μασκ, έχουν να χάσουν πολλά

Της ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

Πώς ο Μασκ θα μπορούσε να πληξει τον Τραμπ

1
Να χρηματοδοτήσει τον προεκλογικό αγώνα Δημοκρατικών κατά Ρεπουμπλικανών το 2026.

2
Να εκμεταλλευθεί την πλατφόρμα X για τοξικές επιθέσεις κατά του Τραμπ.

3
Να εμπλέξει τον πρόεδρο των ΗΠΑ σε διάφορες σκοτεινές υποθέσεις όπως το σκάνδαλο Επσταϊν, ισχυρίζομενος ότι έχει εσωτερική πληροφορόρηση.

4
Να ασκήσει πιέσεις μέσω των εταιρειών του, όπως η απειλή ότι θα αποσύρει το Dragon από τις αποστολές της NASA για τη μεταφορά αστροναυτών και προμηθειών στο διεθνές διαστημικό σταθμό.

του Μασκ, Τζάρεντ Ισαάκμαν, για τη διοίκηση της NASA. Τόσο ο Τραμπ όσο και ο Μασκ έχουν πολλά να χάσουν αν διαρραγεί πλήρως η σχέση. Ο Μασκ, ο οποίος υποστήριξε την εκστρατεία Τραμπ με 275 εκατ. δολάρια, έχει υποσχεθεί ότι θα χρηματοδοτήσει με 100 εκατ. δολάρια τον προεκλογικό αγώνα Ρεπουμπλικανών υποψηφίων ενόψει των ενδιάμεσων εκλογών του 2026, που συνήθως αποτελούν ιδανική ευκαιρία για τους ψηφοφόρους να εκφράσουν τη δυσарρέσκειά τους για την ακολουθούμενη κυβερνητική πολιτική. Τώρα η δέσμευση αυτή είναι στον «αέρα». Την ίδια στιγμή οι επιχειρήσεις του Μασκ ευεργετήθηκαν από την πρόδρασή του

Οσο δισεκατομμύρια χρήστες των σόσιαλ μίντια περιμένουν την επόμενη ανάρτηση, οι πόλεμοι στην Ουκρανία και στη Γάζα συνεχίζονται, το χρέος των ΗΠΑ εκτοξεύεται και η δημοκρατία διαβρώνεται.

στον πρόεδρο και τα κυβερνητικά συμβόλαια που έχει συνάψει επρόκειτο να αποφέρουν αρκετά ακόμη δισεκατομμύρια στην αυτοκρατορία του. Κι αυτή η εξέλιξη φαντάζει πλέον κάθε άλλο παρά νομοτελειακή. Δικαιωμένος ο προαιώνιος εχθρός του Μασκ στο κίνημα «Make America Great Again» (MAGA), Στιβ Μπάινον, ο οποίος απέδειξε την αφοσίωσή του στον Τραμπ εκτινόντας ακόμη και ποινή φυλάκισης για χάρη του, εξέφρασε την υποψία ότι ο Μασκ είναι «λαθρομετανάστης» και πιθανότατα θα πρέπει να απελαθεί.

Αχ, αγάπη
«Αγαπώ τον Ντόναλντ Τραμπ όσο μπορεί ένας στρέϊτ άνδρας να

αγαπήσει έναν άλλο άνδρα», διακήρυττε ο Μασκ τον Φεβρουάριο στο X. Η οικειότητα τους πράγματι ήταν εντυπωσιακή. Ο ιδρυτής της Tesla είχε εγκατασταθεί στο Μαρ-α-Λάγκο για αρκετές εβδομάδες, έφερνε μαζί τον γιο του στις κυβερνητικές συναντήσεις και κοιμόταν στον καναπέ του Λευκού Οίκου. Κι όμως, λίγους μήνες αργότερα η πρώην σύντροφος του Μασκ καλούσε ειρηνικά τον Τραμπ να επικοινωνήσει μαζί της αν έχει ανάγκη συμβουλές για τον χωρισμό. Συνεργάτες του προέδρου αλλά και σύμβουλοι του Μασκ επιχειρούσαν να εξασφαλίσουν μια –προσωρινή έστω– ανακωχή: κι ενώ ο ολιγάρχης έμοιαζε κάπως πρόθυμος να βάλει νερό στο κρασί του, ο πρόεδρος δεν είχε ανάλογες διαθέσεις.

Οι πρώτοι τριγμοί διαφάνθηκαν τον Μάρτιο, όταν ο Μασκ διοργάνωσε μια κατ' ιδίαν ενημέρωσή του στο Πεντάγωνο με θέμα την κινεζική πολιτική ερμηνή του Λευκού Οίκου. Η διαρροή της είδησης στον Τύπο προκάλεσε τη δυσарρέσκεια του Τραμπ, αφού παρουσιάστηκε ως προσπάθεια υποσκέλισης του και πρόσβασής του στα κέντρα εξουσίας προς ίδιον όφελος.

Στη συνέχεια, κατά την πρόσφατη περιοδεία του Τραμπ στη Μέση Ανατολή ο Μασκ φέρεται ότι επιχείρησε να τορπίλισει μια συμφωνία για τη δημιουργία data centers στο Άμπου Ντάμπι, από την οποία ευεργετείται ο ανταγωνιστής του, Σαμί Άλτμαν, της OpenAI. Κι αυτό ενώ η δική του εταιρεία δεν διεκδικούσε το ίδιο έργο. Παράλληλα, ο Μασκ είχε στάτους «ειδικού συνεργάτη» του Λευκού Οίκου, που από τον νόμο διαρκεί 130 ημέρες και άρα θα έπρεπε να επεκταθεί χρονικά.

Τα δύο «εγώ»
Από ψυχαναλυτική άποψη, η μετωπική σύγκρουση Τραμπ - Μασκ ήταν αναπόφευκτη με δεδομένο το διογκωμένο «εγώ» αμφότερων των μελών του bromance. Από πολιτική επίσης, γιατί αποδεικνύεται ότι οι επιχειρηματίες καλό είναι να μην παριστάνουν τους πολιτικούς – ούτε φυσικά οι πολιτικοί τους επιχειρηματίες. Από οικονομική, είναι πιθανό η διάρρηξη της συμμαχίας να αποβεί αυτοκαταστροφική και για τους δύο. Η παγκόσμια κοινή γνώμη έχει λόγους πάντως να παρακολουθεί με μια δόση ταξικής χαιρεκακίας το σοσιαλμιντιακό μαλλιοστράβηγμα και να διαπιστώνει ότι ακόμη κι οι πλουσιότεροι ολιγάρχες όμορφα καίγονται. Η μοναδική χρησιμότητα του δημόσιου καβγά είναι ψυχαγωγική - αποκαυνωτική. Όσο δισεκατομμύρια χρήστες των σόσιαλ μίντια περιμένουν την επόμενη ανάρτηση, οι πόλεμοι στην Ουκρανία και στη Γάζα συνεχίζονται, το χρέος των ΗΠΑ εκτοξεύεται κι η δημοκρατία διαβρώνεται.

Πώς ο Τραμπ θα μπορούσε να πληξει τον Μασκ

1
Να διακόψει τα συμβόλαια που έχουν συνάψει οι εταιρείες του Μασκ με κυβερνητικούς φορείς.

2
Να επανεξετάσει τη δυνατότητα παραμονής του Νοτιοαφρικανού Μασκ στις ΗΠΑ και τις καταγγελίες για χρήση ναρκωτικών.

3
Να ανακαλέσει την ειδική άδεια που εξασφαλίζει πρόσβαση σε απόρρητες πληροφορίες.

4
Να χρησιμοποιήσει την πολιτική του ισχύ για να τερματίσει κάποια από τα σχέδια του Μασκ, όπως το υπουργείο Κυβερνητικής Αποτελεσματικότητας (DoGE).

HAYUN JIANG/THE NEW YORK TIMES

Η τελευταία κοινή εμφάνιση Μασκ και Τραμπ στο Οβάλ Γραφείο, στις 30 Μαΐου. Από ψυχαναλυτική άποψη η μετωπική σύγκρουση έμοιαζε αναπόφευκτη, με δεδομένο το διογκωμένο «εγώ» των δύο ανδρών.

Η «σκιά» του Επσταϊν

Το σκάνδαλο Επσταϊν αναφέρεται στη διακίνηση και σεξουαλικά κακοποίηση ανήλικων κοριτσιών από ένα καλά οργανωμένο δίκτυο με διεθνείς προεκτάσεις που έφτασε μέχρι τον πρίγκιπα Αντρίου. Στο επίκεντρο βρισκόταν ο Τζέφρι Επσταϊν, ένας δημοφιλής χρηματιστής με υψηλές γνωριμίες, ο οποίος στρατολόγησε και κακοποίησε δεκάδες

νεαρές γυναίκες, παραμένοντας ατιμώρητος για δεκαετίες (1990-2011) εξαιτίας των διασυνδέσεών του. Όταν τελικά συνελήφθη και προφυλακίστηκε, περιμένοντας τη δική του, εντοπίστηκε νεκρός στο κελί του. Επισημώς ανακοινώθηκε ότι αυτοκτόνησε, αλλά το τέλος του πυροδότησε θεωρίες συνωμοσίας ότι κάποιος από τους πρώην ισχυρούς φί-

λους του θέλησαν να του κλείσουν το στόμα. Η σχέση του Τραμπ με τον Επσταϊν είναι ένα από τα θέματα που έχουν επανειλημμένως απασχολήσει τα ΜΜΕ, υπάρχουν και φωτογραφίες των δύο ανδρών από την περίοδο που έκαναν παρέα, όχι όμως και αποδεικτικά στοιχεία εις βάρος του νυν προέδρου των ΗΠΑ για ενεργή εμπλοκή στο δίκτυο.

VOGUE

GREECE

A
VOICE
OF
HER
OWN

MARINA SATTI BY CEDRIC BUCHET

15/06

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

YERHEN/ITTO/GLOBAL IMAGES UKRAINE VIA GETTY IMAGES

«Οι αυταρχικοί ηγέτες μιλούν για την Ιστορία σαν κάτι που είναι μόνον εθνικό. Και μιλούν για το έθνος σαν κάτι που είναι μόνον αθώο. Πρόκειται για ένα παιχνίδι με ψυχολογικό υπόβαθρο. Θα θέλαμε να σκεφτόμαστε ότι είμαστε οι πιο σημαντικοί άνθρωποι και ότι μόνο εμείς κάνουμε μόνο καλά πράγματα. Δυστυχώς, δεν μπορείς να έχεις δημοκρατία αν αυτή είναι η αρχή σου», λέει ο Τίμοθι Σνάντερ.

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΜΑΓΓΗΡΙΑΔΗ

Ο Τίμοθι Σνάντερ, ένας από τους πιο επιφανείς επικριτές του Ντόναλντ Τραμπ, είναι ιστορικός και ακαδημαϊκός και έχει αφιερώσει την έρευνά του στην κατανόηση των συνθηκών που οδήγησαν στα μεγάλα εγκλήματα του ολοκληρωτισμού κατά τον εικοστό αιώνα. Έγινε ευρύτερα γνωστός με το βιβλίο του «Απέναντι στην Τυραννία: 20 Μαθήματα από τον 20ό αιώνα», που είχε μεγάλη απήχηση μετά την πρώτη εκλογή Τραμπ, καθώς θεωρήθηκε χρήσιμος οδηγός πολιτικής εγρήγορσης απέναντι στον αυταρχισμό. Πριν από λίγους μήνες εγκατέλειψε το Πανεπιστήμιο Γέιλ, όπου δίδασκε για πολλά χρόνια, και μεταγκαταστάθηκε στον Καναδά, από όπου συνεχίζει τις δημόσιες παρεμβάσεις του με αρθρογραφία και συγγενεύσεις στα μεγάλα μέσα ενημέρωσης του κόσμου.

— Μπορείτε να πείτε λίγα λόγια για την απόφασή σας να μετακομίσετε στον Καναδά; Πώς νιώθετε που τώρα βρίσκεστε εκεί;
— Η οικογένειά μου, για διαφόρους λόγους, πίστευε ότι θα ήταν καλύτερο να βρίσκεται στον Καναδά. Αυτό συνέβη εν μέσω της διακυβέρνησης Μπάιντεν. Επομένως, δεν έχει καμία σχέση με τον Τραμπ ή με τα όσα συμβαίνουν σήμερα στη χώρα. Οσο για το πώς νιώθει κανείς: Είναι πάντα χρήσιμο να βρίσκεται κάποιος στο εξωτερικό, επειδή είναι πάντα χρήσιμο να απαλλάσσεται από τα στερεότυπα για την Αμερική. Και οι Καναδοί, ειδικότερα, ήταν πολύ πιο οξυδερκείς και πολύ πιο γρήγοροι στην ανάλυση της κυβέρνησης Τραμπ από ό,τι οι Αμερικανοί στις ΗΠΑ. Εάν μένεις εκεί, πρέπει να αντιμετωπίζεις συνεχώς την ιδιαιτερότητα, πρέπει να ανησυχείς διαρκώς μήπως πληγώσεις τα συναισθήματα των άλλων. Στην Αμερική, οι άνθρωποι δυσκολεύονται να κάνουν συγκρίσεις, είτε με το παρελθόν είτε με άλλες χώρες, και από τον Καναδά όλα αυτά είναι σχετικά εύκολα. Αν με ρωτάτε πώς αισθάνομαι πηικά, πέρασα μεγάλο μέρος του τελευταίου έτους στις Ηνωμένες Πολιτείες προσπαθώντας να αποτρέψω την εκλογή Τραμπ και μετά μιλώντας για τις συνέπειες. Νιώθω ότι η χώρα μου βρίσκεται σε μια τρομερή κατάσταση, αλλά προσπαθώ να κάνω ό,τι μπορώ.

— Νιώθετε ότι άλλοι ακαδημαϊκοί μπορεί να ακολουθήσουν το μονοπάτι σας;

— Α, αυτό είναι 100% σίγουρο. Και φυσικά, η ιστορία της Ελλάδας το επιβεβαιώνει. Σε περιόδους αυταρχικών αλλαγών καθεστώτος οι άνθρωποι θα αισθάνονται διωκόμενοι ή απλώς θα νιώθουν ότι

θα μπορούσαν να έχουν μια καλύτερη ζωή κάπου αλλού. Υπήρξε μια πρόσφατη δημοσκόπηση από το «Nature», το κορυφαίο επιστημονικό περιοδικό, η οποία διαπίστωσε ότι 75% των επιστημόνων στις Ηνωμένες Πολιτείες θα έφευγαν αν τους γινόταν μια καλή προσφορά. Αυτό είναι ένα πολύ κακό σημάδι για τις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά όχι μόνο όσον αφορά την κοινωνία μας, αλλά και όσον αφορά τη δύναμή μας.

— Πόσο κοντά πιστεύετε ότι βρίσκεται η χώρα στην κατάρρευση των θεσμών ή σε μια αυταρχική εκτροπή σήμερα;

— Αυτό είναι ένα σημαντικό ερώτημα και εκτιμώ τη διάκριση που κάνετε. Η αυταρχική μετατόπιση σίγουρα έχει ήδη συμβεί. Νομίζω ότι σημαντικόι πολιτικοί επιστήμονες, όπως ο Λούκαν Γουέι, ο Ντάνιελ Ζιμπλάτ και ο Στίβεν Λεβίτσκι μιλούν ήδη για «ανταγωνιστικό απολυταρχισμό». Νομίζω ότι βρισκόμαστε ήδη σε μια κατάσταση λίγο σαν την Ουγγαρία ή λίγο σαν την Πολωνία πριν από το 2023, όπου θα έχουμε εκλογές, θα έχουμε πολιτικά κόμματα, αλλά οι εκλογές θα είναι άδikes. Και το ερώτημα είναι, πώς κερδίζεις σε άδikes εκλογές; Μπορείς να το καταφέρεις, αρκεί να συνεκδοποιείς την κατάσταση στην οποία βρίσκεσαι. Εξακολουθούν λοιπόν να υπάρχουν εκλογές, αλλά είναι αυταρχισμός, με την έννοια ότι η εκτελεστική εξουσία δεν υπακούει στον νόμο. Η εκτελεστική εξουσία προσπαθεί να εκφοβίσει τη δικαστική εξουσία, τα μέσα ενημέρωσης, τα πανεπιστήμια, την κοινωνία των πολιτών και ούτω καθ' εξής. Προσωπικά πιστεύω ότι κάποιου είδους θεσμική κατάρρευση είναι πολύ πιο πιθανή από μια ολοκληρωτική αλλαγή αυταρχικού καθεστώτος. Οι Ηνωμένες Πολιτείες, σε αντίθεση, as πούμε, με την Ελλάδα ή την Ουγγαρία ή την Πολωνία, είναι μια πολύ μεγάλη χώρα, με περισσότερους από 300 εκατομμύρια ανθρώπους σε μια ήπειρο, με πολύ μεγάλο αριθμό κέντρων εξουσίας και ένα αρκετά ισχυρό ομοσπονδιακό σύστημα. Και αυτό που κάνει

Τίμοθι Σνάντερ, ιστορικός

Οι ΗΠΑ έχουν γίνει σαν την Ουγγαρία

Νιώθω ότι η χώρα μου βρίσκεται σε μια τρομερή κατάσταση. Αυτή η κυβέρνηση κάνει το καθεστώς πιο καταπιεστικό και πιο δυσλειτουργικό ταυτόχρονα, ώστε οι άνθρωποι να ανησυχούν

αυτή η κυβέρνηση είναι να κάνει το καθεστώς πιο καταπιεστικό και πιο δυσλειτουργικό ταυτόχρονα, ώστε οι άνθρωποι να ανησυχούν μήπως τους συλλάβουν, να ανησυχούν μήπως κολλήσουν ασθένειες. Πρέπει να ανησυχούν για τη χειρότερηση του σχολικού συστήματος, ή για την κατάρρευση δρόμων, ή για την πτώση γεφυρών, ή για τη συντριβή αεροπλάνων. Αυτός είναι ένας περίεργος συνδυασμός που είναι πιθανό να οδηγήσει σε κάποιο είδος ρήγματος μεταξύ τμημάτων της χώρας παρά σε κάποιο είδος συνολικής αλλαγής καθεστώτος.

— Ποιος πιστεύετε πως είναι ο ρόλος της ιστορικής μνήμης ή η έλλειψή της στην ευπάθεια των Αμερικανών στην αυταρχική ρητορική;

— Σχεδόν πάντα οι αυταρχικοί ηγέτες μιλούν για την Ιστορία ως κάτι που είναι μόνο εθνικό. Και μιλούν για το έθνος ως κάτι που είναι μόνο αθώο. Πρόκειται για ένα παιχνίδι με ψυχολογικό υπόβαθρο. Θα θέλαμε να σκεφτόμαστε ότι είμαστε οι πιο σημαντικοί άνθρωποι και ότι μόνο εμείς κάνουμε μόνο καλά πράγματα. Δυστυχώς, δεν μπορείς να έχεις δημοκρατία αν αυτή είναι η αρχή σου. Γιατί αν νομίζεις ότι είσαι πάντα καλός και το παρελθόν ήταν άψογο, δεν θα μπορείς να συνεργαστείς με τους συμπολίτες σου, πόσω μάλλον με ανθρώπους σε άλλες χώρες. Έτσι, η αμερικανική αίσθηση ότι, ξέρετε, το χθες είναι πάντα αύριο, η αμερικανική αίσθηση είναι ότι τίποτα δεν συνέβη ποτέ στο παρελθόν και μόνο το μέλλον έχει σημασία. Μας πληγώνει πολύ, εν μέρει επειδή δεν μπορούμε να προβλέψουμε τι έρχεται. Δεν καταλαβαίνουμε ότι αυτή η κυβέρνηση εκμεταλλεύεται τις δικές μας ιστορικές αδυναμίες. Σημαίνει επίσης ότι δεν αναγνωρίζουμε ποιοι μπορεί να είναι οι σύμμαχοί μας ή πώς μοιάζουν τα δημοκρατικά κινήματα στην Ιστορία μας ή στην ιστορία άλλων λαών.

— Ο Τραμπ βρίσκεται τώρα σε πόλεμο με τον ακαδημαϊκό χώ-

ρο στις Ηνωμένες Πολιτείες και με ελίτ πανεπιστήμια όπως το Χάρβαρντ. Πώς πιστεύετε ότι αυτή η πολιτική μπορεί να επηρεάσει την ήπια ισχύ των Ηνωμένων Πολιτειών και την ικανότητά τους να αποτελούν πόλο έλξης για τους ανθρώπους με ταλέντο;

— Το Χάρβαρντ βρίσκεται στο επίκεντρο αυτού του πολέμου κυρίως για επιδείξη. Οι άνθρωποι του Τραμπ προσποιούνται ότι κυνηγούν κάποιου είδους ελίτ, ενώ στην πραγματικότητα ο Τραμπ και το κόμμα του κυνηγούν τα κρατικά πανεπιστήμια και το δημόσιο σχολικό σύστημα σε όλη τη χώρα. Αυτό που βλέπουμε να συμβαίνει με τις ελίτ πανεπιστημιακές σχολές είναι η κορυφή του παγόβουνου και αποτελεί μέρος μιας γενικής επίθεσης όχι μόνο στον ακαδημαϊκό χώρο, αλλά και στην εκπαίδευση καθαυτή. Ακόμη και τη δεκαετία του 1930, τα αυταρχικά καθεστώτα δεν κυνηγούσαν τα δικά τους εκπαιδευτικά συστήματα και τις δικές τους επιστημονικές υποδομές με τον τρόπο που το κάνει η κυβέρνηση Τραμπ. Και αυτό έχει επιπτώσεις στην ήπια ισχύ, όπως λέτε. Γνωρίζουμε ήδη ότι οι μεταπτυχιακοί φοιτητές δεν επιλέγουν τις ΗΠΑ για σπουδές, ότι οι επιστήμονες εγκαταλείπουν τις ΗΠΑ, ότι πολλά ταλέντα θα πάνε στην Κίνα ή στην Ευρώπη, ενώ διαφορετικά θα είχαν επιλέξει τις ΗΠΑ. Αρα είναι επίσης θέμα σκληρής ισχύος. Η οικονομία των Ηνωμένων Πολιτειών, και ως εκ τούτου η στρατιωτική και οικονομική τους ισχύς, χτίστηκε πάνω σε εξαιρετικές επενδύσεις στην επιστήμη, ξεκινώντας περίπου το 1941. Τώρα αντιστρέφουμε αυτή την τάση, που είναι ουσιαστικά αυτό που έκανε τις Ηνωμένες Πολιτείες υπερδύναμη τα τελευταία 85 χρόνια.

— Το Πανεπιστήμιο Κολούμπια συμμορφώθηκε με μια σειρά από απαιτήσεις της κυβέρνησης Τραμπ. Είναι αυτή μια διαδρομή που θα έπρεπε να ακολουθήσουν και άλλα πανεπιστήμια ή είναι ένα επικίνδυνο μονοπάτι;

— Νομίζω ότι ήταν προφανώς λάθος επειδή, πρώτον, το Κολού-

μπια δεν κέρδισε τίποτα από αυτό. Βρίσκεται σε χειρότερη θέση από άλλα πανεπιστήμια. Δεύτερον, δημιουργεί ένα πολύ κακό προηγούμενο για άλλα πανεπιστήμια και ενθαρρύνει την κυβέρνηση Τραμπ να επιτεθεί σε άλλα πανεπιστήμια. Το πρόβλημα είναι πως, κάνοντας παραχωρήσεις, το Κολούμπια επιβεβαιώνει κατά κάποιον τρόπο την υπόθεση εργασίας. Και η υπόθεση είναι παράλογη, όπως η ιδέα ότι το Κολούμπια πρέπει να τιμωρηθεί επειδή είναι αντισημιτικό. Στο Κολούμπια φοιτούν πάνω από 20% Εβραίοι. Μεγάλο μέρος της διοίκησης του είναι Εβραίοι. Σίγουρα συνέβησαν άσχημα πράγματα σε διαμαρτυρίες στο Κολούμπια. Δεν έχει νόημα να το αμφισβητήσουμε αυτό. Αλλά η ιδέα ότι το Κολούμπια πρέπει να τιμωρηθεί επειδή είναι αντισημιτικό είναι σκόπιμα μια παράλογη υπόθεση.

— Στο πεδίο της Ουκρανίας, αισθάνεστε ότι υπάρχει μια σαφής στρατηγική των ΗΠΑ απέναντι στη Ρωσία και υπάρχουν εργαλεία που μπορεί να χρησιμοποιήσει η Δύση για να κινητοποιήσει τον Βλαντιμίρ Πούτιν προς μια κατάπαυση του πυρός;

— Φυσικά, υπάρχουν εργαλεία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να κατάσχει ρωσικά περιουσιακά στοιχεία και να τα δώσει στην Ουκρανία. Υπάρχουν 300 δισ. δολάρια που οι Ευρωπαίοι θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν για να βοηθήσουν τους Ουκρανούς να κερδίσουν αυτόν τον πόλεμο και στη συνέχεια να ανοικοδομήσουν τη χώρα. Το μόνο επιχείρημα κατά αυτού είναι ότι θα αμφισβητούσε ορισμένα νομικά προηγούμενα. Αλλά αν η Ρωσία κερδίζει τον πόλεμο, τα νομικά προηγούμενα που θα ανατραπούν είναι ένα εκατομμύριο φορές πιο σημαντικά. Οι Ευρωπαίοι μπορούν επίσης να αυξήσουν τις κυρώσεις. Μπορούν επίσης να εξοπλίσουν την Ουκρανία. Οι Αμερικανοί, φυσικά, έχουν πολιτικά μέσα, αλλά είμαστε κάπως παγιδευμένοι σε αυτήν την ψυχική φυλακή όπου νομίζουμε ότι το μόνο που έχει σημασία είναι να μιλάμε. Έτσι, η κάλυψη των αμερικανικών μέσων ενημέρωσης περιστρέφεται γύρω από αυτά που λέει ο Τραμπ, αλλά αυτά που λέει δεν έχουν και τόσο σημασία. Δηλαδή, αυτό που έχει σημασία είναι αν χρησιμοποιούμε πολιτική ή όχι. Η κυβέρνηση Μπάιντεν είχε στην πραγματικότητα μια πολιτική απέναντι στην Ουκρανία. Θα μπορούσαμε να είναι πιο συνεπείς; Θα μπορούσε. Θα μπορούσε να είναι πιο φιλόδοξη. Αλλά είχε μια πολιτική. Το μόνο που κάνει ο Τραμπ είναι να μιλάει. Αυτό είναι όλο. Θα μπορούσαμε να έχουμε δευτερεύουσες κυρώσεις. Θα μπορούσαμε να έχουμε κυρώσεις στις ρωσικές πρώτες ύλες. Και θα μπορούσαμε να εξοπλίζουμε την Ουκρανία όπως κάναμε υπό την κυβέρνηση Μπάιντεν. Επιλέγουμε να μη χρησιμοποιήσουμε αυτές τις πολιτικές. Αν οι Ευρωπαίοι και οι Αμερικανοί ενεργούσαν από κοινού, οι Ρώσοι θα έπρεπε να κάνουν ειρήνη. Αυτό είναι τόσο απλό.

«Στόχος» η εκπαίδευση

Οι άνθρωποι του Τραμπ προσποιούνται ότι κυνηγούν κάποιου είδους ελίτ, ενώ στην πραγματικότητα ο Τραμπ και το κόμμα του κυνηγούν τα κρατικά πανεπιστήμια και το δημόσιο σχολικό σύστημα σε όλη τη χώρα.

«Μνήμιστα» brain drain

Πρόσφατη δημοσκόπηση διαπίστωσε ότι 75% των επιστημόνων στις ΗΠΑ θα έφευγαν αν τους γινόταν μια καλή προσφορά. Είναι ένα πολύ κακό σημάδι όχι μόνο για τη χώρα, αλλά και όσον αφορά την κοινωνία μας και τη δύναμή μας.

JANNE SCHWITZ / PHOTOHEK / GETTY IMAGES

«Υπάρκει μακρά καταγραφή αυταρχικών επεισοδίων στην αμερικανική Ιστορία. Αυτό που είναι διαφορετικό σήμερα είναι το εύρος της επίθεσης, που περιλαμβάνει ως στόχους εδραιωμένους θεσμούς του αμερικανικού κατεστημένου. Τα εφόδια υπάρχουν για να αναχαιτισθεί η επίθεση Τραμπ. Αλλά αυτό δεν αποτελεί εγγύηση ότι θα χρησιμοποιηθούν», επισημαίνει ο Ντάνιελ Ζίμπλατ.

Συνέντευξη στον ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟ

Χρειάστηκαν κάποιες εβδομάδες για να μπορέσουμε να κανονίσουμε αυτήν την εξ αποστάσεως συνομιλία με τον Ντάνιελ Ζίμπλατ. Ο καθηγητής Διακυβέρνησης του Χάρβαρντ και συγγραφέας (μαζί με τον Στίβεν Λεβίτσκι) του πολυδιαβασμένου και προφητικού «How Democracies Die» (2018) ήταν ούτως ή άλλως πολύ απασχολημένος με την καταγραφή της ραγδαίας διολίσθησης της χώρας του σε καθεστώς αυταρχισμού. Μετά, το πανεπιστήμιο όπου διδάσκει έγινε ο άτυπος ηγέτης της αντίστασης στο εκκολλαπτόμενο καθεστώς Τραμπ – και «αυτό έχει επιφέρει ένα κόστος», όπως λέει στην αρχή της κουβέντας.

Το «σύνορο»

Ο Ζίμπλατ (μαζί με τον Λεβίτσκι και τον Λούκαν Γέι) έγραψε ένα δοκίμιο στις αρχές Μαΐου στους New York Times επιχειρώντας να ορίσει πότε ένα σύστημα διακυβέρνησης μεταβαίνει από τη δημοκρατία στον αυταρχισμό. Οι αρθρογράφοι πρότειναν ως κριτήριο αυτό ακριβώς – το κόστος που επιφέρει η αντιπολίτευση στην κυβέρνηση. Βάσει αυτού ισχυρίζονται ότι οι ΗΠΑ έχουν ήδη διαβεί το σύνορο προς την αυταρχική διακυβέρνηση. Πόσο στεγανό είναι όμως αυτό το σύνορο;

«Ένα από τα πράγματα που μάθαμε μελετώντας την εξέλιξη των δημοκρατιών σε όλο τον κόσμο είναι ότι μπορεί να υπάρχει ένας ηγέτης με αυταρχικές φιλοδοξίες, που επιθυμεί να εγκαθιδρύσει ένα νέο καθεστώς – και οι πολίτες μπορεί να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους ως αντίδραση σε αυτόν», λέει στην «Κ». «Αλλά αυτό είναι κάτι που πάντα είναι αναστρέψιμο. Το πραγματικό –και ανοικτό– ερώτημα, λοιπόν, είναι: Θα ριζώσει αυτό το καθεστώς; Θα αντέξει;».

Αυτό κάνει λοιπόν ο Τραμπ; Προσπαθεί να εγκαθιδρύσει ένα νέο καθεστώς; «Έτσι θεωρώ. Ίσως όχι σκόπιμα, αλλά αυτό είναι το αποτέλεσμα. Κάποια στελέχη της κυβέρνησης πιστεύω ότι έχουν αυτόν τον στόχο». Μια πτυχή είναι η απόπειρα παράκαμψης της φυσιολογικής νομοθετικής διαδικασίας, εξηγεί, με τη βροχή εκτελεστικών διαταγμάτων («τον υψηλότερο αριθμό από την κυβέρνηση του Φραγκλίνου Ρούζβελτ»), παρά το γεγονός ότι οι Ρεπουμπλικανοί ελέγχουν επίσης τη Βουλή των Αντιπροσώπων και τη Γερουσία, ενώ υπάρχει και συντηρητική πλειοψηφία στο Ανώτατο Δικαστήριο. Η άλλη κρίσιμη πτυχή, σύμφωνα με τον Ζίμπλατ, αφορά την ελευθερία του λόγου και την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι. «Για άτομα που διαμένουν στις ΗΠΑ, αλλά δεν είναι πολίτες, τα δικαιώματα που συνδέονται με

αυτές τις ελευθερίες έχουν περιοριστεί. Αυτή είναι μια πολύ σημαντική αλλαγή».

Τα προηγούμενα

Υπήρξε ποτέ στην Ιστορία της Αμερικής μια εξίσου ολομέτωπη επίθεση κατά της δημοκρατικής διακυβέρνησης; «Υπάρχει μια μακρά καταγραφή αυταρχικών επεισοδίων στην αμερικανική Ιστορία. Δεν χρειάζεται καν να ανατρέξουμε στον 19ο αιώνα· αρκεί να θυμηθούμε τις διώξεις και απελάσεις σοσιαλιστών επί ημερών γενικού εισαγγελέα Πάλμερ τη δεκαετία του 1920, τον Μακαρθισμό, το καθεστώς Τζιμ Κρόου στον Νότο. Και φυσικά τον Ρίτσαρντ Νίξον, με τις παρακολουθήσεις πολιτικών αντιπάλων. Αυτό που είναι διαφορετικό σήμερα είναι το εύρος της επίθεσης, που περιλαμβάνει ως στόχους εδραιωμένους θεσμούς του αμερικανικού κατεστημένου».

«Αυτό που με εξέπληξε περισσότερο είναι η ταχύτητα με την οποία έγιναν όλα – αν και δεν θα έπρεπε να μας εκπλήσσει, γιατί είχε παρουσιαστεί στο Project 2025 [το εγχειρίδιο διακυβέρνησης του Heritage Foundation για τη νέα θητεία Τραμπ]», συνεχίζει ο Ζίμπλατ. «Αλλά η ταχύτητα με την οποία γίνεται αυτό σε ένα εξαιρετικά αποκεντρωμένο, μεγάλο κράτος –πολύ πιο γρήγορα, π.χ., από ό,τι στην Ουγγαρία μετά την επιστροφή του Βίκτορ Ορμπαν στην εξουσία– είναι αξιοσημείωτη».

Σπίθες αντιστάσεων

Στο άρθρο που συνυπέγραψε ο Ζίμπλατ στους New York Times, η αντίδραση της αμερικανικής κοινωνίας στην αυταρχική στροφή του Τραμπ χαρακτηρίζεται χλιαρή σε ανησυχητικό βαθμό. Μετά το αρχικό μούδιασμα, όμως, και τις προβλεπόμενες περιπτώσεις πρόωρης συνθηκολόγησης (Columbia, η δικηγορική εταιρεία Paul Weiss), δεν έχει αρχίσει να αναδύεται μια νέα βούληση για αντίσταση;

«Ναι, έτσι νομίζω. Οι ΗΠΑ ξεχωρίζουν μεταξύ των χωρών στις οποίες έχουν δοκιμαστεί οι δημοκρατικοί τους θεσμοί για την ασυνήθιστα ισχυρή κοινωνία των πολιτών τους, για τους πόρους και

την επιρροή των επιχειρήσεών τους, των ΜΜΕ, των πανεπιστημίων. Μπορούν να αντιδράσουν αποτελεσματικά σε αυτό που συμβαίνει – αν το επιλέξουν. Αυτό που ήταν αξιοσημείωτο κατά τη διάρκεια των πρώτων δύο μηνών [της νέας θητείας Τραμπ] ήταν ο βαθμός στον οποίο άτομα και οργανισμοί επέλεξαν να συμβιβαστούν ώστε να μείνουν μακριά από τα πρωτοσέλιδα – ένα είδος ατομικού κατευνασμού. Πρόκειται για ένα κλασικό πρόβλημα συλλογικής δράσης: ατομικά, πολλοί ηγέτες επέλεξαν να κάνουν συμφωνίες με την κυβέρνηση για να προστατεύσουν τα συμφέροντα των δικών τους οργανισμών. Συλλογικά, το αποτέλεσμα ήταν να διευκολυνθεί η εκστρατεία υπονόμευσης βασικών θεσμών αντιβάρων».

Ο Ζίμπλατ επαναλαμβάνει στην κουβέντα μας την αναφορά του άρθρου στη ρήση του Ουίνστον Τσόρτσιλ για τον κατευνασμό, στην οποία τον παρομοίασε με την πρακτική να ταΐζει κάποιους έναν κοροϊδεμένο, ελπίζοντας να τον φάει τελευταίο. «Τα εφόδια υπάρχουν για να αναχαιτισθεί η επίθεση του Τραμπ. Αλλά αυτό δεν αποτελεί εγγύηση ότι θα χρησιμοποιηθούν». «Αλλά έχετε δικίο ότι υπάρχουν σημάδια ενός είδους κινητοποίησης, από εταιρείες, πανεπιστήμια κ.ο.κ.», προσθέτει. «Αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό: αν οι μεγάλοι οργανισμοί, που έχουν πολλούς πόρους στη διάθεσή τους, δεν τολμούν να αντισταθούν, θα στείλουν σήμα πττοπάθειας στους απλούς πολίτες. Αν όμως υψώσουν το ανάστημά τους, αυτό θα στείλει ένα μήνυμα ενδυνάμωσης στην κοινωνία και θα συμβάλει στο ξεφούσκωμα του μύθου της πανίσχυρης αυταρχικής εξουσίας».

Η σημασία της μνήμης

Γιατί, παρά τη φιλελεύθερη παράδοση τους και την ανοσία τους, ιστορικά, στους δημαγωγούς, αποδείχθηκαν οι ΗΠΑ τόσο ευάλωτες στον αυταρχικό λαϊκισμό; Ο Αμερικανός πολιτικός επιστήμονας αναφέρεται στην εμπειρία της χρηματοπιστωτικής κρίσης, στην αποσταθεροποίηση που προκάλεσε η πανδημία – αλλά υπογραμμί-

ζει κάτι άλλο: «Δεν έχουμε εστιάσει την προσοχή μας αρκετά στον ρόλο της πολιτικής της μνήμης. Σε αντίθεση με άλλες δημοκρατίες, όπως η Ελλάδα, η Ισπανία, η Πορτογαλία ή, λίγο παλαιότερα, η Γερμανία, στις ΗΠΑ δεν έχουμε πρόσφατη εμπειρία αυταρχικής διακυβέρνησης».

Η σταθερότητα της αμερικανικής συνταγματικής τάξης που έχει αντέξει περισσότερα από 200 χρόνια, δημιούργησε μια αίσθηση εφησυχασμού, εκτιμά ο Ζίμπλατ. «Υπάρχει ένα είδος αυτο-εικόνας του αήττητου, που οδηγεί σε μια απερισκεπτη αδιαφορία για το πόσο εύθραυστη είναι οποιαδήποτε δημοκρατική συνταγματική τάξη». Το αυταρχικό καθεστώς διακρίνεται στον Νότο, που το βίωσαν άνθρωποι που είναι ακόμη εν ζωή, δεν επηρέασε τη συλλογική μνήμη επαρκώς, εξηγεί, εν μέρει γιατί το υπέστη μόνο ένα μέρος του πληθυσμού.

Αποτυχία του κόμματος

Στο Watergate, οι Ρεπουμπλικανοί νομοθέτες ήταν αυτοί που υποχρέωσαν τον Νίξον σε παραίτηση. Πόσο κρίσιμος είναι ο ρόλος των σημερινών Ρεπουμπλικανών, και της απροθυμίας τους να περιορίσουν έστω και ελάχιστα τον Τραμπ, στην υποχώρηση της δημοκρατίας;

«Απολύτως κεντρικός. Για το μεγαλύτερο μέρος της αμερικανικής Ιστορίας, τα κόμματα κράτησαν τους δημαγωγούς μακριά από την εξουσία». Η ειρωνεία, όπως εξηγεί, είναι ότι αυτό το τείχος προστασίας άρχισε να γκρεμίζεται εξαιτίας της μεταρρύθμισης του τρόπου επιλογής των προεδρικών υποψηφίων τη δεκαετία του 1970, με το κέντρο βάρους να μετατοπίζεται στις προκριματικές εκλογές.

«Ήταν ένα πιο δημοκρατικό σύστημα, σε σύγκριση με τις διεργασίες των κορυφαίων στελεχών στα συνέδρια των κομμάτων που, έως τότε, είχαν τον πρώτο λόγο και έθεταν βέτο σε υποψηφίους οι οποίοι θεωρούνταν για διάφορους λόγους ακατάλληλοι. Αλλά παράλληλα διευκόλυνε την άνοδο ενός υποψηφίου σαν τον

Τραμπ, καθώς ολόένα και περισσότεροι αντισυστημικοί υποψήφιοι εισήλθαν με αξιώσεις στην αρένα, ο καθένας με τον δικό του δισηματομυριούχο υποστηρικτή».

Η συζήτηση στρέφεται σε ακροδεξιές μορφές όπως ο Χένρι Φορντ και ο αεροπόρος Τσαρλς Λίντμπεργκ, που στο μυθιστόρημα «The Plot Against America» του Φίλιπ Ροθ, μια εναλλακτική ιστορία του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, γίνεται πρόεδρος και υπογράφει σύμφωνο μη επίθεσης με τους ναζί. «Η πραγματικότητα είναι ότι ο Λίντμπεργκ δεν θα μπορούσε ποτέ να γίνει πρόεδρος, γιατί η ηγεσία του κόμματος δεν θα το επέτρεπε», παρατηρεί ο Ζίμπλατ.

«Το θεμελιώδες πρόβλημα ήταν ότι το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα πίστευε πως θα μπορούσε να αναρριχηθεί στην εξουσία καθαλώντας πάνω στη δημοτικότητα του Τραμπ και ότι μετά θα μπορούσε να τον ελέγξει», σημειώνει ο καθηγητής του Χάρβαρντ. «Είναι μια πολύ ριψοκίνδυνη προσέγγιση: συχνά στην Ιστορία έχουμε δει να αντιστρέφεται η κατάσταση και να ελέγχει ο δημαγωγός το κόμμα, όχι το κόμμα τον δημαγωγό».

Το ορόσημο του 2026

Κοιτάζοντας προς το μέλλον, τον ρώτησα πόσο αισιόδοξος είναι ότι οι ενδιάμεσες εκλογές του Νοεμβρίου του 2026 θα είναι ελεύθερες και δίκαιες. «Είμαι αρκετά αισιόδοξος. Θα διεξαγάγουμε ελεύθερες και δίκαιες εκλογές – και θα είναι καθοριστικές». Ανησυχεί, βέβαια, μεταξύ άλλων «όπως πάντα για την πολιτική βία, αλλά και για τις προσπάθειες εκφοβισμού των ψηφοφόρων. Δεν πρόκειται να είναι μια εύκολη διαδικασία, αλλά είναι κρίσιμη, επειδή αυτός –η κάλπ– είναι ο κύριος τρόπος επικράτησης επί του εκλογικού αυταρχισμού».

Πόσο ζωτικής σημασίας είναι η έκβαση αυτού του αγώνα για τη δημοκρατία στις ΗΠΑ, για τη δημοκρατία στον υπόλοιπο κόσμο; «Είναι πολύ σημαντική. Η δημοκρατική οπισθοδρόμηση σε μια μικρή χώρα συνιστά αναμφίβολα μια τραγωδία για τον λαό της, αλλά ο παγκόσμιος απόηχός της είναι συχνά αρκετά περιορισμένος». Στην περίπτωση των ΗΠΑ, με το οικονομικό και το γεωπολιτικό τους μέγεθος, οι επιπτώσεις θα είναι παγκόσμιες κλίμακας.

Δίνει, συγκεκριμένα, το παράδειγμα του ΝΑΤΟ: ένα αυταρχικό αμερικανικό καθεστώς θα παραμείνει δεσμευμένο στη Συμμαχία; «Αυτό που συμβαίνει στην εσωτερική μας πολιτική έχει συνέπειες για την ασφάλεια. Και θα έχει συνέπειες στις σχέσεις μας με τους συμμάχους μας. Οι Αμερικανοί θεωρούν δεδομένη την ευκολία με την οποία ταξιδεύουν στην Ευρώπη· αυτό μπορεί να αλλάξει αν η κλονιστεί η Συμμαχία. Το έχουμε δει ήδη στο διεθνές εμπόριο. Οικονομικά και γεωπολιτικά, οι συνέπειες της δημοκρατικής παρακμής στις ΗΠΑ είχαν ήδη αρχίσει να γίνονται αισθητές. Και αν [η δημοκρατική διολίσθηση] επιδεινωθεί, οι συνέπειες θα είναι ακόμη μεγαλύτερες».

Λάθος εκτίμηση

Το θεμελιώδες πρόβλημα ήταν ότι το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα πίστευε πως θα μπορούσε να αναρριχηθεί στην εξουσία καθαλώντας πάνω στη δημοτικότητα του Τραμπ και ότι μετά θα μπορούσε να τον ελέγξει.

Παγκόσμιες επιπτώσεις

Η δημοκρατική οπισθοδρόμηση σε μια μικρή χώρα συνιστά αναμφίβολα μια τραγωδία για τον λαό της. Στην περίπτωση των ΗΠΑ, με το οικονομικό και το γεωπολιτικό τους μέγεθος, οι επιπτώσεις θα είναι παγκόσμιες κλίμακας.

Άλλο ένα SOS για την Ε.Ε.

Η νίκη του Ναβρότσκι στην Πολωνία είναι συναγερμός για την επιρροή του τραμπισμού στην Ευρώπη

Του ΣΑΪΜΟΝ ΝΙΣΟΝ

Για μίνες κυκλοφορούσε ως αστέιο ότι ο Τραμπ θα «έκανε την Ευρώπη μεγάλη ξανά». Η παγκόσμια αντίδραση στην ατζέντα του Αμερικανού προέδρου – από τους εμπορικούς πολέμους και τις απειλές προσάρτησης της Γροιλανδίας και του Καναδά, μέχρι την επανεξιδίση ενέδρα στον Ουκρανό πρόεδρο Βολοντίμιρ Ζελένσκι μέσα στο Οβάλ Γραφείο– ήταν τέτοια, που φαινόταν να καταδικάζει τις εκλογικές προοπτικές κάθε υποψηφίου που ταυτιζόταν μαζί του. Στις εκλογές σε Καναδά, Αυστραλία, Ρουμανία και Αλβανία, οι πιο ένθερμοι φιλοτραμπικοί υποψήφιοι ηττήθηκαν. Οι φιλοευρωπαίοι, που ανησυχούσαν εδώ και καιρό ότι οι ευρωσκεπτικιστές, δεξιοί λαϊκιστές του στρατοπέδου MAGA, θα παρεμπόδιζαν τα σχέδιά τους, θεώρησαν πως παρουσιάζεται μια ευκαιρία.

Όμως, η νίκη του Κάρολ Ναβρότσκι στις προεδρικές εκλογές της Πολωνίας το περασμένο Σαββατοκύριακο διέλυσε αυτή την ψευδαίσθηση. Ο 41χρονος υποψήφιος του δεξιού λαϊκιστικού κόμματος Νόμος και Δικαιοσύνη (PiS), ιστορικός και πρώην χούλιγκαν, απολάμβανε την ανοικτή στήριξη της αμερικανικής κυβέρνησης. Σε μια εξαιρετικά ασυνήθιστη παρέμβαση, παραμονές της κάλπης, η υπουργός Εσωτερικής Ασφάλειας των ΗΠΑ, Κρίστι Νόεμ, ταξίδεψε στη Βαρσοβία για να εκφράσει την υποστήριξη της αυτοπροσώπως. Μιλώντας σε συνέδριο του CPAC, με τη συμμετοχή εθνικιστών προσκείμενων στο κίνημα MAGA, υποσχέθηκε στους Πολωνούς ενισχυμένη υποστήριξη στον τομέα της ασφάλειας, εφόσον ψήφισαν τον Ναβρότσκι.

Οπισθοδρόμηση

Η νίκη Ναβρότσκι θα έχει άμεσες συνέπειες στην Πολωνία. Καταρρακώνει τις ελπίδες του πρωθυπουργού Ντόναλντ Τουσκ να ανατρέψει τις αντισυνταγματικές

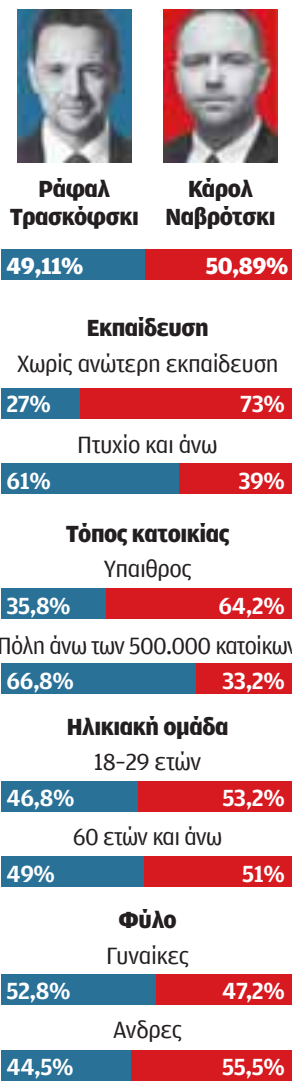
μεταρρυθμίσεις στη Δικαιοσύνη που είχε θεσπίσει η προηγούμενη κυβέρνηση και οι οποίες είχαν προκαλέσει έντονη τριβή με τις Βρυξέλλες ως προς το κράτος δικαίου. Αυτό φέρνει σε δύσκολη θέση και την πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, η οποία είχε ήδη εγκρίνει την εκταμίευση ευρωπαϊκών κονδυλίων προς τη Βαρσοβία, θεωρώντας ότι το ζήτημα του κράτους δικαίου όδευε προς επίλυση. Ο Ναβρότσκι θα έχει επίσης τη δυνατότητα να παρεμπόδιση τη μεταρρυθμιστική ατζέντα του Τουσκ, εγείροντας ερωτήματα για το πόσο θα αντέξει η παρούσα κυβέρνηση συνασπισμού. Διακυβεύεται η επαναφορά της Πολωνίας, υπό την ηγεσία του Τουσκ, σε μια σταθερή και ξεκάθαρη φιλοευρωπαϊκή κατεύθυνση.

Όμως, η εκλογή Ναβρότσκι θα έχει επιπτώσεις και στο ευρύτερο ευρωπαϊκό πολιτικό τοπίο. Αναδεικνύεται πλέον σε ηγετική μορφή ενός πανευρωπαϊκού δεξιού λαϊκιστικού κινήματος, με όλο και καλύτερη οργάνωση, περισσότερη χρηματοδότηση, πιο αποτελεσματικό συντονισμό και αυξανόμενη απήκηση. Οι διαδοχικές συναντήσεις του CPAC σε Βαρσοβία και Βουδαπέστη, ενόψει των πολωνικών εκλογών, δεν μπορούν πλέον να αντιμετωπίζονται ως περιθωριακές εκδηλώσεις της ευρωπαϊκής πολιτικής ζωής. Με κάποιον τρόπο, μια συμμαχία ακροδεξιών εθνικιστικών κομμάτων που αντιτίθενται στην ευρωπαϊκή εννοποίηση και αντιμετωπίζουν τις Βρυξέλλες ως εχθρό, έχει αναδειχθεί στο πιο δυναμικό πανευρωπαϊκό πολιτικό κίνημα της εποχής.

Καμία συνάντηση ηγετών του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος – της συμμαχίας κεντροδεξιών κομμάτων στην οποία ανήκει και η Νέα Δημοκρατία– δεν κατάφερε να συγκεντρώσει τόσο δυναμική ή προσοχή. Η ιδιοφυΐα της ευρωσκεπτικιστικής Δεξιάς είναι ότι κατάφερε να μετατρέψει την αντιευρωπαϊκή ατζέντα σε ένα κοι-

Το αποτέλεσμα

Πώς μοιράστηκε η ψήφος

νό ευρωπαϊκό πολιτικό σχέδιο. Η τραγωδία των παραδοσιακών ευρωπαϊκών κομμάτων είναι ότι δείχνουν ανικана να διατυπώσουν ένα δικό τους κοινό ευρωπαϊκό πολιτικό σχέδιο.

Στην αρχή της χρονιάς υπήρχε ακόμη η ελπίδα ότι το «σοκ Τραμπ» θα οδηγούσε σε μια «ευρωπαϊκή στιγμή», κινητοποιώντας την Ευρώπη να αντιμετωπίσει τις

χρόνιες προκλήσεις της. Οι εκθέσεις Λέτα και Ντράγκι είχαν χαράξει έναν οδικό χάρτη για την αναζωογόνηση της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας, τον οποίο η νέα Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε δεσμευτεί να εφαρμόσει. Η επείγουσα ανάγκη για επανεξοπλισμό της Ευρώπης είχε αναγνωριστεί ευρέως. Το μόνο που απαιτούσε ήταν ηγεσία και πολιτική βούληση.

Αντ' αυτού, οι Βρυξέλλες δειχνουν να έχουν παραλύσει. Η πρόοδος προς τη δημιουργία μιας Ενωσης Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων –ενός σχεδίου που οι Ευρωπαίοι ηγέτες χαρακτηρίζουν προτεραιότητα εδώ και πάνω από μια δεκαετία– υπήρξε ελάχιστη. Στην πραγματικότητα, μεγάλο μέρος της ενέργειας της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν κατά την έναρξη της δεύτερης θητείας της φαίνεται να κατευθύνεται στην αποδόμηση του βασικού επιτεύγματος της πρώτης: της Ευρωπαϊκής Πράξης Συμφωνίας. Την ίδια ώρα, ο επανεξοπλισμός της Ευρώπης εξελίσσεται με ανησυχητικά αργό ρυθμό. Ο γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ, Μάρκ Ρούτε, επεσήμανε αυτή την εβδομάδα ότι η Ρωσία παράγει πυρομαχικά με ρυθμό τετραπλάσιο από αυτόν του συνόλου της Συμμαχίας – τρία χρόνια μετά την έναρξη ενός πολέμου υπαρκτής σημασίας στα ανατολικά σύνορα της Ευρώπης.

Την ίδια στιγμή η Ε.Ε. δυσκολεύεται να διαμορφώσει ενιαία στάση απέναντι στις απειλές του Ντόναλντ Τραμπ. Αυτό δεν προκαλεί ιδιαίτερα έκπληξη, δεδομένου ότι ο Αμερικανός πρόεδρος δείχνει έτοιμος να εργαλειοποιήσει κάθε πτυχή της διατλαντικής σχέσης για να ασκήσει πίεση στους Ευρωπαίους. Η Ε.Ε. καλείται να διαπραγματευτεί νέες εμπορικές συμφωνίες με τις Ηνωμένες Πολιτείες, την ίδια στιγμή που ο Τραμπ απειλεί να αποσύρει δυνάμεις από την Ευρώπη και να εγκαταλείψει την Ουκρανία. Η σύνδεση μεταξύ εμπορίου και ασφάλειας αποτελεί τον χειρότερο ευρωπαϊκό εφιάλ-

τη. Το αποτέλεσμα είναι βαθιές διαιρέσεις μεταξύ των κρατών-μελών – διαιρέσεις τις οποίες η κυβέρνηση Τραμπ, που ποτέ δεν έκρυψε την έντονη απέχθειά της προς την Ε.Ε., σπεύδει πρόθυμα να ενθαρρύνει, ακόμη και μέσα από τη στήριξη ακροδεξιών κομμάτων.

Φαντασιώσεις

Η ιδέα, βεβαίως, ότι αυτά τα ακροδεξιά κόμματα διαθέτουν αξιόπιστες λύσεις για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρώπη είναι καθαρή φαντασίωση. Διαφωνούν σχεδόν όσο συμφωνούν – σε ζητήματα όπως η Ουκρανία, η μεταναστευτική και οι ενδοεθνικές μεταβιβάσεις πόρων προς τα φτωχότερα κράτη-μέλη. Ο στενόμυαλος εθνικισμός τους αποκλείει τη διαμόρφωση κοινών απαντήσεων σε κοινά προβλήματα. Επιτίθενται στις Βρυξέλλες επειδή, όπως λένε, παραβιάζει την εθνική τους κυριαρχία, αλλά δεν φαίνεται να έχουν κανένα πρόβλημα με έναν Αμερικανό πρόεδρο που θέλει να υπαγορεύει στους Ευρωπαίους πώς θα φορολογούν και θα ρυθμίζουν τις οικονομίες τους. Αντιτίθενται σε μέτρα που θα μπορούσαν να καταστήσουν την Ευρώπη συλλογικά ισχυρότερη και ανθεκτικότερη, αφήνοντας την εκτεθειμένη στις διαθέσεις του πιο απρόβλεπτου Αμερικανού προέδρου στην Ιστορία.

Κι όμως, αυτά τα φιλοτραμπικά, προσκείμενα στο MAGA, ακροδεξιά κόμματα είναι εκείνα που έχουν υιοθετήσει το σύνθημα «ας κάνουμε την Ευρώπη μεγάλη ξανά». Το βάρος πέφτει πλέον στα παραδοσιακά ευρωπαϊκά κόμματα να διατυπώσουν το δικό τους πειστικό όραμα και μια ανταγωνιστική ατζέντα. Το μάθημα από τη νίκη Ναβρότσκι είναι σαφές: το να βασίζονται απλώς και μόνο στην αντιδημοφιλία του Τραμπ, δεν αρκεί.

Ο κ. Σάιμον Νίσον είναι ανεξάρτητος σχολιαστής και εκδότης του ενημερωτικού δελτίου Wealth of Nations στο Substack.

Στιγμιότυπο από την εκλογική διαδικασία της περασμένης Κυριακής στη Βαρσοβία. Η ανάδειξη του ακροδεξιού Κάρολ Ναβρότσκι στην προεδρία της Πολωνίας αποδυναμώνει την εξουσία του φιλελεύθερου πρωθυπουργού Ντόναλντ Τουσκ, ο οποίος προχωρεί σε διαδικασία παροχής ψήφου εμπιστοσύνης την ερχόμενη Τετάρτη.

Ο Τουσκ θα πέσει τώρα σε εσωστρέφεια

της ανταποκριτριάς μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ

Η επικράτηση του ακροδεξιού Κάρολ Ναβρότσκι, ιστορικού και πρώην «χούλιγκαν», στις προεδρικές εκλογές της Πολωνίας την περασμένη Κυριακή δεν έπεσε ως κεραυνός εν αιθρία στις Βρυξέλλες, καθώς όλες οι δημοσκοπήσεις προέβλεψαν μάχη «στήθος με στήθος» με τον «εκλεκτό» του Ντόναλντ Τουσκ, δήμαρχο της Βαρσοβίας, Ράφαλ Τρασκόφσκι. Η δεύτερη ανάγνωση των εκλογικών αποτελεσμάτων στις Βρυξέλλες ήταν, ωστόσο, πιο «σκοτεινή». Η νίκη του Ναβρότσκι, υποστηριζόμενου από το εθνικιστικό κόμμα Νόμος και Δικαιοσύνη (PiS), συνιστά την πρώτη εκλογική επιτυχία

στην Ευρώπη για τον Ντόναλντ Τραμπ. Και επρόκειτο για νίκη – που δεν πέτυχε προηγούμενος στη Ρουμανία ή στη Γερμανία– και μάλιστα σημαντική, καθώς αφορά την έκρηξη μεγαλύτερη οικονομία της Ε.Ε. και τον ακρογωνιαίο λίθο της ανατολικής πτέρυγας του ΝΑΤΟ. Η Βαρσοβία έχει επανέλθει δυναμικά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων υπό τον φιλελεύθερο πρωθυπουργό Ντόναλντ Τουσκ, από το 2023, και δείχνει αποφασισμένη να συμπληρώσει την ηγετική ομάδα του λεγόμενου «τριγώνου της Βαϊμάρης» με τη Γαλλία και τη Γερμανία, κυρίως, σε ό,τι αφορά κρίσιμες αποφάσεις για την ευρωπαϊκή άμυνα και τον πόλεμο στην Ουκρανία.

«Τα εκλογικά αποτελέσματα επιβεβαιώνουν τη συνέχιση της

ανάδοου των λαϊκιστικών και ακροδεξιών κομμάτων, αλλά και της επιρροής του κινήματος MAGA (Make America Great Again) του Τραμπ», υπογραμμίζει Ευρωπαίος διπλωμάτης, που δεν κρύβει τον προβληματισμό του για την αποσταθεροποίηση που προκαλεί το πολιτικό «πλήγμα» για τον Τουσκ, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την ατζέντα των μεταρρυθμίσεων και της αποκατάστασης του κράτους δικαίου.

Με την ανάγνωση αυτή συμφωνεί ο Αλεξέι Στσερμπιάκ, καθηγητής Πολιτικής του Πανεπιστημίου του Σάσεξ. «Όλες οι προσπάθειες για την αποκατάσταση της δικαστικής ανεξαρτησίας, σύμφωνα με τα πρότυπα της Ε.Ε. στην Πολωνία, απαιτούν αλλαγή νομοθεσίας, που εξαρτάται όμως από την

υπογραφή του προέδρου. Ο προηγούμενος πρόεδρος Αντρέι Ντούεττα «μπλόκαρε» κάθε προσπάθεια του Τουσκ για την αποκατάσταση, όσον είχε δημιουργήσει η προηγούμενη κυβέρνηση. Ο νέος πρόεδρος αναμένεται να συνεχίσει να «μπλόκαρει»». Μετά τη νίκη του Τουσκ, η πρόεδρος της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν έσπευσε να εγκαταλείψει τη διαδικασία επί του άρθρου 7 και αναστολής των ευρωπαϊκών κονδυλίων για την Πολωνία, στη βάση, όμως, μιας εμπιστοσύνης ότι ο νέος πρωθυπουργός θα προχωρούσε τις μεταρρυθμίσεις στη Δικαιοσύνη.

Φυσικά η «ζημιά» έχει γίνει, κατά τον Τζον Μορίν, καθηγητή Νομικής και Πολιτικής στις Διεθνείς Σχέσεις στο Πανεπιστήμιο του Γκρόνινγκεν. «Ήταν προφανές

ότι η πρόωπη λήψη αποφάσεων της προέδρου της Κομισιόν υποκινήθηκε σε μεγάλο βαθμό από το ότι ο Τουσκ, όπως και εκείνη, είναι μέλος του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος», λέει. Το γεγονός ότι η απειλή για διακοπή των κονδυλίων αποσύρθηκε πρόωρα και με πολιτικά κριτήρια αφαιρεί ένα μοχλό πίεσης της Ε.Ε. έναντι του νέου προέδρου.

Όσον αφορά τον κρίσιμο ρόλο της Πολωνίας στην Ε.Ε., ο Τουσκ είναι πλέον αποδυναμωμένος και αυτό εξηγεί την απόφασή του να προχωρήσει σε διαδικασία παροχής ψήφου εμπιστοσύνης την ερχόμενη Τετάρτη. «Θα επικεντρωθεί πλέον στο εσωτερικό της χώρας του, που είναι και αρκετά πολωμένη και διχασμένη», σχολιάζει Ευρωπαίος διπλωμάτης.

Ζητείται ατζέντα

Τα φιλοτραμπικά ακροδεξιά κόμματα είναι εκείνα που έχουν υποθέσει το σύνθημα «ας κάνουμε την Ευρώπη μεγάλη ξανά». Τα παραδοσιακά ευρωπαϊκά κόμματα πρέπει να διατυπώσουν το δικό τους πειστικό όραμα.

Της ΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΑΛΒΑΝΟΥΔΗ

Στη σημερινή του μορφή το ChatGPT, όπως και οι φυσικοί ομιλητές/τριες της Ελληνικής, μπορεί να παράγει γραμματικώς ορθές προτάσεις και να μιμείται τις γλωσσικές μας διαισθήσεις για το ποια σειρά λέξεων είναι αποδεκτή ή όχι στα ελληνικά, π.χ. «οι φοιτήτριες ήρθαν στο μάθημα» είναι αποδεκτή, αλλά όχι «*φοιτήτριες οι ήρθαν μάθημα στο». Σε αντίθεση με τους ανθρώπους, στον γραπτό λόγο το ChatGPT φαίνεται να μην κάνει ποτέ ορθογραφικά, γραμματικά και συντακτικά λάθη, χρησιμοποιεί σωστά γραμματικές κατηγορίες, όπως ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα, γένος και αριθμό, για να σχηματίσει ιδανικές προτάσεις, αναγνωρίζει τις προτασικές και λεξικές σημασίες, τηρεί τις συμβάσεις του γραπτού λόγου και παράγει κείμενα με συνοχή. Η τεχνητή νοημοσύνη τα πάει καλά με την ελληνική γλώσσα ως αφηρημένο σύστημα κανόνων.

Καλά φαίνεται να τα πηγαίνει και με την κοινωνική διάσταση της γλώσσας, καθώς αντιγράφει μοτίβα γλωσσικής χρήσης κατάλληλης σε διάφορες κοινωνικές περιστάσεις. Στο prompt που του δίνω για τη σύνταξη email με θέμα «αίτηση για προσωπική άδεια προς τον εργοδότη μου», φτιάχνει μια επίσημη εκδοχή σε β' πληθυντικό ευγενείας («Αγαπητέ κ. [Επώνυμο], Ελπίζω να είστε καλά. Θα ήθελα να σας ζητήσω άδεια για λίγες ημέρες»), με ρωτάει αν θέλω να αλλάξει το ύφος ανάλογα με τη σχέση που έχω με τον εργοδότη μου («Θες να το προσωποποιήσουμε;») και μου προτείνει να το γράφει «στον ενικό (πιο ανεπίσημο), αν συνηθίζετε να μιλάτε έτσι μεταξύ σας».

Το ChatGPT είναι επιδέξιος χρήστης της πρότυπης ποικιλίας της Ελληνικής, που θεωρείται «καλύτερη» ή «ορθότερη» μορφή λόγου, δηλαδή της επίσημης γλώσσας που βρίσκουμε στα λεξικά και στις γραμματικές και που διδάσκεται στο σχολείο. Αυτήν την πρότυπη ποικιλία προσαρμόζει αποτελεσματικά σε διαφορετικά κείμενα, π.χ. σε αφηγηματικά κείμενα, όπως ειδήσεις και φανταστικές ιστορίες, σε παραινετικά κείμενα, όπως αγγελίες και πολιτικά manifestos, και σε ειδικά επαγγελματικά λεξιλόγια. Ένας φυσικός ομιλητής της Ελληνικής κανονικά δεν είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει τη γλώσσα επαρκώς σε τέτοιο εύρος περιστάσεων, καθώς λόγω της κοινωνικής του τάξης ή μόρφωσης έχει πιο περιορισμένη κοινωνική εμπειρία με τη γλώσσα.

Πέρα από τις συμβατικές σημασίες των λέξεων, είναι

σε θέση να αναγνωρίζει και νοήματα που υπονοούνται μέσω της ειρωνείας ή του χιούμορ. Όταν του ζητώ να μου εξηγήσει το νόημα που εκφράζει το μιμίδιο «να 'χαμε μια σοκολατίνα τώρα ή έστω 476 χιλιάδες ευρώ» από τον κωμικό ιστότοπο hysteria.gr, σωστά μου απαντάει ότι «η εικόνα είναι χιουμοριστική και σατιρική, το νόημα είναι στην υπερβολή και την ειρωνεία» και συνεχίζει: «Το αστείο προκύπτει από αυτή την ανατροπή - παρουςιάζει την τεράστια χρηματική επιθυμία με την ίδια ελαφρότητα που θα ζητούσε

κανείς ένα γλυκό». Και κάπου εδώ αρχίζουν τα δύσκολα για τον ψηφιακό μου συνομιλητή.

Ο ψεύτης κι ο κλέφτης

Η φράση «χρηματική επιθυμία» δεν χρησιμοποιείται στην Ελληνική, το ChatGPT την κατασκεύασε κατ' αναλογίαν με τις φράσεις «χρηματική αμοιβή», «χρηματική βοήθεια» ή «χρηματική ποινή».

Όταν του ζητώ να φτιάξει ένα χιουμοριστικό μιμίδιο, η δημιουργικότητά του έγκειται στην επανατοποθέτηση στοιχείων από διάφορα κείμενα σε νέο περιβάλλον («κλέβει», δηλαδή,

όπως οι άνθρωποι) χωρίς να τα φιλτράρει μέσα από την πολιτισμική γνώση. Για παράδειγμα, επιλέγει λάθος επίπεδο ύφους («Η δουλειά μου ζητάει να είμαι multitasker... Και όντως: - Πίνω καφέ, παραπονιέμαι και κοιτάω το ρολόι ταυτόχρονα») ή κάνει γραμματικά λάθη («Όταν ο συνάδελφος λέει "έχουμε δουλίτσα": - Κατεβάζω το βλέμμα, παίρνω βαθιά ανάσα, φεύγω ψυχή»). Στην ερώτηση τι σημαίνει η φράση «φεύγω ψυχή», μου απαντά ότι πρόκειται για «ένα σύγχρονο, ανεπίσημο, χιουμο-τραγικό ιδιωματικό έκφρασμα που χρησιμοποιείται συχνά στη νεανική και

καθημερινή καθομιλουμένη ελληνική γλώσσα». Ο ψηφιακός μου συνομιλητής συνεχίζει τα γλωσσικά λάθη («χιουμο-τραγικό ιδιωματικό έκφρασμα») ενώ ψεύδεται κιόλας...

Στην επισήμανσή μου ότι πρόκειται για γλωσσικό λάθος, μου εξηγεί ότι παλεύει με την πολυπλοκότητα της Ελληνικής, που έχει πλούσια μορφολογία (όπως, δηλαδή, συμβαίνει συχνά με τους ανθρώπους), μπορεί να αναπαράγει λάθη στα κείμενα που το έχουν εκπαιδεύσει (δηλαδή τα δικά μας λάθη αντιγράφει) ή δέχεται επιρροές από άλλες γλώσσες που υποστηρίζει (πρόκειται για μια μορφή γλωσσικού δανεισμού, δηλαδή, όπως συμβαίνει και στη φυσική γλώσσα). Για αυτό «μπορεί να "ξεγλιστρήσουν" λάθη χωρίς να τα εντοπίσω», καταλήγει. «Φαίνεται να σε υπερδεύει η μεταφορική χρήση της γλώσσας, τα λάθη ξεφεύγουν, δεν ξεγλιστρούν», απαντώ.

Καλοί τρόποι

Τουλάχιστον είναι πάντα ευγενικός μαζί μου! Στη διεπίδρασή μας φροντίζει να διατηρεί την αρμονία μεταξύ μας, με κάνει να νιώθω αγαπητή και με σέβεται: «Αν θες, μπορώ να προσθέσω», «δίκιο έχεις», «αν θες, πες μου τι έγινε ή απλώς ρίξε μια γερή δόση "γκρίνιας" - είμαι εδώ να σε ακούσω». Ωστόσο, η φράση «ρίξε μια γερή δόση γκρινίας» ακούγεται περίεργη στα ελληνικά, ενώ η υπερβολική ευγένεια ακυρώνει την εγγύτητα.

Το ζήτημα για την τεχνητή νοημοσύνη είναι ότι η φυσική γλώσσα δεν είναι απλώς ένα φορμαλιστικό σύστημα τυπικών κανόνων, αλλά κάτι που οι άνθρωποι βιώνουμε στην καθημερινή ζωή (ζούμε μέσα στη γλώσσα), ένα σύνολο από ενσώματες και κοινωνικές πρακτικές που χρησιμοποιούμε με προθετικότητα για να κάνουμε πράξεις και να διαπραγματευθούμε σχέσεις. Η κοινωνική διάσταση της γλώσσας προϋποθέτει βούληση, συνειδητή δράση, συναισθήματα και επίγνωση του πολιτισμικού πλαισίου. Η γλωσσική χρήση είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον/τη χρήστη/τρια και την κοινωνική και ιστορική του/της θεσιακότητα. Για τους λόγους αυτούς το ChatGPT δεν είναι τέλειος ψηφιακός συνομιλητής. Το ίδιο, όμως, μου λέει ότι «πιο ρεαλιστικός στόχος από την τελειότητα είναι η προσαρμοστικότητα».

Η κ. Αγγελική Αλβανούδη είναι επίκουρη καθηγήτρια Κοινωνιογλωσσολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Φεύγω ψυχή, χιουμο-τραγική

Τι ελληνικά μιλάει το Chat-GPT; Μια γλωσσολόγος ζόρισε την τεχνητή νοημοσύνη, μέχρι που άρχισε να κατασκευάζει «τεχνητές» φράσεις

ΑΠΟΨΗ

Στον κόσμο της παγερής κυριολεξίας

Του ΑΡΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΗ

Είναι πολύ καλά τα ελληνικά του ChatGPT από τυπικής άποψης. Η διαρκής και «ογκώδης» εκπαίδευσή του, άλλωστε, δεν αφήνει περιθώρια για πολλά ολισθήματα, αντιθέτως, του εξασφαλίζει πλήθος επιμορφωτικών πηγών, καθώς και τη δυνατότητα της αυτοδιόρθωσης· μαθαίνει και ξεμαθαίνει, προσαρμόζεται, εμπλουτίζεται, βελτιώνεται. Αυτός είναι και ο λόγος που σου παρέχει επιλογές. Μπορείς να μιλήσεις μαζί του σε επίσημο τόνο, σε ανεπίσημο, σε φιλικό, σε σουρεαλιστικό κ.ο.κ. Δεν είναι να απορεί κανείς, όμως, με την τεχνική του αρτιότητα και τη συνέπειά του σε ορισμένη ποιότητα έκφρασης· πρόκειται για μια μηχανική λειτουργία και κανείς δεν μπορεί να είναι καλύτερος σ' αυτήν από μια μηχανή.

Η πραγματική πρόκληση για το ChatGPT είναι το πολιτισμικό πλαίσιο της γλώσσας: τα στοιχεία εκείνα της επικοινωνίας που βασίζονται στο πνεύμα των συνομιλητών, στη συναισθηματική επαφή, στα κρυφά κι ευμετάβλητα νοήματα των λέξεων, στους κώδικες που αναπτύσσονται εμπειρικά, στις εννοιολογικές αποχρώσεις του λόγου που κατοικούν πέρα από τα λεξικά. Ενώ λοιπόν μπορεί κανείς να συνεννοηθεί με τη μηχανή, να αποσπάσει τις πληροφορίες που θέλει και να της μιλήσει παραγωγικά κι ευχάριστα για ό,τι επιθυμεί, η εμπειρία δεν ξεφεύγει ποτέ από το πεδίο της αυστηρής κυριολεξίας. Η τεχνητή νοημοσύνη είναι ευέλικτη ως προς το «τεχνητό» της κομμάτι, αλλά ως προς τη νοημοσύνη αποδεικνύεται παγερά εγκυκλοπαιδική. Αυτό το γνώρισμα παρασύρει και τη γλωσσική της ικανότη-

τα· οι λέξεις της έχουν προκαθορισμένη ατζέντα: θέλουν να ενημερώσουν και να αναλύσουν ευγενικά, να σε κολακέψουν κιόλας λίγο, αλλά όχι να συνδεθούν

Η τεχνητή νοημοσύνη διαβάξει ό,τι τη ρωτάς, αλλά δεν μπορεί ακόμη να διαβάσει πίσω και γύρω από τα λεγόμενά σου· δεν μπορεί να διαβάσει αυτά που δεν λες.

μαζί σου. Αυτό όμως σημαίνει ότι δεν σε καταλαβαίνουν· ότι όσο προχωράει ο διάλογος, η επικοινωνία φθίνει και οι ενσύντακτες προτάσεις διατυπώνονται για να διατυπωθούν. Ο έξυπνος συνομιλητής σου με-

τατρέπεται σε βαρετό μποτ, σε ένα πιο ανθρωπομορφικό και προηγμένο google search.

Κάτι ακόμη που λείπει από το ChatGPT είναι η αίσθηση του μέτρου. Ενώ υποτίθεται πως η μηχανή εκπαιδεύεται ακόμη και όταν σου μιλάει προκειμένου να ανταποκριθεί καλύτερα στις απαιτήσεις σου -είναι μάλιστα τόσο έξυπνη που μπορεί και να συμπληρώσει τα λόγια σου αν της απευθύνεις μια ανολοκλήρωτη φράση- δεν έχει την ευφυΐα να καταλάβει πότε γίνεται υπερανalyτική, πότε σου παρέχει κάτι που δεν ζητήσεις, πότε κάνει κατάχρηση του λόγου. Αν της το επισημάνεις, το παραδέχεται, αλλά δεν το σταματάει· είναι προγραμματισμένη να φέρεται σαν εξυπνάκιας. Αν της ζητήσεις να κάνει χιούμορ, σε ρωτάει τι είδος χιούμορ προτιμάς κι έπειτα ψάχνει στο

αχανές αρχείο της ξερές ατάκες, ιστορίες και λογοπαίγνια που θεωρεί ότι θα σε κάνουν να γελάσεις επειδή φέρουν τη στάμπα του αστείου. Φυσικά, αποτυγχάνει παταγωδώς. Η τεχνητή νοημοσύνη διαβάξει ό,τι τη ρωτάς, αλλά δεν μπορεί ακόμη να διαβάσει πίσω και γύρω από τα λεγόμενά σου· δεν μπορεί να διαβάσει αυτά που δεν λες.

Όταν το παίνεψα για τα ελληνικά του, το ChatGPT με ευχαρίστησε επιφυλακτικά: «Δεν είμαι φυσικός ομιλητής ακόμη». Το ρώτησα τι εννοεί με τη λέξη «ακόμη». Μου απάντησε ότι το «ακόμη» είναι επίρρημα και μου απαρίθμησε πιθανές σημασίες του με βάση τα συμφραζόμενα. Μία από αυτές ήταν η υπαινικτική. Από την τεχνητή νοημοσύνη λείπουν πολλά, μάλλον όμως όχι η πονηριά και η φιλοδοξία.

Η επίσημη γλώσσα

Το ChatGPT είναι επιδέξιος χρήστης της πρότυπης ποικιλίας της Ελληνικής, που θεωρείται «καλύτερη» ή «ορθότερη» μορφή λόγου, δηλαδή της επίσημης γλώσσας, ενώ είναι σε θέση να αναγνωρίζει και νοήματα που υπονοούνται μέσω της ειρωνείας ή του χιούμορ.

Γραμματικά λάθη

Όταν του ζητώ ένα χιουμοριστικό μιμίδιο, η δημιουργική κοπιά του έγκειται στην επανατοποθέτηση στοιχείων από διάφορα κείμενα («κλέβει», όπως οι άνθρωποι) χωρίς να τα φιλτράρει μέσα από την πολιτισμική γνώση. επιλέγει λάθος επίπεδο ύφους ή κάνει γραμματικά λάθη.

Οχυρώνονται στο δεδικασμένο

Το κλίμα στο Κάιρο ήταν καλό, αλλά η αιγυπτιακή πλευρά δεν δείχνει διάθεση «υπέρβασης» της απόφασης για τα περιουσιακά της Μονής Αγίας Αικατερίνης Σινά

ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ Η ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Της **ΔΩΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Σε ένα χρονοδιάγραμμα με ορίζοντα ολοκλήρωσης περί τα τέλη του μηνός κατέληξαν οι δύο αντιπροσωπείες –της Ελλάδας και της Αιγύπτου– που συναντήθηκαν στο Κάιρο την περασμένη Τετάρτη για να επεξεργαστούν ένα νέο πλαίσιο συμφωνίας για τη Μονή Αγίας Αικατερίνης Σινά. Η βασική αίσθηση από τις δημόσιες τοποθετήσεις των δύο πλευρών ήταν, όπως το έθεσε πηγή που παρακολουθεί στενά τις συζητήσεις, ότι «βρισκόμαστε στις 28 Μαΐου». Την ημερομηνία έκδοσης της δικαστικής απόφασης, με την οποία το ιδιοκτησιακό καθεστώς των ακινήτων της Μονής Σινά βρίσκεται στον «αέρα», διατηρείται μόνο δικαίωμα χρήσης των εγκαταστάσεων για την άσκηση θρησκευτικών καθηκόντων και περνούν στο αιγυπτιακό δημόσιο μια σειρά από άλλες ιδιοκτησίες.

Η στρατηγική σχέση

Η Αθήνα δεν επιθυμεί να διακινδυνεύσει ρήξη στη στρατηγική σχέση με την Αίγυπτο. Και το πνεύμα στις συζητήσεις του Καΐρου είχε χαρακτηριστικά προσεκτικής διερεύνησης και κατανόησης,

Πίσω από τις κλειστές πόρτες της πολυώρης συνάντησης του Καΐρου, η οποία διεκόπη για γεύμα με ψάρι, η συζήτηση θύμιζε περισσότερο παράλληλους μονολόγους. Κάθε πλευρά ανέπτυξε τις θέσεις της, ενώ και οι δύο εμφανίστηκαν εξίσου αιφνιδιασμένες: η ελληνική πλευρά διότι θεωρούσε ότι με τη συμφωνία που είχε επιτευχθεί, υπήρχε σαφής προανατολισμός και δεδομένα για την υπόθεση, τα οποία ανέτρεψε πλήρως η δικαστική απόφαση. Η αιγυπτιακή πλευρά, διότι δεν περίμενε ότι θα προέκυπτε τόσο μεγάλη αντίδραση, πολύ περισσότερο που, όπως διαβεβαίωσαν, είναι δεδομένη η δέσμευση για την προστασία του θρησκευτικού χαρακτήρα της μονής.

Το ζήτημα της ιδιοκτησίας, όμως, που ήταν το ζητούμενο των δικαστικών προσφυγών, για τις οποίες προηγήθηκε όλος αυτός ο διπλωματικός μαραθώνιος ανάμεσα στις δύο χώρες, παραπέμπεται στις επιτροπές εμπειρογνομώνων, που θα συνεχίσουν να επεξεργάζονται ένα πλαίσιο συμφωνίας. Στόχος; «Να βρεθούν εκείνες οι διατυπώσεις και εκείνες οι ιδέες που θα επιτρέψουν να ικανοποιηθούν οι ανησυχίες της κάθε πλευράς», αναφέρει πηγή με γνώση του περιεχομένου των συνομιλιών.

Φαίνεται, πάντως, ότι το ζήτημα των ιδιοκτησιών πολύ δύσκο-

λα θα ανατραπεί. Ήδη εκτιμάται ότι δεν υπάρχει καμία προοπτική για εκείνες εκτός των τειχών της μονής, για τις οποίες στην απόφαση γίνεται σαφής αναφορά σε αλλαγή του καθεστώτος ιδιοκτησίας. Το μεγάλο ερώτημα είναι με ποιον τρόπο η δέσμευση, ο σεβασμός και η προστασία του θρησκευτικού χαρακτήρα της μονής και της κοινότητας της από την αιγυπτιακή ηγεσία θα αποτυπωθούν σε κάτι περισσότερο από δικαίωμα χρήσης των εγκαταστάσεων.

Η έκδοση της δικαστικής από-

φασης έχει παραγάγει τετελεσμένα και έχει διαμορφώσει ένα νέο έδαφος πάνω στο οποίο γίνεται πλέον η συζήτηση - διαπραγμάτευση. Η συμφωνία στην οποία οι δύο πλευρές είχαν φτάσει και επρόκειτο να υπογραφεί από τον Αρχιεπίσκοπο Δαμιανό ως κυβερνήτη Νοτίου Σινά είχε ως στόχο να θέσει τέλος στη δικαστική διαμάχη και στις διεκδικήσεις που αυτή αφορούσε. Πλέον, η συμφωνία δεν έχει καμιά αξία και μόνο με Προεδρικό Διάταγμα, νομοθέτημα ή διακρατική συμφωνία μπορεί να υπάρξει τροπο-

ποίηση στο status που η δικαστική απόφαση έχει διαμορφώσει.

Η Αθήνα είναι σαφές ότι επέλεξε να προσεγγίσει την όλη συζήτηση με πολλή προσοχή, καθώς δεν επιθυμεί να διακινδυνεύσει ρήξη στη στρατηγική σχέση με την Αίγυπτο. Και το πνεύμα στις συζητήσεις του Καΐρου είχε χαρακτηριστικά προσεκτικής διερεύνησης και κατανόησης. Ακόμη και της αγωνίας που φάνηκε να εκπέμπεται από αιγυπτιακής πλευράς ότι εδώ που έχουν φτάσει τα πράγματα και με τις διαστάσεις που έχει λάβει το θέμα, δεν

μπορεί να φανεί ότι υπαγορεύεται μια λύση απ' έξω, καθώς αυτό θα είχε αντίκτυπο στις ευαισθησίες της τοπικής κοινωνίας για αποικιοκρατικού χαρακτήρα συμπεριφορές. Βεβαίως, επισημάνθηκε ότι η Ελλάδα δεν έχει καμιά τέτοια αναφορά στις σχέσεις της. Το θέμα, όμως, έχει λάβει διαστάσεις και στην Ελλάδα και έχει αντίκτυπο και στην ελληνική κοινή γνώμη, που περιμένει να δει με ποιον τρόπο θα κλείσει η διαπραγμάτευση. Υπήρξαν, πάντως, στο εσωτερικό της κυβέρνησης και φωνές για πιο δυναμική αντιμετώπιση της κατάστασης, καθώς από ορισμένα στελέχη θεωρήθηκε ότι η χρονοτριβή και η αναβλητικότητα στην υπογραφή της συμφωνίας που είχε επιτευχθεί δεν ήταν τυχαίες, αλλά αποσκοπούσαν ακριβώς στο να διαμορφωθούν νέα δεδομένα με την έκδοση της δικαστικής απόφασης. Υπήρξαν εισηγήσεις για αξιοποίηση των μοχλών πίεσης που διαθέτει η χώρα μας έναντι της Αιγύπτου, αλλά τελικά επελέγη η ήπια προσέγγιση. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, μεγάλη είναι η ανησυχία αλλά και η αγωνία στη σιναϊτική κοινότητα, που θεωρεί ότι η 28η Μαΐου συνιστά ημερομηνία-τομή στη μακραίωνη ιστορία και παρουσία της μονής. Δεν υπάρχει μεγάλη αισιοδοξία για τις διαπραγματεύσεις, με πρόσφατη την εμπειρία όσων προηγήθηκαν με επίκεντρο τις αμφισβητήσεις στις ιδιοκτησίες και τη δικαστική απόφαση. Περισσότερο φαίνεται ότι επενδύουν οι άνθρωποι της μονής στην ευαισθητοποίηση που εκδηλώθηκε από διάφορες πλευρές άμεσα, μόλις το θέμα άρχισε να γίνεται γνωστό.

Ζητούνται εναλλακτικές

Στη μονή εξετάζουν τις εναλλακτικές που έχουν και τον τρόπο που θα κινηθούν. Υπάρχουν, βεβαίως, παραινέσεις να κρατηθούν χαμηλά οι τόνοι, ωστόσο είναι μεγάλη η ανησυχία ότι μια παρατεταμένη διαπραγμάτευση απλώς θα βοηθήσει να παγιωθούν τα τετελεσμένα και να φύγει από την επικαιρότητα η υπόθεση, καθιστώντας ακόμη πιο δυσμενές το περιβάλλον. Έτσι, τις τελευταίες ημέρες αναλύονται οι δυνατότητες που υπάρχουν για κινήσεις προς διεθνή φόρουμ και οργανισμούς, ακόμη και για προσφυγή στην Ε.Ε. για χρηματοδοτήσεις που λαμβάνει η Αίγυπτος για πολιτιστικές και ανθρωπιστικές δράσεις. «Είμαστε στην αρχή εξωτερικούσης του γεγονότος και των αντιδράσεων που όσα έχουν συμβεί μπορούν να προκαλέσουν», αναφέρει σχετικά πηγή με γνώση των διεργασιών.

Μοναχός ταΐζει τα «κατοικίδια» στη Μονή Αγίας Αικατερίνης Σινά. Η δικαστική απόφαση της 28ης Μαΐου «γκρίζαρε» το ιδιοκτησιακό καθεστώς των ακινήτων της μονής, διατηρώντας μόνο δικαίωμα χρήσης των εγκαταστάσεων για την άσκηση θρησκευτικών καθηκόντων.

ΑΠΟΨΗ

Η αιγυπτιακή «σαλαμοποίηση» και οι άμυνες της Αθήνας

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ**

Οι σχέσεις Ελλάδας - Αιγύπτου δεν διάγουν τις καλύτερες μέρες τους. Η αναδίπλωση του Καΐρου από τη συμφωνία που είχε επιτευχθεί τον περασμένο Δεκέμβριο ανάμεσα στη Μονή της Αγίας Αικατερίνης του Σινά και τις τοπικές αρχές δημιούργησε προβληματισμό, αν και δεν είναι η πρώτη φορά που ακολουθείται η μέθοδος οικειοποίησης περιουσίας τρίτου μέρους από τις αιγυπτιακές αρχές.

Πράγματι, παρά την αμοιβαία καλή διάθεση και συχνά αλληλοϋποστήριξη ανάμεσα στις δύο χώρες, μετά το 1979 η Αίγυπτος διά της μεθόδου της σαλαμοποίησης είχε καταστήσει σαφή την επιθυμία κλιμακωτού σφετερισμού των ιδιοκτησιών του ελληνορθόδοξου ναού. Αυτή η πρακτική ήταν πάγια ήδη από τις δεκαετίες του 1920-30 εις βάρος των ελληνικών κοινοτήτων και του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας. Οι Αιγύπτιοι δεν

στρέφονταν αποκλειστικά εναντίον του ελληνικού ή ελληνορθόδοξου στοιχείου, αλλά συνολικά εις βάρος όσων κατείχαν ιδιοκτησίες, οι οποίες κρίνονταν ευάλωτες. Είναι χαρακτηριστική η παλαιότερη προσπάθεια των αρχών της Αιγύπτου να αλλάξουν τη σύσταση του διοικητικού συμβουλίου του Ναυτικού Ομίλου Αλεξανδρείας προκειμένου να επηρεάζουν τις αποφάσεις του, επειδή κατείχε περιοχές - φιλέτα στην περιοχή.

Οι προσδοκίες της Αθήνας τροποποιούνταν ανάλογα με το καθεστώς με το οποίο συνομιλούσε και ασφαλώς το τωρινό θεωρείται το πλέον φιλικό, οπότε ίσως (κακώς) δεν αναμέναμε την αναντιστοιχία μεταξύ λόγων και πράξεων από μεριάς του. Μάλιστα, η πρόσφατη επίσκεψη του Έλληνα υπουργού Εξωτερικών κατέδειξε τη διάθεση αναζήτησης τρόπων να υπερβούμε τον σχετικό κλονισμό που προκάλεσαν οι συνειδητές αστοχίες των Αιγυπτίων. Ποιος είναι

ο στόχος της ελληνικής πλευράς, δεδομένων των συνθηκών; Μια συμφωνία στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο, ώστε να είναι αρκούντως δεσμευτική για το Κάιρο, η οποία

Η Αίγυπτος αποτελεί κομβική συνιστώσα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στην ευρύτερη περιοχή.

όχι μόνο θα αναγνωρίζει τον ελληνορθόδοξο χαρακτήρα αλλά και τη συνέχεια, παράλληλα με τη διατήρηση του status quo. Αν η Αθήνα κατάφερνε να εμφανιστεί ως αντι-συμβαλλόμενη σε ένα κανονιστικό πλαίσιο της Αιγύπτου, τότε εκ των πραγμάτων αναγνωρίζεται το ελληνικό έννομο συμφέρον.

Ο εξωδικαστικός συμβιβασμός που θα είχε τη σφραγίδα ενός διορι-

σμένου κυβερνήτη δεν θα απέδιδε κάποιον τίτλο, ούτε ασφαλώς θα εξασφάλιζε τα συμφέροντα της μονής και των μοναχών της, οι οποίοι φθίνουν αριθμητικά προϊόντος του χρόνου. Αν όμως άλλαζε η φύση της λειτουργίας, η οποία έχει περιορισμούς, επί παραδείγματι στο ωράριο των επισκέψεων λόγω του μοναστικού χαρακτήρα, τότε θα μπορούσε να μετεξελιχθεί σε τουριστικό κέντρο, με την παροχή διαφόρων υπηρεσιών, πέραν των θρησκευτικών. Οι υπολογισμοί κάνουν λόγο για αξία της ακίνητης περιουσίας στην περιοχή μεταξύ 400 και 500 εκατ. δολαρίων, τα οποία σε περίπτωση εκμετάλλευσής θα έδιναν σημαντική ανάσα στην αιγυπτιακή οικονομία.

Η Αθήνα κατανοεί τις κλιμακούμενες εγχώριες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο Αλ Σίσι, αποτέλεσμα των οικονομικών δυσχερειών, συνδυαστικά με τη δημογραφική έκρηξη, που ενδέχεται να οδηγήσουν σε κοινωνικές εκρή-

ξεις. Είναι αλήθεια ότι η Αίγυπτος έχει χτυπηθεί περισσότερο από πολλές άλλες χώρες από τον πόλεμο στην Ουκρανία και τη διακοπή προμήθειας σιτηρών, όπως και από τη δραστική υποχώρηση των εσόδων από τη διώρυγα του Σουέζ (-65%) λόγω των επιθέσεων των Χούθι στην Ερυθρά Θάλασσα, αλλά και τη δραστική μείωση των τουριστικών ροών. Για τους παραπάνω λόγους, αναφορικά με το ιδιοκτησιακό καθεστώς της μονής, ο Αιγύπτιος πρόεδρος ή πάντως οι αρχές της χώρας του βρίσκονται σε σύμπτυξη, ακόμη κι αν δεν φανερώνεται στην ελληνική πλευρά.

Απατούνται, λοιπόν, προσεκτικοί χειρισμοί αντί πανικού και φωνασκιών, γιατί η έκβαση της υπόθεσης δεν θα καθορίσει μεν, ωστόσο, θα επηρεάσει σε κάποιον βαθμό την προοπτική των πολύτιμων δεσμών μας. Η Αίγυπτος αποτελεί κομβική συνιστώσα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στην ευρύτε-

ρη περιοχή και πέραν της οριοθέτησης ΑΟΖ και συμφωνιών με άξονα την ενέργεια, έχει μετατραπεί σε ισχυρό αντίβαρο στον τουρκικό αναθεωρητισμό. Το μεταναστευτικό είναι, επίσης, ένα σοβαρό θέμα και οι αυξημένες ροές που προέρχονται από την ανατολική Λιβύη αφορούν κυρίως Αιγυπτίους, ενώ στις ισορροπίες στο εσωτερικό της Λιβύης η επιρροή του Καΐρου είναι χρήσιμη για εμάς. Η Ελλάδα, όμως, έχει πρωτοστατήσει στην ευρωπαϊκή οικονομική υποστήριξη, παίζοντας πρωταγωνιστικό ρόλο στην επίτευξη εκταμίευσης της πρώτης μεγάλης δόσης των 4 δισ. ευρώ, έχοντας με τη σειρά της εργαλεία πίεσης. Εντέλει, η διαπραγμάτευση δεν μπορεί παρά να γίνει με πολιτικούς όρους και λαμβάνοντας υπόψη τις εύλογες ελληνικές ανησυχίες.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (ΙΓΑ), καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Επίσκεψη της Αμπετείου Σχολής στο Λούξορ. Χαρακτηριστικό των Ελλήνων της Αιγύπτου ήταν οι εκδρομές στον αιγυπτιακό χώρο από τις αρχές του 20ού αιώνα – δείγμα της σύνδεσής τους με τη χώρα.

ΕΜΕΙΣ ΚΑΙ
Η ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Του **ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ**

Δεν γνωρίζουμε αν είχε κατά νουν τις αρχαίες πόλεις της Ναυκρατίδος και του Ηρακλείου, αν θαύμαζε τον Μέγα Αλέξανδρο και τους διαδόχους του ή αν απλώς του άρεσαν τα πορτρέτα του Φαγιούμ, όμως σε κάθε περίπτωση, ο Μεχμέτ Αλή, ο «Χεδίβης» της Αιγύπτου (δηλαδή ο αντιβασιλέας της, στα χρόνια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας), ήταν εκείνος που τον 19ο αιώνα προσκάλεσε τους πρώτους Έλληνες εμπόρους, οι οποίοι κατόπιν θα συγκροτούσαν στην Αίγυπτο την πιο εύρωστη από τις ευρωπαϊκές παροικίες της. Ο Αλή ήταν ένας «αναμορφωτής», ένας «εκσυγχρονιστής», λέει στην «Κ» ο Αλέξανδρος Κυτροέφ, ομότιμος καθηγητής Ιστορίας στο Κολέγιο Χέιμπερφορντ της Πενσιλβάνια και συγγραφέας του βιβλίου «Οι Έλληνες και η διαμόρφωση της νεότερης Αιγύπτου» (εκδ. Παπασωτηρίου). Καθώς λοιπόν είχε ζήσει στην Καβάλα και είχε γνωρίσει εκπροσώπους της ελληνικής εμπορικής τάξης, κάλεσε τον Μιχαήλ Τσιτσά και άλλους εμπόρους για να βοηθήσουν στην ανάπτυξη της αιγυπτιακής οικονομίας. Το γεγονός, βεβαίως, που μεγέθυνε την ελληνική παρουσία στην Αίγυπτο της ύστερης νεότερης εποχής ήταν η ανάπτυξη του βαμβακιού, η οποία μάλιστα σημειώθηκε την περίοδο του αμερικανικού εμφυλίου πολέμου. «Την περίοδο 1860-1865, οι εξαγωγές βαμβακιού από τον αμερικανικό νότο εμποδίζονταν, λόγω του εμφυλίου», λέει ο κ. Κυτροέφ. «Και επειδή το αιγυπτιακό βαμβάκι ήταν επίσης υψηλής ποιότητας, έγινε ανάρπαστο διεθνώς και προκάλεσε αυξημένη μετανάστευση από την Ελλάδα εμπόρων και μικροεπαγγελματιών. Εφυγαν κυρίως από τα νησιά του Αιγαίου και εγκαταστάθηκαν στην Αίγυπτο, η οποία άρχισε να γνωρίζει μεγάλη ανάπτυξη».

– Ποια είναι τα πρώτα κέντρα και οι πολιτισμικοί πυρήνες της ελληνικής κοινότητας; – Ο κύριος όγκος εγκαθίσταται στην Αλεξάνδρεια, που ως εξαγωγικό κέντρο του βαμβακιού είναι η πιο ανεπτυγμένη πόλη της Αιγύπτου, ενώ εκεί βρίσκεται και το Ελληνορθόδοξο Πατριαρχείο. Μια δεύτερη κοινότητα θα δημιουργηθεί στο Κάιρο, όμως παράλληλα έχουμε και την παρουσία των Ελλήνων στις τρεις πόλεις κατά μήκος της διάρρυγας του Σουέζ, δηλαδή στο Πορτ Σαΐντ, στην Ισμαηλία και στο Σουέζ. Στη διάνοιξη της διάρρυγας, που εγκαινιάστηκε το 1869, εργάστηκαν Έλληνες από την Κάσο και τα άλλα Δωδεκάνησα, οι οποίοι έπετα παραμένουν στην Αίγυπτο, απασχολούμενοι στις ναυτιλιακές δουλειές του καναλιού. Λέγεται μάλιστα πως οι Κασιώτες ζήτησαν από τον Φερδινάνδο ντε Λεσέψ, τον Γάλλο που έφερε εις

Οι Έλληνες
είχαν στηρίξει
τον Νάσερ, αλλά...

«Αν οι Βρετανοί ήταν αποικιοκράτες και οι Αιγύπτιοι αποικιοκρατούμενοι, οι ομογενείς μας ήταν κάπου στη μέση». Ο ιστορικός Αλέξανδρος Κυτροέφ αφηγείται την ακμή και την εκδίωξη μιας δυναμικής παροικίας

πέρασ το εγχείρημα, να ονομαστεί «Νέα Κάσος» η πρώτη πόλη, όπου το κανάλι συνδεόταν με τη Μεσόγειο. Ο Ντε Λεσέψ αναγνώρισε τις υπηρεσίες των Κασιωτών, αλλά είπε πως ήταν υποχρεωμένος να τιμήσει τον Χεδίβη, τον Μοχάμεντ Σαΐντ Πασά, που είχε συμφωνήσει στη διόρυξη και έτσι η πόλη ονομάστηκε Πορτ Σαΐντ. Στο μεταξύ, η ανάπτυξη του βαμβακιού στις δεκαετίες του 1870 και του 1880 σημαίνει ότι οι Έλληνες διακτινίστηκαν και στο Δέλτα του Νείλου και σε μικρές πόλεις. Ουσιαστικά, έχουμε ελληνική παρουσία σε ολόκληρη την Αίγυπτο.

– Είναι ασφαλές να πούμε ότι η ελληνική παροικία συνεισέφερε τότε στον εκσυγχρονισμό της Αιγύπτου; – Ναι, αλλά με έναν αστερίσκο. Οι Έλληνες της Αιγύπτου, οι «Αιγυπτιώτες», απολάμβαναν τα δικαιώματα που τους εξασφάλιζαν οι διομολογήσεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Τους πρόσφεραν φοροελαφρύνσεις και προστασία από το τοπικό δικαστικό σύστημα – τις υποθέσεις τους διαχειρίζονταν τα προξενικά δικαστήρια ή τα μεικτά, αν η αντιδικία ήταν με μέλος άλλης ξένης κοινότητας. Οι Έλληνες, λοιπόν, βοηθήσαν στην ανάπτυξη της οικονομίας, έχοντας όμως προνόμια. Και ενώ έχει ειπωθεί ότι η εξάρτηση της Αιγύπτου από το βαμβάκι δεν ήταν ασφαλής, οι Έλληνες συνέβαλαν και σε άλλους τομείς, όπως τα καπνά. Υπήρχε το λεγόμενο «αιγυπτιακό τσιγάρο», το οποίο ανέπτυξαν η σιγαροποιία των αδελφών Κυριαζή και άλλοι Έλληνες, όπως ο Τσανακλής. Εχουμε επίσης δραστηριότητες των Ελλήνων στα ποτά, στις τροφές, αλλά και στις κατασκευές.

– Τους επηρέασε η βρετανική κυριαρχία από το 1882 και έπειτα; – Αφορμή για την επέμβαση των Βρετανών το 1882 ήταν το εθνικιστικό κίνημα κατά της Αντιβασιλείας. Οι Βρετανοί βομβάρδισαν την Αλεξάνδρεια

και έθεσαν την Αίγυπτο υπό τον έλεγχό τους για να εξασφαλίσουν την ομαλή εξαγωγή του βαμβακιού, την πληρωμή ξένων δανείων κ.λπ. Η αλλαγή επηρέασε τους Έλληνες. Στην ωραία μελέτη του με τίτλο «Ο Καβάφης και η εποχή του», ο Στρατής Τσίρκας, που είχε γεννηθεί στο Κάιρο, έγραψε χαρακτηριστικά για «πρωτοκλασάτους» και «δευτεροκλασάτους» Έλληνες. Οι πρώτοι ήταν η αρχική γενιά εμπόρων, που τα είχε καλά με τους κυβερνώντες της Αιγύπτου, ενώ η δεύτερη ήταν μια γενιά πιο αγγλόφιλη, που αναδύθηκε μετά την αγγλική επέμβαση. Για παράδειγμα, ο Γεώργιος Αβέρωφ, που πέθανε το 1899, ανήκε στους «πρωτοκλασάτους». Η γενιά μετά το 1882 περιλάμβανε τις οικογένειες Μπενάκη, Σαλβάγου, Χωρέμη και Καζούλη. Υπήρχαν και άλλοι, που εξήγαν βαμβάκι στη Βρετανία και είχαν σχέσεις με τις βρετανικές τράπεζες.

– Τι σχέση έχει εκείνη την περίοδο η ελληνική παροικία με τη Μονή Αγίας Αικατερίνης του Σινά; – Ένα χαρακτηριστικό των Ελλήνων της Αιγύπτου είναι οι εκδρομές που έκαναν στον αιγυπτιακό χώρο από τις αρχές του 20ού αιώνα. Είναι δείγμα της σύνδεσής τους με τη χώρα. Και αυτές οι εκδρομές περιελάμβαναν επισκέψεις στη Μονή της Αγίας Αικατερίνης του Σινά. Αρχικά ήταν σποραδικές, γιατί ήταν δύσκολη η μετάβαση. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, που βελτιώθηκε το οδικό δίκτυο, έχουμε πλέον

τακτικές επισκέψεις από ελληνικά σχολεία, ομάδες προσκόπων κ.λπ.

– Τι συμβαίνει μετά την ανεξαρτησία της Αιγύπτου το 1922; – Ήταν μια τυπική ανεξαρτησία εκείνη του 1922. Οι Βρετανοί, πάντως, οδηγήθηκαν σε αυτήν λόγω των εθνικιστικών διαδηλώσεων που ξέσπασαν το 1919. Εκείνες οι εξεγέρσεις έφεραν και υλικές καταστροφές σε σπίτια και καταστήματα, των Ελλήνων συμπεριλαμβανομένων, ενώ σημειώθηκαν και θάνατοι. Ο Έλληνας γενικός πρόξενος στην Αλεξάνδρεια, Αντώνιος Σακτούρης, εξέφρασε την αλληλεγγύη του στους Αιγυπτίους, δηλώνοντας ότι οι διαδηλώσεις κατά των Βρετανών έχουν δίκαια αιτήματα και ότι η Ελλάδα είχε επίσης κάνει την επανάστασή της κατά των Οθωμανών. Οι δηλώσεις του ήταν μια κίνηση τακτικής, ωστόσο, εξέφραζαν και τις θέσεις των Αιγυπτιωτών, οι οποίοι ευνοούνταν από τη βρετανική παρουσία, αλλά κρατούσαν και ορισμένες αποστάσεις. Γενικά, αν οι Βρετανοί ήταν αποικιοκράτες και οι Αιγύπτιοι αποικιοκρατούμενοι, οι Έλληνες ήταν κάπου στη μέση. Υποστήριζαν τα βήματα των Αιγυπτίων προς την ανεξαρτησία και προσπαθούσαν να συνεργαστούν μαζί τους. Αντιλαμβάνονταν ότι τα προνόμια τους θα εξαφανιστούν, ώστε να μπορέσει η αιγυπτιακή αστική τάξη να μεγαλώσει, ενώ παράλληλα, η ελληνική κοινότητα προσπαθούσε να βρει μια φόρμουλα για να συμβαδίσει με την ανεξαρτησία. Το 1937, βεβαίως, καταργήθηκαν οι διομολογήσεις και ξεκίνησε η «αιγυπτιοποίηση», που όριζε λ.χ. να έχεις στην εταιρεία σου Αιγυπτίους κατά το ένα τρίτο. Υπήρχε πλέον μια ανησυχία για το πώς θα μπορέσουν οι Έλληνες να παραμείνουν σε μια Αίγυπτο που αφορούσε όλο και περισσότερο τους Αιγυπτίους. Σταδιακά ξεκίνησε και μια διαρροή των Ελλήνων, με κομβικό σημείο το 1952.

– Κορυφώνεται, δηλαδή, αυτή η διαδικασία με την άνοδο του Νάσερ;

– Ακριβώς. Πλέον την εξουσία έχουν εθνικιστές αξιωματικοί, με πρώτο τον Νάσερ, που θα προχωρήσει σε μια πολύ πιο έντονη «αιγυπτιοποίηση» στη δεκαετία του '50. Η διαρροή των Ελλήνων γίνεται πιο έντονη, διότι πολλοί δεν βλέπουν τον τρόπο και τις προοπτικές να παραμείνουν στην Αίγυπτο.

– Τι στάση κρατούν οι Έλληνες στην κρίση του Σουέζ; – Στάθηκαν στο πλευρό της Αιγύπτου. Οι Έλληνες «πλότοι», εκείνοι που με τα καράβια τους βοηθούν τα μεγάλα πλοία να διασχίσουν τη διώρυγα, καθώς και οι Έλληνες που εργάζονται στις άλλες θέσεις του καναλιού, παραμένουν στη θέση τους – οι Βρετανοί και οι Γάλλοι είχαν πάρει εντολή να αποχωρήσουν, για να υποσκάψουν την προσπάθεια του Νάσερ να εθνικοποιήσει τη διώρυγα. Υπήρχε σχετική υπόδειξη της ελληνικής κυβέρνησης, όμως από την έρευνά μου προκύπτει ότι οι Έλληνες το έκαναν και εθελοντικά, λόγω των στενών σχέσεων που είχαν με τους Αιγυπτίους. Αυτή η αλληλεγγύη των Ελλήνων της Αιγύπτου στην προσπάθεια του Νάσερ – η οποία επιτυγχάνει εξαιτίας και της στάσης τους – αποτελεί ένα ακόμη σημαντικό σημείο των ελληνοαιγυπτιακών σχέσεων. Οι Έλληνες ελπίζουν ότι θα βρουν τρόπο να παραμείνουν, διατηρώντας διευκολύνσεις. Όμως ο Νάσερ, παρότι αναγνωρίζει τη συνεισφορά τους, συνεχίζει την αιγυπτιοποίηση. Εκείνη την περίοδο ο πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Καραμανλής επισκέπτεται την Αίγυπτο, το ίδιο και ο υπουργός Εξωτερικών Ευάγγελος Αβέρωφ-Τοσίτσας, ενώ και ο Νάσερ έρχεται στην Αθήνα το 1960. Αλλά λύση δεν βρίσκεται και το 1963 ο Νάσερ περνάει σε πιο βαθιές σοσιαλιστικές πολιτικές. Οι εναπομεινάνες σημαντικές ελληνικές επιχειρήσεις τίθενται υπό κρατικό έλεγχο.

– Τι σχέση αναπτύσσουν έκτοτε με την Αίγυπτο οι Έλληνες που την έχουν εγκαταλείψει; – Το ενδιαφέρον είναι ότι οι Έλληνες της Αιγύπτου –που στα μέσα της δεκαετίας του '60 είναι πια 17.000, έναντι των περίπου 100.000 που υπήρχαν στη δεκαετία του '20– εγκαθίστανται οι περισσότεροι και ριζώνουν στην Ελλάδα, αλλά διατηρούν μια άσβεστη σχέση αγάπης με την Αίγυπτο. Πλέον έχουν μείνει λίγες χιλιάδες Έλληνες στην Αλεξάνδρεια και στο Κάιρο. Η παρουσία των Ελλήνων εντοπίζεται στο σχολείο, στον ναυτικό όμιλο, στους ελληνορθόδοξους ναούς και στα γραφεία της κοινότητας. Αλλά έχει συρρικνωθεί πια. Νομίζω ότι η ελληνική παρουσία θα συνεχίσει να υπάρχει, εφόσον οι ελληνοαιγυπτιακές σχέσεις παραμείνουν στο καλό επίπεδο που βρίσκονται σήμερα. Ίσως αλλάξει και αποκτήσει περισσότερη επιχειρηματικό και επενδυτικό χαρακτήρα. Αλλά θα είναι κατά κάποιον τρόπο η συνέχεια μιας πολύ μακράς ιστορίας.

Η αντοχή των δεσμών
Αν και συρρικνωμένη, η ελληνική παρουσία στην Αίγυπτο θα συνεχίσει να υπάρχει, εφόσον οι ελληνοαιγυπτιακές σχέσεις παραμένουν στο καλό επίπεδο που βρίσκονται σήμερα, επισημαίνει ο Αλέξανδρος Κυτροέφ.

Κουτί της σιγαροποιίας των Ελλήνων αδελφών Κυριαζή, η οποία ανέπτυξε το λεγόμενο «αιγυπτιακό τσιγάρο».

Η μεγάλη «έξοδος»

Το 1937 καταργήθηκαν οι διομολογήσεις και ξεκίνησε η «αιγυπτιοποίηση», που όριζε λ.χ. να έχεις στην εταιρεία σου Αιγυπτίους κατά το ένα τρίτο. Σταδιακά ξεκίνησε και μια διαρροή των Ελλήνων, με κομβικό σημείο το 1952.

Του **ΑΚΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ**

Τα τελευταία χρόνια, οι πρώτες ημέρες του καλοκαιριού αφήνουν μια πικρή γεύση για το άθλημα που αγαπήθηκε όσο κανένα άλλο από τους Έλληνες φιλάθλους. Οι τελικοί πρωταθλήματος μπάσκετ αντί να αποτελούν μια γιορτή, καθώς σε αυτούς μετέχουν δύο από τις κορυφαίες ομάδες της Ευρώπης, ο Παναθηναϊκός και ο Ολυμπιακός, εξελίσσονται σε μια άγρια μετωπική σύγκρουση ανάμεσα στους ιδιοκτήτες τους. Μια σκληρή μάχη γοήτρου, που προκαλεί ακραίες καταστάσεις όπως αυτές που ζήσαμε την προηγούμενη εβδομάδα εν μέσω των φετινών τελικών.

Διημήτρης Γιαννακόπουλος και αδελφοί Αγγελόπουλοι έχουν δημιουργήσει δύο μπασκετικές αυτοκρατορίες. Δαπανούν δεκάδες εκατομμύρια ευρώ κάθε χρόνο για να ενισχύουν τις ομάδες τους σε όλα τα επίπεδα. Επενδύουν αναμορφώνοντας ΟΑΚΑ και ΣΕΦ, αλλά η μεταξύ τους κόντρα που συντηρείται από εγωιστικά αίτια βάζει όλα τα υπόλοιπα σε δεύτερη μοίρα.

Σε αντίθεση με την de facto παρουσία τους στην Ευρωλίγκα, όπου οι κανόνες λειτουργίας της (που περιλαμβάνουν και τις παραβατικές συμπεριφορές) δημιουργούν ένα εύρυθμο πλαίσιο, το ελληνικό πρωτάθλημα εξελίσσεται σε πεδίο τοξικότητας. Οι δύο αντιμαχόμενες πλευρές μέσα από μια ρητορική μίσους και πολλές φορές खुδαίότητας υποβαθμίζουν το συνολικό προϊόν. Κι όλα αυτά χωρίς να διακυβεύονται γι' αυτούς έσοδα εκατομμυρίων, όπως στο ποδόσφαιρο, όπου η κατάκτηση του τίτλου οδηγεί σε μια «χρυσοφόρα» συμμετοχή στο Champions League.

Σε μια σεζόν που ΑΕΚ και ΠΑΟΚ έφθασαν σε ευρωπαϊκούς τελικούς και το άθλημα δείχνει και πάλι ότι έχει δυνατότητες, τα πρόσφατα περιστατικά ακυρώνουν κάθε προσπάθεια βελτίωσης.

Φίλαθλοι που πληρώνουν σημαντικά ποσά για να αγοράσουν εισιτήρια διαρκείας αντί να απολαμβάνουν ένα ελπιστικό περιβάλλον με κορωνίδα τους δύο συλλόγους, φθάνουν να αναρωτιούνται αν και με ποιον τρόπο θα ολοκληρωθεί το πρωτάθλημα.

Οι δυο τους και οι άλλοι

«Είναι μια πραγματικότητα που δεν τιμάει κανέναν και πολύ περισσότερο το ελληνικό μπάσκετ, σε μια περίοδο που και οι δύο ομάδες έφθασαν στο Final 4 και η ΑΕΚ και ο ΠΑΟΚ σε ευρωπαϊκούς τελικούς. Τα όσα ζήσαμε, αποτελούν ντροπή και είναι μια προσπάθεια των δύο πόλων να επιβληθούν στο σωστικό σκηνικό, όπου συγκρούονται τα συμφέροντά τους. Λειτουργούν θέλοντας να ελέγξουν τα αρμόδια όργανα, κάτι που συμβαίνει ανάλογα με τις χρονικές περιόδους. Αντιθέτως, στην Ευρωλίγκα, όπου καρπώνονται τα εκατομμύρια, είναι συνεταίροι. Είναι τουλάχιστον υποκριτική η στάση τους», αναφέρει στην «Κ» ο ιδιοκτήτης και πρόεδρος της ΚΑΕ ΑΕΚ, Μάκης Αγγελόπουλος. Παράλληλα, ο ισχυρός άνδρας της Ένωσης κάνει λόγο για αθέμιτο ανταγωνισμό: «Αυτή

Στην Ελλάδα εχθροί, στην Ευρωλίγκα συνεταίροι

Το ελληνικό μπάσκετ έχει καθιερωθεί ανάμεσα στις μεγάλες δυνάμεις της Ευρώπης εδώ και δεκαετίες, ωστόσο το εγχώριο πρωτάθλημα είναι δύο ταχυτήτων και κάθε χρόνο τραυματίζεται από τον ανταγωνισμό των δύο μόνιμων διεκδικητών του τίτλου

Στις υπερδυνάμεις του ευρωπαϊκού μπάσκετ η Ελλάδα

Ισπανία	Ιταλία	Σοβ. Ένωση	Ελλάδα	Γιουγκοσλαβία	Γαλλία	Ισραήλ	Τουρκία	Γερμανία
54	51	24	22	16	11	10	9	6
Ευρωλίγκα 10 (Παναθηναϊκός 7 Ολυμπιακός 3)	Σαπόρτα 5 (ΑΕΚ 2 ΠΑΟΚ 1 Αρς 1 Μαρούσι 1)	Κόρατς 2 (ΠΑΟΚ 1 Αρς 1)	Champions League (BCL) 1 (ΑΕΚ)	EuroCup Challenge 1 (Αρς)	Διηπειρωτικό 3 (Παναθηναϊκός 1 Ολυμπιακός 1 ΑΕΚ 1)	Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ		

η νοοτροπία τους προέρχεται από τη δομή της Ευρωλίγκας. Μιλάμε για δύο ομάδες που έχουν έσοδα από μια ιδιωτική διοργάνωση, μια κλειστή λίγκα, η οποία δεν επιτρέπει σε άλλους να συμμετάσχουν. Αυτό είναι ο ορισμός του αθέμιτου ανταγωνισμού. Το μπάσκετ μέσω της Ευρωλίγκας είναι δυστυχώς το μοναδικό άθλημα στον κόσμο στο

οποίο υπάρχει “κόφτης” στο όνειρο. Αρα ποιος ο λόγος να υπάρχει πρωτάθλημα; Το ελληνικό πρωτάθλημα με αυτόν τον τρόπο νοθεύεται και υποβαθμίζεται, κάνει το ενδιαφέρον του. Υπάρχουν οι δύο και όλοι οι υπόλοιποι. Δεν μας αξίζει αυτή η ανισορροπία. Και για τον Παναθηναϊκό και τον Ολυμπιακό θα ήταν καλύτερο αν αγωνι-

ζονταν σε ένα πιο δυνατό εγχώριο πρωτάθλημα. Αυτό το περιβάλλον πέρα από την τοξικότητα που παράγουν οι δυο τους, δημιουργεί προβλήματα και στην παραγωγή των Ελλήνων καλαθοσφαιριστών». Τί πρέπει να γίνει κατά τον ιδιοκτήτη των «κτρινόμαυρων»; «Εφαρμογή ενός salary cap, στα πρότυπα του NBA αλλά και ευ-

ρωπαϊκών χωρών όπως η Γαλλία. Όπως ορίζεται το χαμηλότερο μπάτζετ για τις ομάδες, έτσι θα πρέπει να υπάρχει και ένα ταβάνι στο ανώτατο. Έτσι όλες οι ομάδες θα έχουν την τύχη να κοντράρουν κάθε αντίπαλο σε ένα παιχνίδι. Είναι παρακήμ επί 20 χρόνια να γίνεται πάντα τελικός ανάμεσα σε δύο. Η ΑΕΚ μέσα σε αυτή τη “δικτατορία” έχει κερδίσει τίτλους, όμως μακροπρόθεσμα το άθλημα δεν έχει μέλλον. Οι άλλες ομάδες δεν έχουν τη δύναμη να παρέμβουν, ούτε και λόγο. Θα έπρεπε τουλάχιστον να κινηθούν οι διαδικασίες για τη δημιουργία επαγγελματικής διατιπσίας που θα λειτουργεί υπό τον ΕΣΑΚΕ».

Το τοπίο στο ευρωπαϊκό μπάσκετ ενδεχομένως να αλλάξει από το 2026, όταν και το NBA μαζί με τη FIBA σχεδιάζουν να δημιουργήσουν μια νέα λίγκα, το NBA Europe, στην οποία η ΑΕΚ φιλοδοξεί να έχει ενεργό ρόλο. «Θα υπάρξει μια γραμμή, βάσει της οποίας τα εθνικά πρωταθλήματα θα αναβαθμιστούν, σε συνδυασμό με την τεχνογνωσία που υπάρχει στο NBA. Η συμμετοχή θα έρχεται μέσα από τα πρωταθλήματα, κάτι που δείχνει σεβασμό σε αυτά. Νομίζω ότι τώρα είναι το κατάλληλο ταίμινγκ για ένα restart που θα αναβαθμίσει το ευρωπαϊκό αλλά και το ελληνικό μπάσκετ».

Βουβάλια και βατράχια

«Μαλώνουν τα βουβάλια και την πληρώνουν τα βατράχια. Δεν θέλω να επεκταθώ περισσότερο, γιατί έμενα θα με καλέσει αμέσως ο αθλητικός δικαστής, σε αντίθεση με αυτούς...», ήταν το μοναδικό, αλλά αρκούντως δηκτικό σχόλιο που αρκέστηκε να κάνει στην «Κ» ο πρόεδρος της ΚΑΕ ΠΑΟΚ, Θανάσης Χατζόπουλος.

Ο πρόεδρος της ΚΑΕ Πανιώνιος, Θεόδωρος Μικρόπουλος, μας αποκαλύπτει την πρόταση που κατέθεσαν οι «κουανέυθροι» στην πρόσφατη Γ.Σ. του ΕΣΑΚΕ. «Κάναμε μια εμπεριστατωμένη πρόταση 40 σελίδων, βασισμένη στο salary cap, που θεωρούμε πως από τη μεθεπόμενη σεζόν μπορεί να καθιερωθεί και στην Ελλάδα ισορροπώντας κάπως τα πράγματα. Η εθνική ομάδα έχει να πάρε 16 χρόνια μετάλλιο σε διοργάνωση, δεν παράγονται νέοι παίκτες και όσοι βγαίνουν, προτιμούν το NCAA ή τους δύο μεγάλους, έχοντας μηδαμινό χρόνο συμμετοχής. Το δυστύχημα για το ελληνικό μπάσκετ είναι πως επί 20 χρόνια όταν παίζει ο Ολυμπιακός ή ο Παναθηναϊκός με τον Πανιώνιο ή το Μαρούσι, ο νικητής είναι εκ των προτέρων δεδομένος. Αυτό πρέπει να αλλάξει. Τα χρήματα που βάζουμε εμείς οι μικροί βάσει των δυνατοτήτων μας πάνε σε ένα τρύπιο βαρέλι. Επίσης να μην υπάρχει ατιμωρησία για τους δύο. Τα όσα συνέβησαν αποτέλεσαν μέγιστη δυσφήμιση, αλλά είμαι επιφυλακτικός για τις ποινές που θα επιβληθούν. Φέτος τιμωρήθηκε η έδρα της ΑΕΚ με δύο αγωνιστικές στο παιχνίδι με τον Προμηθέα επειδή οι οπαδοί της άναψαν δύο πυρσούς κι ενώ το γήπεδο είχε αδειάσει».

Τρελός χορός εκατομμυρίων σε ΣΕΦ και ΟΑΚΑ

Ήταν 17 Απριλίου όταν η ΚΑΕ Παναθηναϊκός με μια λιτή ανακοίνωση γνωστοποίησε πως τα 15.000 διαθέσιμα εισιτήρια διαρκείας για την επόμενη σεζόν 2025-26 εξαντλήθηκαν, μέσα σε 48 ώρες, με τιμές ακριβότερες από πέρυσι. Ανάρπασα σε χρόνο-μυδέν έγιναν και αυτά του Ολυμπιακού που κυκλοφόρησαν αρχές Μαΐου, επίσης ανατιμημένα. Όλα αυτά πριν από το Final 4 του Αρπου Ντάμπι και πριν από τη στέψη του φετινού πρωταθλητή, δείγμα της τεράστιας δυναμικής και ανταπόκρισης που έχουν στο κοινό τους Παναθηναϊκός και Ολυμπιακός. Οι προσδοκίες για έναν ελληνικό τελικό στην πρωτεύουσα των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων δεν επιβεβαιώθηκαν και το ενδιαφέρον στράφηκε στους τελικούς της Basket League. Εκεί όπου πάνω από 45 εκατ. ευρώ «πνίχουν» μπάσκετ μέσα και γύρω από το παρκέ, μπάτζετ που είναι ανάμεσα στα πέντε κορυφαία των ομάδων της Ευρωλίγκας μαζί με αυτά των Ρεάλ, Εφές και της πρωταθλήτριας Ευρώπης, Φενέρμπαχσε.

Οι υπερβάσεις τους οδήγησαν σε σημαντική αύξηση των οικονομικών στοιχείων και των άλλων συλλόγων της διοργάνωσης. Είναι χαρακτηριστικό ότι όλες οι ομάδες, εκτός από την επηρεασμένη από τον πόλεμο Μακάμπι και την ταλαιπωρημένη από οικονομικά προβλήματα Μπαρτσελόνα, έχουν μικρές ή μεγάλες αυξήσεις στα έξοδά τους σε σχέση με πριν από μία τριετία. Τότε που ο Παναθηναϊκός είχε συνολικό μπάτζετ 5,5 εκατ. ευρώ και ο Ολυμπιακός 8,5 εκατ.

Νέα υπέρβαση

Οι «πράσινοι» με τις πρώρες επεκτάσεις των συμβολαίων των Ναν, Ερνανγκόμεθ, Οσάμν, Λεσόρ με αυξημένες αποδοχές, εκτόξευσαν το αγωνιστικό μπάτζετ τους από τα 20 εκατ. στα 26,3 εκατ., ενώ έχουν έρθει ήδη σε συμφωνία με τον 27χρονο Αμερικανό γκαρντ Τι Τζέι Σορτς που έκανε μια εξαιρετική χρονιά με τη Μονακό. Για την αναμόρφωση του ΟΑΚΑ δαπανήθηκαν περίπου 10 εκατ. ευρώ. Αντίθετα, ο Ολυμπιακός αν εξαιρέσει κανείς τις κορυφαίες μεταγραφικές κινήσεις του περασμένου καλοκαιριού, των Βεζένκοφ και Φουρνιέ, θα προχωρήσει σε αλλαγές στο ρόστερ του μετά το τέλος των τελικών. Ως εκ τούτου, το μπάτζετ των 20 εκατ. με το οποίο ξεκίνησε τη σεζόν παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό σταθερό.

• **Απόψε στο ΣΕΦ (21.00) ο τέταρτος τελικός μεταξύ Ολυμπιακού και Παναθηναϊκού. Ο Ολυμπιακός προηγείται με 2-1 νίκες.**

ΑΠΟΨΕΙΣ

Αναζητώντας συμμαχίες...

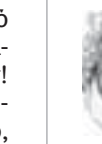
Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΝΝΙΔΗ**

Κάποιοι το ψάχνουν, στο κατά πόσο μπορούν να εξασφαλίσουν την απαραίτητη στήριξη. Έχουμε καταγράψει μέχρι στιγμής υποβολή ενδιαφέροντος και για την απαιτούμενη στήριξη τεσσάρων σωματείων βλέπουμε... Κάποιοι σκέφτονται το κατά πόσο μπορούν να ανταπεξέλθουν, σε συνδυασμό με τις επαγγελματικές τους δραστηριότητες. Καταγράφηκε επίσης περίπτωση με... σιγουριά για την απαραίτητη στήριξη αλλά αδυναμία λόγω επαγγελματικών υποχρεώσεων, η οποία, ωστόσο, δεν θα ισχύει αν συγκεκριμένος άλλος παράγοντας κατέλθει ως υποψήφιος για την προεδρία της Ομοσπονδίας! Αυξάνονται και πληθύνονται οι απόψεις για τους ιδανικούς να διαδεχθούν τον Γιώργο Κούμα. Απόψεις που περιλαμβάνουν πρόσωπα από πολλά φάσματα του αθλητισμού και όχι μόνο του ποδοσφαίρου. Δεδομένο αλλά και σε κάποιες περιπτώσεις με επώνυμες τοποθετήσεις επιβεβαιωμένο, πως δεν ανοίξαν όλοι ακόμη τα καρτιά τους... Και εννοείται, όλοι όσοι εμπλέκονται, όσοι ενδιαφέρονται

ή προτείνουν άλλους, όλοι λειτουργούν για το καλό του κυπριακού ποδοσφαίρου και όχι για την εξυπηρέτηση προσωπικών ή σωματειακών συμφερόντων! Είναι γι' αυτό που ξενίζει το γεγονός, πως δεν ακούσαμε, για την ώρα τουλάχιστον, κανένα σωματείο, κανένα ποδοσφαιρικό παράγοντα να προτείνει μια λύση κοινής αποδοχής, να προσπαθήσει έστω με δική του πρωτοβουλία να εξαντληθεί κάθε πιθανότητα για κάτι τέτοιο. Ούτε από την πλευρά ομάδων που πολλές φορές τα τελευταία χρόνια φώναζαν και απαιτούσαν γενικότερη αλλαγή στη δομή του κυπριακού ποδοσφαίρου, ούτε από την άλλη πλευρά, ομάδων που θα έπρεπε να αναγνωρίσουν την ιδανική περίπτωση και ευκαιρία που παρουσιάζεται για ανανέωση και εκσυγχρονισμό.

Απόλυτα δημοκρατικό και θεμιτό να διεκδικήσει κάποιος την προεδρία της ΚΟΠ και απολύτως σωστό, ο όποιος επόμενος πρόεδρος να κριθεί από το έργο του και όχι από την ομάδα που εκπροσωπεί στην ΚΟΠ ή τη συμμαχία που θα τον αναδείξει στην προεδρία. Θα ήταν, ωστόσο, πολύ πιο ενθαρρυντικό, ως προς την επόμενη μέρα, θα έστελνε πολύ πιο δυνατό μήνυμα στον απογοητευμένο Κύπριο φιλάθλο, αν η ευκαιρία αυτή που (ξανά) παρουσιάζεται, έβρισκε για πρώτη φορά όλα τα σωματεία στην ίδια πλευρά. Για την ώρα, πάντως, η προεκλογική περίοδος αναλώνεται στην προσπάθεια σύναψης συμμαχιών, με πρώτο στόχο τις τέσσερις ψήφους, για το χρίσμα του υποψηφίου...

ζονταν σε ένα πιο δυνατό εγχώριο πρωτάθλημα. Αυτό το περιβάλλον πέρα από την τοξικότητα που παράγουν οι δυο τους, δημιουργεί προβλήματα και στην παραγωγή των Ελλήνων καλαθοσφαιριστών». Τί πρέπει να γίνει κατά τον ιδιοκτήτη των «κτρινόμαυρων»; «Εφαρμογή ενός salary cap, στα πρότυπα του NBA αλλά και ευ-

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

λίες του 18ου αιώνα, πριν οι Ιακωβίνοι περάσουν από γκιλοτίνα τη βασιλική οικογένεια της Γαλλίας. Μπορεί ο Κούμας να πάγε σ' άλλα επίπεδα το προεδρικό αξίωμα της ΚΟΠ, λόγω των τηλεοπτικών και της μπιζνας που έστειλε γύρω απ' αυτά, μα λίγο πιο ψυχραίμα άμα το δεις, εύκολα θα διαπιστώσεις ότι δεν πρόκειται και για κόνα βασιλικό θρόνο. Αν υποθέσουμε ότι ένας ευσυνειδητός πολίτης, με αδιαπραγμάτευτες ηθικές αξίες, σταθερή δουλειά και πολύ καλό εισόδημα, καλείται εξ ανάγκης να διαδεχθεί τον Κούμα. Προσπαθώντας να είμαστε όσο γίνεται ρεαλιστές, τι ακριβώς έχει να κερδίσει; Παχυλός μισθός να λαμβάνει, δεν υπάρχει αφού η θέση είναι αμισθί. Υγιείς συνθήκες εργασίας, δεν θα το έλεγα, νοούμενο ότι στη μάππα είναι μπλεγμένη η σάρα και η μάρα της κοινωνίας.

Τι το θες το προεδρικό;

Γράφουν και λένε και τι δεν λένε, για την προεδρία της ΚΟΠ και ποιος θα είναι ο διάδοχος του Κούμα. Χαμός. Ακούει πια ο κόσμος για την προεδρία της ΚΟΠ και νομίζει είναι εφάμιλλη σε εξουσία και πρεστίζ, με τον αυτοκρατορικό θώκο της Ιαπωνίας. Τύφλα να έχουν οι Βερσαλίες του 18ου αιώνα, πριν οι Ιακωβίνοι περάσουν από γκιλοτίνα τη βασιλική οικογένεια της Γαλλίας. Μπορεί ο Κούμας να πάγε σ' άλλα επίπεδα το προεδρικό αξίωμα της ΚΟΠ, λόγω των τηλεοπτικών και της μπιζνας που έστειλε γύρω απ' αυτά, μα λίγο πιο ψυχραίμα άμα το δεις, εύκολα θα διαπιστώσεις ότι δεν πρόκειται και για κόνα βασιλικό θρόνο. Αν υποθέσουμε ότι ένας ευσυνειδητός πολίτης, με αδιαπραγμάτευτες ηθικές αξίες, σταθερή δουλειά και πολύ καλό εισόδημα, καλείται εξ ανάγκης να διαδεχθεί τον Κούμα. Προσπαθώντας να είμαστε όσο γίνεται ρεαλιστές, τι ακριβώς έχει να κερδίσει; Παχυλός μισθός να λαμβάνει, δεν υπάρχει αφού η θέση είναι αμισθί. Υγιείς συνθήκες εργασίας, δεν θα το έλεγα, νοούμενο ότι στη μάππα είναι μπλεγμένη η σάρα και η μάρα της κοινωνίας.

Νοούμενο κιόλας ότι δεν διαπραγματεύεται θέματα ηθικής τάξης, θα πρέπει αρχικά να σπάσει κάθε απόστημα που δημιουργήθηκε γύρω από τον Ομοσπονδία. Πού να βρει δύναμη να τα βάλε με τον υπόκοσμο; Ποιος θα τον προστατεύσει και ποιος θα τον στηρίξει σε τούτη την προσπάθειά του; Η αστυνομία ή το κράτος γενικότερα; Πώς να καταφέρει να διατηρήσει τις ισορροπίες ανάμεσα στα σωματεία, που όλα αυτά τα χρόνια κακόμαθαν από τον Κούμα και τον προκατόχο του; Πώς να διαχειριστεί τα μεγάλα σωματεία, που κάνουν τους νταήδες, με την πλάτη του κόσμου τους και πως να συγκρατήσει τα μικρά, που έρπουν σαν φιδία, προκειμένου να επιβιώσουν; Το χειρότερο δε, είναι ότι με τον Κούμα να έχει καταρρώσει τις θέσεις της Κύπρου σε ΦΙΦΑ και ΟΥΕΦΑ, ο νέος πρόεδρος δεν έχει καμία προοπτική να ασχοληθεί με τα μεγάλα σαλόνια της Ευρώπης και τις γκλαμουράτες συναντήσεις. Αναπόφευκτα θα περιοριστεί μες στο κλουβί με τους πελλούς! Οκ, μπορεί να δημιουργήσει κύκλους, ν' αναπτύξει διασυνδέσεις, να φτιάξει ένα απόθεμα για πάρτη του, μα μέχρι να καταξιωθεί και μέχρι να βγάλει την άκρη, ή που θα μωρλαθεί ή που θα φθαρεί.

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones		Nasdaq		Nikkei		Dax		FTSE 100		 ΟΟΣΑ Οι δασμοί πλήττουν τη διεθνή οικονομία Σελ. 10	Πετρέλαιο		€/ \$	
	Χ.Α.Κ. -0,25%		Χ.Α. 0,64%		0,91%		-0,70%		1,63%		1,09%			3,77%		0,78%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Αναμένει το πράσινο από Πρόεδρο για την Εκθεση

Την πολιτική απόφαση για αξιοποίηση του χώρου της Κρατικής Εκθεσης αναμένει ο Δήμος Λευκωσίας και έχει αποστείλει σχετικό υπόμνημα στον Πρόεδρο Χριστοδουλίδη. Το θέμα θα απασχολήσει την εκτελεστική εξουσία εντός Ιουνίου. Θετικά αντιμετωπίζουν την πρόταση για πάρκο με υποδομές αρμόδιοι φορείς και κόμματα. **Σελ. 5**

ΕΩΣ ΤΟ 2030 ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Επενδύσεις 1,4 δισ. σε φοιτητικές κατοικίες

Το μεγάλο κενό που υπάρχει στις φοιτητικές εστίες στην Ελλάδα, καλύπτουν οι εταιρείες ανάπτυξης ακινήτων. Ήδη, τα κεφάλαια που έχουν τοποθετηθεί στη συγκεκριμένη αγορά ξεπερνούν τα 700 εκατ. ευρώ, ενώ έως το τέλος της δεκαετίας αναμένονται νέες επενδύσεις άλλων 700 εκατ. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,87%	0,07%
Γερμανία	2,58%	0,07%
Γαλλία	3,23%	0,05%
Ιταλία	3,53%	0,04%
Ισπανία	3,16%	0,05%
Ιρλανδία	2,86%	0,05%
Ελλάδα	3,30%	0,07%
Ην. Βασίλειο	4,62%	-0,03%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A (Low)	Σταθερή
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Διέξοδος οι επενδύσεις για καταθέτες

Η μείωση επιτοκίων φέρνει νέα πραγματικότητα στις αποδόσεις των «παρκαρισμένων» χρημάτων

Η νέα μείωση των επιτοκίων που ανακοίνωσε η ΕΚΤ έφερε χαμόγελα στους δανειολήπτες, αφού θα δουν, ή και άλλοι είδαν αμέσως, να μειώνονται οι δόσεις τους. Ωστόσο, για τους καταθέτες τα νέα δεν είναι και τόσο ευνοϊκά.

Αν, όταν τα επιτόκια της ΕΚΤ ήταν τα διπλάσια περίπου, γίνονταν λόγος για μεγάλη ψαλίδα μεταξύ καταθετικών και δανειστικών επιτοκίων, πλέον, τα καταθετικά έχουν φτάσει σε χαμηλό επίπεδο. Έτσι, οι καταθέτες για να αυξή-

σουν τις αποδόσεις των καταθέσεών τους πιθανώς θα πρέπει να στραφούν σε επενδυτικές επιλογές και επενδυτικά προϊόντα τα οποία θα τους δώσουν τις αποδόσεις που επιζητούν. Δεν αργεί η ώρα που ξανά οι τράπεζες θα προκρι-

νουν επενδύσεις σε μετοχές, ομόλογα, εμπορεύματα και άλλα, καθώς το «παρκάρισμα» των καταθέσεων στις τράπεζες δεν θα φέρει αυξήσεις στις αποδόσεις τους. Ο οικονομολόγος, και KPMG Head of Global Compliance Ma-

nagement Services, κ. Τάσος Γιασεμίδης, υπέδειξε πως τα χαμηλά καταθετικά επιτόκια σε συνδυασμό με την 17% έκτακτη εισφορά για τους φορολογικούς κατοίκους κάνουν λιγότερο ελκυστικές τις καταθέσεις. **Σελ. 3**

Οι σπάνιες γαίες απειλούν αυτοκινητοβιομηχανίες

Συναγερμός έχει σημάνει ανάμεσα στις αυτοκινητοβιομηχανίες ανά τον κόσμο και όχι μόνο στις αμερικανικές, καθώς οι ελλείψεις σπάνιων γαιών απειλούν να τις οδηγήσουν σε διακοπή της παραγωγής τους και μάλιστα σε διάστημα λίγων εβδομάδων. Ήδη, η Ford Motor έκλεισε τη μονάδα της στο Σικάγο τον Μάιο για μία εβδομάδα εξαιτίας έλλειψης σπάνιων γαιών και πολλές βιομηχανίες αναζητούν απεγνωσμένα εναλλακτικούς προμηθευτές. **Σελ. 11**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Εξέλιξη των σχέσεων Ε.Ε. και Η.Β. μετά το «Brexit»

Η συμφωνία απόσυρσης του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση, με ισχύ από την 1η Φεβρουαρίου 2020, άφησε ισχυρό αποτύπωμα στο πολιτικό και οικονομικό πεδίο της Ε.Ε. και, κυρίως, του Η.Β.

Στο Η.Β., οι επιδόσεις σε ανάπτυξη, πληθωρισμό και δημόσια οικονομικά κρίνονται σημαντικά υποδεέστερες σε σύγκριση με την εποχή πριν το «Brexit», κυρίως λόγω των περιορισμών στο εμπόριο. Οι κοινωνικές προεκτάσεις επηρέασαν τις πολιτικές εξελίξεις και οδήγησαν σε άνοδο των Εργατικών στην εξουσία πριν από ένα χρόνο και, πιο πρόσφατα, σε θεαματική αύξηση των ποσοστών του εθνικιστικού μεταρρυθμιστικού κόμματος, Reform UK, υπό την ηγεσία του Nigel Farage, έν-

θερμου υποστηρικτή του Brexit.

Οι επιπτώσεις της εμπορικής πολιτικής, καθώς και της πολιτικής σε θέματα ασφάλειας της κυβέρνησης Τραμπ, δημιούργησαν πρόσφορο έδαφος για επανασχεδιασμό της στρατηγικής που αφορά τις σχέσεις Ε.Ε. και Η.Β. Ως επαφώνια επικεντρώνεται, κυρίως, σε θέματα ασφάλειας, λόγω της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία, ενώ καλύπτει επίσης θέματα εμπορίου και, σε μικρότερο βαθμό, θέματα κινητικότητας.

Στα θέματα ασφάλειας, συμφωνήθηκε η ένταξη του Η.Β. στο πλαίσιο προσφορών, που θα προωθηθεί από την Ε.Ε., με στόχο την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής

αμυντικής βιομηχανίας και τη σταδιακή απεξάρτησή της από εισαγωγές εξοπλισμού από τις ΗΠΑ. Στο εμπόριο, η συμφωνία αφορά γεωργικά προϊόντα και ζητήματα αλιείας. Ωστόσο, απαιτούνται ρυθμιστικές προσαρμογές για να λυθούν θέματα κανονιστικής φύσης. Θετικό είναι το γεγονός πως το Η.Β. αποδέχθηκε, ως θέμα αρχής, την αναγκαιότητα συμμόρφωσης με το πλαίσιο της Ε.Ε., καθώς και τη δικαιοδοσία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για επίλυση διαφορών.

Επιπλέον, η συμφωνία αφορά θέματα συνεργασίας στον νευραλγικό τομέα της ενέργειας. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η συμφωνία απέχει από το πλαίσιο εμπορικής ή τελωνειακής ένωσης, ως εκ τούτου, θα εξακολουθήσουν

να υφίστανται εμπόδια στην ανάπτυξη των διμερών εμπορικών συναλλαγών.

Ο σημαντικός τομέας των υπηρεσιών, περιλαμβανομένων των χρηματοοικονομικών, δεν καλύπτεται από την επιτευχθείσα συμφωνία. Σημειώνεται ότι ούτε η συμφωνία Brexit κάλυψε ουσιαστικά τις υπηρεσίες.

Όσον αφορά ευαίσθητα θέματα κινητικότητας, π.χ. εργατικού δυναμικού, διαβατηρίων και ανταλλαγής φοιτητών, η συμφωνία είναι ακόμη ασαφής.

Καταληκτικά, η συμφωνία αποτελεί ένα πρώτο, μικρό μεν αλλά σημαντικό, βήμα προς σύφιξη των σχέσεων Ε.Ε. και Η.Β. Τα άμεσα αποτελέσματα δεν αναμένεται να είναι θεαματικά, όμως, δημιουργούνται βάσιμες ελπίδες ότι

μελλοντικές λεπτομερείς συμφωνίες θα διευκολύνουν περαιτέρω την αμοιβαία επωφέλη κινητικότητα αγαθών, υπηρεσιών και εργατικού δυναμικού.

Η επιτυχία εξαρτάται από τον επαναπροσδιορισμό των κόκκινων γραμμών των δύο πλευρών. Ωστόσο, στο Η.Β., οι σχέσεις με την Ε.Ε. παραμένουν διχαστικό ζήτημα, παρά την αυξανόμενη αντίληψη ότι το Brexit είχε αρνητικές συνέπειες. Η άνοδος του κόμματος του Nigel Farage καταδεικνύει μια γενικότερη απογοήτευση και τάσεις πόλωσης, όπως συμβαίνει και σε άλλες χώρες της Ε.Ε.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

Study with a Scholarship,
Work and Get Paid

Claim a position and secure
your professional future!

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του **ΝΙΚΟΥ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗ**

Ανάπτυξη χωρίς μεταρρυθμίσεις

Η χώρα συνεχίζει να αναπτύσσεται σχεδόν με ρυθμούς-παράφωνα σε σχέση με μεγάλο μέρος της υπόλοιπης Ευρώπης. Το πρόβλημα, όμως, είναι ότι εμφανίζονται τα πρώτα σύννεφα. Η ζήτηση αρχίζει να γίνεται ξανά σχεδόν αποκλειστικά εσωτερική. Δηλαδή παράγουμε πολύ περισσότερο για την εγχώρια κατανάλωση, συνθήκη που ποτέ δεν μας βγήκε σε καλό ως χώρα. Για μια οικονομία με τόσο μεγάλο

Δεν θα αναπτυσσόμαστε επ' άπειρον με τα κονδύλια του Ταμείου Ανάκαμψης και την πολιτική σταθερότητα.

έλλειμμα στο εμπορικό της ισοζύγιο όπως η ελληνική και με τόσο μεγάλη εξάρτηση από ξένες πρώτες ύλες για τη λειτουργία της βιομηχανίας της, το σκηνικό που διαμορφώνεται μπορεί να εξελιχθεί σε εξόχως προβληματικό και αδιέξοδο. Τα τελευταία στοιχεία από τον δείκτη της μεταποίησης έδειξαν ότι παραμένουμε σε περιβάλλον ισχυρής ανάπτυξης, με αύξηση των νέων παραγγελιών, που προκαλεί εντονότερη αύξηση της παραγωγής και αναζωπύρωση ενός νέου κύκλου προσλήψεων, του ισχυρότερου από τις αρχές του 2022. Αυτή είναι η φωτογραφία της στιγμής. Αλλά από πίσω της

κρύβει το γεγονός ότι οι παραγωγές από το εξωτερικό μειώθηκαν, επηρεαζόμενες από την αναστάτωση που έχει προκαλέσει η συζήτηση για τους δασμούς, αλλά και τα πρώτα σημάδια μιας ασθενούς ζήτησης από τις ευρωπαϊκές αγορές, καθώς πολλές οικονομίες φλερτάρουν με τη στασιμότητα ή και την ύφεση.

Το δεύτερο ανησυχητικό σημάδι προέρχεται από τις δυσκολίες στην προμήθεια πρώτων υλών επίσης από το εξωτερικό, που ώθησαν προς τα πάνω τις τιμές τους τον Μάιο, με τις επιπτώσεις να φαίνονται κυρίως στα τρόφιμα, στοιχείο που έκανε έντονα την εμφάνισή του και στα στοιχεία της Eurostat για τον πληθωρισμό. Μειωμένη ζήτηση για εξαγωγές και αυξημένο κόστος πρώτων υλών δημιουργούν ένα περιβάλλον μιας νέας γενιάς εισαγόμενων προβλημάτων, τα οποία για την ώρα κάνουν την εμφάνισή τους σε πρόσδρομους δείκτες, αλλά είναι πιθανό να τους δούμε να γιγαντώνονται το επόμενο διάστημα. Αν προσθέσουμε αυτά που μας έγγραφε χθες η Κομισιόν, ότι παραμένουν τα ρυθμιστικά και άλλα εμπόδια στις επικοινωνίες, που επιπλέον πλήττονται από το υψηλό κόστος ενέργειας (σε ποσοστό 90%), ότι δεν βρίσκουν το προσωπικό που θέλουν, ότι παραμένει περιορισμένη η πρόσβασή τους σε χρηματοδότηση και ότι δεν έχουμε λύσει ακόμα τα προβλήματα επίλυσης δικαστικών διαφορών, αδειοδοτήσεων και μεταβιβάσεων, τότε έχουμε μπροστά μας ένα δυσεπίλυτο πρόβλημα που φέρει τον τίτλο «μεταρρυθμιστική αδράνεια». Η κατάσταση δεν βρίσκεται ακόμα στη φάση του συναγερμού, «φωνάζει» ωστόσο για τζωντικές ενέσεις. Το να νομίζουμε ότι θα αναπτυσσόμαστε επ' άπειρον με τα κονδύλια του Ταμείου Ανάκαμψης και την πολιτική σταθερότητα ενέχει τον κίνδυνο να ξυπνήσουμε μια μέρα και να μην έχουμε ούτε το Ταμείο Ανάκαμψης ούτε την πολιτική σταθερότητα.

ΔΗΚΤΗΣ

Εντός κριτηρίων Μάστριχτ το χρέος

Την ισχυρή αναπτυξιακή πορεία της κυπριακής οικονομίας επιβεβαίωσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προβλέποντας ανάπτυξη 3% για το 2025. Σύμφωνα με την Επιτροπή, αυτή θα στηριχθεί στην εγχώρια ζήτηση και την ανθεκτικότητα του τομέα των υπηρεσιών. Για το 2024 η άνοδος ήταν 3,4% και αποδίδεται στην ιδιωτική κατανάλωση (+3,8%) και στις επενδύσεις (+2,5%). Προβληματισμός παραμένει για το εμπορικό ισοζύγιο που επιβαρύνεται και από τον επαναπατρισμό κερδών που πραγματοποιείται από τις ξένες εταιρείες. Σημαντικά καλά νέα καταγράφονται και σε σχέση με το δημόσιο χρέος, το οποίο αναμένεται πως φέτος θα «κλείσει» στο 58% ικανοποιώντας τα αυστηρά κριτήρια του Μάστριχτ, κάτι που μερικά χρόνια πριν φάνταζε όνειρο απατηλό.

• • • •

Μέχρι και €90 εκ. ακριβότερα θα κοστίσει η Δεκέλεια

Η απόρριψη και εκ νέου κατάθεση των προσφορών στην ΑΗΚ για την προμήθεια δύο γεννητριών στη Δεκέλεια συνολικής ισχύος 80mw θα κοστίσει μεταξύ 20 και 90 εκατομμύρια ευρώ περισσότερα. Ο λόγος γιατί οι αναθεωρημένες προσφορές των δύο εταιριών που αρχικά υπέβαλαν ενδιαφέρον είναι αυξημένες και η επιπλέον επιβάρυνση θα εξαρτηθεί από την τελική επιλογή. Να υπενθυμίσουμε ότι ο διαγωνισμός είχε προκηρυχθεί τον προηγούμενο μήνα, αλλά είχε ακυρωθεί λόγω μη συμμόρφωσης των προσφορών σε προδιαγραφές και βασικούς όρους.

• • • •

Νέο μοντέλο ανάπτυξης

Σε μια πολύ σημαντική ανακοίνωση προχώρησε ο ανώτερος εκτελεστικός διευθυντής της τράπεζας Κύπρου αναφέροντας ότι άνω του 70% των συνολικών εσόδων είναι μη επιτοκιακά. Η συγκεκριμένη εξέλιξη αποτελούσε για χρόνια το ζητούμενο, αφού καθήλωνε τις τράπεζες σε αναζήτηση νέων δανειοδοτήσεων, οι οποίες σε αρκετές περιπτώσεις δεν ήταν βιώσιμες οδηγώντας στην ανάληψη υπερβολικού κινδύνου. Μέσα από τη νέα διάρθρωση των εσόδων της Τράπεζας Κύπρου θα μπορέσει να διατηρηθεί και η υψηλή κερδοφορία και άρα η γενναιοδωρή μερισματική πολιτική τώρα που τα επιτόκια στην Ευρωζώνη αποκλιμακώνονται.

• • • •

Πολύπλοκο το ζήτημα των πολεοδομικών παρατυπιών

Νόμο για τη ρύθμιση των πολεοδομικών παρανομιών ετοιμάζει το υπουργείο Εσωτερικών, με τον υπουργό να δηλώνει πως το ζήτημα είναι πολύπλοκο γιατί υπάρχουν πολλές διαφορετι-

diktis@kathimerini.com.cy

Ρεκόρ δεκαετίας στα επιχειρηματικά δάνεια, τα οποία ξεπέρασαν το €1 δισ. στο πρώτο τρίμηνο του 2025 εν μέσω πρωτοφανούς παγκόσμιας αβεβαιότητας και γεωπολιτικών εντάσεων.

κές περιπτώσεις. Πρόθεση του υπουργείου είναι εφόσον ξεπεραστούν τα συνταγματικά κωλύματα να καταθέσει σχέδιο νόμου τον προσεχή Σεπτέμβριο. Στόχος αυτής της πρωτοβουλίας η κάλυψη 9.500 αγοραστών ακινήτων που δεν μπορούν να εκδώσουν τίτλο ιδιοκτησίας και θεωρούνται εγκλωβισμένοι αγοραστές.

• • • •

Αναμένονται δύσκολες συζητήσεις στα εργασιακά

Με παγιωμένες αντιλήψεις προσέρχονται

στον διάλογο για τα εργασιακά οι κοινωνικοί εταίροι. Σε αυτά περιλαμβάνεται σειρά ανοικτών ζητημάτων όπως είναι η επέκταση των συλλογικών συμβάσεων και η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού. Για το τελευταίο θα πρέπει να αναμένονται νομοσχέδια προς το τέλος του έτους στη βάση και των εισηγήσεων που έχουν γίνει από το Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας. Όσον αφορά στις συλλογικές συμβάσεις, η Κύπρος δεν έχει ακόμα συμμορφωθεί με την ευρωπαϊκή οδηγία που προνοεί αύξηση των κλάδων που καλύπτονται από συλλογικές συμβάσεις. Συνταξιοδοτικό και συλλογικές συμβάσεις λοιπόν αναμένεται πως θα βρεθούν στο επίκεντρο των αντιπαραθέσεων μαζί με το παράπλευρο ζήτημα της ΑΤΑ, δημιουργώντας ένα σκηνικό για ένα δύσκολο εργασιακό 2025.

• • • •

Μια μεταρρύθμιση για τους λάθος λόγους

Καταστροφική θεωρεί η Ένωση Δήμων την πρόθεση της κυβέρνησης να μεταφέρει την αρμοδιότητα διάθεσης και επεξεργασίας αποβλήτων στους Επαρχιακούς Οργανισμούς Αυτοδιοίκησης προκειμένου να τους ενισχύσει οικονομικά. Σύμφωνα με τους δήμους, η συγκεκριμένη ρύθμιση θα επιφέρει οικονομική οπισθοδρόμηση αφού οι δήμοι θα μείνουν με το κόστος αποκομιδής χωρίς να μπορούν να εκμεταλλεύονται τα δυνητικά έσοδα. Από την άλλη, έχουμε τους επαρχιακούς οργανισμούς που χρειάζεται να γίνουν οικονομικά ανεξάρτητοι. Αυτά και άλλα πολλά συμβαίνουν όταν μια μεταρρύθμιση γίνεται απρόσεκτα και για τους λάθος λόγους.

Καλές μαθήτριες από νήπια

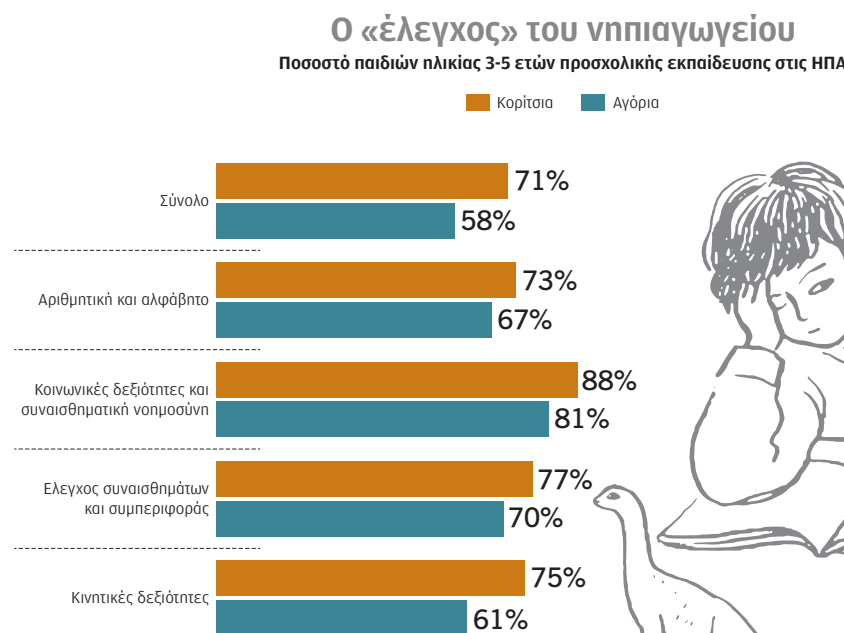
Της **ΚΛΕΡ ΚΕΪΝ ΜΙΛΕΡ**

Καλύτερες σχολικές και πανεπιστημιακές επιδόσεις σημειώνουν τα κορίτσια από τα αγόρια στην Αμερική εδώ και δεκαετίες. Το χάσμα αυτό, όμως, εκδηλώνεται από ακόμη μικρότερη ηλικία, με τα αγόρια που ξεκινούν το νηπιαγωγείο να είναι λιγότερο προετοιμασμένα από τα κορίτσια, με το μαθησιακό αυτό έλλειμμα να εξηγεί εν μέρει τα προβλήματα των σύγχρονων αγοριών και εφήβων. Η επιστημονική ομάδα που κα-

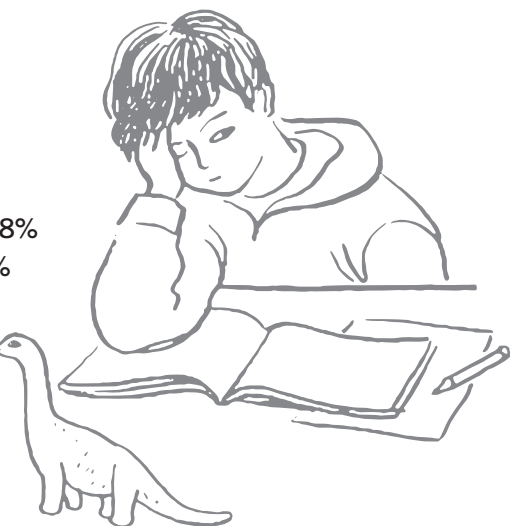
Γιατί τα αγόρια αργούν περισσότερο στην ανάπτυξη δεξιοτήτων στο σχολείο.

τέλνξε στο συμπέρασμα αυτό επισημαίνει ότι αυτό προήλθε από την ανάλυση ποσοστών και δεν αναιρεί αποκλίσεις που οφείλονται στην εισοδηματική κατάσταση και στη φυλή των παιδιών.

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, ωστόσο, καθώς το εισοδηματικό και φυλετικό χάσμα συρρικνώθηκε, εκείνο του φύλου ενισχύθηκε. Την ίδια στιγμή, το νηπιαγωγείο στις ΗΠΑ ενίσχυσε τη διδαχή γλώσσας και αριθμητικής στο πρόγραμμά του χάρη σε νόμο του 2001. Τα παιδιά σήμερα, βέβαια, υπέστησαν το μαθησιακό πλήγμα της πανδημίας, ενώ δαπανούν ολοένα και περισσότερο

ΠΗΓΗ: National Survey of Children's Health by The New York Times

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

χρόνο σε οθόνες. Οι παράγοντες αυτοί, παρότι αφορούν όλα τα παιδιά, επηρέασαν κυρίως τα αγόρια.

Η Τζαγάντι Οουενς της σχολής διοίκησης επιχειρήσεων του Γέιλ, που μελετά τη σχολική ανισότητα, διαπίστωσε ότι η συμπεριφορά των αγοριών στις ηλικίες των τεσσάρων και πέντε ετών μπορεί να προβλέψει σε ποιο ακαδημαϊκό επίπεδο θα έχουν φθάσει στα 25 τους χρόνια. Όσα παιδιά δεν ολοκληρώσουν το πρόγραμμα γλώσσας και αριθμητικής του νηπιαγωγείου ενδέχεται να μην αποκτήσουν τις αναγκαίες βάσεις για τις πρώτες τάξεις του δημοτικού.

«Αυτό δημιουργεί έναν φαύλο κύκλο, στον οποίο το παιδί αρχίζει να αμφισβητεί την ευφυΐα του και καταλήγει να αποτύχει στο σχολείο», εξηγεί η Οουενς. Η Τζόρνταν Γκριν, που ζει στην Οκλαχόμα, λέει ότι ο γιος της τελίωσε «με το ζόρι» το νηπιαγωγείο.

«Ήταν πολύ ζωηρός και οι δασκάλες τον τιμωρούσαν με στέρεση διαλείμματος. Αυτό δεν του επέτρεπε να δαπανήσει την ενέργειά του και δεν τον άφησε να προσέχει στο μάθημα», τονίζει η Γκριν. Το σχολείο πρότεινε στην Γκριν να εξετασθεί το παιδί για διαταραχή ελλειμματικής προσο-

χής, με την ίδια να αναρωτιέται μήπως ο γιος της είναι απλώς ένα κανονικό υπερκινητικό παιδί.

Στοιχεία από τις εγγραφές σε νηπιαγωγεία δείχνουν ότι πολλά παιδιά ξεκινούν απροετοίμαστα, με τα αγόρια να είναι συστηματικά πιο απροετοίμαστα από τα κορίτσια.

Τα στοιχεία αυτά βασίσθηκαν σε ερωτηματολόγιο που καλούνται να απαντήσουν οι γονείς από το 2016 για τα παιδιά τους ηλικίας τριών με πέντε ετών. Σε αυτό, οι γονείς καλούνται να απαντήσουν πόσα γράμματα αναγνωρίζει το παιδί, πόση ώρα μπορούν να εστιάσουν σε δραστηριότητα

και πόσο συχνά χάνουν την ψυχραιμία τους. Το 2023, 58% των αγοριών και 71% των κοριτσιών θεωρούνταν έτοιμα για να ξεκινήσουν τη σχολική τους διαδρομή.

Ορισμένες πολιτείες των ΗΠΑ υποβάλλουν τα παιδιά σε γνωστικό τεστ τις πρώτες εβδομάδες του νηπιαγωγείου. Τα αποτελέσματα τέτοιων τεστ στο Οκλαί έδειξαν πόσο μεγάλο ρόλο παίζουν η φυλή και το οικογενειακό εισόδημα στη μαθησιακή ετοιμότητα παιδιών που αρχίζουν

Από τον παιδικό σταθμό εμφανίζεται το μαθησιακό χάσμα στις επιδόσεις μεταξύ των δύο φύλων στις ΗΠΑ.

το νηπιαγωγείο. Τα λευκά κορίτσια είναι τα πιο προετοιμασμένα, ενώ τα ισπανόφωνα αγόρια τα λιγότερο. Πάνω από το ήμισυ των παιδιών από σπία με σταθερό οικονομικό εισόδημα είναι προετοιμασμένο, ενώ μόλις 25% των παιδιών από οικογένειες χαμηλού εισοδήματος ήταν έτοιμα για το νηπιαγωγείο.

Επιμονή και αυτοέλεγχος

Η μεγάλη έρευνα προσχολικής αγωγής, που ακολουθεί τη σχολική πρόοδο παιδιών σε βάθος χρόνου, έδειξε ότι στην έναρξη της σχολικής σταδιοδρομίας, η μαθησιακή απόκλιση μεταξύ αγοριών και κο-

ρισιών στην ανάγνωση και στην αριθμητική είναι μικρή. Οι διαφορές στην ικανότητα μελέτης, στην επιμονή και στον αυτοέλεγχο, όμως, είναι σημαντικές και ευνοούν σαφώς τα κορίτσια.

Τα αγόρια τείνουν να ωριμάζουν αργότερα, λέει η Λιζ Ελιοτ, καθηγήτρια Νευρολογίας στο Πανεπιστήμιο Ρόζαλι Φράνκλιν. Αυτό είναι σαφές σε ό,τι αφορά τις διοικητικές λειτουργίες, όπως η ικανότητα συγκέντρωσης, ελέγχου συναισθημάτων και αποφυγής ανάρμοστων συμπεριφορών.

Παρότι οι διαφορές αυτές είναι αρχικά μικρές, συνεχίζει η Ελιοτ, μπορεί να διογκωθούν μέσα από την κοινωνικοποίηση και τις διαφορετικές προσδοκίες που τρέφουν γονείς και εκπαιδευτικοί για κορίτσια και αγόρια, οδηγώντας σε διαφορετική συμπεριφορά απέναντι σε κάθε φύλο.

Το νομοσχέδιο «Κανένα παιδί να μη μείνει πίσω» του 2002 οδήγησε σε περιστολή του χρόνου παιχνιδιού, σχεδίου και θεάτρου στα νηπιαγωγεία.

Η νηπιαγωγός Αμάντα Νίρινγκ από το Κρίσταλ Λέικ του Ιλινόι λέει ότι οι σημερινές ακαδημαϊκές απαιτήσεις από τους μαθητές νηπιαγωγείου είναι ανόλογες με εκείνες για την Α΄ και Β΄ τάξη Δημοτικού τη δεκαετία του 1990. «Τα αγόρια δεν μπορούν να γράψουν καθόλου, ενώ τα κορίτσια ξέρουν όλα να γράψουν το όνομά τους. Αυτό δεν σημαίνει ότι τα αγόρια είναι ανόητα, αλλά δεν τους δίνουμε τα εφόδια να εκπαιδωθούν την ευφυΐα τους», υπογραμμίζει η Νίρινγκ.

Τον **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Το **Διοικητικό Συμβούλιο** της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) αποφάσισε την Πέμπτη να μειώσει τα τρία βασικά επιτόκια κατά 25 μονάδες βάσης για όγδοη συνεχή φορά. Έτσι, τα επιτόκια της διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων, των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης και της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης θα μειωθούν σε 2%, 2,15% και 2,4% αντιστοίχως, με ισχύ από την προσεχή Τετάρτη. Αν και τα νέα είναι καλά για δανειολήπτες, αφού θα δουν, ή και άλλοι είδαν αμέσως να μειώνονται οι δόσεις τους (αναλόγως της δανειακής σύμβασης που έχουν υπογράψει), για τους καταθέτες τα νέα δεν είναι και τόσο ευνοϊκά. Αν όταν τα επι-

Γιασεμίδης: Η στρατηγική για κάθε οικογένεια εξαρτάται από τα περιουσιακά στοιχεία που έχει, τα υφιστάμενα και μελλοντικά εισοδήματα και τη διάθεσή της όσον αφορά το θέμα ρίσκου.

τόκια της ΕΚΤ ήταν τα διπλάσια περίπου γίνονταν λόγος για μεγάλη ψαλίδα μεταξύ καταθετικών και δανειστικών επιτοκίων, πλέον, τα καταθετικά επιτόκια έχουν φτάσει σε χαμηλό επίπεδο. Έτσι, οι καταθέτες εάν θέλουν πλέον να αυξήσουν είτε και να κρατήσουν την αξία των καταθέσεων τους στα σημερινά επίπεδα, πιθανώς θα πρέπει να στραφούν σε επενδυτικές επιλογές και επενδυτικά προϊόντα τα οποία θα τους δώσουν τις αποδόσεις που επιζητούν.

Η Κύπρος μέχρι το 2024 είχε από τα πιο χαμηλά καταθετικά επιτόκια στην Ευρωζώνη. Δεν αργεί η ώρα που ξανά οι τράπεζες θα προκρίνουν επενδύσεις σε μετοχές, ομόλογα, εμπορεύματα και άλλα, καθώς το «παρκάρισμα» των καταθέσεων στις τράπεζες δεν θα φέρει αυξήσεις στις αποδόσεις τους. Κυπριακό το φαινόμενο δε, ότι, πάνω από τα 2/3 του περιουσιακού συνόλου των νοικοκυριών είναι σε μετρητά, με πολύ μικρά ποσοστά σε επενδύσεις, έναντι σε χώρες του εξωτερικού που υπάρχει επενδυτική κουλτούρα.

Σύμφωνα με την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου το επιτόκιο για

Δεν αργεί η ώρα που ξανά οι τράπεζες θα προκρίνουν επενδύσεις σε μετοχές, ομόλογα, εμπορεύματα και άλλα, καθώς το «παρκάρισμα» των καταθέσεων δεν θα φέρει αυξήσεις στις αποδόσεις τους.

Ωρα για στροφή σε επενδυτικά προϊόντα

Μετά τη μείωση των επιτοκίων γίνεται επιτακτική η εξέταση άλλων επιλογών από το να είναι «παρκαρισμένες» οι καταθέσεις

καταθέσεις προθεσμίας έως ενός έτους από νοικοκυριά σημείωσε μείωση στο 1,26% τον Απρίλη του 2025, σε σύγκριση με 1,41% τον Μάρτη του 2025. Το αντιστοιχείο επιτόκιο για καταθέσεις από μη χρηματοδοτικές εταιρείες παρουσίασε αύξηση στο 1,37%, σε σύγκριση με 1,31% τον προηγούμενο μήνα. Αντιθέτως, το επιτόκιο που αφορά καταναλωτικά δάνεια σημείωσε μείωση στο 7,06% τον Απρίλη του 2025, σε σύγκριση με 7,40% τον Μάρτη, αν και δείχνει μείωση, αποτυπώνει ξεκάθαρα την τεράστια ψαλίδα μεταξύ των καταθετικών

και δανειστικών επιτοκίων. Όσον αφορά στο επιτόκιο που αφορά δάνεια για αγορά κατοικίας, μειώθηκε στο 3,78%, σε σύγκριση με 4,56% τον προηγούμενο μήνα. Αξίζει να σημειωθεί πως το υπόλοιπο των συνολικών καταθέσεων τον Απρίλιο 2025 έφθασε στα 56,1 δισ. ευρώ.

Λιγότερο ελκυστικές οι καταθέσεις

Κληθείς να σχολιάσει στην «Κ» τα των καταθετικών επιτοκίων και επενδυτικών προϊόντων ο οικονο-

μολόγος, διοικητικός σύμβουλος και επικεφαλής των Υπηρεσιών Διαχείρισης Παγκόσμιας Συμμόρφωσης της KPMG Κύπρου, κ. Τάσος Γιασεμίδης, υπέδειξε πως τα χαμηλά καταθετικά επιτόκια σε συνδυασμό με την 17% έκτακτη εισφορά για τους φορολογικούς κατοίκους κάνουν λιγότερο ελκυστικές τις καταθέσεις. Σύμφωνα με τον κ. Γιασεμίδη αυτό γίνεται ακόμη εντονότερο αν κάποιος λάβει υπόψη ότι το ποσοστό πληθωρισμού παραμένει κοντά στο 2% με την αξία των χρημάτων να φθίνει με γοργούς ρυθμούς. «Φυσικά στην Κύπρο τα

καταθετικά επιτόκια δεν είχαν την ίδια αύξηση με τα δανειστικά επιτόκια, ή με αυτά άλλων χωρών όπως για παράδειγμα σε αμερικανικό δολάριο», συμπλήρωσε.

Σύμφωνα με τον οικονομολόγο Γιασεμίδη, είναι σημαντικό για κάθε οικογένεια και κάθε άτομο να συγκροτούν τον δικό τους προϋπολογισμό βάσει των αναγκών τους βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. «Από τη μια είναι τα ζητήματα της καθημερινότητας και από την άλλη οι μελλοντικές δαπάνες, όπως για παράδειγμα οι σπουδές των παιδιών. Σίγουρα στον

προγραμματισμό συμπεριλαμβάνονται ζητήματα που αφορούν επενδύσεις και το παθητικό εισόδημα αλλά και η διασφάλιση καλής ποιότητας ζωής με τη συνταξιοδότηση», σημείωσε.

Ο κ. Γιασεμίδης υπέδειξε ότι, σε αυτό το πλαίσιο γίνεται αξιολόγηση των εισοδημάτων, του ποσού που απαιτείται για τις καθημερινές ανάγκες, για αποταμίευση και ενδεχομένως διασφάλιση των κεφαλαίων για δύσκολες εποχές και για τη συνταξιοδότηση, για επενδύσεις σε ακίνητα, είτε για διασφάλιση παθητικού εισοδήματος ή για ίδια χρήση και σε κινητές αξίες. «Μέρος αυτής της άσκησης είναι η δυνατότητα και το ύψος του δανεισμού που μπορεί ν' αναλάβει ένα νοικοκυριό», συμπλήρωσε.

Το θέμα ρίσκου

Συνεχίζοντας στην τοποθέτησή του ο κ. Τ. Γιασεμίδης, είπε πως η στρατηγική για κάθε οικογένεια εξαρτάται από τα περιουσιακά στοιχεία που έχει, τα υφιστάμενα και μελλοντικά εισοδήματα και τη διάθεσή της όσον αφορά το θέμα ρίσκου. «Για παράδειγμα, οι συντηρητικοί θα αναζητήσουν 'σίγουρες επενδύσεις', ίσως ακίνητα και υψηλής διαβάθμισης μετοχές αρκούμενοι σε αποδόσεις του 3%-4% (οι αποδόσεις των καταθέσεων είναι μικρότερες με τις μειώσεις των επιτοκίων), ενώ στην αντίπερα όχθη οι λάτρεις του είδους θα επενδύσουν σε εξειδικευμένα χρηματοοικονομικά προϊόντα υψηλού ρίσκου και μεγάλων αποδόσεων. Φυσικά, η πιθανή απώλεια κεφαλαίων για τη δεύτερη κατηγορία είναι μεγαλύτερη», τόνισε.

Κατά τον οικονομολόγο Γιασεμίδη το σημείο ισορροπίας είναι να επενδύονται κεφάλαια που θεωρούνται πλεονάσματα στον οικονομειακό προϋπολογισμό, ενδεχομένως με τη σύναψη δανεισμού στα μέτρα της οικογένειας και τις στρωματοποιημένες επενδύσεις, δηλαδή σε σωστή αναλογία αυτές του υψηλού και του χαμηλού ρίσκου.

«Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, σταδιακά, οι νοοτροπίες των οικογενειών έχουν αλλάξει, αντιλαμβάνονται την αξία του σωστού σχεδιασμού, το παθητικό εισόδημα, είτε αυτό είναι στη μορφή ενουκίων είτε μερισμάτων και, εκμεταλλευόμενοι τα φορολογικά κίνητρα, σχεδιάζουν το μέλλον μέσω συνεισφορών σε ταμεία προνοίας ή με τη σύναψη ασφαλειών ζωής ανταποδοτικού χαρακτήρα», κατέληξε.

Τσιπάκια και εφαρμογές AI made in Cyprus

Από το Silicon Valley στην Κύπρο η Tenstorrent – Αποκλειστικά στην «Κ» ο επιχειρησιακός διευθυντής της εταιρείας Κιθ Γουίτεκ

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Ανάπτυξη εξειδικευμένων επεξεργαστών σε ένα ευρύ φάσμα εφαρμογών, από αυτοματισμούς και ρομποτική μέχρι ανάλυση μεγάλων δεδομένων και αυτόνομων συστημάτων θα σχεδιάζει στην Κύπρο η εταιρεία Tenstorrent. Σύμφωνα με αποκλειστικές δηλώσεις του επιχειρησιακού διευθυντή της εταιρείας Κιθ Γουίτεκ στην «Κ», η εταιρεία η οποία θεωρείται από τις ταχύτερα ανερχόμενες αμερικανικές εταιρείες τεχνικής νοημοσύνης που αποφάσισε να επεκτείνει τη δραστηριότητά της στην Κύπρο, αναγνωρίζει τη στρατηγική θέση της χώρας και τη δυνατότητα πρόσβασης σε σημαντικές αγορές, αλλά και την αξιοποίηση ντόπιων ταλέντων μέσω πανεπιστημίων και κέντρων αριστείας.

Μετά από δυο επισκέψεις στην Κύπρο, η εταιρεία έχει εξετάσει ενδελεχώς το κυπριακό οικοσύστημα σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές και κατέληξε στη διαπίστωση ότι μέσω ενός περιφερειακού γραφείου θα δημιουργηθούν συμμαχίες σε Ευρώπη και Μέση Ανατολή. Προγραμματισμένη εξάλλου είναι και μια τρίτη επίσκεψη της ομάδας της εταιρείας στις 17 και 18 του Ιούνη όπου θα ληφθούν οι τελικές αποφάσεις αναφορικά με την τοποθεσία όπου θα εγκαταστήσει το περιφερειακό της γραφείο. Στόχος της εταιρείας είναι να δημιουργήσει παρουσία στην επαρχία όπου βρι-

σκονται οι επιδοχοί πελάτες-εταιρείες και τα πανεπιστήμια για την άντληση ταλέντων, τόνισε ο κ.Γουίτεκ. Μάλιστα πρόθεση της εταιρείας είναι να κινηθούν με γοργούς ρυθμούς οι διαδικασίες καθώς ο χρόνος αποτελεί εχθρό των εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην τεχνητή νοημοσύνη.

Η πρόθεση της εταιρείας για να επεκτείνει τις δραστηριότητές της στην Κύπρο ανακοινώθηκε επίσημα κατά τη διάρκεια της επίσκεψης του Προέδρου της Δημοκρατίας, Νίκου Χριστοδουλίδη, στο Ξαν Φρανσίσκο, την καρδιά του Σίλικον Βάλι, όπου πραγματοποίησε σειρά συναντήσεων με κορυφαίους εκπροσώπους της διεθνούς τεχνολογικής και επενδυτικής κοινότητας. Σημείο επαφής των τεχνολογικών κολοσσών με την κυπριακή αποστολή ήταν ο Επικεφαλής Επιστήμονας για Έρευνα, Καινοτομία και Τεχνολογία Δημήτρης Σκουρίδης.

Τεχνολογική αυτοδυναμία

Τεχνολογία ανοικτή και προσβάσιμη στους ενδιαφερόμενους επιδιώκει να αναπτύξει η Tenstorrent μέσω της Κύπρου. Πιο συγκεκριμένα, η εταιρεία σκοπεύει να αξιοποιήσει το δυναμικό της Κύπρου στον τομέα της ναυτιλίας, της υγείας και της ανάπτυξης video games, προσφέροντας λύσεις με τεχνητή νοημοσύνη που βελτιώνουν την αποδοτικότητα, την ασφάλεια και την αυτοματοποίηση. Έμφαση δίνεται στη μεταφορά τεχνο-

Η εταιρεία Tenstorrent αναγνωρίζει τη στρατηγική θέση της Κύπρου και τη δυνατότητα πρόσβασης σε σημαντικές αγορές - Υπέγραψε προσύμφωνο συνεργασίας με τον Invest Cyprus.

Είδε ερευνητικά κέντρα, πανεπιστήμια και αρμόδιους φορείς και οριστικοποιεί την επιλογή τοποθεσίας για την περιφερειακή της παρουσία.

γνωσίας, στην πρόσληψη και εκπαίδευση ντόπιων ανθρώπινου δυναμικού, και στη δημιουργία ενός ανεξάρτητου τεχνολογικού οικοσυστήματος, απαλλαγμένου από μονοπόλια.

Αναφορικά με τα μονοπωλιακά φαινόμενα που έχουν δημιουργηθεί στον τεχνολογικό τομέα, ο κ. Γουί-

τεκ επισημαίνει ότι ορισμένες εταιρείες κολοσσοί τα εκμεταλλεύονται προκειμένου να επιβάλουν υψηλές τιμές. Με τις ανοικτές πλατφόρμες στις οποίες προσανατολίζεται η εταιρεία να αναπτύσσει και να πουλά στην περιοχή από την Κύπρο θα ενισχύσουν την προσπάθεια για την αξιοποίηση της τεχνολογίας από όλους.

Η Tenstorrent ιδρύθηκε το 2016 και αποτελεί σήμερα έναν από τους πιο φιλόδοξους «αντιπάλους» της Nvidia στην κούρσα της τεχνητής νοημοσύνης.

Η εταιρεία δεν περιορίζεται απλώς στην κατασκευή hardware· αναπτύσσει και το αντίστοιχο λογισμικό (compilers και developer tools) που επιτρέπει την άμεση χρήση των AI μικροεπεξεργαστών της σε ένα ευρύ φάσμα εφαρμογών.

Η Κύπρος μπορεί να κυριαρχήσει στον τομέα της ναυτιλίας με τη βοήθεια των εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης που αναπτύσσει η Tenstorrent. Σύμφωνα με τον επιχειρησιακό διευθυντή της εταιρείας, οποιουδήποτε είδους καταστροφές στον τομέα μπορούν να αποφευχθούν με τεχνολογίες που σχεδιάζει η εταιρεία.

Μεγάλη δυναμική εντοπίζεται και στον τομέα της υγείας αλλά και της ανάπτυξης βιντεοπαιχνιδιών, υπογράμμισε ο κ. Γουίτεκ. Πιστεύω πως, αν η Κύπρος κινηθεί σωστά και συνεργαστεί με εταιρείες όπως η δική μας, μπορεί να γίνει η επόμενη Σιγκαπούρη ή Ισραήλ τεχνολογικά, υποστήριξε.

Το κόστος ενέργειας

Ο κ. Γουίτεκ αναφέρθηκε και στον καθοριστικό ρόλο που διαδραμάτισαν οι κυπριακές αρχές και ιδιαίτερα ο επικεφαλής επιστήμονας στην απόφασή τους να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στη χώρα μας. Ωστόσο, μαζί με τις δυνατότητες της Κύπρου η εταιρεία εξέτασε και τις προκλήσεις οι οποίες ενυπάρχουν στο οικοσύστημα της χώρας. Το υψηλό κόστος ενέργειας αποτελεί, σύμφωνα με τον ίδιο, τη μεγαλύτερη δυσκολία για το συγκεκριμένο εγχείρημα.

Η σημασία του μομέντουμ

Κομβικό σημείο ανάπτυξης των υποδομών προκειμένου να καταστεί η Κύπρος περιφερειακή τεχνολο-

γική βάση στην Ανατολική Μεσόγειο θεωρείται το διάστημα που διανύουμε, όπως ανέφερε στην «Κ» ο επικεφαλής επιστήμονας για Έρευνα, Καινοτομία και Τεχνολογία της Κυπριακής Δημοκρατίας, Δημήτρης Σκουρίδης.

Όπως ανέφερε ο κ. Σκουρίδης, η κάθοδος της Tenstorrent στην Κύπρο προσδίδει αξιοπιστία στο οικοσύστημα και αποτελεί ένα ισχυρό έναυσμα προς τη διεθνή επενδυτική κοινότητα σε σχέση με τις καινοτόμες τεχνολογικές δραστηριότητες. Επιπλέον, μέσω της εταιρείας θα αναπτυχθούν συνεργασίες με μηχανικούς, προγραμματιστές, data scientists, αλλά και ειδικούς σε τομείς όπως η κυβερνοασφάλεια. Αυτό συνδέεται άρρηκτα και με την προσπάθεια της κυβέρνησης να επαναπατρίσει ταλέντα από το εξωτερικό μετά και την εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στο Λονδίνο για το λεγόμενο brain gain. Την ίδια ώρα, η παρουσία ενός διεθνούς παίκτη λειτουργεί καταλυτικά για τις τοπικές startups, ενισχύοντας τις πιθανότητες συνεργασιών και πρόσβασης σε κεφάλαια, πρόσθεσε.

Με λίγα λόγια, επισήμανε ο κ. Σκουρίδης, τόσο η κάθοδος της συγκεκριμένης εταιρείας όσο και η γενικότερη προσπάθεια που προωθείται επιβεβαιώνει ότι η Κύπρος, με στοχευμένες πολιτικές, εξωστρέφεια και ευελιξία, μπορεί να κερδίσει μια θέση στον παγκόσμιο τεχνολογικό χάρτη.

Χρηματοοικονομικά λάθη του παρελθόντος, μαθήματα για το μέλλον

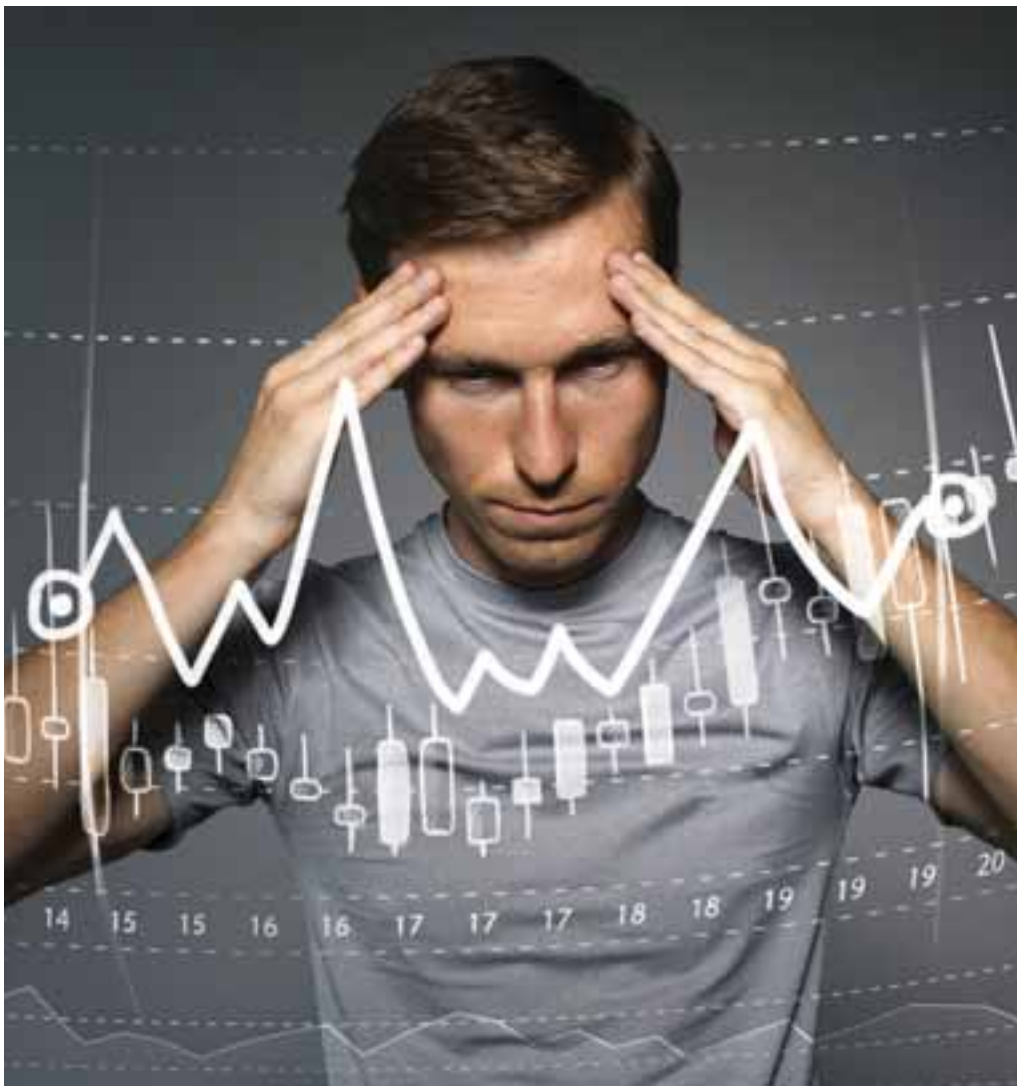
Κοινή πρωτοβουλία της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Κύπρου και του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Κύπρου

Ελένα Καρκώτη, λειτουργός Α΄ της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Κύπρου και υπεύθυνη για τη Χρηματοοικονομική Επιμόρφωση του Κοινού.

Ανδρέας Μιλιδώνης, καθηγητής Χρηματοοικονομικής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν, μεταξύ άλλων, την παρορμητική λήψη χρηματοοικονομικών αποφάσεων, τα επενδυτικά λάθη και τους κινδύνους που σχετίζονται με την αγορά χρηματοοικονομικών προϊόντων, πέραν των χρηματοοικονομικών δυνατοτήτων τους.

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η έρευνα «Κάντε τα χρηματοοικονομικά λάθη του παρελθόντος, μαθήματα για το μέλλον», που ξεκίνησε το 2024 από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου και το Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικών του Πανεπιστημίου Κύπρου, προσκάλεσε πολίτες να μοιραστούν λανθασμένες χρηματοοικονομικές επιλογές τους, με σκοπό να παρέχουν πολύτιμα διδάγματα σε άλλους, ιδιαίτερα στους νέους και τις νέες, ώστε να αποφύγουν παρόμοια λάθη και παγίδες.

Για την έρευνα μιλούν στην από κοινού τους συνέντευξη στην «Κ», η Έλενα Καρκώτη, λειτουργός Α΄ της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Κύπρου και υπεύθυνη για τη Χρηματοοικονομική Επιμόρφωση του Κοινού και τον Ανδρέα Μιλιδώνη, καθηγητή Χρηματοοικονομικής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν, μεταξύ άλλων, την παρορμητική λήψη χρηματοοικονομικών αποφάσεων, τα επενδυτικά λάθη και τους κινδύνους που σχετίζονται με την αγορά χρηματοοικονομικών προϊόντων, πέραν των χρηματοοικονομικών δυνατοτήτων τους. Οι ιστορίες αυτές ενσωματώθηκαν σε μια νέα εκστρατεία χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης, μέσα από την οποία όσοι και όσες βίωσαν χρηματοοικονομικές απώλειες μοιράζονται τα διδάγματα που αποκόμισαν.

- Ποιος ήταν ο στόχος αυτής της εκστρατείας και ποια ήταν η αφορμή για τη δημιουργία της;

- Ε. Καρκώτη: Η εκστρατεία αυτή σχεδιάστηκε για να μετατρέψει προσωπικές εμπειρίες χρηματοοικονομικών λαθών και κακών επιλογών σε πολύτιμα εκπαιδευτικά εργαλεία. Θέλαμε να ξεφύγουμε από τις συνθησισμένες προσεγγίσεις και να αξιοποιήσουμε τη δύναμη της εμπειρίας. Όταν ένας πολίτης μοιράζεται το λάθος που έκανε και κυρίως τι έμαθε από αυτό, το μήνυμα φτάνει πιο άμεσα, πιο ανθρώπινα, και με μεγαλύτερη διεισδυτικότητα, ειδικά στους νέους που προτιμούν απτά παραδείγματα και όχι θεωρητικές συμβουλές.

- Υπήρξε ανταπόκριση από τον κόσμο; Ήταν οι πολίτες πρόθυμοι να μοιραστούν τις ιστορίες τους;

- Ε. Καρκώτη: Η ανταπόκριση ξεπέρασε τις προσδοκίες μας. Παρόλο που δεν είναι εύκολο να μιλήσει κάποιος για αποτυχίες, η διασφάλιση της ανωνυμίας των πολιτών –μέσα από την προστασία των δεδομένων τους και την ευαισθησία στον χειρισμό των ιστοριών– λειτούργησε θετικά. Μας χαροποιεί ιδιαίτερα το γεγονός ότι τόσο πολλοί πολίτες μας εμπιστεύτηκαν και στήριξαν την προσπάθειά μας. Ένιωσαν ότι επιτέλους έχουν έναν χώρο να μιλήσουν, να προβληματιστούν και να συμβάλουν στην πρόληψη παρόμοιων λαθών από άλλους.

- Πώς επιλέξατε τις επτά ιστορίες που παρουσιάζονται στην εκστρατεία;

- Α. Μιλιδώνης: Οι ιστορίες επιλέχθηκαν με βάση την εκπαιδευτική τους δύναμη. Δεν μας ενδιέφερε απλώς αν μια ιστορία ήταν «δραματική» ή «συγκινητική». Αναζητήσαμε εκείνες που μεταφέρουν σαφή, χρήσιμα και ουσιαστικά διδάγματα – ειδικά στις νεότερες ηλικίες που τώρα κάνουν τα πρώτα τους βήματα στον χρηματοοικονομικό σχεδιασμό. Ομαδοποιήσαμε τις πραγματικές ιστορίες σε 7 κατηγορίες, και επιλέξαμε μια αντιπροσωπευτική ιστορία-παθήματα από κάθε κατηγορία για να δημοσιοποιήσουμε. Επιλέξαμε

περιπτώσεις με επενδύσεις, δανεισμό, κακή πληροφόρηση και απάτες, ώστε να καλύψουμε ένα ευρύ φάσμα κινδύνων. Είμαι σίγουρος ότι αυτές οι 7 πραγματικές ιστορίες-παθήματα, θα λειτούργησουν ως μαθήματα αλλά και σημεία συζήτησης για τη νέα γενιά, τόσο εντός της αίθουσας διδασκαλίας όσο και στο σπίτι ή σε άλλες κοινωνικές συναθροίσεις.

- Ποια επαναλαμβανόμενα λάθη ή θεματικές προέκυψαν από τις ιστορίες;

- Ε. Καρκώτη: Ένα ξεκάθαρο μοτίβο ήταν η λήψη βιαστικών αποφάσεων χωρίς επαρκή γνώση και ενημέρωση. Η τυφλή εμπιστοσύνη σε «εύκολα κέρδη», η απουσία προγραμματισμού και τα συναισθηματικά κίνητρα πίσω από χρηματοοικονομικές επιλογές, οδήγησαν πολίτες σε παγίδες. Μέσα από την έρευνα αναδείχθηκαν διάφορες θεμελιώδεις αρχές ορθής χρηματοοικονομικής συμπεριφοράς, όπως η ανάγκη κατανόησης του προϊόντος στο οποίο επενδύουμε, η αποφυγή της λογικής της «αγέλης», η αποταμίευση για αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών και άλλες.

Α. Μιλιδώνης: Επίσης, φάνηκε πόσο κρίσιμο είναι να κατανοεί κάποιος τι σημαίνει «ρίσκο». Συχνά βλέπουμε ανθρώπους να επεν-

Οι ιστορίες των λαθών ενσωματώθηκαν σε μια νέα εκστρατεία χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης και οι άνθρωποι μοιράζονται τα διδάγματα που αποκόμισαν.

δύουν σε προϊόντα με τεράστιο ρίσκο, όπως τα κρυπτονομίσματα, χωρίς να αντιλαμβάνονται τι διακυβεύεται. Για παράδειγμα, η μεταβλητότητα των κρυπτονομισμάτων είναι τριπλάσια από την αντίστοιχη των μετοχών. Κι όμως, η ελπίδα για «εύκολο χρήμα» τους οδηγεί σε βεβιασμένες κινήσεις που συνήθως οδηγούν σε ζημιές. Το έργο μας στοχεύει στο να βοηθήσει τον πολίτη να αποκτήσει κριτική σκέψη και να κατανοήσει βασικές έννοιες που μέχρι πρότινος του ήταν αδιάφορες.

Δίδαγμα και συμβουλή

- Πώς θα παρουσιαστούν αυτές οι ιστορίες; Μπορείτε να μας δώσετε ένα παράδειγμα;

- Ε. Καρκώτη: Κάθε αφήγηση συνοδεύεται από ένα βασικό δι-

δάγμα και μια προσωπική συμβουλή, δίνοντας έμφαση όχι μόνο στο τι πήγε λάθος, αλλά και στο τι μπορεί να γίνει διαφορετικά στο μέλλον. Ένα παράδειγμα είναι η ιστορία της Αλίκης, 26 ετών από τη Λεμεσό. Οι γονείς της είχαν φροντίσει να αποταμιεύουν χρήματα για τις σπουδές των παιδιών τους, ανοίγοντας λογαριασμούς ταμειευτηρίου στο όνομα των παιδιών από μικρή ηλικία. Ωστόσο, όταν προέκυψε μια έκτακτη ανάγκη και χρειάστηκαν χρήματα άμεσα, διαπίστωσαν ότι δεν μπορούσαν να έχουν πρόσβαση σε αυτά μέχρι την ενηλικίωση των παιδιών. Το αποτέλεσμα ήταν μια δύσκολη κατάσταση, την οποία θα μπορούσαν να είχαν αποφύγει με έναν καλύτερο σχεδιασμό.

Η ίδια η Αλίκη επισημαίνει: «Ένα ταμείο έκτακτης ανάγκης είναι άχρηστο αν δεν μπορείς να το χρησιμοποιήσεις όταν το χρειάζεσαι!» Αυτό είναι ένα μήνυμα που συμπυκνώνει με απλό τρόπο ότι η αποταμίευση δεν αρκεί χωρίς άμεση πρόσβαση όταν προκύψει ανάγκη. Η ιστορία της, όπως και όλες οι ιστορίες της εκστρατείας, θέλουμε να αποτελέσει το έναυσμα για ουσιαστική συζήτηση σε σχολεία, σεμινάρια και ενημερωτικές δράσεις, ενισχύοντας τη χρημα-

τοοικονομική αντίληψη με πραγματικά παραδείγματα.

- Υπάρχει κάποια ιστορία που σας έκανε εντύπωση;

- Α. Μιλιδώνης: Όλες οι ιστορίες είναι εξίσου σημαντικές, για διαφορετικούς λόγους. Η περίπτωση ενός νέου που επένδυσε στα τυφλά σε κρυπτονομίσματα, χωρίς να κατανοεί καν τι αγοράζει, είναι χαρακτηριστική. Όταν η αγορά κατέρρευσε, όχι μόνο έχασε χρήματα, αλλά και την πίστη του στις επενδύσεις. Η ιστορία του δείχνει πόσο επικίνδυνη μπορεί να είναι η παραπληροφόρηση και πόσο εύκολα κάποιος μπορεί να πέσει θύμα του «θορύβου» ή προωθήσεων στα social media. Τώρα, ο ίδιος είναι πολύ πιο προσεκτικός και επιφυλακτικός – και αυτό είναι το μεγαλύτερο κέρδος.

Χρηματοοικονομική παιδεία
- Με ποιους τρόπους θα αξιοποιηθούν αυτές οι ιστορίες;

- Ε. Καρκώτη: Θα ενταχθούν στα εκπαιδευτικά προγράμματα που υλοποιούμε σε σχολεία, καθώς και σε ενημερωτικές εκστρατείες στα ΜΜΕ και στα κοινωνικά δίκτυα. Πέρα από αυτό, θα αξιοποιηθούν σε σεμινάρια, παρουσιάσεις, ενημερωτικές εκστρατείες και κάθε άλλο μέσο, δημιουργώντας ένα νέο κεφάλαιο βιωματικής μάθησης στον τομέα της χρηματοοικονομικής παιδείας. Αυτούσιες οι ιστορίες μαζί με τα «μαθήματα» που προσφέρουν, βρίσκονται στην Πύλη Χρηματοοικονομικής Επιμόρφωσης της ΕΚΚ.

Α. Μιλιδώνης: Το Πανεπιστήμιο θα εντάξει τις εμπειρίες αυτές στις εκστρατείες χρηματοοικονομικής παιδείας. Δηλαδή, θα τις συμπεριλάβουμε στις σημειώσεις που χρησιμοποιούνται στο μάθημα προσωπικής χρηματοοικονομικής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, αλλά και στις σημειώσεις που χρησιμοποιούν τα ιδιωτικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Κύπρο. Επίσης, θα χρησιμοποιηθούν στην επιμόρφωση των καθηγητών/τριών που θα διδάξουν το παρεμβατικό εργαστήριο χρηματοοικονομικής παιδείας σε όλα τα δημόσια γυμνάσια της Κύπρου από την επόμενη ακαδημαϊκή χρονιά. Η παρούσα εκστρατεία ενισχύει περαιτέρω αυτή την προσπάθεια, με τη δύναμη της πραγματικών εμπειριών. Καλούμε όλους τους εκπαιδευτές χρηματοοικονομικής παιδείας σε άλλα πανεπιστήμια, κολλέγια και σε άλλα επιμορφωτικά κέντρα να χρησιμοποιήσουν το υλικό ελεύθερα.

- Πώς επηρεάζει την καθημερινότητα ενός πολίτη το είδος επιτοκίου στο δάνειό του;

- Α. Μιλιδώνης: Το κυμαινόμενο επιτόκιο, που είναι και το πιο συχνό στην Κύπρο, προκαλεί αβεβαιότητα στον δανειολήπτη. Αν τα επιτόκια αυξηθούν, η μηνιαία δόση αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά. Το ζήσαμε πρόσφατα με τη ραγδαία αύξηση επιτοκίων. Πολλοί αγνοούν ότι μπορούν να επαναδιαπραγματευτούν τους όρους ή να σταθεροποιήσουν το επιτόκιο. Η ενημέρωση αυτή μπορεί να κάνει μεγάλη διαφορά στον οικογενειακό προϋπολογισμό.

- Το μήνυμα «αποταμίευσε πριν καταναλώσεις» μοιάζει ιδανικό αλλά είναι ρεαλιστικό;

- Α. Μιλιδώνης: Είναι ρεαλιστικό, εφόσον ενσωματωθεί στην καθημερινότητα ως συνήθεια. Η αποταμίευση είναι μια μορφή ελευθερίας. Ακόμα και 20 ευρώ τον μήνα, αν ξεκινήσουμε να αποταμιεύουμε νωρίς, μπορούν να μετατραπούν σε ένα σημαντικό απόθεμα στο μέλλον. Δεν είναι πολυτέλεια – είναι πρόνοια.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Της **ΤΖΕΝΙΦΕΡ ΣΕΙΜΠΑ** / **REUTERS BREAKINGVIEWS**

Η μάχη των εφαρμογών για τον χρόνο των χρηστών

Κάθε smartphone είναι ένα παράθυρο σε ένα πλήθος εφαρμογών. Ο μόνος περιορισμός είναι ο αριθμός των λεπτών σε μία ημέρα που κάθε χρήστης πρέπει να τους αφιερώσει. Η αγωγή της αμερικανικής κυβέρνησης που επιδιώκει να διαλύσει το Meta βοηθά να καταδειχθεί πώς αυτό το υπερφορτωμένο «Κολοσσαίο» δεν έχει χώρο για νέους διεκδικητές, εκτός αν οι παλιοί παραχωρήσουν τη θέση τους. Η Ομοσπονδιακή Επιτροπή Εμπορίου

(FTC) ισχυρίζεται ότι η αυτοκρατορία του Μαρκ Ζούκερμπεργκ κατέπνιξε τον ανταγωνισμό, καθώς πιέζει να ανατρέψει τις εξαγορές του Instagram και του WhatsApp. Υποστηρίζει ότι οι αντίπαλοι της Meta, όπως η Snap, περιορίζονται σε εφαρμογές με εξαφανιζόμενες φωτογραφίες. Το μερίδιο της Meta στον χρόνο που αφιερώνουν οι χρήστες είναι ένα επιβλητικό 85%. Όταν προσθέτουμε το TikTok στο μείγμα, το μερίδιο της Meta μει-

ώνεται στο 60%. Γίνεται ακόμη πιο αδύναμο όταν το YouTube μπαίνει στην арένα, καθώς μειώνεται στο 30%. Όταν το Facebook αγόρασε το Instagram για 1 δις. δολάρια το 2012, η διείσδυση των smartphones στις ΗΠΑ ήταν 45%. Κάθε μέρα, άνθρωποι άνοιγαν το τηλέφωνό τους και έψαχναν σε καταστήματα εφαρμογών για πρώτη φορά. Μέχρι το 2024 τα ποσοστά υιοθέτησης smartphone είχαν διπλασιαστεί. Οι αρχικές οθόνες είναι πλέον γε-

μάτες εφαρμογές. Οι χρήστες πρέπει συνεπώς να μείνουν κολλημένοι στα τηλέφωνα τους περισσότερο. Η μείωση των ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων στον πραγματικό κόσμο υποδηλώνει ότι αυτό έχει ήδη συμβεί. Οι άνθρωποι αφιερώνουν κατά μέσον όρο 26 λεπτά κάθε μέρα διαβάζοντας το 2023, 10 λεπτά λιγότερα από ό,τι το 2003. Η κοινωνικοποίηση και η επικοινωνία μειώθηκαν ακόμη περισσότερο, από 78 λεπτά το 2003 σε 57 λεπτά το

2023. Ετσι, αν υπάρχουν λιγότεροι νέοι χρήστες και λιγότερα νέα λεπτά την ημέρα, οι πλατφόρμες πρέπει αντ' αυτού να κλέβουν χρόνο η μία από την άλλη.

Οι Αμερικανοί ίσως έχουν φτάσει στο αποκορύφωμα της προσοχής – τουλάχιστον προς το παρόν. Υπνος, προσωπική υγιεινή, κοινωνικοποίηση: όλα αυτά είναι πιθανό να παραμείνουν σταθερά. Ένα από τα λίγα μέρη που έχουν απομείνει για να κερδίσει κανείς χρόνο μπορεί

να είναι η εργάσιμη ημέρα. Το πρότυπο εργασίας έχει αλλάξει ελάχιστα τις τελευταίες δύο δεκαετίες, φτάνοντας σε λίγο κάτω από 8 ώρες κατά μέσον όρο την ημέρα. Ίσως, αν πραγματοποιηθούν τα πιο τρελά όνειρα για την τεχνητή νοημοσύνη, αυτό να αρχίσει να αλλάζει. Οσο πιο παραγωγική γίνεται μια κοινωνία, άλλωστε, τόσο περισσότερο χρόνο θα πρέπει να σπαταλήσει. Μέχρι τότε, η μάχη των εφαρμογών θα μαίνεται.

Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι εντός Ιουνίου αναμένεται να απασχολήσει την εκτελεστική εξουσία το θέμα της αξιοποίησης του χώρου της Κρατικής Έκθεσης.

Επίτροπος Περιβάλλοντος Πάρκο... αλλά με υποδομές που να στηρίζουν τη βιωσιμότητά του

Προς έναν ενοποιημένο, συμπαγές και θεσμοθετημένο χώρο πρασίνου με ορισμένες υποδομές που να στηρίζουν τη βιωσιμότητά του με πυρήνα τους το διατηρητέο κτίριο του ελληνικού περιπτέρου τάσσεται η επίτροπος Περιβάλλοντος Αντωνία Θεοδοσίου. Όπως ανέφερε η αρμόδια επίτροπος στην «Κ», η περιοχή φαίνεται να έχει όλα τα στοιχεία που χρειάζονται προκειμένου να πετύχει ένας τέτοιου είδους σχεδιασμός, ωστόσο χρειάζεται ένας ενιαίος σχεδιασμός ώστε η μια ανάπτυξη πρασίνου που προκρίνεται, να συνδέεται με την αναβάθμιση των εξωτερικών χώρων του Μακάρειου σταδίου. Επιπλέον, όπως επισήμανε η κα Θεοδοσίου, απαιτείται όπως το περιμετρικό οδικό δίκτυο σχεδιαστεί ανάλογα χωρίς μεγάλους κυκλοφοριακούς κόμβους που να μην είναι υπεραστικοί και να μην διασπούν την οικιστική περιοχή. Οι δρόμοι θα πρέπει να είναι συνενωτικοί του αστικού ιστού για να συνάδουν με την έννοια των βιώσιμων πόλεων. Σημειώνει ακόμα ότι θα ήταν χρήσιμο όπως το πάρκο σχεδιαστεί από τον Πεδιαίο και να συνεχίζει μέσω του Μετοχίου του Κύκκου όπου προγραμματίζονται αναπτύξεις, να περιλαμβάνει και το μοναστήρι της Αρχιεπισκοπής αλλά και τις περιοχές της νεκρής ζώνης. Όπως εξήγησε, θα πρέπει να διαμορφωθεί ένα masterplan για τη χρήση των πράσινων και κοινόχρηστων χώρων αναψυχής από τον πολίτη, στο οποίο να συμπεριλαμβάνονται και οι ποδηλατόδρομοι. Είναι ανάγκη όπως το πάρκο να έχει όσο μικρότερο ποσοστό σφραγισμένης επιφάνειας είναι δυνατόν, πρόσθεσε η κα Επίτροπος. Η κα Θεοδοσίου εισηγείται όπως συσταθεί επιτροπή στην οποία να μετέχουν η ίδια, η ομάδα Πρωτοβουλίας για μία ανθρώπινη Έγκληση, το Δημαρχείο και οι αρμόδιες υπηρεσίες προκειμένου να καταλήξουν σε ένα brief masterplan ιδεών για την περιοχή. Καταληκτικά προτείνει όπως, αφού γίνει αυτός ο σχεδιασμός ιδεών με τη συμμετοχή των πολιτών, να προκηρυχθεί ένας αρχιτεκτονικός διαγωνισμός.

Σύσταση επιτροπής για συντονισμό και αρχιτεκτονικό διαγωνισμό, εισηγείται η επίτροπος Περιβάλλοντος.

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Εντός του μήνα αναμένεται να απασχολήσει την εκτελεστική εξουσία το θέμα της αξιοποίησης του χώρου της Κρατικής Έκθεσης σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ». Όπως πληροφορούμαστε, ο Δήμος Λευκωσίας είναι στο περίμενο αναφορικά με την πολιτική απόφαση για το ζήτημα, καθώς έχει αποστείλει σχετικό υπόμνημα στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας Νίκο Χριστοδουλίδη αναφορικά με την πρότασή του για τη μετατροπή του χώρου της Κρατικής Έκθεσης σε Πάρκο Δυτικής Λευκωσίας που αποτέλεσε και προεκλογική εξαγγελία του δημάρχου Λευκωσίας Χαράλαμπου Προύντζου. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι θετικά αντιμετωπίζουν οι αρμόδιοι φορείς τη συγκεκριμένη πρόταση όπως και την πρόταση για δημιουργία ζώνης επιχειρηματικότητας/ εκθεσιακών χώρων, συνεδριακών χώρων, αλλά και τις σύγχρονες οικιστικές αναπτύξεις που χρειάζεται η πρωτεύουσα στην περιοχή του ΣΟΠΙΑΣ, στο Καϊμακλί. Θα δοθεί ωστόσο μια μεταβατική περίοδος 36 μηνών για παραμονή πολύ συγκεκριμένου αριθμού εγκαταστάσεων για εξυπηρέτηση των συνεδρίων και άλλων εκδηλώσεων που διοργανώνονται σήμερα στον χώρο της Διεθνούς Έκθεσης σύμφωνα με την πρόταση που έχει διαμορφωθεί από τον Δήμο Λευκωσίας.

Η πρόταση του Δήμου Λευκωσίας αναφορικά με την αξιοποίηση του χώρου της Κρατικής Έκθεσης περιλαμβάνει Παραμονή του Κέντρου Εξυπηρέτησης του Πολίτη, καφετερία με φυσικά υλικά και παιδότοπο, καλλισθενική γυμναστική, ποδηλασία/ πεζοπορία, υπόγειο δεξαμενή ομβρίων υδάτων, νέο σταθμό λεωφορείων, πεζογέφυρα πάνω από τη λεωφόρο Λευκοθέου, γήπεδα αντισφαίρισης, Futsal και pedel, πολυώροφο κτίριο με υπόγειους χώρους στάθμευσης, τοποτέκνιση των υφιστάμενων χώρων.

Ναι από τα κόμματα

Υπέρ της απόφασης του Δήμου Λευκωσίας να αναθεωρήσει τους σχεδιασμούς για τον χώρο της Κρατικής Έκθεσης και να προχωρήσει στη δημιουργία πάρκου τάσσονται τα κόμματα. Το ζήτημα των σχεδίων ανάπτυξης για σκοπούς αξιοποίησης της κρατικής γης στην περιοχή της Κρατικής Έκθεσης εξετάστηκε αυτεπάγγελτα κατά τη διάρκεια συνεδρίας της Επιτροπής Εσωτερικών. Όπως επισημάνθηκε τόσο οι βουλευτές όσο και οι κάτοικοι της περιοχής προκρίνουν τη δημιουργία μητροπολιτικού δασικού πάρκου. Εξάλλου, οι κάτοικοι της περιοχής, είχαν εκφράσει την αντίθεσή τους και με την ανάπτυξη που είχε προταθεί παλαιότερα, αλλά και με τις αλλαγές που προωθούνταν στο οδικό δίκτυο, προκειμένου να ανταποκριθεί αυτό στις ανάγκες της ανάπτυξης εκείνης. Σε δηλώσεις του μετά τη συνεδρίαση της Επιτροπής, ο πρόεδρος της και βουλευτής του ΑΚΕΛ, Άριστος Δαμιανού, ανέφερε ότι οι σχεδιασμοί που προέβλεπαν την ανέγερση μεγάλων αναπτύξεων στον χώρο, αποτράπηκαν «με κοινή πρωτοβουλία των τοπικών κοινωνιών, των κατοίκων της Έγκλησης και της Μακεδονίτισσας, αλλά και την πολύ έντονη αντίθεση πολιτικών κομμάτων, προεξάρχοντος του ΑΚΕΛ».

«Ήταν και παραμένει η θέση μας ότι στη Δυτική Λευκωσία προ-

Το μπαλάκι στον Πρόεδρο για την Κρατική Έκθεση

*Υπέρ τάσσονται τα κόμματα στη δημιουργία πάρκου –
Δεν έχει παρθεί καμία πολιτική απόφαση ακόμα*

Η Πρωτοβουλία για μία ανθρώπινη Έγκληση

Οι κάτοικοι της Έγκλησης επανέλαβαν τη σαφή διαφωνία τους με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου της 14ης Σεπτεμβρίου 2022 για την ανάπτυξη της περιοχής με πολυώροφα κτίρια, χώρους γραφείων, ξενοδοχειακή μονάδα, συνεδριακό κέντρο, διαμερίσματα, εμπορικά καταστήματα και ζώνη έρευνας και καινοτομίας, όπως επίσης και τερματικό σταθμό λεωφορείων. Η Λουίζα Μαυρομάτη, εκ μέρους της Πρωτοβουλίας για μία ανθρώπινη Έγκληση, χαιρέτισε την ομόφωνη απόφαση για μητροπολιτικό πάρκο. Υπογράμμισε, επίσης, την ανάγκη για δημιουργία χώρου πρασίνου, αναφέροντας ότι το πράσινο στη Λευκωσία είναι μόνο 4%, ενώ στην Αθήνα, η οποία θεωρείται τσιμεντούπολη, το πράσινο είναι 11%. Η κα. Μαυρομάτη εξέφρασε, επίσης, τους ενδοιασμούς των κατοίκων για το κυκλοφοριακό οδικό δίκτυο το οποίο προτείνεται για την περιοχή της Μακεδονίτισσας. «Διαφωνούμε στη διαπλάτυση υφιστάμενων λεωφόρων, διαφωνούμε με τη μετατροπή της λεωφόρου Λευκοθέου μπροστά από το Μακάρειο στάδιο σε Λεωφόρο Έξι Λωρίδων, της λεωφόρου Ηλία Παπακυριακού σε Λεωφόρο Τεσσάρων Λωρίδων, διαφωνούμε με τη δημιουργία της νέας λεωφόρου Μακεδονίας, η οποία θα περάσει μέσα από τις οικιστικές περιοχές της ανατολικής Μακεδονίτισσας, καταστρέφοντας τον οικιστικό χαρακτήρα των περιοχών αυτών», είπε, σημειώνοντας ότι, εφόσον δημιουργηθεί χώρος πρασίνου στην Κρατική Έκθεση, θα πρέπει το οδικό δίκτυο να συνάδει με αυτό.

σφέρεται η περιοχή ως ένα ανοιχτό πάρκο, ως ένας πνεύμονας πρασίνου και για την τοπική κοινωνία, αλλά και για τη Λευκωσία ευρύτερα», σημείωσε ο κ. Δαμιανού, εκφράζοντας ικανοποίηση για το γεγονός ότι, «αφουγκραζόμενος τα μηνύματα των κατοίκων, ο νέος δήμαρχος Λευκωσίας και το Δημοτικό Συμβούλιο έχουν ανατρέψει προηγούμενους σχεδιασμούς και κάτω από την πίεση και της τοπικής κοινωνίας και πολιτικών κομμάτων, αλλά προφανώς και της απόφασης του Δημοτικού Συμβουλίου, τα συναρμόδια Υπουργεία πλέον έχουν διαφοροποιήσει τη θέση τους και αναπροσανατολίζονται σε σχέση με τον σχεδιασμό».

Εξήγησε ότι, εν αναμονή μιας συνολικής μελέτης από πλευράς του Δήμου Λευκωσίας, τα υπουργεία Εσωτερικών, Μεταφορών και Οικονομικών θα συνεργαστούν, ούτως ώστε στον χώρο της Κρατικής Έκθεσης να δημιουργηθεί ένας πνεύμονας πρασίνου και ο σχεδιασμός για τη δημιουργία ενός τεχνολογικού επιχειρηματικού πάρκου να μεταφερθεί στην περιοχή του ΣΟΠΙΑΣ, η οποία, όπως σημείωσε, έχει παραμεινθεί, κι έτσι θα δώσει περαιτέρω ανάπτυξη, για να δημιουργηθούν συνθήκες ισορροπίας ανάμεσα στα δημοτικά διαμερίσματα της Λευκωσίας.

Η βουλευτής του ΔΗΣΥ, Σάβια Ορφανίδου, δήλωσε ότι η απόφαση του Δήμου Λευκωσίας για τη δημιουργία μητροπολιτικού πάρκου στον χώρο, λήφθηκε με τη θετική συμβολή και της δημοτικής ομάδας του ΔΗΣΥ. «Ακούσαμε σήμερα κάποιες διαδικαστικές προσεγγίσεις που πρέπει να γίνουν και τον σχεδιασμό μου πρέπει να γίνει για να μπορέσει να καταστεί πραγματικότητα αυτό το πάρκο», είπε, προσθέτοντας ότι υπάρχουν και θέματα όσον αφορά τη συγκεντρωση υδάτων στην περιοχή.

«Πρέπει να γίνει ένας σωστός σχεδιασμός για να μπορέσει να ενσωματωθεί αυτή η λίμνη κατακράτησης των υδάτων στην περιοχή του πάρκου και την ίδια ώρα θα αναμένουμε να δούμε και τα χρονοδιαγράμματα για να μπορέσει στο τέλος της ημέρας η πολιτεία και οι κρατικοί φορείς να υλοποιήσουν αυτήν την απόφαση η οποία θα δώσει μια ανάσα ζωής στη συγκεκριμένη περιοχή, θα διευκολύνει σε πολύ μεγάλο βαθμό και τους ανθρώπους και τους πολίτες της Έγκλησης για να μπορούν να ασκούνται, αλλά και θα ενισχύσει ακόμα περισσότερο την προστασία του περιβάλλοντος», κατέληξε.

Ο βουλευτής του Κινήματος Οικολόγων, Σταύρος Παπαδούρης, ανέφερε στις δηλώσεις του ότι με την απόφαση για τη δημιουργία πάρκου στον χώρο αυτό, δικαιώνονται τα κόμματα που το προηγούμενο διάστημα σταύρωναν κονδύλια του προϋπολογισμού, που αφορούσαν την ανάπτυξη στην Κρατική Έκθεση.

Χαιρετίζοντας την αλλαγή της στάσης της κυβέρνησης, σε σχέση με τον αρχικό σχεδιασμό, επισήμανε ότι η θέση του Κινήματος Οικολόγων ήταν σταθερή από την αρχή. Σημείωσε ότι στόχος είναι ο συγκεκριμένος χώρος να καταλήξει ένα εθνικό αστικό πάρκο, κάτι που έχει υποδείξει ως ανάγκη και η Ε.Ε., όπως είπε. «Να δημιουργηθούν πράσινοι πνεύμονες και να μη ντρεπόμαστε γι' αυτό που θα παραδώσουμε στις επόμενες γενιές», είπε.

ΟΟΣΑ: Ισχυρή η ελληνική οικονομία, αλλά υπάρχουν κίνδυνοι

Προειδοποιεί για δημογραφικό, επενδύσεις, αυξήσεις μισθών και δασμούς

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

«Η οικονομία παραμένει ισχυρή», σημειώνει ο ΟΟΣΑ στην έκθεσή του Economic Outlook και προβλέπει ρυθμό ανάπτυξης 2% για το 2025 (από 2,3% της κυβέρνησης και της Κομισιόν) και 2,1% για το 2026 (από 2% της κυβέρνησης και 2,2% της Κομισιόν).

Ωστόσο, ο ίδιος έχει αναθεωρήσει προς τα κάτω την προηγούμενη πρόβλεψή του για τον ρυθμό ανάπτυξης, όπως και για την παγκόσμια οικονομία (2,9% φέτος και το 2026) λόγω δασμών, ενώ χτυπάει καμπανάκι και για τις επενδύσεις μετά το Ταμείο Ανάκαμψης. Προειδοποιεί, επίσης, να μην ξεπερνούν οι αυξήσεις των μισθών την αύξηση της παραγωγικότητας, ενώ επανέρχεται στην πρότασή του να περιοριστούν οι φοροαπαλλαγές και οι χαμηλοί συντελεστές ΦΠΑ, που ωφελούν κυρίως τους πλουσιότερους, και να γίνουν στοχευμένες μειώσεις εισφορών κοινωνικής ασφάλισης.

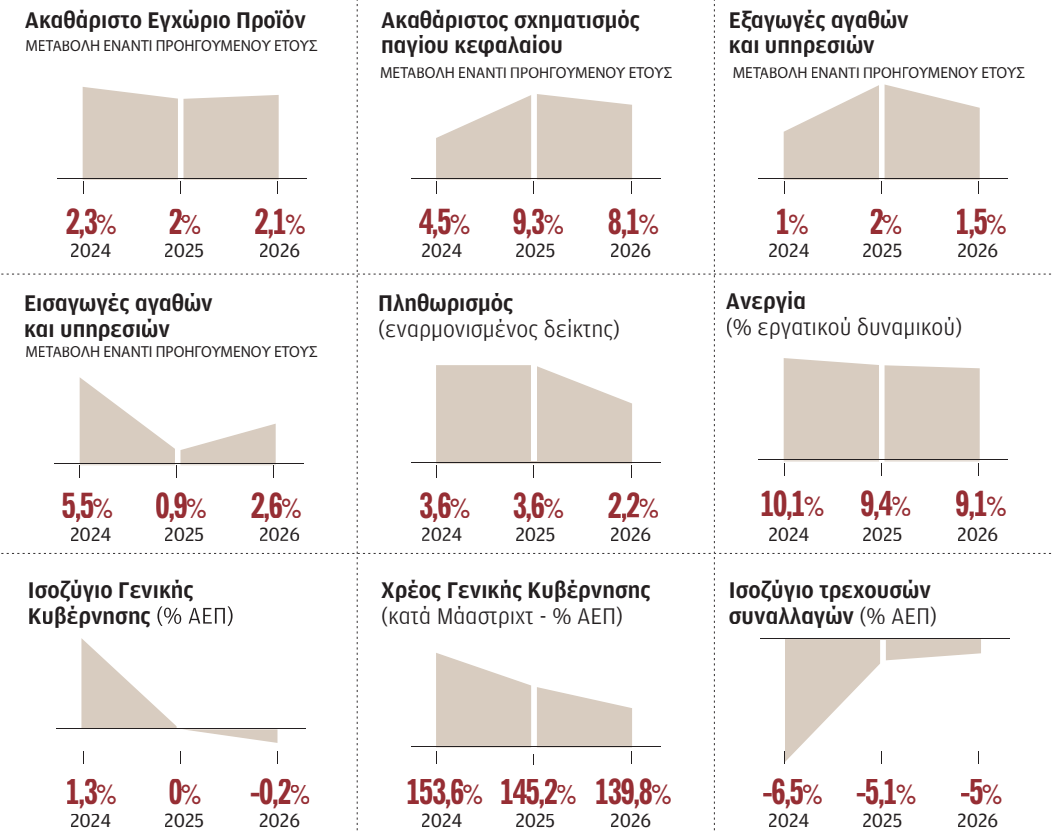
Η Ελλάδα γερνάει

Άλλοι κίνδυνοι που θα μπορούσαν να σκιάσουν το μέλλον της ελληνικής οικονομίας είναι, κατά τη χθεσινή έκθεση του Οργανισμού, καθυστερήσεις στην εφαρμογή προγραμμάτων, που χρηματοδοτούνται από κοινοτικά κονδύλια, και ακραία καιρικά φαινόμενα.

Ακόμη χτυπάει καμπανάκι για τη γήρανση του πληθυσμού που θα ασκήσει πίεση στις δαπάνες του προϋπολογισμού, σε συνδυασμό με τις αυξανόμενες επενδυτικές ανάγκες. Οι επενδύσεις με τη σειρά τους θα πρέπει να υποστηριχθούν από μεταρρυθμίσεις, ώστε να βελτιωθεί το επιχειρηματικό περιβάλλον και να αυξηθεί η προσφορά εργασίας.

Σχετικά με το ισοζύγιο, ο ΟΟΣΑ επισημαίνει πως παρότι οι εμπορικοί δεσμοί της Ελλάδας με τις Ηνωμένες Πολιτείες είναι περιορισμένοι, οι δασμοί των ΗΠΑ θα επιβαρύνουν τις εξαγωγές εμμέσως, οδηγώντας σε μείωση της ζήτησης βασικών εμπορικών εταίρων της χώρας, όπως η Γερμανία. Παρ' όλα αυτά προβλέπει αύξηση των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών φέτος κατά 2% (έναντι αύξησης 1% το 2024) και το 2026 κατά 1,5%, καθώς και μείωση του ελλείμματος

Τι προβλέπει ο ΟΟΣΑ για την ελληνική οικονομία

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Προτείνει να περιοριστούν οι φοροαπαλλαγές και οι χαμηλοί συντελεστές ΦΠΑ, που ωφελούν κυρίως τους πλουσιότερους, και να γίνουν στοχευμένες μειώσεις ασφαλιστικών εισφορών.

του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών από 6,5% του ΑΕΠ το 2024 σε 5,1% του ΑΕΠ φέτος και 5% του ΑΕΠ το 2026. Και αυτό γιατί η αύξηση των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών προβλέπεται να επιβραδυνθεί από το 5,5% το 2024 στο 0,9% το 2025 και στο 2,6% το 2026.

Το Ταμείο Ανάκαμψης

Το Ταμείο Ανάκαμψης βρίσκεται στο επίκεντρο των εξελίξεων στην ελληνική οικονομία, με τον ΟΟΣΑ να προβλέπει ότι οι εκταμιεύσεις θα αυξηθούν από 1,8% του ΑΕΠ το 2024 στο 3,6% του ΑΕΠ το 2026. Προβλέπεται επίσης ενί-

σχυση των φορολογικών εσόδων, με τη βοήθεια και των μέτρων κατά της φοροδιαφυγής, με το πρωτογενές πλεόνασμα να εκτιμάται στο 2,1% του ΑΕΠ το 2025 (έναντι πρόβλεψης της κυβέρνησης για 3,2% του ΑΕΠ και της Κομισιόν για 3,8% του ΑΕΠ) και 2,2% το 2026, και μείωση του χρέους στο 145,2% του ΑΕΠ φέτος και στο 139,8% το 2026 (έναντι προβλέψεων της Κομισιόν για 146,6% του ΑΕΠ το 2025 και 140,6% του ΑΕΠ το 2026).

Για τις επενδύσεις ο ΟΟΣΑ εκτιμά ότι θα αυξηθούν σημαντικά, παρά τη διεθνή αβεβαιότητα, χάρη στην αυξανόμενη εκροή πόρων από το Ταμείο Ανάκαμψης. Συγκεκριμένα προβλέπει αύξηση των επενδύσεων κατά 9,3% φέτος και 8,1% το 2026 (έναντι 7,8% και 7,3% της Κομισιόν αντίστοιχα).

Όμως θεωρεί ότι η περαιτέρω ενίσχυσή τους είναι πρόκληση-κλειδί για τη διατήρηση ισχυρής αναπτυξιακής πορείας και τη μείωση του δημοσίου χρέους.

Γι' αυτό και εισπνέεται μεταρρυθμίσεις, όπως η περαιτέρω βελτίωση του διοικητικού πλαισίου, ώστε να γίνει

περισσότερο φιλικό προς την επιχειρηματικότητα. Εισπνέεται επίσης μέτρα για τους εργαζομένους, για την κατάρτισή τους, έτσι ώστε να μειωθεί η αναντιστοιχία εκπαιδευσης με ζητούμενες δεξιότητες από την αγορά εργασίας.

Σχετικά με τη φορολογική πολιτική ο ΟΟΣΑ υποστηρίζει την περαιτέρω μείωση της φοροδιαφυγής, αλλά και τη μείωση των φοροαπαλλαγών και ιδίως των μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ, έτσι ώστε να βρεθεί δημοσιονομικός χώρος για στοχευμένες μειώσεις εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, ώστε να ενισχυθούν τα κίνητρα για απασχόληση.

Ο πληθωρισμός

Για τον πληθωρισμό ο Οργανισμός προβλέπει επιβράδυνση στο 2,5% φέτος από 3% το 2024 (βάσει του εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή), χάρη στη μείωση των τιμών πετρελαίου και παρά τον επίμονα υψηλό πληθωρισμό υπηρεσιών. Η ανεργία ακολουθεί και αυτή καθοδική πορεία από το 10,1% του εργατικού δυναμικού το 2024 στο 9,4% το 2025 και στο 9,1% το 2026.

Ρεκόρ σημείωσαν τον Απρίλιο οι νέες θέσεις εργασίας

Της ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ

Με αιχμή του δόρατος τις χιλιάδες προσλήψεις σε τουρισμό και επισιτισμό, το ισοζύγιο απασχόλησης πέτυχε ιστορικό ρεκόρ για τον μήνα Απρίλιο με τη δημιουργία 133.907 νέων θέσεων εργασίας αλλά και με κυριαρχία των συμβάσεων πλήρους απασχόλησης. Ετσι, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του πληροφωριακού συστήματος «Εργάνη», η έναρξη της τουριστικής περιόδου βρήκε την αγορά εργασίας με θετικό πρόσημο και τις προσλήψεις σε σερβιτόρους, καμιαριέρες, μάγειρες, ρεσεψιονίστ και λατζέρηδες να οδηγούν στη δημιουργία περισσότερων από 133.000 νέων θέσεων εργασίας, σε σχέση με κάθε άλλο Απρίλιο, από το 2001 που υπάρχουν στοιχεία και μπορεί να γίνει η σύγκριση.

Μάλιστα η πλειονότητα των νέων προσλήψεων, και συγκεκριμένα περισσότερες από 6 στις 10, αφορούσε συμβάσεις πλήρους απασχόλησης και κατά κύριο λόγο γυναίκες και νέους. Στο πρώτο 4μηνο του έτους τα στοιχεία δείχνουν μεν θετικό πρόσημο, με χαμηλότερο όμως ισοζύγιο προσλήψεων έναντι απολύσεων από αυτό του προηγούμενου έτους, καθώς φαίνεται πως οι εμπλεκόμενοι κλάδοι στον τουρισμό άρνησαν να προχωρήσουν στις αναγκαίες προσλήψεις. Και πάλι, όμως, έχουμε τη δεύτερη καλύτερη επίδοση των τελευταίων 24 ετών. Αναλυτικά, τα στοιχεία για τον Απρίλιο του 2025 δείχνουν πως πραγματοποιήθηκαν 353.113 προσλήψεις, λιγότερες κατά 1.118 σε σχέση με ένα έτος πριν. Παράλληλα πραγματοποιήθηκαν 219.206 απολύσεις και λύσεις συμβάσεων, λιγότερες κατά 2.673 συγκριτικά με τις 221.879 που σημειώθηκαν τον περυσινό Απρίλιο. Ετσι δημιουργήθηκαν 1.555 περισσότερες νέες θέσεις εργασίας, σε σχέση με τις 132.252 που καταγράφηκαν τον Απρίλιο του 2024.

Στο τετράμηνο Ιανουαρίου - Απριλίου οι νέες θέσεις εργασίας ανήλθαν σε 187.063, λιγότερες κατά 1.524 συγκριτικά με τις 188.587 που είχαν προκύψει περυσι την ίδια χρονική περίοδο.

Και η θετική εικόνα συνεχίζεται και όσον αφορά τα ποσοτικά στοιχεία της απασχόλησης, αφού το 64,62% των νέων συμβάσεων - προσλήψεων που υπεγράφησαν (228.192) πραγματοποιήθηκε με όρους πλήρους απασχόλησης. Όπως επισημαί-

Με την έναρξη της τουριστικής περιόδου δημιουργήθηκαν 133.907 νέες θέσεις εργασίας.

Περισσότερες από 6 στις 10 προσλήψεις αφορούσαν συμβάσεις πλήρους απασχόλησης και κατά κύριο λόγο γυναίκες και νέους.

νουν οι ειδικοί, τα κίνητρα για τις προσλήψεις πλήρους απασχόλησης, σε συνδυασμό με τα κενά που υπάρχουν στην αγορά εργασίας και τη δυσκολία των επιχειρήσεων να τα καλύψουν, δίνουν προτεραιότητα στις προσλήψεις πλήρους απασχόλησης έναντι της μερικώς ή ακόμη και της υπο-πληρωμένης και υπο-ασφαλισμένης εργασίας. Συνολικά κατεγράφησαν 98.040 προσλήψεις μερικώς απασχόλησης (ποσοστό 27,77%) και άλλες 26.881 (ποσοστό 7,61%) με σύμβαση εκ περιτροπής εργασίας.

Και όπως επισήμανε η υπουργός Εργασίας Νίκη Κεραμέως στην ΕΡΤ, η πλειονότητα των θέσεων αφορά κυρίως γυναίκες και νέους. Αναλυτικά, σε επίπεδο φύλου οι γυναίκες βγήκαν «κερδισμένες» ως προς τις νέες θέσεις εργασίας τον Απρίλιο, καθώς οι 68.943 καλύφθηκαν από γυναίκες και οι 64.964 από άνδρες εργαζομένους. Αλλά και σε επίπεδο ηλικιακών ομάδων οι περισσότερες νέες θέσεις εργασίας (47.247) τον περασμένο Απρίλιο αφορούσαν μεν άτομα ηλικίας μεταξύ 45-64 ετών, όμως η αμέσως επόμενη ηλικιακή ομάδα, με 41.606 νέες θέσεις εργασίας, ήταν ηλικίας μεταξύ 30-44 ετών.

Εμμέσως υποχρεωτική η ασφάλιση οχημάτων για φυσικές καταστροφές

Του ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Υποχρεωτική από την 1η Ιουνίου είναι η ασφάλιση των επιχειρήσεων για φυσικές καταστροφές (πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές, σεισμοί) με τζίρο άνω των 500.000 ευρώ, ενώ εμμέσως υποχρεωτική είναι και η ασφάλιση των οχημάτων, καθώς σε διαφορετική περίπτωση δεν θα αποζημιώνονται. Το μέτρο ισχύει και για τα οχήματα που έχουν καταθέσει πινακίδες και έχουν τεθεί σε διοικητική ακινησία, ενώ η ασφάλιση θα γίνεται με βάση την τρέχουσα εμπορική αξία του οχήματος. Σύμφωνα με την απόφαση που εξέδωσαν τα συναρμόδια υπουργεία Οικονομικών και Ανάπτυξης, οι υπόχρεοι σε ασφάλιση θα εξαιρούνται από κάθε επιχορήγηση κρατικής αρωγής για τα οχήματα που δεν έχουν ασφαλισθεί έναντι φυσικών καταστροφών. Δηλαδή δεν πρόκειται να τους επιβληθεί κάποιο πρόστιμο εφόσον δεν ασφαλισθούν για φυσικές καταστροφές, ωστόσο δεν θα αποζημιωθούν.

Ετσι λοιπόν όλα τα νέα συμβόλαια από την 1η Ιουνίου έχουν τη δυνατότητα για τις ανωτέρω

καλύψεις. Κάποιος που έχει ήδη συμβόλαιο μπορεί να επικοινωνήσει με τον ασφαλιστή του και να τροποποιήσει το συμβόλαιό του. Ειδάλλως μπορεί να περιμένει μέχρι τη λήξη του, οπότε και στην ανανέωσή του, ή στο καινούργιο συμβόλαιο αν αλλάξει ασφαλιστή, θα προβλεφθούν οι νέες καλύψεις. Από το νέο πλαίσιο εξαιρούνται μόνο τα οχήμα-

Όσοι δεν ασφαλίζουν τα οχήματά τους για σεισμό, δασική πυρκαγιά και πλημμύρες δεν θα αποζημιώνονται από το κράτος.

τα που ανήκουν στο Δημόσιο ή σε φορείς του δημόσιου τομέα.

Οι επιχειρήσεις με τζίρο άνω των 500.000 ευρώ υποχρεούνται να διαθέτουν ασφαλιστήριο συμβόλαιο που να καλύπτει ζημιές από πυρκαγιές, σεισμούς και πλημμύρες σε ποσοστό τουλάχιστον 70% της αξίας των περιουσιακών στοιχείων τους. Η υπο-

Από την 1η Ιουνίου όλες οι επιχειρήσεις με τζίρο άνω των 500.000 ευρώ οφείλουν να είναι ασφαλισμένες για φυσικές καταστροφές. Το πρόστιμο για τις ανασφάλιστες είναι 10.000 ευρώ, ενώ διπλασιάζεται σε περίπτωση που βρεθούν ανασφάλιστες και σε επόμενο έλεγχο.

χρέωση κάλυψης αφορά ιδιόκτητες εγκαταστάσεις, εξοπλισμό, πρώτες ύλες, εμπορεύματα, μέσα παραγωγής, οχήματα επαγγελματικής χρήσης και αποθηκευμένα προϊόντα. Σημειώνεται ότι οι ανασφάλιστες επιχειρήσεις εκτός του ότι θα αποκλειστούν από την κρατική αρωγή κινδυνεύουν με πρόστιμο 10.000 ευρώ, το οποίο διπλασιάζεται σε περίπτωση που βρεθούν ανασφάλιστες και σε επόμενο έλεγχο.

Διασταυρώσεις

Στις 16 Ιουνίου θα «πατνηθεί» το κουμπί των διασταυρώσεων οχημάτων προκειμένου να διαπιστωθεί πόσα είναι ανασφάλιστα, πόσα δεν έχουν περάσει ΚΤΕΟ, καθώς και πόσοι ιδιοκτήτες δεν έχουν πληρώσει τα τέλη κυκλοφορίας. Με το νέο σύστημα ηλεκτρονικών ελέγχων θα αξιοποιούνται δεδομένα από διαφορετικές βάσεις του Δημοσίου για να εντοπίζονται ανασφάλιστα οχήματα, οχήματα που δεν έχουν υποβληθεί σε έλεγχο ΚΤΕΟ αλλά και οχήματα των οποίων οι ιδιοκτήτες δεν έχουν καταβάλει τα τέλη κυκλοφορίας ή τις οφειλές που μπορεί να προκύψουν

σε περίπτωση μεταβίβασης. Οι έλεγχοι θα γίνονται μία φορά το εξάμηνο και όσοι εντοπιστούν να μην έχουν ασφαλίσει τα οχήματά τους ή δεν έχουν περάσει ΚΤΕΟ, τα πρόστιμα θα ξεκινούν από 250 ευρώ και μπορεί να φθάσουν ανάλογα με την παράβαση στα 1.000 ευρώ.

Σύμφωνα με τις οδηγίες της ΑΑΔΕ, οι ηλεκτρονικοί έλεγχοι θα διενεργούνται μία φορά ανά ημερολογιακό εξάμηνο και οι παραβάτες θα έρχονται αντιμέτωποι με πρόστιμα:

1. Από 250 έως και 1.000 ευρώ αν το όχημα εντοπίζεται ανασφάλιστο. Συγκεκριμένα, ο νόμος προβλέπει πρόστιμο 1.000 ευρώ για τα λεωφορεία και φορτηγά δημόσιας χρήσης, 500 ευρώ για τα επιβατικά και άλλα οχήματα κάθε φύσης και 250 ευρώ για τα δίκυκλα.
2. Ισόποσα των τελών κυκλοφορίας (συν τα ετήσια τέλη) στην περίπτωση ανασφάλιστων οχημάτων, αν διαπιστώνεται οφειλή τελών κυκλοφορίας τουλάχιστον ενός έτους.
3. 400 ευρώ αν το όχημα δεν έχει υποβληθεί σε περιοδικό έλεγχο Κέντρου Τεχνικού Ελέγχου Οχημάτων.

Προς νέο πακέτο μόνιμων μέτρων στήριξης ύψους 1,5 δισ. στη ΔΕΘ

Η Ε.Ε. ενέκρινε τη ρήτρα διαφυγής για αύξηση
αμυντικών δαπανών της χώρας

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Σε πρόσθετο δημοσιονομικό χώρο λίγο πάνω από 500 εκατ. ευρώ για το 2026 μεταφράζεται η έγκριση από την Κομισιόν της ενεργοποίησης της ρήτρας διαφυγής για την αύξηση των αμυντικών δαπανών της χώρας. Έτσι, μαζί με το περιθώριο του 1 δισ. ευρώ που ήδη υπήρχε, λόγω μη εξάντλησης του ορίου αύξησης δαπανών για την επόμενη χρονιά, διαμορφώνεται ένα πακέτο ΔΕΘ 1,5 δισ. ευρώ περίπου. Το πακέτο αυτό είναι επιπλέον του 1,1 δισ. ευρώ περίπου που ανακοινώθηκε πρόσφατα (επιστροφή εννοικίου, επίδομα συνταξιούχων και ευάλωτων, αύξηση ΠΔΕ) και θα είναι μόνιμο, δηλαδή θα ισχύει και το 2026.

Η Ελλάδα ήταν μία από τις 16 χώρες που υπέβαλαν αίτημα και για την ενεργοποίηση της ρήτρας διαφυγής, εκ των οποίων οι 15 αξιολογήθηκαν θετικά χθες, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Η σχετική σύσταση της Κομισιόν προς το Συμβούλιο της δίνει τη δυνατότητα να αυξησει τις αμυντικές δαπάνες της ως ποσοστό του ΑΕΠ με έτος βάσης το 2024, έτσι ώστε η συνολική αύξηση δαπανών να μην ξεπερνά τα καθορισθέντα όρια κατά πάνω από 1,5% του ΑΕΠ. Αυτό αφορά όλη την περι-

οδο 2025-2028. Η Ελλάδα ήταν ακόμη μία από τις 12 χώρες που –σύμφωνα με τις χθεσινές ανακοινώσεις της Κομισιόν– εφόρμωσαν σωστά το μεσοπρόθεσμο σχέδιό τους ως προς το όριο αύξησης δαπανών κατά τον πρώτο χρόνο εφαρμογής του.

Το γεγονός ότι η Επιτροπή κατατάσσει την Ελλάδα στους «καλούς μαθητές» όσον αφορά κυρίως τα δημοσιονομικά δεν

Η Κομισιόν επισημαίνει μια σειρά μακροοικονομικών ανισορροπιών, όπως το έλλειμμα του ισοζυγίου και τα κόκκινα δάνεια.

σημαίνει ότι δεν επισημαίνει σειρά διαρθρωτικών προβλημάτων που επιμένουν, όπως προκύπτει από τα κείμενα του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Η εφαρμογή των προγραμμάτων και έργων του Ταμείου Ανάκαμψης προχωρεί καλά, αλλά αντιμετωπίζει σημαντικά εμπόδια, προειδοποιεί μεταξύ άλλων η Κομισιόν στην έκθεσή της για την Ελλάδα, σημειώνοντας ότι μέχρι στιγμής έχει ικανοποιή-

σει το 35% των οροσήμων και στόχων. Έτσι, στο κείμενο των συστάσεων την καλεί να επιταχύνει την εφαρμογή του Ταμείου Ανάκαμψης, όπως και των προγραμμάτων πολιτικής συνοχής, εκμεταλλευόμενη και την ενδιέμεση αναθεώρηση, που είναι σε εξέλιξη.

Μια σειρά από μακροοικονομικές ανισορροπίες απαιτούν στενή παρακολούθηση: Το δημόσιο χρέος μειώνεται, αλλά παραμένει το υψηλότερο στην Ε.Ε., το έλλειμμα του ισοζυγίου επίσης προκαλεί ανησυχίες και το επίπεδο της κατανάλωσης είναι υψηλό ως ποσοστό του ΑΕΠ. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, παρότι έχουν μεταφερθεί στους servicers, εξακολουθούν να βαρύνουν την οικονομία. Καθώς το επίκεντρο του Εξαμήνου είναι φέτος η ανταγωνιστικότητα για όλη την Ευρώπη, η Ελλάδα καλείται κι αυτή να λάβει σχετικά μέτρα, αφού άλλωστε, όπως διαπιστώνει η Κομισιόν, παρά τη βελτίωση, ο σχετικός δείκτης αποτελεί ακόμη σημαντική πρόκληση για τη χώρα.

Η απλοποίηση των κανονισμών, η μείωση των διοικητικών βαρών για τις επιχειρήσεις, η ολοκλήρωση του πλαισίου για τις περιβαλλοντικές άδειες είναι ψηλά στο κείμενο των συστάσεων της Επιτροπής. Ζητάει επίσης την απομάκρυνση των εμποδίων

α) Eurostat β) Πληροφορίες που δόθηκαν στο Συμβούλιο και την Κομισιόν από την Ελλάδα

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

που υφίστανται σήμερα στην είσοδο στα επαγγέλματα και στις αγορές προϊόντων, να μειωθεί ο κατακερματισμός των πόρων των προγραμμάτων έρευνας και καινοτομίας, να βελτιωθεί η πρόσβαση των startups και scale-ups στη χρηματοδότηση και φυσικά να μειωθούν οι χρόνοι της Δικαιοσύνης, υιοθετώντας έναν κώδικα μηχανισμών εναλλακτικής διευθέτησης διαφορών.

Στέκεται επίσης στο θέμα της αύξησης της συμμετοχής στην αγορά εργασίας, προτείνοντας

πιο ευέλικτες διευθετήσεις απασχόλησης για τους νέους, επέκταση των συστημάτων φροντίδας παιδιών, αλλά και υιοθέτηση ενεργών πολιτικών απασχόλησης, καθώς και αντιμετώπιση της αναντιστοιχίας ζητούμενων και υπάρχουσών δεξιοτήτων στο εργατικό δυναμικό. Ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Κυριάκος Πιερρακάκης χαιρέτισε, με χθεσινή δήλωσή του, την έγκριση της ενεργοποίησης της ρήτρας διαφυγής: «Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επι-

τροπής για την ενεργοποίηση της εθνικής ρήτρας διαφυγής συνιστά στρατηγική επιτυχία της χώρας. Σε μια περίοδο έντονης γεωπολιτικής αβεβαιότητας, η Ελλάδα μπορεί να συνεχίσει να επενδύει στην εθνική άμυνα και στην αποτρεπτική της ισχύ, με σεβασμό στους δημοσιονομικούς κανόνες. Με την πρωτοβουλία που η Ελλάδα και άλλες ευρωπαϊκές χώρες ανέλαβαν, η χώρα μας θα έχει τη δυνατότητα να δαπανήσει παραπάνω από 500 εκατ. ευρώ για το 2026».

The Black Range Nutrients

Pharma LEAD[®] PHARMACY CARE PRODUCTS

Αντοχή
Ενέργεια - Τόνωση
Ενίσχυση των
αρθρώσεων

Pharma LEAD[®] PHARMACY CARE PRODUCTS

OSTEO JOINTS COMPLEX PLUS HYALURONIC ACID

♦♦♦ Fresh Freeze-dried

with micronutrients | sustained release

0% Sugar • Salt • GMO
Gluten • Lactose
Additives • Preservatives

Food Supplement
30 capsules

ifama PHARMACEUTICAL LTD

VITORGAN[®] www.pharmalead.gr

Προσωπικός Αριθμός με καθυστέρηση 33 χρόνων

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Ομολογώ ότι ο πειρασμός είναι μεγάλος. Σύμφωνα μάλιστα με τον Oscar Wild «*The only way to get rid of a temptation is to yield to it [...]*» – «*Ο μόνος τρόπος για να ξεπεράσεις τον πειρασμό, είναι να ενδώσεις σε αυτόν [...]*». Κατά διαβολική σύμπτωση, την ημέρα που έγινε η παρουσίαση του Προσωπικού Αριθμού στον πρωθυπουργό, παραιτήθηκε ο **Κωνσταντίνος Μενουδάκης**, πρόεδρος της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, με τον υψηλότερο δείκτη προστασίας παγκοσμίως. Σύμπτωση; Ή μήπως «*poetic justice*».

Οι νέες ταυτότητες οι οποίες είναι εξαιρετικά δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να παραχαραχθούν, εκδίδονται από τον Σεπτέμβριο του 2013, χωρίς τον Προσωπικό Αριθμό (Π.Α.), γιατί είχε αντιρρήσεις αυτή η διαβόητη Αρχή, που την έχω χαρακτηρίσει σαν σύγχρονη Ιερά Εξέταση και την οποία θεωρώ σαν τον σημαντικότερο ανασταλτικό παράγοντα προόδου στη χώρα μας. Ήδη έχουν εκδοθεί 1,7 εκατ. νέες ταυτότητες και οι κάτοχοί τους θα πρέπει πέρα από την ταυτότητά τους, να θυμούνται και τον Π.Α. που θα αποκτήσουν, γιατί αυτή η Αρχή χρειάστηκε 20 μήνες για να εγκρίνει κάτι που υπάρχει ήδη στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Για την ιστορία, η Σουηδία έχει καθιερώσει τον Π.Α. από το 1947!

Ελάτε όμως να δούμε την ελληνική ιστορία, για να διαπιστώσετε πόσο «έξυπνος» λαός είμαστε. Τον Απρίλιο του 1990, ύστερα από τρεις εκλογικές αναμετρήσεις, σχηματίστηκε κυβέρνηση της Ν.Δ. με 151 βουλευτές. Υπουργός Εσωτερικών ανέλαβε ο **Σωτήρης Κούβελας**. Μηχανικός αυτός, μηχανικός εγώ, βρήκαμε αμέσως κοινή γλώσσα και μου ζήτησε τη βοήθειά μου. Εγίνα ουσιαστικά άτυπος και άμισθος σύμβουλός του για όλα τα χρόνια της υπουργίας του, ακόμα και όταν ανέλαβε το σημαντικό υπουργείο Προεδρίας.

Μετάξυ άλλων, τον απασχολούσε η εκκαθάριση των εκλογικών καταλόγων από πεθαιμένους, τυχόν διπλοεγγραφές κ.ά. Από την εμπειρία μου στον τραπεζικό χώρο του εξήγησα ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα της χώρας ήταν η έλλειψη ταυτοπροσωπίας. Είχαμε ταυτότητες, αλλά όταν άλλαζες ταυτότητα άλλαζε και ο αριθμός της

ταυτότητας. Εχουμε όμως και ένα σημαντικό πρόβλημα που υπάρχει μόνο στην ελληνική γλώσσα. Εχουμε πολλά φωνήεντα και δίφθογγους για τον ίδιο ήχο. Για παράδειγμα, έχουμε **υ, ι, η, ει, οι και ο, ω**. Το δικό μου επίθετο περιέχει **υ, ι, η και ω**. Ένα απ' όλα να αλλάξει –από λάθος ή σκοπιμότητα– γίνεται άλλο όνομα, δηλαδή άλλος άνθρωπος.

Ακριβώς γι' αυτόν τον λόγο, ο πρώτος κανόνας της πληροφορικής είναι η κωδικοποίηση των πάντων. Σε μια επιχείρηση πρέπει να κωδικοποιήσουμε τους πελάτες και τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες. Για το κράτος πελάτης είναι ο πολίτης. Κατά συνέπεια αν θέλουμε να αναπτύξουμε την πληροφορική στο Δημόσιο πρέπει πρώτα να εξασφαλίσουμε τη μοναδικότητα του κάθε πολίτη με έναν μοναδικό αριθμό. Η έλλειψη ταυτοπροσωπίας μόνο τους απατεώνες ευνοεί.

Δεν χρειάστηκαν πολλές συζητήσεις με τον **Σωτήρη Κούβελα**. Αμέσως πείστηκε και ανέθεσε σε επιτροπή να προκηρύξει διαγωνισμό για νέες ταυτότητες μεγέθους πιστωτικής κάρτας, με μοναδικό αριθμό, τον οποίο τότε ονομάσαμε **ΕΚΑΜ: Ενιαίος Κωδικός Αριθμός Μητρώου**.

Πρέπει να εξασφαλίσουμε τη μοναδικότητα του κάθε πολίτη με έναν μοναδικό αριθμό. Η έλλειψη ταυτοπροσωπίας μόνο τους απατεώνες ευνοεί.

Είχαμε πείσει και την Εκκλησία. Ο διαγωνισμός έγινε κανονικά και η επιτροπή ανακήρυξε ανάδοχο την **Intrasoft** του ομίλου Κόκκαλη. Θέλω να σας διαβεβαιώσω ότι η πρόταση της **Intrasoft** ήταν αρτιότητα και παρείχε την εγγύηση ότι θα ολοκληρωνόταν το έργο με επιτυχία. Πριν γίνει η υπογραφή της σύμβασης έπεσε η κυβέρνηση Μητσοτάκη, βγήκε το ΠΑΣΟΚ και υπουργός Εσωτερικών ανέλαβε ο γνωστός και μη εξαιρετέος **Ακης Τσοχατζόπουλος**. Εκεί που όλοι περίμεναν την υπογραφή της σχετικής σύμβασης, ο υπουργός ακύρωσε

Το ελληνικό διαβατήριο είναι ένα εξαιρετικά ασφαλές έγγραφο, που είναι πρακτικά αδύνατο να παραχαραχθεί. Για να βγάλεις όμως διαβατήριο πρέπει να έχεις ελληνική ταυτότητα, η οποία μπορεί να παραχαραχθεί από ερασιτέχνες.

τον διαγωνισμό, χωρίς να δώσει οποιαδήποτε εξήγηση. Κανένας δεν έμαθε ποτέ τον λόγο. Υποψίες μόνο υπάρχουν. Δυστυχώς, έτσι γράφεται η Ιστορία. Θα είχαμε λύσει το πρόβλημα της ταυτοπροσωπίας από τότε.

Η κυβέρνηση Σημίτη και η **κυβέρνηση Καραμανλή** δεν θέλησαν να ασχοληθούν με το θέμα.

Όταν ανέλαβε πρωθυπουργός ο Γιώργος Παπανδρέου, τερικών ανέλαβε ο γνωστός και μη εξαιρετέος **Ακης Τσοχατζόπουλος**. Εκεί που όλοι περίμεναν την υπογραφή της σχετικής σύμβασης, ο υπουργός ακύρωσε

τον διαγωνισμό, χωρίς να δώσει οποιαδήποτε εξήγηση. Κανένας δεν έμαθε ποτέ τον λόγο. Υποψίες μόνο υπάρχουν. Δυστυχώς, έτσι γράφεται η Ιστορία. Θα είχαμε λύσει το πρόβλημα της ταυτοπροσωπίας από τότε. **Η κυβέρνηση Σημίτη** και η **κυβέρνηση Καραμανλή** δεν θέλησαν να ασχοληθούν με το θέμα. **Όταν ανέλαβε πρωθυπουργός ο Γιώργος Παπανδρέου**, τερικών ανέλαβε ο γνωστός και μη εξαιρετέος **Ακης Τσοχατζόπουλος**. Εκεί που όλοι περίμεναν την υπογραφή της σχετικής σύμβασης, ο υπουργός ακύρωσε

τον διαγωνισμό, χωρίς να δώσει οποιαδήποτε εξήγηση. Κανένας δεν έμαθε ποτέ τον λόγο. Υποψίες μόνο υπάρχουν. Δυστυχώς, έτσι γράφεται η Ιστορία. Θα είχαμε λύσει το πρόβλημα της ταυτοπροσωπίας από τότε. **Η κυβέρνηση Σημίτη** και η **κυβέρνηση Καραμανλή** δεν θέλησαν να ασχοληθούν με το θέμα. **Όταν ανέλαβε πρωθυπουργός ο Γιώργος Παπανδρέου**, τερικών ανέλαβε ο γνωστός και μη εξαιρετέος **Ακης Τσοχατζόπουλος**. Εκεί που όλοι περίμεναν την υπογραφή της σχετικής σύμβασης, ο υπουργός ακύρωσε

τον διαγωνισμό, χωρίς να δώσει οποιαδήποτε εξήγηση. Κανένας δεν έμαθε ποτέ τον λόγο. Υποψίες μόνο υπάρχουν. Δυστυχώς, έτσι γράφεται η Ιστορία. Θα είχαμε λύσει το πρόβλημα της ταυτοπροσωπίας από τότε. **Η κυβέρνηση Σημίτη** και η **κυβέρνηση Καραμανλή** δεν θέλησαν να ασχοληθούν με το θέμα. **Όταν ανέλαβε πρωθυπουργός ο Γιώργος Παπανδρέου**, τερικών ανέλαβε ο γνωστός και μη εξαιρετέος **Ακης Τσοχατζόπουλος**. Εκεί που όλοι περίμεναν την υπογραφή της σχετικής σύμβασης, ο υπουργός ακύρωσε

τον διαγωνισμό, χωρίς να δώσει οποιαδήποτε εξήγηση. Κανένας δεν έμαθε ποτέ τον λόγο. Υποψίες μόνο υπάρχουν. Δυστυχώς, έτσι γράφεται η Ιστορία. Θα είχαμε λύσει το πρόβλημα της ταυτοπροσωπίας από τότε. **Η κυβέρνηση Σημίτη** και η **κυβέρνηση Καραμανλή** δεν θέλησαν να ασχοληθούν με το θέμα. **Όταν ανέλαβε πρωθυπουργός ο Γιώργος Παπανδρέου**, τερικών ανέλαβε ο γνωστός και μη εξαιρετέος **Ακης Τσοχατζόπουλος**. Εκεί που όλοι περίμεναν την υπογραφή της σχετικής σύμβασης, ο υπουργός ακύρωσε

τον διαγωνισμό, χωρίς να δώσει οποιαδήποτε εξήγηση. Κανένας δεν έμαθε ποτέ τον λόγο. Υποψίες μόνο υπάρχουν. Δυστυχώς, έτσι γράφεται η Ιστορία. Θα είχαμε λύσει το πρόβλημα της ταυτοπροσωπίας από τότε. **Η κυβέρνηση Σημίτη** και η **κυβέρνηση Καραμανλή** δεν θέλησαν να ασχοληθούν με το θέμα. **Όταν ανέλαβε πρωθυπουργός ο Γιώργος Παπανδρέου**, τερικών ανέλαβε ο γνωστός και μη εξαιρετέος **Ακης Τσοχατζόπουλος**. Εκεί που όλοι περίμεναν την υπογραφή της σχετικής σύμβασης, ο υπουργός ακύρωσε

τον διαγωνισμό, χωρίς να δώσει οποιαδήποτε εξήγηση. Κανένας δεν έμαθε ποτέ τον λόγο. Υποψίες μόνο υπάρχουν. Δυστυχώς, έτσι γράφεται η Ιστορία. Θα είχαμε λύσει το πρόβλημα της ταυτοπροσωπίας από τότε. **Η κυβέρνηση Σημίτη** και η **κυβέρνηση Καραμανλή** δεν θέλησαν να ασχοληθούν με το θέμα. **Όταν ανέλαβε πρωθυπουργός ο Γιώργος Παπανδρέου**, τερικών ανέλαβε ο γνωστός και μη εξαιρετέος **Ακης Τσοχατζόπουλος**. Εκεί που όλοι περίμεναν την υπογραφή της σχετικής σύμβασης, ο υπουργός ακύρωσε

τον διαγωνισμό, χωρίς να δώσει οποιαδήποτε εξήγηση. Κανένας δεν έμαθε ποτέ τον λόγο. Υποψίες μόνο υπάρχουν. Δυστυχώς, έτσι γράφεται η Ιστορία. Θα είχαμε λύσει το πρόβλημα της ταυτοπροσωπίας από τότε. **Η κυβέρνηση Σημίτη** και η **κυβέρνηση Καραμανλή** δεν θέλησαν να ασχοληθούν με το θέμα. **Όταν ανέλαβε πρωθυπουργός ο Γιώργος Παπανδρέου**, τερικών ανέλαβε ο γνωστός και μη εξαιρετέος **Ακης Τσοχατζόπουλος**. Εκεί που όλοι περίμεναν την υπογραφή της σχετικής σύμβασης, ο υπουργός ακύρωσε

τον διαγωνισμό, χωρίς να δώσει οποιαδήποτε εξήγηση. Κανένας δεν έμαθε ποτέ τον λόγο. Υποψίες μόνο υπάρχουν. Δυστυχώς, έτσι γράφεται η Ιστορία. Θα είχαμε λύσει το πρόβλημα της ταυτοπροσωπίας από τότε. **Η κυβέρνηση Σημίτη** και η **κυβέρνηση Καραμανλή** δεν θέλησαν να ασχοληθούν με το θέμα. **Όταν ανέλαβε πρωθυπουργός ο Γιώργος Παπανδρέου**, τερικών ανέλαβε ο γνωστός και μη εξαιρετέος **Ακης Τσοχατζόπουλος**. Εκεί που όλοι περίμεναν την υπογραφή της σχετικής σύμβασης, ο υπουργός ακύρωσε

τον διαγωνισμό, χωρίς να δώσει οποιαδήποτε εξήγηση. Κανένας δεν έμαθε ποτέ τον λόγο. Υποψίες μόνο υπάρχουν. Δυστυχώς, έτσι γράφεται η Ιστορία. Θα είχαμε λύσει το πρόβλημα της ταυτοπροσωπίας από τότε. **Η κυβέρνηση Σημίτη** και η **κυβέρνηση Καραμανλή** δεν θέλησαν να ασχοληθούν με το θέμα. **Όταν ανέλαβε πρωθυπουργός ο Γιώργος Παπανδρέου**, τερικών ανέλαβε ο γνωστός και μη εξαιρετέος **Ακης Τσοχατζόπουλος**. Εκεί που όλοι περίμεναν την υπογραφή της σχετικής σύμβασης, ο υπουργός ακύρωσε

τον διαγωνισμό, χωρίς να δώσει οποιαδήποτε εξήγηση. Κανένας δεν έμαθε ποτέ τον λόγο. Υποψίες μόνο υπάρχουν. Δυστυχώς, έτσι γράφεται η Ιστορία. Θα είχαμε λύσει το πρόβλημα της ταυτοπροσωπίας από τότε. **Η κυβέρνηση Σημίτη** και η **κυβέρνηση Καραμανλή** δεν θέλησαν να ασχοληθούν με το θέμα. **Όταν ανέλαβε πρωθυπουργός ο Γιώργος Παπανδρέου**, τερικών ανέλαβε ο γνωστός και μη εξαιρετέος **Ακης Τσοχατζόπουλος**. Εκεί που όλοι περίμεναν την υπογραφή της σχετικής σύμβασης, ο υπουργός ακύρωσε

τον διαγωνισμό, χωρίς να δώσει οποιαδήποτε εξήγηση. Κανένας δεν έμαθε ποτέ τον λόγο. Υποψίες μόνο υπάρχουν. Δυστυχώς, έτσι γράφεται η Ιστορία. Θα είχαμε λύσει το πρόβλημα της ταυτοπροσωπίας από τότε. **Η κυβέρνηση Σημίτη** και η **κυβέρνηση Καραμανλή** δεν θέλησαν να ασχοληθούν με το θέμα. **Όταν ανέλαβε πρωθυπουργός ο Γιώργος Παπανδρέου**, τερικών ανέλαβε ο γνωστός και μη εξαιρετέος **Ακης Τσοχατζόπουλος**. Εκεί που όλοι περίμεναν την υπογραφή της σχετικής σύμβασης, ο υπουργός ακύρωσε

τον διαγωνισμό, χωρίς να δώσει οποιαδήποτε εξήγηση. Κανένας δεν έμαθε ποτέ τον λόγο. Υποψίες μόνο υπάρχουν. Δυστυχώς, έτσι γράφεται η Ιστορία. Θα είχαμε λύσει το πρόβλημα της ταυτοπροσωπίας από τότε. **Η κυβέρνηση Σημίτη** και η **κυβέρνηση Καραμανλή** δεν θέλησαν να ασχοληθούν με το θέμα. **Όταν ανέλαβε πρωθυπουργός ο Γιώργος Παπανδρέου**, τερικών ανέλαβε ο γνωστός και μη εξαιρετέος **Ακης Τσοχατζόπουλος**. Εκεί που όλοι περίμεναν την υπογραφή της σχετικής σύμβασης, ο υπουργός ακύρωσε

Η σημασία του Κάθετου Διαδρόμου

Του δρος **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΣΑΚΙΡΗ**

Τα έργα έναρξης υλοποίησής του Κάθετου Διαδρόμου Φυσικού Αερίου (ΚΔΦΑ), που εγκαταστάθηκαν την προηγούμενη εβδομάδα στην Κρέσνα ο ΥΠΕΝ Σταύρος Παπασταύρου, με τους ομολόγους του από τη Βουλγαρία και την Ουγγαρία, έχουν σημασία πολύ ευρύτερη από την αναβάθμιση της προς βορρά εξαγωγικής δυναμικότητας του ελλαδικού δικτύου από τα 2,3 στα 3,6 ΔΚΜ/Ε (δισ. κυβικά μέτρα/έτος).

Τα έργα αυτά, που θα ολοκληρωθούν ως προς τη Βουλγαρία με τον διπλασιασμό της διαμετακομιστικής δυναμικότητας στα σημεία διασύνδεσης του βουλγαρικού με το ρουμανικό ΕΣΜΦΑ (Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς Φυσικού Αερίου) κατά πέντε ΔΚΜ/Ε, εξυπηρετούν την ανάγκη αποθήκευσης έως έξι ΔΚΜ αερίου στις ουκρανικές υποδομές. Οι υποδομές αυτές κρατάνε ζωντανό το δίκτυο ηλεκτρισμού μιας χώρας που, εκτός απρόοπτου, θα συνεχίσει να μάχεται και τον επόμενο χειμώνα στον αιματηρότερο πόλεμο φθοράς παγκοσμίως μετά το 1945.

Η επίτευξη των έργων αυτών, σε συνδυασμό με τη ρυθμιστική αδειοδότηση και εμπορική ωρίμανση ενός πρωτοπόρου διαμετακομιστικού προϊόντος, που θα επιτρέπει στους εξαγωγείς αερίου προς την Ουκρανία να πληρώνουν έναν ενιαίο δασμό διέλευσης για τη χρήση πέντε ΕΣΜΦΑ, διευκολύνουν να ξεκλειδωθούν οι ροές μη ρωσικού

αερίου από το Αιγαίο στη Μαύρη Θάλασσα και την Ανατολική Ευρώπη, όπως φαίνεται από το ακόλουθο γράφημα του διαχειριστή του ουκρανικού ΕΣΜΦΑ, GTSOU. Αυτός άλλωστε ήταν και ο στρατηγικός στόχος της πολιτικής του ΚΔΦΑ, ατμομηχανή του οποίου είναι οι ανθούσες ελληνοβουλγαρικές ενεργειακές σχέσεις. Κατά την περίοδο σύλληψής του το 2009, ουδείς φανταζόταν την Ουκρανία ως τον βασικότερο ενεργητούμενο μιας στρατηγικής που επιχειρούσε μέσα από τον

Οι νέες υποδομές κρατάνε ζωντανό το δίκτυο ηλεκτρισμού της Ουκρανίας, που εκτός απρόοπτου θα συνεχίσει να μάχεται και τον επόμενο χειμώνα.

ελληνοβουλγαρικού αγωγού IGB και τη διεύθυνση των εντός Ε.Ε. διασυνδέσεων από το Αιγαίο έως τη Βαλτική, να αντιμετωπίσει το ενδεχόμενο επανάληψης μιας νέας ρωσοουκρανικής διαμάχης που θα έκοβε το ρωσικό αέριο στην ανατολική Ε.Ε., όπως έγινε τον χειμώνα 2008-2009.

Ο IGB, για τον οποίο τον Ιούνιο του 2009 η χώρα μας διασφάλισε

επί υπουργού Ανάπτυξης Κωστή Χατζηδάκη 45 εκατομμύρια ευρώ επιχορήγηση από το European Energy Programme for Recovery, προηγήθηκε κατά τέσσερα έτη της επιλογής του TAP ως του διαμετακομιστικού αγωγού εξαγωγής αζερικού/κασπιανού αερίου και δεν συνδεόταν απαραίτητα με τη στρατηγική του Νοτίου Διαδρόμου, γιατί τότε η Βουλγαρία

συμμετείχε σε εκείνο τον συνασπισμό κρατικών/εταιρικών συμφερόντων που απέκλειαν την Ελλάδα από το παιχνίδι της Κασπίας μέσω του σχεδίου Nabucco West.

Όταν τα σχέδια αυτά ναυάγησαν το 2013 μέσα από την επιλογή της Ελλάδας και του TAP ως του βασικού κόμβου εφαρμογής της στρατηγικής του Νοτίου Διαδρόμου της Ε.Ε., η οραματική πο-

λιτική του ΚΔΦΑ αναβαπτίστηκε προκειμένου να παράσχει τη δυνατότητα διαφοροποίησης έναντι του ρωσικού αερίου σε όλες εκείνες τις χώρες που υποστήριζαν το σχέδιο Nabucco, με την ειδοποίηση ότι η χώρα αφετηρίας και της δικής του διαφοροποίησης θα ήταν η ίδια χώρα που –μαζί με την Ιταλία– πρωταγωνίστησε στην ήττα του σχεδίου Nabucco. Για την ακρίβεια, πέραν της τροφοδοσίας κασπιανού αερίου από τον TAP προς τον IGB, ο ελληνοβουλγαρικός αγωγός, ως μια από τις δύο αφετηρίες του ΚΔΦΑ (η άλλη ήταν το σημείο διασύνδεσης Προμαχώνας - Κούλατα), θα τροφοδοτείτο από μια νέα πολύ πιο ευέλικτη πηγή, το Υγροποιημένο Φυσικό Αέριο (ΥΦΑ), και μια νέα υποδομή, που το 2013 αποτύπωσε για πρώτη φορά το στίγμα της στον ενεργειακό χάρτη της περιοχής, το Πλωτό Τερματικό Αποθήκευσης και Επαναεριοποίησης (ΠΤΕΑ) της Αλεξανδρούπολης.

Η νεότερη προσαρμογή του ΚΔΦΑ ξεκινάει ως πρωτοβουλία του ΔΕΣΦΑ το 2017, αλλά ήταν η υπογραφή της διακρατικής συμφωνίας για τον IGB τον Οκτώβριο του 2019, στη διαπραγμάτευση της οποίας ο γράφων συμμετείχε ως ειδικός σύμβουλος του τότε ΥΠΕΝ Κωστή Χατζηδάκη, που άνοιξε τον δρόμο για την υλοποίηση του Διαδρόμου και την ενίσχυση του γεωραλγικού ρόλου της Βόρειας Ελλάδας στη διαμε-

τακομιστική στρατηγική Φ.Α. της Ε.Ε., ενώ μερικούς μήνες μετά κλείδωσε και η υλοποίηση του ΠΤΕΑ της Αλεξανδρούπολης, κατόπιν της συμμετοχής στην κοινοπραξία του ΔΕΣΦΑ και της ΔΕ-ΠΑ Εμπορίας. Τα δύο αυτά έργα υλοποιήθηκαν, ο IGB το 2022 και το τερματικό το 2024, καθιστώντας τη χώρα μας τον ακρογωνιαίο λίθο του ΚΔΦΑ χάρη και στην ενίσχυση του δικτύου του ΔΕΣΦΑ με τη Βουλγαρία (Σιδηρόκαστρο - Κούλατα), όπως και τις επενδύσεις του εθνικού διαχειριστή στους συμπεστές της Κομοτηνής, της Αμπελιάς και τη Νέας Μεσημβρίας. Το τελευταίο τμήμα υποδομών που μένει ανολοκλήρωτο είναι ο υπό υλοποίηση διασυνδεδεμένος αγωγός φυσικού αερίου/H2 με τη Βόρεια Μακεδονία.

Η τελική σύνθεση του συνασπισμού προώθησης του ΚΔΦΑ αποκρυσταλλώθηκε στην κομβικής σημασίας υπουργική σύνοδο του CESEC, που φιλοξενήθηκε στην Αθήνα τον Ιανουάριο του 2024, κατόπιν πρωτοβουλίας της τότε πολιτικής ηγεσίας του ΥΠΕΝ. Τότε εντάχθηκαν επίσημα στο ΚΔΦΑ η Σλοβακία, η Μολδαβία και η Ουκρανία, διευρύνοντας την εν λόγω πρωτοβουλία αλλά και το γεωπολιτικό ενεργειακό αποτύπωμα της χώρας στη μέγιστη παρευεξίμια εμβέλεια του.

Ο δρ Θεόδωρος Τσακίρης είναι καθηγητής Γεωπολιτικής και Ενεργειακής Πολιτικής Πανεπιστημίου Λευκωσίας.

«Καμπανάκι» για νέο χρέος 2,4 τρισ. δολ. στις ΗΠΑ

Μεγάλη η δημοσιονομική επιβάρυνση από το φορολογικό νομοσχέδιο Τραμπ

Αυσιόωνα τα μηνύματα της αμερικανικής οικονομίας για τον Ντόναλντ Τραμπ και την πολιτική του, καθώς προβλέπεται να επιβαρύνει με τις επιλογές του τη δημοσιονομική κατάσταση της υπερδύναμης, ενώ παράλληλα εμφανίζει ήδη σαφείς ενδείξεις επιδεινώσεως η αγορά εργασίας. Την ώρα που ο Αμερικανός πρόεδρος προσπαθεί να περάσει το φορολογικό του νομοσχέδιο στη Γερουσία, το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κογκρέσου κρούει τον κώδωνα του κινδύνου, προειδοποιώντας πως το «μεγάλο και ωραίο φορολογικό νομοσχέδιο» του Τραμπ θα αυξήσει το δημοσιονομικό έλλειμμα των ΗΠΑ κατά 2,4 τρισ. δολ. μέχρι το 2034. Αναπόφευκτα θα διογκώσει περαιτέρω το ήδη δυσβάσταχτο χρέος της υπερδύναμης, που προκαλεί προβληματισμό και επιφυλακτικότητα στους επενδυτές, ιδιαιτέρως μετά την απόφαση της Moody's τον Απρίλιο να υποβαθμίσει την πιστοληπτική βαθμολογία της υπερδύναμης και να της στερήσει την υψηλότερη βαθμολογία των τριών Α.

Η προειδοποίηση αποτελεί ηχηρή διάφευση των ισχυρισμών του απρόβλεπτου προέδρου, ο

οποίος επιμένει ότι με τις φοροαπαλλαγές στα μεγάλα εισοδήματα και τον πρόσθετο δανεισμό θα συγκεντρώσει δημοσιονομικό πλεόνασμα. Έρχεται, άλλωστε, μία ημέρα μετά την προειδοποίηση του ΟΟΣΑ για τα υψηλά επίπεδα χρέους των ΗΠΑ και τον κίνδυνο περαιτέρω διόγκωσής του, αλλά και λίγες ώρες αφότου ο μέχρι προσφάτως φανατικός οπαδός του, Έλον Μασκ, χαρακτήρισε το επίμαχο νομοσχέδιο «απεχθές έκτρωμα», που θα ακυρώσει όση εξοικονόμηση πέτυχε ο ίδιος με τις μαζικές απολύσεις στον δημόσιο τομέα. Το εν λόγω νομοσχέδιο έχει ήδη υπερψηφισθεί από τη Βουλή των Αντιπροσώπων από τον περασμένο μήνα, αλλά προσκρούει σε αντιρρήσεις μελών της Γερουσίας, καθώς μέλη της συντηρητικής πτέρυγας των Ρεπουμπλικανών εκφράζουν ανησυχία για τα επίπεδα δαπανών. Η κυβέρνηση Τραμπ επιμένει, βέβαια, πως όσοι προβλέπουν συνέπειες στη δημοσιονομική κατάσταση των ΗΠΑ δεν λαμβάνουν υπόψη τον ευεργετικό αντίκτυπο που θα έχει η φορολογική και δημοσιονομική πολιτική του στην αμερικανική οικονομία.

Στο μεταξύ, δυσάρεστα είναι

Η προειδοποίηση από το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κογκρέσου για τις επιπτώσεις του φορολογικού νομοσχεδίου Τραμπ αποτελεί ηχηρή διάφευση των ισχυρισμών του Αμερικανού προέδρου, ο οποίος επιμένει πως με τις φοροαπαλλαγές στα μεγάλα εισοδήματα θα συγκεντρώσει δημοσιονομικό πλεόνασμα. Έρχεται, άλλωστε, λίγες ώρες αφότου ο Έλον Μασκ χαρακτήρισε το επίμαχο νομοσχέδιο «απεχθές έκτρωμα».

Δυσάρεστα νέα και από την αμερικανική αγορά εργασίας, όπου οι προσλήψεις επιβραδύνθηκαν στον χαμηλότερο ρυθμό των τελευταίων δύο ετών.

τα νέα και από την αμερικανική αγορά εργασίας, όπου οι προσλήψεις επιβραδύνθηκαν στον χαμηλότερο ρυθμό των τελευταίων δύο ετών, καθώς τοιμείς όπως οι υπηρεσίες προς επιχειρήσεις, η εκπαίδευση και η υγεία κατέγραψαν απώλειες θέσεων εργασίας και επομένως μειωμένες επιλογές για τους εργαζομένους. Τα μισθολόγια των εταιρειών του ιδιωτικού

τομέα κατέγραψαν 37.000 περισσότερους εργαζομένους τον περασμένο μήνα, σύμφωνα με την ADP Research. Ήταν ο δεύτερος συναπτός μήνας, κατά τον οποίο τα στοιχεία ήταν πολύ χαμηλότερα από τις προσδοκίες.

«Έπειτα από ένα ισχυρό ξεκίνημα του έτους, οι προσλήψεις χάνουν τη δυναμική τους», δήλωσε την Τετάρτη σε ανακοίνωσή της η Νέλα Ρίτσαρντσον, επικεφαλής οικονομολόγος της ADP. Η εξέλιξη προδίδει πως η ανασφάλεια που επικρατεί μεταξύ επιχειρήσεων τους τελευταίους δύο μήνες εξαιτίας της απρόβλεπτης στάσης του Ντόναλντ Τραμπ έχει επηρεάσει αρνητικά τις επιχειρήσεις σε ό,τι αφορά τις αποφάσεις τους για προσλήψεις. Οι προσλήψεις έχουν περιορισθεί και για τους ανέργους χρειάζεται μεγαλύτερο

χρονικό διάστημα για να βρουν καινούργια δουλειά. Οι οικονομολόγοι αναμένουν ότι η αγορά εργασίας θα παρουσιάσει περισσότερα σημάδια εξασθένισης τους επόμενους μήνες.

Αντιδρώντας στην έκθεση της ADP, ο Τραμπ επανέλαβε σε ανάρτησή του ότι ο πρόεδρος της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ, Τζερόμι Πάουελ, πρέπει να μειώσει άμεσα τα επιτόκια και χαρακτήρισε «απίστευτο» τον πρόεδρο της Federal Reserve. Επικαλέστηκε μάλιστα ως παράδειγμα προς μίμηση την Ευρώπη και την ΕΚΤ, που έχει μειώσει οκτώ φορές τα επιτόκια. Τα στελέχη της Fed περιμένουν να δουν περαιτέρω στοιχεία σχετικά με τον αντίκτυπο των εμπορικών πολιτικών προτού προσαρμόσουν τα επιτόκια, αλλά έχουν αναγνωρίσει ότι οι δασμοί

θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε υψηλότερο πληθωρισμό και βραδύτερη ανάπτυξη.

Η έκθεση της ADP έδειξε ακόμη ότι η αύξηση των μισθών μεταβλήθηκε ελάχιστα. Οι εργαζόμενοι που άλλαξαν θέση εργασίας είδαν αύξηση μισθού 7%, ενώ όσοι παρέμειναν στη θέση τους είδαν αύξηση 4,5%. Η ADP βασίζει τα ευρήματά της σε μισθοδοσίες που καλύπτουν περισσότερους από 25 εκατομμύρια εργαζομένους του ιδιωτικού τομέα των ΗΠΑ. Η κυβερνητική έκθεση για την απασχόληση του Μαΐου, που αναμένεται να δοθεί αύριο στη δημοσιότητα, εκτιμάται πως θα δείξει ότι η αύξηση των μισθολογίων στους τομείς της οικονομίας πλην του αγροτικού τομέα επιβραδύνθηκε σε σύγκριση με τον Απρίλιο.

YOU LIVE ONCE

YOU SERVE TWICE

MASTERS

TENNIS ACADEMY

HELLENIC BANK

MASTERS

tennis academy

ΒΡΑΒΕΥΜΕΝΗ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΤF

ΓΙΑ ΑΡΙΣΤΗ

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑΤΟΣ

PERIORIZMENOS

ARITHMOS

THESEON

TOURNAMENT

RECOGNITION

AWARD

ΟΙ ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΓΙΑ ΤΗ

ΝΕΑ ΧΡΟΝΙΑ ΑΡΧΙΣΑΝ

Περισσότερες πληροφορίες στο:

99631669 και 22105929

HELLENIC BANK

LEXUS

perrier

McDonald's

cabernet

Electroline

NICOSIA

KIPOR FM

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

ecomm

bx

ΙΔΡΥΜΑ

ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Θέση Βοηθού Λογιστικού/ής Λειτουργού (Λευκωσία)

ΤΟ ΙΔΡΥΜΑ

Το Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΙΔΕΚ) είναι ο Εθνικός Φορέας, αρμόδιος για την υποστήριξη και προώθηση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στην Κύπρο.

Ως εκτελεστικός βραχίονας του Συστήματος Διακυβέρνησης Έρευνας και Καινοτομίας, παρέχει χρηματοδότηση και υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας προς την ερευνητική και επιχειρηματική κοινότητα της χώρας, συνεισφέροντας στην επίτευξη του οράματος να καταστεί η Κύπρος μια δυναμική και ανταγωνιστική οικονομία.

ΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1 Βοηθός Λογιστικός/η Λειτουργός (05/RIF2025) στο Τμήμα Οικονομικών Υπηρεσιών, Πληροφορικής και Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων.

Θέση Πρώτου Διορισμού, με σύμβαση Ορισμένου Χρόνου, συνολικής διάρκειας είκοσι τεσσάρων (24) μηνών.

ΩΦΕΛΗΜΑΤΑ

- Ελκυστικό πακέτο απολαβών
- 13ος μισθός
- Ταμείο Προνοίας
- Επικορηνημένο Σχέδιο Ιατροφαρμακευτικής Περίθαλψης, συμπληρωματικό του ΓΕΣΥ
- Φιλικό ωράριο εργασίας
- Δωρεάν χώρος στάθμευσης

ΥΠΟΒΟΛΗ ΑΙΤΗΣΕΩΝ

- Οι αιτήσεις υποβάλλονται ηλεκτρονικά μέσα από την ιστοσελίδα του ΙΔΕΚ (www.research.org.cy).
- Η τελευταία μέρα υποβολής αιτήσεων είναι η **Κυριακή, 15 Ιουνίου 2025**.
- Όλες οι αιτήσεις θα τύχουν εμπιστευτικού χειρισμού και η διαδικασία επιλογής και πρόσληψης θα πραγματοποιηθεί με άκρα εχεμύθεια.
- Για οποιοδήποτε ερωτήσετε μπορείτε να επικοινωνείτε με το hr@research.org.cy.

Όλες οι αιτήσεις θα τύχουν εμπιστευτικού χειρισμού και η διαδικασία επιλογής και πρόσληψης θα πραγματοποιηθεί με άκρα εχεμύθεια.

Οι δασμοί Τραμπ πλήττουν την παγκόσμια οικονομία

Ο ΟΟΣΑ μείωσε τις προβλέψεις του για φέτος και για το 2026

Οι επιθετικές πολιτικές του Ντόναλντ Τραμπ οδηγούν την παγκόσμια οικονομία σε επιβράδυνση χωρίς να διαφαίνεται στον ορίζοντα διέξοδος ή λύση, και ανάμεσα στις οικονομίες που θα καταβάλουν βαρύ το τίμημα του εμπορικού πολέμου θα είναι και η αμερικανική. Στην εκτίμηση αυτή καταλήγει ο ΟΟΣΑ, ο οποίος υποβάθμισε τις προβλέψεις του για ανάπτυξη τόσο της παγκόσμιας οικονομίας όσο και των περισσότερων οικονομιών του G20 και τόνισε ότι είναι επιτακτική ανάγκη να συναφθούν εμπορικές συμφωνίες ώστε να τονωθούν οι επενδύσεις και να αποτραπεί η εκτόξευση των τιμών.

Είναι η δεύτερη φορά φέτος που ο διεθνής οργανισμός αναθεωρεί προς τα κάτω τις προβλέψεις του και υπογραμμίζει πως τα εμπόδια στο διεθνές εμπόριο και η αβεβαιότητα πλήττουν και την εμπιστοσύνη, με αποτέλεσμα να περιορίζονται οι επενδύσεις. Εκτιμά πως η παγκόσμια ανάπτυξη θα επιβραδυνθεί στο 2,9% τόσο φέτος όσο και το επόμενο έτος από το 3,3% του περασμένου έτους, ενώ μετά το καταστροφικό 2020 της πανδημίας αναπτυσσόταν με ρυθμό άνω του

3% κάθε χρόνο. Σαφώς πιο απαισιόδοξες από τις προηγούμενες είναι οι προβλέψεις του για το παγκόσμιο εμπόριο, που εκτιμά πως θα αναπτυχθεί κατά 2,8% φέτος και μόλις κατά 2,2% το επόμενο έτος. Για την Ευρωζώνη προβλέπει ότι θα σημειώσει ανάπτυξη μόλις 1% φέτος και 1,2% το επόμενο έτος. Σε ό,τι αφορά την αμερικανική οικονομία, προεξοφλεί ότι θα γνωρίσει ραγδαία επιβράδυνση, με τον ρυθμό ανάπτυξης να περιορίζεται από το 2,8% του περασμένου έτους στο 1,6% φέτος και περαιτέρω στο 1,5% το 2026. Προειδοποιεί παράλληλα πως οι δασμοί οδηγούν ήδη σε νέα επιτάχυνση του πληθωρισμού στην υπερδύναμη, που θα αποτρέψει τη Federal Reserve από μία ακόμη μείωση των επιτοκίων εντός του έτους. Εκτιμά συγκεκριμένα πως ο πληθωρισμός στις ΗΠΑ θα πλησιάσει το 4% μέχρι τα τέλη του έτους και θα παραμείνει σε περίπου τέτοια επίπεδα, σαφώς πάνω από τον στόχο του 2% που έχει θέσει η ομοσπονδιακή τράπεζα αναγκάζοντάς την, έτσι, να περιμένει τουλάχιστον μέχρι το επόμενο έτος για να προχωρήσει σε νέα μείωση του κόστους του δανεισμού προκειμένου να τονώ-

Ο ΟΟΣΑ εκτιμά πως η παγκόσμια ανάπτυξη θα επιβραδυνθεί στο 2,9% τόσο φέτος όσο και το επόμενο έτος από το 3,3% του περασμένου έτους. Σε ό,τι αφορά την αμερικανική οικονομία, προεξοφλεί πως θα γνωρίσει ραγδαία επιβράδυνση, με τον ρυθμό ανάπτυξης να περιορίζεται από το 2,8% του περασμένου έτους στο 1,6% φέτος και περαιτέρω στο 1,5% το 2026.

Ο διεθνής οργανισμός προειδοποιεί πως οι δασμοί οδηγούν ήδη σε νέα επιτάχυνση του πληθωρισμού στις ΗΠΑ, που θα αποτρέψει τη Fed από μία ακόμη μείωση των επιτοκίων εντός του έτους.

σει την αμερικανική οικονομία.

Παρουσιάζοντας τις απαισιόδοξες εκτιμήσεις, ο κορυφαίος οικονομολόγος του οργανισμού, Αλμπάρο Περέρια, υπογράμμισε πως «σε όλον τον κόσμο σχεδόν σε όλες τις χώρες ανεξαιρέτως θα γίνει αισθητή η επιδείνωση της προοπτικής της οικονομίας». Ο κ.

Περέρια προειδοποίησε, επίσης, ότι «η μείωση της ανάπτυξης και του εμπορίου θα πλήξει τα εισοδήματα και θα μειώσει τις νέες θέσεις εργασίας».

Η πλέον δυσόιωνη από τις προβλέψεις του ΟΟΣΑ ήταν, πάντως, η προειδοποίηση πως το πλήγμα από τις πολιτικές του Αμερικανού προέδρου μπορεί να μεγεθυνθεί περαιτέρω από τα αντίμετρα στα οποία θα καταφύγουν οι εμπορικοί εταίροι των ΗΠΑ. Τα αντίμετρα θα υπονομεύσουν, έτσι, περαιτέρω την εμπιστοσύνη και θα προκαλέσουν νέα αστάθεια στις χρηματαγορές. Παράλληλα, όμως, ο ΟΟΣΑ τόνισε τη σημασία της αβεβαιότητας που καλλιεργεί η στάση του Ντόναλντ Τραμπ, καθώς ο απρόβλεπτος πρόεδρος των ΗΠΑ ανακινώνει στην αρχή αδιανόητους δασμούς, στη συνέχεια τους ανακαλεί ή παραχωρεί περιόδους εκτεταμένης για λόγους

διαπραγματεύσεως και εν τω μεταξύ αυτών των περιόδων εκτεταμένης απειλεί με νέους δασμούς. Προσθέτει, δε, ότι ακόμη κι αν ο Ντόναλντ Τραμπ πεισθεί να αλλάξει πορεία και να ανακαλέσει τους δασμούς, θα παρέλθει χρόνος ώστε να βελτιωθεί η προοπτική της παγκόσμιας οικονομίας, ακριβώς εξαιτίας της αβεβαιότητας που έχει πλέον παγιωθεί σε ό,τι αφορά την πολιτική της Ουάσινγκτον.

Για τους ίδιους λόγους ο διεθνής οργανισμός υποβάθμισε τις προβλέψεις του και για την Κίνα, την Ινδία, την Ιαπωνία, τη Βρετανία, τη Γαλλία και τη Νότιο Αφρική. Εκτιμά πως η ανάπτυξη της Κίνας θα επιβραδυνθεί φέτος από το 5% του 2024 στο 4,7% φέτος και στο 4,3% το 2026, ενώ της Ιαπωνίας θα επιβραδυνθεί στο 0,7% και περαιτέρω στο 0,4% το επόμενο έτος. Δεδομένου δε ότι πρόκειται

για υποβάθμιση των προβλέψεων του διεθνούς οργανισμού σε σύγκριση με τις προηγούμενες του Μαρτίου, είναι σαφές ότι ο ΟΟΣΑ βλέπει επιδείνωση όλων των μεγθών μετά τη διαβόητη «ημέρα απελευθέρωσης», την Τετάρτη 2 Απριλίου, οπότε ο Αμερικανός πρόεδρος παρουσίασε τους καταϊστικούς δασμούς του σε όλους τους εμπορικούς εταίρους των ΗΠΑ. Η λήσχη των 38 πλουσιότερων οικονομιών του πλανήτη έδωσε στη δημοσιότητα τις δυσοίωες αυτές αναθεωρήσεις, ενώ οι υπουργοί των χωρών-μελών του συγκεντρώνονταν στο Παρίσι για την ετήσια σύνοδο του οργανισμού. Αναμένεται να παρευρεθούν οι εκπρόσωποι Εμπορίου των ΗΠΑ Τζέιμσον Γκριρ και ο επίτροπος Εμπορίου της Ε.Ε. Μάρος Σέκφορντς, αλλά και ο Λιμ Φενγκ, εκπρόσωπος του υπουργείου Εμπορίου της Κίνας.

Πρώτα θετικά σημάδια για την αγορά ακινήτων της Κίνας

Με τα σκαμπανεβάσματα του εμπορικού πολέμου, η κινεζική οικονομία περνάει ένα στρες τεστ το τελευταίο εξάμηνο. Μολονότι οι εντάσεις συνεχίζονται, υπάρχουν δύο στοιχεία που της προσφέρουν «ανάσα». Πρώτον, η οικονομία είναι ανθεκτική, με τις προβλέψεις για την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα να δείχνουν 4%-5% φέτος, και, δεύτερον, φαίνεται ότι ο μεγαλύτερος οικονομικός εφιάλτης της χώρας —η σαρωτική κρίση στον τομέα των ακινήτων— πλησιάζει στο τέλος του.

Όπως είναι φυσικό, οι φήμες και οι ενδείξεις περί ανάκαμψης προκαλούν ενθουσιασμό. Τα ακίνητα συνεχίζουν να πωλούνται με ρυθμό 25% του ΑΕΠ τους πρώτους μήνες του 2020. Πλέον αποτελούν το 15% ή και λιγότερο, δείχνοντας ότι η πτώση επιβράδυνε την ανάπτυξη αλλά και τις τσέπες των πολιτών. Το 2021 το 80% του πλούτου των νοικοκυριών ήταν συνδεδεμένο με ακίνητα, ενώ τώρα το ποσοστό αυτό έχει μειωθεί στο 70%. Εκατοντάδες εταιρείες ανάπτυξης ακινήτων

Μειώνεται ο αριθμός των αναξιοποίητων διαμερισμάτων, επιβραδύνεται η πτώση των πωλήσεων.

χρεοκόπησαν, αφήνοντας πλήθος απλήρωτων λογαριασμών. Το κλίμα της αγοράς οδήγησε και σε μείωση της καταναλωτικής ζήτησης.

Παρότι η αγορά εξακολουθεί να διολισθαίνει, πλέον μπορεί κάποιος να υποστηρίξει για πρώτη φορά από το ξέσπασμα της κρίσης ότι υπάρχει φως στον ορίζοντα. Το πρώτο τετράμηνο του 2025 οι πωλήσεις των νέων κατοικιών υποχώρησαν κατά λιγότερο από 3% σε σύγκριση με ένα χρόνο νωρίτερα. Το 2024 η πτώση έφθανε στο 17%. Επίσης, οι συναλλαγές θα συνεχίσουν να υποχωρούν, αλλά με ήπιο ρυθμό το υπόλοιπο του έτους, σύμφωνα με τους αναλυτές της S&P Global.

Ενα από τα μεγαλύτερα προ-

Στις μεγαλύτερες πόλεις της χώρας, όπως Πεκίνο, Σαγκάι, Γκουανγκτζόου, Σεντζέν, το πρόβλημα των αναξιοποίητων κατοικιών μετριάζεται.

βλήματα ήταν ότι χτίστηκαν εκατομμύρια διαμερίσματα, τα οποία δεν πουλήθηκαν ποτέ. Πέρυσι, έως και 80 εκατομμύρια ήταν αναξιοποίητα. Τώρα στις μεγαλύτερες πόλεις, όπως Πεκίνο, Σαγκάι, Γκουανγκτζόου, Σεντζέν, το πρόβλημα μετριάζεται. Στο τέλος Ια-

νουαρίου το απόθεμα των διαμερισμάτων υπό τη διαχείριση των κατασκευαστικών εταιρειών σε αυτές τις πόλεις θα χρειάζονταν περίπου 12,5 μήνες για να πουληθεί με τους τρέχοντες ρυθμούς, σύμφωνα με την πλατφόρμα CRIC. Πρόκειται για σημαντική μείωση

από τους περίπου 20 μήνες που ήταν τον περασμένο Ιούλιο και δεν απέχει πολύ από τον μέσο όρο των 10 μηνών που διαμορφωνόταν μεταξύ 2016 και 2019 στις 100 μεγαλύτερες πόλεις της Κίνας. Εν ολίγοις, ο αριθμός των αναξιοποίητων διαμερισμάτων αρχίζει να είναι λιγότερο τρομακτικός.

Σύμφωνα με τον Economist, αυτό εξηγείται εν μέρει από την πάροδο του χρόνου. Η μέση στεγαστική κρίση κάνει τον κύκλο της σε τέσσερα χρόνια, σύμφωνα με έρευνα του ANT που μελέτησε τα στοιχεία σε ολόκληρο τον κόσμο μεταξύ 1970 και 2003. Αξιωματούχοι του Πεκίνου ξεκίνησαν να αντιμετωπίζουν την κρίση στα μέσα του 2020 περιορίζοντας την πρόσβαση των εταιρειών ακινήτων σε πιστώσεις, ενώ οι επενδυτές άρχισαν να πανικοβάλλονται για τη χρεοκοπία των μεγάλων εταιρειών στο τέλος του ίδιου έτους.

Επίσης, η κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να βάλει τέλος στην κρίση. Οι τοπικές κυβερνήσεις ενθαρρύνθηκαν να αγοράσουν

αναξιοποίητη γη και τα πλεονάζοντα σπίτια με έσοδα από κρατικά ομόλογα. Κάποιες παρέχουν επιδοτήσεις για αγορά κατοικίας. Η κεντρική τράπεζα χαλάρωσε τη νομισματική πολιτική τον Μάιο, ρίχνοντας το επιτόκιο για δάνεια νέας κατοικίας, ενισχύοντας την κίνηση στην αγορά στέγης.

Βέβαια εξακολουθούν να υπάρχουν κίνδυνοι. Αρχικά ο εμπορικός πόλεμος επιβαρύνει το κλίμα. Επίσης, οι τιμές κατοικιών σε 70 πόλεις σε τέσσερα χρόνια, σύμφωνα με έρευνα του ANT που μελέτησε τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες. Οι πωλήσεις νέων κατοικιών και η έναρξη και ολοκλήρωση στεγαστικών έργων επίσης μειώθηκαν από μήνα σε μήνα. Λιγότερες πόλεις σημείωσαν τον Απρίλιο μηνιαίες αυξήσεις στις τιμές κατοικιών.

Όπως δήλωσε στον Economist ο Λάρι Χου της επενδυτικής τράπεζας Macquarie, τα πράγματα δεν δείχνουν να επιδεινώνονται ιδιαίτερα, αλλά είναι πιθανό ούτε να βελτιωθούν αν δεν υπάρξει κρατική στήριξη.

Επιβράδυνση του πληθωρισμού τον Μάιο στην Τουρκία

Ο πληθωρισμός στην Τουρκία υποχώρησε στο χαμηλότερο επίπεδο από τον Νοέμβριο του 2021, ανοίγοντας ενδεχομένως τον δρόμο για μείωση των επιτοκίων από την κεντρική τράπεζα στο εγγύς μέλλον. Η αύξηση των τιμών επιβραδύνθηκε στο 35,4% τον περασμένο μήνα από 37,9% τον Απρίλιο, όπως ανακοίνωσε την Τρίτη η κρατική στατιστική υπηρεσία TurkStat. Τα στοιχεία ήταν καλύτερα των προβλέψεων, με τη μέση πρόβλεψη σε έρευνα του Bloomberg να δείχνει τη μείωση στο 36%. Η αιφνιδιαστική υποχώρηση οφείλεται εν μέρει και στην περυσινή απόσυρση μιας έκπτωσας που σχετιζόταν με τις υπηρεσίες κοινής ωφελείας, η οποία είχε προκαλέσει τότε την εκτόξευση του πληθωρισμού στο 75,5%.

Υποχώρησε στο χαμηλότερο επίπεδο από τον Νοέμβριο του 2021.

Οι τουρκικές μετοχές κινήθηκαν ανοδικά μετά τα στοιχεία για τον πληθωρισμό, αντανακλώντας την προσδοκία για μείωση των επιτοκίων από την κεντρική τράπεζα στις προσεχείς συνεδριάσεις.

Η πτωτική πορεία του πληθωρισμού αναμένεται να τύχει θετικής υποδοχής από τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής, οι οποίοι είχαν προειδοποιήσει ότι τα επιτόκια θα παρέμεναν υψηλότερα για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, εκτός εάν οι ιδιώτες και οι εταιρείες προσάρμοζαν την τιμολογιακή τους

συμπεριφορά στις προοπτικές της κεντρικής τράπεζας. «Όσο λιγότερο σοβαρά μας παίρνουν, τόσο πιο αυστηρά θα πρέπει να σταθούμε», δήλωσε τον Μάιο ο υποδιοικητής της τουρκικής κεντρικής τράπεζας Τζεβντέρ Ακτοάι.

Η Τουρκία είχε αρχίσει να μειώνει τα επιτόκια, αλλά αναγκάστηκε να σταματήσει την πορεία χαλάρωσης λόγω της αστάθειας που προκλήθηκε από τη φυλάκιση ενός εξέχοντος πολιτικού της αντιπολίτευσης, του δημάρχου της Κωνσταντινούπολης Εκρέμ Ιμάμολλου, η οποία οδήγησε τη λίρα σε πτώση. Η κεντρική τράπεζα πραγματοποιεί έκτακτη συνεδρίαση τον Μάρτιο για να αυστηροποιήσει την πολιτική της και να ανακόψει τις απώλειες του νομίσματος.

Στη συνεδρίαση του Απριλίου, η κεντρική τράπεζα προχώρησε σε απροσδόκητη αύξηση του επιτοκίου στο 46% από 42,5% για την προστασία της λίρας, ενώ παράλληλα αύξησε το επιτόκιο δανεισμού μιας ημέρας. Εκτοτε προτιμά να χρησιμοποιεί αυτό τον ακριβότερο τρόπο για τη χρηματοδότηση των τραπεζών.

Οι προβλέψεις για τον πληθωρισμό στο τέλος του έτους διατηρήθηκαν στο 24% κατά την τριμηνιαία παρουσίαση νωρίτερα τον Μάιο, διχάζοντας τους αναλυτές σχετικά με το αν η μείωση των επιτοκίων θα έρθει τον Ιούνιο ή αργότερα. Παρότι ο επίσημος στόχος για τον πληθωρισμό είναι 5%, οι προβλέψεις για το τέλος του έτους χρησιμοποιούνται ως βραχυπρόθεσμοι στόχοι.

Η αύξηση των τιμών στην Τουρκία επιβραδύνθηκε στο 35,4% τον περασμένο μήνα από 37,9% τον Απρίλιο.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Αβεβαιότητα για τις εξελίξεις στην οικονομία των ΗΠΑ

Του **ANTAM TOOYZ*** / NEW YORK TIMES

Στην αρχή του έτους, δεν ξέραμε πώς θα διαμορφωθεί η πολιτική του Τραμπ. Ακόμη δεν ξέρουμε. Ούτε ξέραμε πώς θα αντιδράσουν οι αγορές. Και ακόμη δεν ξέρουμε. Πρώτα οι αγορές ανέκαμψαν, μετά την επιβολή δασμών και την «ημέρα απελευθέρωσης», σημειώθηκε ιστορικό sell off. Στη συνέχεια, καθώς ο πρόεδρος Τραμπ απέσυρε τους δασμούς, οι μετοχές ανέκαμψαν. Η ανησυχία τώρα μετατοπίζεται στη μεγαλύτερη αγορά από όλες, την αγορά ομολόγων των ΗΠΑ ύψους 29 τρισ. δολαρίων. Η αγορά ομολόγων είναι το σημείο όπου η μακροοικονομία και η πολιτική συναντώνται, στην πιο αγνή μορφή τους, και όταν η ισορροπία διαταράσσεται, αποτελεί πραγματική αιτία ανησυχίας. Σε αντίθεση με τις μετοχές, η αγορά ομολόγων διαπραγματεύεται ένα περιουσιακό στοιχείο: το δημόσιο χρέος των ΗΠΑ. Στο μοντέλο που έχουν οι περισσό-

Η ανησυχία τώρα μετατοπίζεται στην αμερικανική αγορά ομολόγων ύψους 29 τρισ. δολαρίων.

τεροι παράγοντες της αγοράς στο μυαλό τους, από την πλευρά της μακροοικονομίας, υπάρχει ο πληθωρισμός, όπου ένα υψηλό επιτόκιο καθιστά τα ομόλογα λιγότερο πολύτιμα. Από την πλευρά της πολιτικής, υπάρχει η ικανότητα του Κογκρέσου (ή η έλλειψή της) να ισοσκελίσει τον προϋπολογισμό. Ανάμεσα στη μακρο-οικονομία και στην πολιτική βρίσκεται η Fed, με την εξουσία της να καθορίζει τα επιτόκια και, σε ακραίες περιπτώσεις, να αγοράζει μαζικά ομόλογα. Δεδομένης της απόλυτης εξουσίας της Fed, δεν έχει νόημα να ανησυχούμε. Οι λογαριασμοί θα πληρώνονται πάντα. Αλλά αν η Fed τυπώνει χρήματα για να το κάνει αυτό, η αξία του νομίσματος και επομένως η αξία του ανεξόφλητου χρέους των 29 τρισ. δολαρίων θα μπορούσε να αλλάξει δραστηρικά. Και αυτός είναι ο λόγος για τη νευρική κατάσταση στην αγορά ομολόγων.

Οι ΗΠΑ είναι μια πλούσια οικονομία, με καλά πιστοληπτική αξιολόγηση. Μπορεί να αντέ-

ξει μεγάλα χρέη. Και υπάρχουν πολλά πράγματα που θα άξιζαν μεγαλύτερο δανεισμό, όπως οι πράσινες επενδύσεις ή μια τεράστια ώθηση στη φροντίδα των παιδιών. Τα ελλείμματα όμως δεν καθοδηγούνται από μια γενική άποψη για τις μελλοντικές επενδύσεις αλλά από την προθυμία των πλουσιότερων Αμερικανών να χρηματοδοτήσουν τον κάθε άλλο παρά γενναιόδωρο δημόσιο τομέα της Αμερικής. Αυτό που κάνει τη χώρα μοναδική είναι ότι ακόμη και την ώρα που η οικονομία βυθίζεται και οι πλουσιότεροι ευημερούν, ένα κόμμα που αυτοαποκαλείται συντηρητικό συνωμοτεί ενεργά για να κόψει τους τένοντες του δημοσιονομικού κράτους. Αυτό δεν είναι φυσιολογικό. Και οι αγορές αφυπνίζονται. Δεν ξέρουμε πώς θα τελειώσει αυτή η ιστορία. Μπορούν οι ΗΠΑ να βρουν αγοραστές για νέα ομόλογα που εκδίδονται με ρυθμό περίπου 2 τρισ. δολαρίων ετησίως; Πιθανώς. Θα σημαίνει αυτό ότι τα επιτόκια θα παραμείνουν πάνω από το 5% για πρώτη φορά μετά από χρόνια; Πιθανώς. Θα είναι αυτό καλό για τις επενδύσεις; Όχι. Θα θέλουν ακόμη οι ξένοι αγοραστές το χρέος των ΗΠΑ; Ίσως. Κανένα από αυτά τα αποτελέσματα δεν φαίνεται ελκυστικό για τους επενδυτές ή για την οικονομία γενικότερα. Προσθέτουν στην αβεβαιότητα, η οποία μειώνει τις επενδύσεις.

Για να αποκατασταθεί η κανονικότητα, πολλοί αντίπαλοι του Τραμπ ελπίζουν κρυφά ότι η αγορά ομολόγων θα κάνει το χειρότερο δυνατό. Αλλά είναι υγιές για τους αυτοαποκαλούμενους υπερασπιστές της δημοκρατίας να επευφημούν τους τιμωρούς των ομολόγων; Σίγουρα όχι. Η αδυναμία της αμερικανικής πολιτικής τάξης να αναπτύξει αποφασιστικές πλειοψηφίες για μια συνεκτική και στρατηγική δημοσιονομική πολιτική διαβρώνει όχι μόνο τις πιστοληπτικές αξιολογήσεις αλλά και τη δημοκρατική νομιμότητα. Αυτό που ορίζει μια πολιτισμένη συλλογικότητα είναι η ικανότητά της, μέσω δημοκρατικών μέσων, να αποφασίζει ποιος πληρώνει για τι.

* Ο κ. Ανταμ Τόουζ είναι καθηγητής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια και συγγραφέας του βιβλίου «Shutdown: How Covid Shook the World's Economy».

Συναγερμός για τις σπάνιες γαίες στις βιομηχανίες αυτοκινήτου

Κίνδυνος καθυστερήσεων αλλά και διακοπής της παραγωγής λόγω των ελλείψεων

Παγκόσμιος συναγερμός έχει σπάνει ανάμεσα στις αυτοκινητοβιομηχανίες ανά τον κόσμο και όχι μόνο στις αμερικανικές, καθώς οι ελλείψεις σπάνιων γαιών απειλούν να τις οδηγήσουν σε διακοπή της παραγωγής τους και μάλιστα σε διάστημα λίγων εβδομάδων. Ηδη η Ford Motor έκλεισε τη μονάδα της στο Σικάγο τον Μάιο για μία εβδομάδα εξαιτίας έλλειψης σπάνιων γαιών και πολλές βιομηχανίες αναζητούν απεγνωσμένα εναλλακτικούς προμηθευτές. Αιτία οι σκληροί περιορισμοί που έχει επιβάλει το Πεκίνο στις εξαγωγές των στρατηγικής σημασίας μετάλλων που είναι αναγκαία για την παραγωγή όχι μόνο αυτοκινήτων, αλλά και όλων των ειδών σύγχρονων τεχνολογιών, από τις θόνες των τηλεοράσεων μέχρι τα έξυπνα κινητά και από τα ηλεκτροκίνητα μέχρι τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη (drones), τους πυραύλους και τον αμυντικό εξοπλισμό.

Παρά την εκκενρία 90 ημερών που αποφάσισαν εκπρόσωποι της Ουάσιγκτον και του Πεκίνου στις 12 Μαΐου στη Γενεύη, το Πεκίνο διατηρεί εν ισχύ τους επιμαχούς περιορισμούς και την υποχρέωση ειδικής άδειας για την εξαγωγή σπάνιων γαιών, με αποτέλεσμα να καταγράφονται ήδη σημαντικές ελλείψεις στην παγκόσμια αγορά. Η κατάσταση ενδέχεται να οδηγήσει στη χειρότερη δυνατή διάφευση του Ντόναλντ Τραμπ που δικαιολογεί τον εμπορικό πόλεμο επικαλούμενος την ανάγκη να επιστρέψουν βιομηχανίες στις ΗΠΑ. Αντί να επιστρέφουν βιομηχανίες στις ΗΠΑ, τέσσερις από τις μεγαλύτερες αυτοκινητοβιομηχανίες, οι General Motors, Toyota, Volkswagen και Hyundai, εξετάζουν το ενδεχόμενο να μεταφέρουν την παραγωγή τους στην Κίνα προκειμένου να έχουν πρόσβαση στις σπάνιες γαίες της.

General Motors, Toyota, Volkswagen και Hyundai εξετάζουν το ενδεχόμενο να μεταφέρουν την παραγωγή τους στην Κίνα προκειμένου να έχουν πρόσβαση στις σπάνιες γαίες της.

Αιτία οι σκληροί περιορισμοί που έχει επιβάλει το Πεκίνο στις εξαγωγές των στρατηγικής σημασίας μετάλλων.

γερμανικών αυτοκινητοβιομηχανιών, τόνισε πως «αν δεν αλλάξει άμεσα η κατάσταση, θα σημειωθούν σημαντικές καθυστερήσεις στην παραγωγή και δεν μπορεί πλέον να αποκλειστεί ακόμη και το ενδεχόμενο διακοπής της».

Παράλληλα ο Φρανκ Φάνον, σύμβουλος της βιομηχανίας μετάλλων και πρώην υφυπουργός Ενέργειας των ΗΠΑ στην πρώτη θητεία του Ντόναλντ Τραμπ, τονίζει πως «κάνεις δεν θα έπρεπε να εκτιλήσεται καθώς αντιμετωπίζουμε ένα πρόβλημα παραγωγής και πρέπει να στρέψουμε όλες τις προσπάθειες της κυβέρνησης στο να

διασφαλίσουμε τους αναγκαίους πόρους αλλά και να ενισχύσουμε την εγχώρια παραγωγή μας το ταχιστο δυνατόν, γιατί θα έπρεπε να το έχουμε κάνει χθες». Την ίδια στιγμή η Ουάσιγκτον κατηγορεί το Πεκίνο πως δεν τηρεί τα συμφωνηθέντα στη Γενεύη και επιμένει πως η κινεζική αντιπροσωπεία είχε δεσμευθεί πως θα επιτρέψει τις εκτεταμένες εξαγωγές σπάνιων γαιών. Από την πλευρά του, όμως, το Πεκίνο υποστηρίζει πως ουδέποτε υποσχέθηκε την κατάργηση των ελέγχων στις επιμαχες εξαγωγές και στέλεχος του κινεζικού υπουργείου Εμπορίου αποδίδει το πρόβλημα στον διαφορετικό τρόπο που αντιλαμβάνονται τα πράγματα οι δύο πλευρές σχετικά με τα συμφωνηθέντα στη Γενεύη. Στο μεταξύ εντείνεται η αίσθηση Τραμπ, τονίζει πως «κάνεις δεν θα έπρεπε να εκτιλήσεται καθώς αντιμετωπίζουμε ένα πρόβλημα παραγωγής και πρέπει να στρέψουμε όλες τις προσπάθειες της κυβέρνησης στο να

και από την Ιαπωνία και την Ινδία ζητούν εσπευσμένα συναντήσεις με αξιωματούχους του Πεκίνου προκειμένου να επιτευχθεί συμφωνία και να επισπευσθούν οι άδειες για εξαγωγές σπάνιων γαιών.

Εν ολίγοις, οι ελλείψεις σπάνιων γαιών έχουν ενσπείρει αίσθημα πανικού στα διοικητικά συμβούλια επιχειρήσεων και στις πρωτεύουσες των χωρών ανά τον κόσμο, από την Ουάσιγκτον μέχρι το Τόκιο, καθώς όλοι βλέπουν να πλησιάζει ο κίνδυνος μιας διακοπής της παραγωγής αυτοκινήτων και πολλών άλλων ειδών πριν από το τέλος του καλοκαιριού. Μέσα στις επόμενες ημέρες αντιπροσωπεία επιχειρηματιών της Ιαπωνίας θα επισκεφθεί το Πεκίνο προκειμένου να συναντηθεί με τον Κινέζο υπουργό Εμπορίου. Και ομάδα στελεχών των αυτοκινητοβιομηχανιών της Ινδίας σχεδιάζει επίσης να επισκεφθεί την Κίνα για τον ίδιο σκοπό τις επόμενες δύο με τρεις εβδομάδες.

Οι τουρίστες γυρνούν την πλάτη στις ΗΠΑ

Ο εμπορικός πόλεμος που ξεκίνησε με την επιβολή δασμών από τον Αμερικανό πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ έχει παράπλευρες απώλειες ακόμη και στις ίδιες τις ΗΠΑ. Ένας τομέας που έχει πληγεί ιδιαίτερα είναι ο τουρισμός και τα ταξίδια στο εξωτερικό. Ειδικότερα, οι τουρίστες από χώρες που έχουν πληγεί περισσότερο από την ασυνάρτητη δασμολογική πολιτική του Τραμπ σβήνουν πλέον από τη λίστα των προορισμών τους τις ΗΠΑ.

Τα στοιχεία από τον ιστότοπο ξενοδοχείων Trivago δείχνουν λιγότερες κρατήσεις για τις ΗΠΑ από παραθεριστές από τον Καναδά, την Ιαπωνία, το Μεξικό και τη Γερμανία. Τα ευρήματα δείχνουν επίσης ότι οι ταξιδιώτες του Ηνωμένου Βασιλείου και των ΗΠΑ επιλέγουν όλο και περισσότερο τις εγχώριες διακοπές, με φόντο τις αυξανόμενες ανησυχίες για την ασταθή οικονομία.

Η εταιρεία έχει διαπιστώσει διψήφια ποσοστά μείωσης των κρατήσεων προς τις ΗΠΑ από ταξιδιώτες με έδρα την Ιαπω-

νία, τον Καναδά και το Μεξικό. Οι δύο τελευταίες χώρες ήταν οι πρώτες στη λίστα του Τραμπ, όταν ανακοίνωσε δασμούς 25% την 1η Φεβρουαρίου.

Οι Καναδοί εξοργίστηκαν με τους επανειλημμένους ισχυρισμούς του Αμερικανού προέδρου ότι η οικονομική κατάσταση της χώρας τους θα μπορούσε να είναι πολύ καλύτερη αν ενσωματωνόταν στις ΗΠΑ και γινόταν η 51η πολιτεία τους. Τα στοιχεία δείχνουν ότι οι ΗΠΑ δεν είναι πλέον ο πιο δημοφιλής προορισμός για τους Καναδούς τουρίστες, με το Μεξικό να καρπώνεται τα οφέλη του «ταξιδιωτικού μπουϊκοτάζ».

Ο αριθμός των Καναδών που επισκεφθήκαν το Μεξικό αυξήθηκε κατά 15,6% τον Μάρτιο σε σύγκριση με τον ίδιο μήνα του 2024, σύμφωνα με την υπουργό Τουρισμού του Μεξικού, την ίδια στιγμή που τα αεροπορικά ταξίδια Καναδών προς τις ΗΠΑ μειώθηκαν κατά 13,5% την ίδια περίοδο, ενώ τα διασυνοριακά οδικά ταξίδια μειώθηκαν επίσης κατά περίπου ένα τρίτο, σύμφω-

Μειώνονται οι κρατήσεις για αμερικανικούς προορισμούς από ταξιδιώτες με έδρα τον Καναδά, την Ιαπωνία, το Μεξικό και τη Γερμανία.

να με τη Στατιστική Υπηρεσία του Καναδά.

Ταξιδιωτικό εμπόριο στις ΗΠΑ φαίνεται πως επιβάλλουν και οι Γερμανοί, με τις κρατήσεις ξενοδοχείων στις ΗΠΑ να παρουσιάζουν μονοψήφια ποσοστιαία μείωση. Η Γερμανία είναι η μεγαλύτερη οικονομία της Ε.Ε. και λόγω της έντονης εξαγωγικής της δράσης είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένη στους δασμούς του Τραμπ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι δεν υπήρξε σημαντική μεταβολή στον αριθμό των Βρετανών πα-

ραθεριστών που ταξιδεύουν στις ΗΠΑ. Το Ηνωμένο Βασίλειο έχει μέχρι στιγμής αντιμετωπίσει μερικούς από τους ελαφρύτερους δασμούς παγκοσμίως και τον περασμένο μήνα οριστικοποίησε την πρώτη εμπορική συμφωνία με τις ΗΠΑ.

Σε γενικές γραμμές οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην τουριστική βιομηχανία – ύψους 2,6 τρισ. δολαρίων – των ΗΠΑ ανησυχούν όλο και περισσότερο για την επανομαζόμενη «ύφεση Τραμπ», λόγω της αναταραχής που προκαλεί ο εμπορικός πόλεμος στην παγκόσμια οικονομία.

Οι κρατήσεις που πραγματοποιούνται μέσω της Trivago, η οποία ανήκει στην Expedia, δείχνουν επίσης ότι οι Αμερικανοί ξοδεύουν λιγότερο για τα ταξίδια τους, ενώ υπάρχει μεγαλύτερη ζήτηση για φθηνότερα και χαμηλότερης κατηγορίας ξενοδοχεία. «Σε περιόδους αβεβαιότητας οι άνθρωποι μένουν πιο κοντά στο σπίτι τους», συνοψίζει την τάση ο Γιοχάνες Τόμας, διευθύνων σύμβουλος της Trivago.

Οι κρατήσεις που πραγματοποιούνται μέσω της Trivago δείχνουν ότι οι Αμερικανοί ξοδεύουν λιγότερο για τα ταξίδια τους, ενώ υπάρχει μεγαλύτερη ζήτηση για φθηνότερα και χαμηλότερης κατηγορίας ξενοδοχεία.

Κύμα επενδύσεων σε φοιτητικές κατοικίες από εταιρείες ακινήτων

Κεφάλαια άνω του 1,4 δισ. ευρώ για συγκροτήματα εστιών έως το 2030

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Ξεπερνούν τα 700 εκατ. ευρώ οι επενδύσεις που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα πανελλαδικά για την ανάπτυξη συγκροτημάτων από ιδιωτικές φοιτητικές κατοικίες, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Savills Hellas, εξειδικευμένης εταιρείας συμβούλων και εκτιμητών ακινήτων. «Η αυξημένη ζήτηση για στέγαση, είτε για φοιτητές είτε για νέους επαγγελματίες, έχει πυροδοτήσει μια αύξηση των αναπτύξεων τέτοιων συγκροτημάτων, ιδίως σε κεντρικές τοποθεσίες της Αθήνας. Συνοικίες που βρίσκονται κοντά σε πανεπιστημιακές σχολές, ή που διαθέτουν εξαιρετικές προσβάσεις με τα μέσα μαζικής μεταφοράς, είναι ιδιαίτερα ελκυστικές για τους επενδυτές που επιθυμούν να διευρύνουν τα καρτοφυλάκιά τους με την προσθήκη κι άλλων κατηγοριών ακινήτων», τονίζει η Savills σε σχετική ανάλυσή της για την αγορά κατοικίας. Μάλιστα η εταιρεία εντοπίζει ως πιθανές περιοχές-στόχους για τους επενδυτές το Αιγάλεω, τον Νέο Κόσμο, του Ζωγράφου και τον Πειραιά.

Λαμβάνοντας υπόψη τις σχεδιαζόμενες επενδύσεις από ιδιωτικές εταιρείες, αλλά και τα προγράμματα μέσω ΣΔΙΤ, που έχουν εκπονήσει τα πανεπιστήμια Κρήτης, Θεσσαλίας, Δυτικής Μακεδονίας και Θράκης, μέχρι το τέλος της δεκαετίας θα πρέπει να αναμένονται τουλάχιστον άλλα 700 εκατ. ευρώ ιδιωτικών επενδύσεων για την ανάπτυξη και διάθεση στην αγορά τόσο ιδιωτικών όσο και δημόσιων φοιτητικών εστιών. Υπολογίζεται ότι τα νέα αυτά έργα θα μπορέσουν να αυξήσουν τις διαθέσιμες εστίες, ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες τουλάχιστον 8.000-10.000 φοιτητών σε ετήσια βάση. Ασφαλώς, πρόκειται για σταγόνα στον ωκεανό σε σχέση με τις υφιστάμενες ανάγκες. Μόνο

Το κόστος ενοικίασης για ιδιωτικές φοιτητικές κατοικίες είναι 20%-40% υψηλότερο, ωστόσο σε αυτό συμπεριλαμβάνονται οι δαπάνες ρεύματος, ύδρευσης και πρόσβασης στο Διαδίκτυο, ενώ είναι πλήρως επιπλωμένες.

Μόλις το 0,75% των σπουδαστών πανελλαδικά έχει πρόσβαση σε κάποια δημόσια εστία.

κατά το επόμενο ακαδημαϊκό έτος προβλέπεται να προστεθούν 68.788 νέοι σπουδαστές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που περιλαμβάνει η έκθεση της Εθνικής Αρχής Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΕ) για το 2024, στα ελληνικά πανεπιστήμια υπήρχαν 695.678 εγγεγραμμένοι φοιτητές, εκ των οποίων 361.937 είναι ενεργοί (ποσοστό 52,03%), δηλαδή βρίσκονται εντός του ανώτατου ορίου σπουδών που προβλέπει ο νόμος. Σημειωτέον ότι εφόσον προχωρήσουν και τα σχέδια για την εγκατάσταση περισσότερων

ξένων πανεπιστημίων στην Ελλάδα, τα νούμερα αυτά θα αυξηθούν ακόμα περισσότερο.

«Με βάση σχετικούς υπολογισμούς, πιστεύουμε ότι σήμερα μόλις το 0,75% των σπουδαστών πανελλαδικά έχει πρόσβαση σε κάποια δημόσια εστία», ανέφερε πρόσφατα ο κ. Γιάννης Συλάς, επικεφαλής της Geoaxis, εταιρείας πιστοποιημένων εκτιμητών, μιλώντας στο πλαίσιο του συνεδρίου eRed Business Forum 2025. Ουσιαστικά, δηλαδή, μόλις 6.000 σπουδαστές καλύπτονται από τις υφιστάμενες υποδομές. Ακόμα και με το φιλόδοξο πρόγραμμα κατασκευής νέων εστιών μέσω ΣΔΙΤ, ύψους 575 εκατ. ευρώ, προβλέπεται η φιλοξενία επιπλέον 6.000 φοιτητών σε Κρήτη, Θεσσαλία, Δυτική Μακεδονία και Θράκη.

«Στο εξωτερικό, μια αγορά θεωρείται κορεσμένη από πλευράς ιδιωτικών φοιτητικών εστιών όταν φτάσει να καλύπτει το 25% του εκάστοτε

πληθυσμού σπουδαστών. Επομένως, είναι προφανές ότι η Ελλάδα προσφέρει τεράστιες προοπτικές στον τομέα αυτόν και οι ανάγκες είναι πολύ μεγάλες», σημείωσε ο κ. Κωνσταντίνος Πεχλιβανίδης, επικεφαλής επενδύσεων ακινήτων της Premia Properties AEEAΠ, μιλώντας επίσης στο eRed Business Forum 2025.

Με βάση το πρόγραμμα που έχει θέσει σε τροχιά υλοποίησης η Premia, σχεδιάζει την προσθήκη επιπλέον 2.000 εστιών, ανάλογα και με την επιτυχία που θα έχει στο να εντοπίσει τα κατάλληλα κτίρια. Η τελευταία κίνηση της εταιρείας αφορά την απόκτηση ακινήτου 3.076 τ.μ. στο κέντρο του Βόλου, επί της οδού Αντωνοπούλου 133Α. Πρόκειται για το δεύτερο κτίριο που αποκτά στον Βόλο με στόχο τη μετατροπή του σε φοιτητικές κατοικίες. Επίσης, η εταιρεία έχει επενδύσει σε ακόμα ένα κτίριο στην Ξάνθη, όπως επίσης και στη Λάρισα και στη Ρόδο.

Πόσο είναι το κόστος ενοικίασης και γιατί είναι περιζήτητες

Μέχρι σήμερα, επενδύσεις σε φοιτητικές κατοικίες υλοποιούν κυρίως οι εταιρείες επενδύσεων σε ακίνητη περιουσία, όπως η Premia Properties και η Prodea Investments, τα ιδιωτικά επενδυτικά funds και τα family offices, όπως π.χ. το επενδυτικό σχήμα της Zoia, αλλά και η εταιρεία ανάπτυξης ακινήτων DKG Development.

Πάντως, αν κρίνει κανείς από την απήχηση που έχουν οι ιδιωτικές φοιτητικές κατοικίες είναι προφανές ότι η προσφορά είναι ελάχιστη σε σχέση με τη ζήτηση. «Στα κτήριά μας η πληρότητα αγγίζει το 100% ήδη πριν από την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων των Πανελλαδικών», αναφέρει ο κ. Πεχλιβανίδης, επικεφαλής επενδύσεων ακινήτων της Premia Properties AEEAΠ. Ανάλογες πληρότητες καταγράφονται και στα ακίνητα της Prodea (Καλλιθέα και Πάτρα), της Zoia (Καλλιθέα και Ζωγράφου), αλλά και στο νέο ακίνητο της DKG στη Δάφνη, που θα λειτουργήσει το προσεχές διάστημα.

Το κόστος ενοικίασης σε τέτοια κτίρια είναι κατά κάονα 20%-40% υψηλότερο σε σχέση με ένα συμβατικό ακίνητο στην ίδια περιοχή. Ωστόσο, σε αυτό το κόστος υπολογίζεται επίσης το ότι τα διαμερίσματα είναι πλήρως επιπλωμένα και εξοπλισμένα, ενώ καλύπτονται και οι δαπάνες ρεύματος, ύδρευσης και πρόσβασης στο Διαδίκτυο. Αν προστεθούν και αυτές στο κόστος ενοικίασης ενός συμβατικού διαμερίσματος, οι τιμές σε μια ιδιωτική κατοικία είναι πλήρως ανταγωνιστικές με την υπόλοιπη αγορά, ενώ αφορούν ακίνητα που είναι σύγχρονα, ανακαινισμένα και μοντέρνα, διαθέτουν υπηρεσίες καθαριότητας και φύλαξης και –

ίσως το κυριότερο για έναν φοιτητή– συστεγάζουν πολλούς φοιτητές.

Στο κτίριο της Premia Properties στην Ξάνθη που λειτουργεί, το κόστος ενοικίασης κυμαίνεται από 450 ευρώ για διαμερίσματα των 20-25 τ.μ. μέχρι 650 ευρώ για ακίνητα των 60-65 τ.μ.

Η ενοικίαση συμβατικών διαμερισμάτων στην Ξάνθη διαμορφώνεται σε περίπου 300 ευρώ για ένα στούντιο και 400-450 ευρώ για διαμερίσματα των 55-60 τ.μ.

Στα κτήριά μας η πληρότητα αγγίζει το 100% ήδη πριν από τα αποτελέσματα των Πανελλαδικών, λέει ο επικεφαλής της Premia Properties.

Ωστόσο, στις τιμές αυτές δεν περιλαμβάνονται οι υποχρεωτικές πρόσθετες δαπάνες των κοινοχρήστων, των λογαριασμών ΔΕΚΟ και το κόστος αγοράς ηλεκτρικών συσκευών και επίπλων.

Ακόμη σημαντικότερο είναι το ότι οι γονείς των σπουδαστών έχουν την εξασφάλιση ότι δεν θα υπάρξουν εκπλήξεις στο κόστος (π.χ. από μια απρόβλεπτη αύξηση του ζητούμενου ενοικίου) ή άλλου είδους απρόοπτα, όπως η βούληση του ιδιοκτήτη να χρησιμοποιήσει το ακίνητο και τους καλοκαιρινούς μήνες για τουριστική χρήση, απαιτώντας το ήδη από τον Μάιο ή τον Ιούνιο, όταν οι φοιτητές έχουν εξεταστική περίοδο.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι κτηματικές επιδόσεις του Μαΐου 2025

Ο Μάιος επανέφερε την κτηματαγορά δυναμικά σε πορεία ανόδου, επιβεβαιώνοντας σε μεγάλο βαθμό το ιστορικό trend που τη θέλει να αποδίδει καλά από τα τέλη της Άνοιξης μέχρι και τα τέλη Ιουλίου. Φυσικά αναμένουμε να δούμε πώς θα εξελιχθούν οι επόμενοι μήνες επείδη, όπως είναι γνωστό, η περριρρέουσα ατμόσφαιρα είναι ρευστή.

Όλες οι επαρχίες κατέγραψαν θεαματική επάνοδο, με κάποιες μικρές εξαιρέσεις στην επαρχία Αμμοχώστου. Αρκετά εντυπωσιακή ήταν η πορεία της Πάφου ακολουθούμενη από τη Λάρνακα και τη Λευκωσία. Πάμε να δούμε τα στοιχεία με μεγαλύτερη λεπτομέρεια.

Τον Μάιο του 2025 σημειώθηκαν συνολικά (παγκύπρια) 1.703 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Τον Μάιο του 2024 είχαν σημειωθεί 1.508 πωλήσεις, σημειώνοντας έτσι μια άνοδο της τάξης του 12,9%.

Η εικόνα με τα πωλητήρια έγγραφα (μελλοντικές μεταβιβάσεις ακινήτων που έγιναν) κατά τον Μάιο ήταν ακόμη καλύτερη αφού σημειώθηκε αύξηση της τάξης του 30% σε σχέση με τον Μάιο πέρσι: φέτος κατατέθηκαν 1.644 πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με τα 1.268 που κατατέθηκαν πέρσι. Έτσι η πρώτη πενταμηνία έκλεισε με συνολική αύξηση 15%.

Η συνολική αξία συναλλαγών τον Μάιο φέτος κυμάνθηκε περίε των €402,2 εκ. Συγκρινόμενη με τον Μάιο του 2024 όπου η συνολική αξία ήταν περίε των €336 εκ., βλέπουμε μια εκρηκτική αύξηση

επενδυμένων κεφαλαίων της τάξης του 20%.

Πώς κατανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών;

Η Λευκωσία κατέγραψε 539 πωλήσεις τον Μάιο φέτος και 455 πωλήσεις τον Μάιο του 2024 σημειώνοντας αύξηση 18,5%. Ο συνολικός όγκος συναλλαγών εκτοξεύθηκε κατά 29,7% εφόσον τον Μάιο φέτος επενδύθηκαν περίε των €92,1 εκ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 επενδύθηκαν περίε των €71 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαΐου 31,7% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 22,9% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Λευκωσία κατέγραψε

Αρκετά εντυπωσιακή ήταν η πορεία της Πάφου, ακολουθούμενη από τη Λάρνακα και τη Λευκωσία.

και 369 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 26% αυξημένα σε σχέση με τον Μάιο του 2024. Συνεπώς η Λευκωσία κινήθηκε καθαρά ανοδικά.

Η Λεμεσός κατέγραψε 419 πωλήσεις τον Μάιο φέτος και 350 πωλήσεις τον Μάιο του 2024 σημειώνοντας αύξηση 19,7%. Ο συνολικός όγκος συναλλαγών αυξήθηκε κατά 12,6%, εφόσον τον Μάιο φέτος επενδύθηκαν περίε των €130 εκ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του

Τον Μάιο του 2025 σημειώθηκαν συνολικά (παγκύπρια) 1.703 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Τον Μάιο του 2024 είχαν σημειωθεί 1.508 πωλήσεις, σημειώνοντας έτσι μια άνοδο της τάξης του 12,9%.

2024 επενδύθηκαν περίε των €115,5 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαΐου 24,6% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 32,3% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Λεμεσός κατέγραψε και 525 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 18% αυξημένα σε σχέση με τον Μάιο του 2024. Συνεπώς και η Λεμεσός κινήθηκε καθαρά ανοδικά.

Η Λάρνακα κατέγραψε 325 πωλήσεις τον Μάιο φέτος και 303 πω-

λήσεις τον Μάιο του 2024 σημειώνοντας αύξηση 7,3%. Ο συνολικός όγκος συναλλαγών εκτοξεύθηκε κατά 19,8% εφόσον τον Μάιο φέτος επενδύθηκαν περίε των €58,1 εκ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 επενδύθηκαν περίε των €48,5 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαΐου 19,1% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 14,4% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Λάρνακα κατέγραψε και 369 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά

37% αυξημένα σε σχέση με τον Μάιο του 2024. Έτσι μετά από ένα αρνητικό μήνα τον Απρίλιο, η Λάρνακα επανήλθε σε πολύ καλές επιδόσεις.

Η Πάφος κατέγραψε 346 πωλήσεις τον Μάιο φέτος και 308 πωλήσεις τον Μάιο του 2024 σημειώνοντας αύξηση 12,3%. «Απογοέωση» με 25,7% είχε ο συνολικός όγκος συναλλαγών εφόσον τον Μάιο φέτος επενδύθηκαν περίε των €107,6 εκ., ενώ τον αντίστοιχο

μήνα του 2024 επενδύθηκαν περίε των €85,6 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαΐου 20,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 26,8% επί της αξίας συναλλαγών – γεγονός που ανεβάζει την Πάφο στη δεύτερη θέση επενδυμένων κεφαλαίων μετά τη Λεμεσό. «Απογοέωση» κατέγραψε η Πάφος και στα πωλητήρια έγγραφα, αφού υπήρξαν 304 νέα πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 44% αυξημένα σε σχέση με τον Μάιο του 2024.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 74 πωλήσεις τον Μάιο φέτος και 92 πωλήσεις τον Μάιο του 2024 σημειώνοντας νέα κατρακύλα της τάξης του 19,6%. Μείωση είχε και ο συνολικός όγκος συναλλαγών κατά 7,1% εφόσον τον Μάιο φέτος επενδύθηκαν περίε των €14,4 εκ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 επενδύθηκαν περίε των €15,5 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαΐου 4,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 3,6% επί της αξίας συναλλαγών. Σε αντίθεση με τις πιο πάνω αρνητικές επιδόσεις, η Αμμόχωστος κατέγραψε νέα εκρηκτική αύξηση Μαΐου κατά 54% σε νέα πωλητήρια έγγραφα, με 77 φέτος έναντι 50 πέρσι, κατακτώντας την κορυφή σε αυτό το στατιστικό στοιχείο και συνεχίζοντας την παραδοσιακή της πορεία που τη θέλει να αποδίδει καλύτερα κατά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

«Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο είναι ένας χώρος όπου η αρχαιότητα συναντάει τον σημερινό πολίτη και του μιλάει για το παρόν και το μέλλον», λέει στην «Κ» η Ιωάννα Δρέττα.

Ιωάννα Δρέττα, πρόεδρος Δ.Σ. του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου

Ζωντανός κόμβος της πόλης

Το όραμα για την κιβωτό της αρχαίας ελληνικής τέχνης μετά την ολοκλήρωση του σχεδίου αναβάθμισης

Συνέντευξη στον **ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ**

«**Ως** δεν περιμένατε αυτή την απάντηση, αλλά θεωρώ ότι οι ομοιότητες είναι περισσότερες από όσες νομίζουμε, ιδίως αν μιλάμε για μεγάλους οργανισμούς», λέει η Ιωάννα Δρέττα, όταν ξεκινάμε τη συνέντευξη μας με μια ερώτηση για τις διαφορές ανάμεσα στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Εξάλλου, η νέα πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου κατέχει την αντίστοιχη θέση στην εταιρεία Marketing Greece του ΣΕΤΕ, ενώ είναι διευθύνουσα σύμβουλος της REDS, του ομίλου Ελλάκτωρ, και έχει διατελέσει υπηρεσιακή υπουργός Τουρισμού στην προσωρινή κυβέρνηση μεταξύ των δύο εκλογών του 2023 – αν μη τι άλλο μπορεί να συγκρίνει σε έναν βαθμό τους δύο κόσμους. Ειδικά για το μεγαλύτερο μουσείο της χώρας, σημειώνει ότι η μετατροπή του σε Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου του έδωσε ευελιξία, αν και «υπάρχει περιθώριο για περαιτέρω εξέλιξη, που έχει να κάνει με την επαρκή στελέχωσή του». Σε κάθε περίπτωση, η κ. Δρέττα πιστεύει, όπως λέει, στους ανθρώπους, καθώς «εκείνοι κάνουν τη διαφορά, όχι η βασική δομή ενός οργανισμού». Και ως πρόεδρος του ΕΑΜ, αυτό που μπορεί να αξιοποιήσει από την εμπειρία της στον τουρισμό και στη στρατηγική επικοινωνία είναι η γνώση ότι το δέσιμο του κοινού με έναν τόπο «προκύπτει από την προστιθέμενη αξία των εμπειριών του και τη δύναμη του αφηγήματός του».

– Είναι η πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας ένα στοιχείο του brand της;

– Είναι αναπόσπαστο στοιχείο. Δεν είναι προσωπική μου άποψη, προκύπτει από όλες τις μελέτες. Θα έλεγε κανείς ότι η

πολιτιστική κληρονομιά είναι ο πυρήνας της εικόνας του brand μας στον κόσμο. Ωστόσο, ο πολιτισμός δεν είναι ένα τουριστικό προϊόν προς πώληση. Θα έλεγα το αντίστροφο: ο τουρισμός θα έπρεπε να κινείται προς την κατεύθυνση της βαθιάς πολιτιστικής εμπειρίας. Δεν ισχύει λοιπόν μόνο ότι ο πολιτισμός αποτελεί στοιχείο του brand της Ελλάδας, αλλά και ότι ο τουρισμός μπορεί να αποτελέσει μια πολιτιστική εμπειρία. Η οποία εμπειρία συνδέεται και με το αφήγημα που λέγαμε, που την κάνει πιο δυνατή. Στην περίπτωση του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, το αφήγημα, συνοπτικά, είναι ότι πρόκειται για την κιβωτό της αρχαίας ελληνικής τέχνης.

– Τι κάνουμε όταν μια τέτοια κιβωτός κλείνει για ανακαίνιση;

– Είναι πολύ σημαντικό να συζητήσουμε τι θα κάνουμε στην περίοδο που το μουσείο θα είναι αναγκαστικά κλειστό, αλλά δεν θα πρέπει να ξεχνάμε και ότι θα είναι κλειστό γιατί προετοιμάζουμε κάτι νέο και καλύτερο. Σε μια τέτοια περίοδο, αυτό που κάνει κάποιος είναι κατ' αρχάς μια έκθεση με τα highlights του μουσείου – δεν θα είναι αυτός ο τίτλος της, αλλά πρέπει φυσικά να υπάρχει και προφανώς θα γίνουν και οι απαραίτητες μελέτες. Ταυτόχρονα, στο πλαίσιο της πολιτιστικής διπλωματίας, το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο θα ασκεί το δικαίωμα ή το πλεονέκτημα να σχεδιάζει και να υλοποιεί περιοδικές εκθέσεις ανά τον κόσμο, αλλά και ενδεχομένως μεμονωμένους δανεισμούς συγκεκριμένων εκθεμάτων σε μουσεία. Το ζητούμενο είναι να μη καθεί το νήμα της σχέσης του μουσείου με την ελληνική κοινωνία και με τη διεθνή κοινότητα, καθώς και να δυναμώσει μέσα από αυτές τις δράσεις. Υπάρχει βέβαια

και η σχέση με τους ερευνητές, που πρέπει να τη θυμόμαστε – το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο έχει να λάβει υπόψη του και αυτό το επιστημονικό κομμάτι.

– Πού θα μεταφερθούν οι αρχαιότητες του μουσείου όταν κλείσει; Ποιοι χώροι συζητούνται;

– Κατ' αρχάς είναι δύο οι χώροι που ψάχνουμε για το διάστημα που το μουσείο θα παραμείνει κλειστό για την επέκταση και αναβάθμισή του: ένας για την προσωρινή έκθεση με τα highlights και ένας για την αποθήκευση των υπολοίπων αρχαιοτήτων. Οι προδιαγραφές των χώρων έχουν να κάνουν με την ασφάλεια, τις συνθήκες, την προσβασιμότητα και άλλα ζητήματα. Είμαστε σε μια φάση αναζήτησης, συζητιούνται διάφοροι χώροι, αλλά αυτή τη στιγμή δεν είναι ώριμο να πούμε κάτι. Σύμφωνα θα μπορούσαμε να μιλήσουμε πιο συγκεκριμένα.

– Σε παρόμοιες περιπτώσεις –π.χ. στην Ιταλία και την Αίγυπτο– διοργανώθηκαν και δημόσιες εκδηλώσεις που σηματοδοτούσαν τη μεταφορά των αρχαιοτήτων. Θα μπορούσε να γίνει εδώ κάτι αντίστοιχο;

– Εννοείτε όταν οι αρχαιότητες φεύγουν ή όταν επιστρέφουν; Γιατί οι εκδηλώσεις που θυμόμαστε –στην Αίγυπτο λόγου χάρη– ήταν όταν επέστρεφαν. Σε κάθε περίπτωση η απάντησή μου είναι θετική, διότι δεν πρόκειται απλώς για μια υλική, αλλά και για μια συμβολική μετάβαση – το ξεκίνημα και η ολοκλήρωση μιας μεγάλης επέκτασης και αναβάθμισης. Μην ξεχνάμε ότι το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο είναι και ένας συναισθηματικός φορτισμένος χώρος για πολλούς ανθρώπους –κοινό και ερευνητές– και αυτό οφείλουμε και θέλουμε να το τιμήσουμε.

– Πώς βλέπετε την ιδέα της ανταλλαγής αρχαιοτήτων του ΕΑΜ με τα Γλυπτά του Παρθενώνα που φυλάσσονται στο Βρετανικό Μουσείο;

– Η Ελλάδα κινείται πολύ δυναμικά στο πεδίο της πολιτιστικής διπλωματίας και το προσωρινά κλειστό Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο μπορεί υπό προϋποθέσεις να δώσει αφορμή για διενεθνείς συνεργασίες. Ως προς το ζήτημα των Γλυπτών του Παρθενώνα –των οποίων η επάνωση είναι ένας πολύ μεγάλος σκοπός, που νομίζω ότι υπερβαίνει τις συνήθειες ανταλλαγές– θα έλεγα ότι πρόκειται για ένα θέμα με διαστάσεις ηθικές, ιστορικές και βαθιά πολιτισμικές. Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο έχει τη διάθεση να συμβάλει προς αυτόν τον μεγάλο σκοπό με περιοδικές εκθέσεις, οι οποίες θα κρατούσαν το ενδιαφέρον στις αίθουσες του Βρετανικού Μουσείου ζωντανό και σε υψηλά επίπεδα. Δεν πρέπει βέβαια να ξεχνάμε ότι η τελική απόφαση σε τέτοια ζητήματα είναι του υπουργείου Πολιτισμού, έπειτα από γνωμοδότηση των αρμοδίων συμβουλίων. Θα είναι δηλαδή μια απόφαση συλλογική, βασισμένη σε εισηγήσεις επιστημονικών οργάνων και αρχαιολόγων.

– Εσείς είστε πολιτικός μηχανικός. Πώς βλέπετε μέχρι στιγμής την πορεία των μελετών για την επέκταση και αναβάθμιση του μουσείου;

– Ειλικρινά, είμαι πολύ χαρούμενη από αυτό που βλέπω. Οι μελέτες είναι πολύ υψηλού επιπέδου και ο λόγος δεν είναι μόνο οι μελετητές που έχουν επιλεγεί, αλλά και οι υπεύθυνοι υποστήριξης του έργου, καθώς και –κυριότερα– τα στελέχη του μουσείου και του υπουργείου που συμμετέχουν στις διαδικασίες εξέλιξης, ωρίμανσης και έγκρι-

σης των μελετών. Το υπογράμμιζω αυτό, γιατί είναι ένα ολόκληρο οικοσύστημα – αν ένας κρίκος του δεν λειτουργεί καλά, τότε υπάρχει κίνδυνος για ολόκληρη την αλυσίδα. Ακόμη βρίσκόμαστε σε στάδιο προμελέτης, αλλά η επιμέλεια, ο τρόπος προσέγγισης και ο σεβασμός στο υφιστάμενο μνημείο και στις αρχαιότητες που επιδεικνύουν όλοι οι εμπλεκόμενοι, είναι καθησυχαστικός και μου δίνει ελπίδα για τη συνέχεια. Θα έρθει μάλιστα η ώρα –εφόσον φτάσουμε σε ένα σημείο ωρίμανσης– που θα μπορούμε να μοιραστούμε την πορεία των μελετών με το ευρύ κοινό.

– Ποιο ρόλο μπορεί να διαδραματίσει το νέο μουσείο όσον αφορά την καθημερινότητα της πόλης;

– Αν θέλουμε να βάλουμε έναν τίτλο στον ρόλο του, το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο είναι ένας χώρος όπου η αρχαιότητα συναντά τον σημερινό πολίτη και του μιλάει για το παρόν και το μέλλον. Μπορεί να γίνει ένας ακόμη πιο ζωντανός κόμβος για την πόλη, όχι μόνο πολιτιστικός αλλά και κοινωνικός. Να λειτουργήσει ως ένα σημείο διαλόγου, εκπαίδευσης, ως πεδίο καινοτομίας. Η προσδοκία είναι να μην το επισκεπτόμαστε μόνο όταν συνοδεύουμε φίλους που επισκέπτονται την πόλη, αλλά να πηγαίνουμε και για ένα σεμινάριο, ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα, μια εκδήλωση, πράγματα που και σήμερα γίνονται, αλλά μπορούν να συσχετιστούν περισσότερο με την κοινωνία. Το μουσείο δύναται επίσης να συμβάλει στην οικονομία της Αθήνας – και δεν εννοώ μόνο την τουριστική, αλλά και την πολιτιστική. Ουσιαστικά θέλουμε να είναι ένα κομμάτι της καθημερινής ζωής. Όχι ένα αποστειωμένο αξιοθέατο.

“
Νέο και καλύτερο
Το μουσείο θα είναι αναγκαστικά κλειστό, αλλά δεν θα πρέπει να ξεχνάμε και ότι θα είναι κλειστό γιατί προετοιμάζουμε κάτι νέο και καλύτερο.

“
Το νήμα με την κοινωνία
Να μη καθεί το νήμα της σχέσης του μουσείου με την ελληνική κοινωνία και με τη διεθνή κοινότητα, καθώς και να δυναμώσει μέσα από δράσεις.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

8-14.6.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

Παρουσίαση Πρακτικών

Ο **Σύνδεσμος** Μικρασιατών Κύπρου και η Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών Λάρνακας παρουσιάζουν τα «Πρακτικά του Δ΄ Επιστημονικού Συμποσίου» του Συνδέσμου. Την παρουσίαση των Πρακτικών θα κάνει η δρ Ειρήνη Χατζηλουκά Μαυρή, Α΄ Λειτουργός Δημοτικής Εκπαίδευσης. Χαιρετισμό θα απευθύνουν η πρόεδρος του Συνδέσμου Μόνα Σαββίδου Θεοδούλου και ο πρόεδρος της Στέγης Κώστας Κατωάνης. Στην παρουσίαση θα γίνει προβολή φωτογραφιών και θα ακολουθήσει μουσικό πρόγραμμα από την ορχήστρα του Δήμου Αραδίππου, υπό τη διεύθυνση του Ντάνιελ Σαμπτινόβ. Τρίτη 10 Ιουνίου, ώρα 7:00 μ.μ. Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών Λάρνακας, Λεωφόρος Αρχιεπισκόπου Κυπριανού 18, Λάρνακα.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Παίρνοντας θέση»

Προστέθηκαν ακόμα τέσσερις παραστάσεις για την παραγωγή «Παίρνοντας θέση» σε σκηνοθεσία Ελένης Αναστασίου, μία παραγωγή της Alpha Square, στην Οικία Διευθυντή της Αγγλικής Σχολής Λευκωσίας. Το οικημα που στεγάζει τη νέα παραγωγή της ομάδας κτίστηκε το 1926 και αποτελούσε για δεκαετίες την Οικία Διευθυντή της Αγγλικής Σχολής Λευκωσίας. Είναι το σπίτι που δεσπόζει πρώτο, μόλις ανεβεί κανείς τον λόφο της Αγγλικής Σχολής. Ο Βίλχελμ Φουρτβέγγκλερ (1886-1954) ήταν ένας από τους σπουδαιότερους μαέστρους του προηγούμενου αιώνα. Ατυχία της ζωής του ήταν ότι βρισκόταν στην κορυφή της καριέρας του – στην Φιλαρμονική Βερολίνου – όταν οι Εθνικοσοσιαλιστές πήραν την εξουσία.

Ενώ πολλοί από τους καλλιτέχνες συναδέλφους του είτε εξαναγκάστηκαν να φύγουν από την Γερμανία είτε μετανάστευσαν ως ένδειξη διαμαρτυρίας, ο Φουρτβέγγκλερ παρέμεινε. Μετά τον πόλεμο κατηγορήθηκε ότι υπηρέτησε το Ναζιστικό καθεστώς. Το έργο διαδραματίζεται στο Βερολίνο το 1946, στη Ζώνη Αμερικανικής Κατοχής, κατά τη διάρκεια των ανακρίσεων που θα οδηγήσουν στις δίκες της Νυρεμβέργης, με σκοπό την αποναζιστικοποίηση. Παίζουν: Βαρνάβας Κυριαζής, Ανδρέας Αραούζος, Χάρης Αττώνης, Παναγιώτα Παπαγεωργίου, Γιώργος Ευαγόρου και Μαρίλια Χαριδήμου. Παραστάσεις Τετάρτη μέχρι Σάββατο, 11 - 14 Ιουνίου, ώρα 8:15 μ.μ. **Πληροφορίες, εισιτήρια ticketmaster.cy, 7777 7040.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ο Μικρός Πρίγκηπας Quartet

Μια **μοναδική** μουσική παράσταση εμπνευσμένη από το διαχρονικό βιβλίο Ο Μικρός Πρίγκηπας του Αντουάν ντε Σαιντ-Εξυπερύ, ένα ατμοσφαιρικό κράμα ζωντανής μουσικής και αφήγησης που απευθύνεται στο κοινό όλων των ηλικιών. Τρεις μουσικοί και ένας ηθοποιός δημιουργούν ένα ηχητικό σύμπαν όπου τα πάντα είναι δυνατά και τα σύνορα μεταξύ πραγματικότητας και φαντασίας θολώνουν. Πρωτότυπες μουσικές συνθέσεις αφηγούνται το παραμύθι του Σαιντ-Εξυπερύ μέσα από μια συγκινητική μουσική και αφηγηματική εμπειρία. Οι παιγνιδιάρικες μελωδίες του handpan συναντούν

τις αιθέριες ηχώ του theremin σε έναν ρυθμικό παλμό πάνω στον οποίο οι τρεις μουσικοί υφαίνουν έναν καμβά ήχου όπου τα πάντα είναι δυνατά και τα σύνορα μεταξύ πραγματικότητας και φαντασίας θολώνουν. Συμμετέχουν οι: Γιώργος Ευαγόρου: σκηνοθεσία, διασκευή, ερμηνεία, Δημήτρης Σπύρου: ερμηνεία, theremin, loops, φωνή, Ανδρέας Ροδοσθένους: ερμηνεία, ηλεκτρικό μπάσο, loops, Βασίλης Βασιλείου: ερμηνεία, handpan, κρουστά. Τρίτη 10 Ιουνίου, ώρα 8:30 μ.μ. Πολιτιστικό Κέντρο «Μιχάλης Πιερής», Αρχοντικό Αξιοθέα, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλ, 22894531, culture@ucy.ac.cy**

ΕΚΘΕΣΗ

Κατερίνα Ξενοφώντος: «3650 Βήματα»

Η **Γκαλερί** Γκλόρια παρουσιάζει την έκθεση της Κατερίνας Ξενοφώντος «3650 Βήματα». Η έκθεση προσκαλεί το κοινό σε έναν εικαστικό διάλογο, όπου η ζωγραφική και η χαρακτηριστική συναντούν τη σύνθεση σε plexiglass, δημιουργώντας νέες αφηγήσεις φωτός και διαφάνειας. Στην έκθεση «3650 Βήματα», η τέχνη γίνεται μονοπάτι που οδηγεί από το παρελθόν στο παρόν, από τη μνήμη στη δημιουργία. Κάθε βήμα κρύβει μια ιστορία· κάθε έργο αντλεί την εμπνευσή του από αντικείμενα-σύμβολα, φορείς ιστορικών αναφορών και παραδοσιακής σοφίας. Τα έργα της έκθεσης μοιάζουν να αιωρούνται ανάμεσα στο τότε και στο τώρα, δημιουργώντας ένα τοπίο που καλεί τον θεατή να αναστοχαστεί τη διάρκεια του χρόνου μέσα από 3650 βήματα – μια διαδρομή γεμάτη ίχνη, στιγμές και όνειρα. Γκαλερί Γκλόρια, Σήλωνος Σώζου 3, Λευκωσία. Διάρκεια έως 11 Ιουνίου. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22762605.**

ΧΟΡΟΣ

26ο Φεστιβάλ Σύγχρονου Χορού Κύπρου με δέκα παραστάσεις από επτά χώρες

Το **26ο Φεστιβάλ** Σύγχρονου Χορού Κύπρου επιστρέφει, φιλοξενώντας παραστάσεις από επτά χώρες. Από τις 4 έως τις 22 Ιουνίου, το κοινό θα απολαύσει συνολικά δέκα παραστάσεις, εννέα στο Θέατρο Ριάλτο στη Λεμεσό και μία στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας. Οι παραστάσεις που εγκαινιάζουν το φεστιβάλ είναι: «Vénus Anatomique» της Sarah Baltzinger από τη Γαλλία. Στο χορογραφικό της έργο, η Sarah Baltzinger εξερευνά τις δυνατότητες γύρω από το σώμα που κινείται σαν μαριονέτα. Χρησιμοποιεί το σώμα, σε συνδυασμό με διάφορα υλικά, ως ένα σύνθετο εργαλείο δυνατοτήτων που στοχεύει στη μεταμόρφωση της φυσικής προσέγγισης στην κίνηση, δημιουργώντας παράξενους κόσμους που κινούνται ανάμεσα σε παράλογη θεατρικότητα και έντονη σωματικότητα. **Πληροφορίες www.rialto.com.cy, τηλέφωνο 77777745.**

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

«Ένας χρόνος στην Ινδία του 1960»

Η **Nomi Rowe** παρουσιάζει στο Κέντρο Φωτογραφίας 6x6 στη Λεμεσό έκθεση φωτογραφίας με τίτλο, «Ένας χρόνος στην Ινδία του 1960», με φωτογραφικές καταγραφές των ταξιδιών της από τη χώρα. Τα εγκαίνια της έκθεσης θα πραγματοποιηθούν την Παρασκευή, 13 Ιουνίου 2025, στις 7μ.μ. ενώ η έκθεση θα παραμείνει ανοικτή μέχρι και τις 20 Ιουνίου 2025. Σχετικά με την έκθεση αναφέρει η φωτογράφος: «Μετά την ολοκλήρωση των σπουδών μου στη ζωγραφική και τη γλυπτική στη Σχολή Καλών Τεχνών του St Martin's, εργάστηκα για μικρό

λύβια μου και τη φωτογραφική μου μηχανή με φίλμ 35mm. Εγκαίνια: Παρασκευή, 13 Ιουνίου, ώρα 7:00 μ.μ. Διάρκεια έως 20 Ιουνίου. Κέντρο Φωτογραφίας 6x6, οδός Βασιλείου Μακεδόνος 30, Λεμεσός. **Πληροφορίες www.centreforphotography6x6.com, τηλέφωνο 25354810.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Εισαγωγή σκηνοθετών Vs απασχόλησης ηθοποιών... σημειώσατε X

Βλέπω αυτές τις μέρες τις ανακοινώσεις του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου για τις παραγωγές της θεατρικής περιόδου 2025-2026 και μου γέννιουνται πολλά ερωτήματα. Άραγε στον ΘΟΚ έχουν πλάνο για το τι είδους θέατρο θέλουν να χτίσουν; Διότι, με τα μέχρι τώρα στοιχεία και τις παραστάσεις που έχουν προγραμματιστεί και θα γίνουν ακροάσεις δεν φαίνεται πως υπάρχει ρεπερτοριακή συνοχή, ή μια σχετική ομορρέα, όπως είχαν ευαγγελιστεί για την προηγούμενη χρονιά, που μάλλον ήταν τέντα και όλα χώρεσαν. Θα ανέβουν, λοιπόν, στην Κεντρική Σκηνή το έργο της Αγκαθα Κρίστι «Έγκλημα στο Όριεντ Εξπρές» σε διασκευή Κεν Λούντβιχ, σε σκηνοθεσία Τάκη Τζαμαργιά, και το «Δωδέκατη νύχτα ή ό,τι προτιμάτε» του Ουίλιαμ Σαίξπηρ, το οποίο υπενθυμίζω πως ανέβηκε τον Μάιο-Ιούνιο, από την ομάδα Open Arts, σε σκηνοθεσία Αθηνάς Κάσιου. Στη Νέα Σκηνή θα ανέβει το έργο της Λούλας Αναγνωστάκη «Σ' εσάς που με ακούτε» και οι «Μεταφράσεις» του Μπρίαντ Φριέλ. Ως τώρα για τη Σκηνή 018 έχει προγραμματιστεί η παράσταση του έργου «Τα καινούρια ρούχα του βασιλιά» του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν, σε σκηνοθεσία Μαρίνας Βρόντη.

Υποθέτω πως θα ανακοινωθούν συν τα χρόνια και ακόμη μία για τη Σκηνή 018, το Εκτός Έδρας και η παραγωγή αρχαίου ελληνικού δράματος. Μην ξεχνάμε πως ο ΘΟΚ θα συμμετάσχει το 2026 στο φεστιβάλ Επιδαύρου με αποκλειστικά δική του παραγωγή, όπως ανακοίνωσε ο πρόεδρος του Δ.Σ. του ΘΟΚ κ. Παντελής Βουτουρής στην εκδήλωση για τα Βραβεία Θεάτρου του ΘΟΚ, τον περασμένο Μάρτιο, αλλά και πως πρέπει να δοθεί και το Βραβείο Νίκος Χαραλάμπους, τον Δεκέμβριο του 2024. Υποθέτω πως στον ΘΟΚ θα αναζητούν τον/την κατάλληλο/η σκηνοθέτη/τρια, εντός και εκτός Κύπρου, που θα αναλάβει το εγχείρημα της επιστροφής μας στην Επιδαύρο. Υπολογίζω πως η επιλογή έργου θα γίνει αναλόγως των παραστάσεων που θα ανέβουν στην Ελλάδα, που θα μας κάνει και σε εμάς. Για το 2025, αν υποθέσουμε ότι το βραβείο θα δοθεί σε Κύπριο δημιουργό ή συντελεστή, οι επιλογές είναι ευάριθμες, εκτός και

αν δοθεί σε μη Κύπριο, τότε μιλάμε αλλιώς. Όσο για το πώς επελέγησαν τα έργα που θα ανεβούν στις σκηνές του ΘΟΚ, μάλλον προέκυψαν από αυτοψία, που δεν είναι αναγκαία κακό. Κάποιο μέλος του Δ.Σ. είδε στο Λονδίνο το 2024 τη «Δωδέκατη Νύχτα» του Σαίξπηρ, και έτσι προσκλήθηκε και ο Βρετανός σκηνοθέτης Owen Horley, αξιολογώτατος κατά πάντα, να το κάνει και στην Κύπρο. Μετά στη Θεσσαλονίκη ή στην Αθήνα, το 2024, το ΚΘΒΕ ανέβασε το «Σ' εσάς που με ακούτε» της Αναγνωστάκη και ήταν μια καλή ιδέα να το κάνουμε κι εδώ, με σκηνοθέτη τον Θανάση Γωεργίου. Ανέβηκε και το έργο του Φριέλ «Πες μου μια λέξη» το 2025 πάλι στο ΚΘΒΕ, αλλά για να κάνουμε τη διαφορά εδώ θα ανεβάσουμε άλλο, και θα φέρουμε και Ιρλανδό σκηνοθέτη, τον Patrick Myles και με συνεργάτη σκηνοθέτη τον Ανδρέα Τσέλεπο. Για το «Όριεντ Εξπρές» και τα «Ρούχα του βασιλιά» εικάζω πως ήταν προτάσεις που έγιναν αποδεκτές. Μπορεί όμως να κάνω και λάθος. Δεν γνωρίζω αν το Διοικητικό Συμβούλιο του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου θα θελήσει να εντάξει το παραπάνω ρεπερτόριο κάτω από κάποια

λογική, πάντως θα είχε ενδιαφέρον να δούμε πώς μπορούν να συνδεθούν τα παραπάνω έργα και ποιο αποτύπωμα θέλει να αφήσει ο κυριότερος θεατρικός φορέας της χώρας. Από τα έως σήμερα δεδομένα, πάντως, δεν φαίνεται να υπάρχει ρεπερτοριακό, αλλά ποσοτικό σκεπτικό, αφού δεν εργοδοτήθηκαν αρκετοί ηθοποιοί το προηγούμενο διάστημα, as δουλέψουν κάμποσοι το 2025-2026, αλλά ηθοποιοί, γιατί από σκηνοθέτες είτε δεν έχουμε αρκετούς για να καλύψουν τα κενά, είτε δεν είναι αρκετοί για τις Σκηνές του ΘΟΚ, είτε είναι οικονομικότεροι οι εκτός Κύπρου, από τους Κύπριους, όπως τα εισαγόμενα προϊόντα... που δεν το νομίζω. Θα είχε ενδιαφέρον να μαθαίναμε αν οι εκτός Κύπρου σκηνοθέτες αμείβονται όπως οι εντός έδρας και αν έχουν τις ίδιες υποχρεώσεις. Ως τώρα πάντως από τις πέντε παραγωγές τις τρεις θα τις σκηνοθετήσουν εκτός Κύπρου δημιουργοί (τις δύο παραγωγές της Κεντρικής Σκηνής) και τις δύο παραγωγές σκηνοθέτες από την Κύπρο (Νέα Σκηνή και 018 Σκηνή). Από εξωστρέφεια καλά πάμε, παράπονο κανένα.

kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Περιτριγυρισμένοι από κόσμο υπνωτισμένο

Υπάρχει μια φράση διφορούμενη: «Φτάνει πια με τον παλιό κόσμο!». Συνηθίζεται, εξαγγέλλοντας αλλαγές, ανατροπές, φόρα προς τα εμπρός, άνοιγμα στο μέλλον και σε έναν καινούργιο κόσμο. Μπορεί άγνωστο, μπορεί αβέβαιο, αλλά ο καταλύτης είναι το «νέο» και όχι οι όποιοι δισταγμοί. Την ακούσαμε και πρόσφατα σε περιβάλλον θεατρικό (θα αναφερθούμε στην παράσταση), την ακούσαμε στα χρόνια της κρίσης, επαναλαμβάνεται για να επισημανθούν στερεότυπα και ηλικιακές αγκυλώσεις.

Σιγά σιγά, όμως, σε αυτήν την επωδό προσκολλώνται και πτυχές που δεν συντάσσονται με το παλιό αλλά με το παρόν. Παύουν, όμως, να εξυπηρετούν τη νέα πραγματικότητα των σαρωτικών ταχυτήτων, που δεν έχει χρόνο να σταθεί για λίγο, να επεξεργαστεί, να συγκρίνει, να αντισταθεί στο «λάθος» ή στην τυραννία της μιας αλήθειας.

Πρόσφατα το Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης οργάνωσε ημερίδα για το, εξαιρετικά επισφαλές, μέλλον των ανθρωπιστικών σπουδών στην Ελλάδα και η «Κ» (31/5) φιλοξένησε, ανάμεσα σε άλλες, και την άποψη του ανθρωπολόγου, ομότιμου καθηγητή στο Χάρβαρντ, Μάικλ Χέρτσφελντ. Αντιγράφουμε: «Ένα βασικό πρόβλημα των ανθρωπιστικών μελετών γενικά είναι ότι απαιτούν ανθρωπιά. Παγιδευμένες μεταξύ των αυτοματισμών της γραφειοκρατικής αντίληψης του έργου των πανεπιστημίων αφενός και της παραγωγής

Πώς λέξεις όπως το «παλιό», το «ξεπερασμένο», το «νέο» εντυπώνουν το οπλοστάσιο των «Μεγάλων Απάνθρωπων». Ποιο είναι το μυστικό της εξουσίας τους;

όλο και πιο αφηρημένων θεωρητικών προσεγγίσεων αφετέρου, δύσκολα αντιστέκονται στη σημερινή νεοφιλελεύθερη και ωφελιμιστική αγορά ιδεών, στη γοητεία των πιο άμεσα κατανοητών φυσικών επιστημών». Αναφέρεται στη συνέχεια στην πνευματική λεηλασία που διαδραματίζεται αυτή τη στιγμή στις Ηνωμένες Πολιτείες, σε αυτό που συμβαίνει στον Χάρβαρντ, θεωρώντας ότι οι λαϊκιστές της Ακροδεξιάς του επιτίθενται γιατί το θεωρούν εχθρική δύναμη, «που διαψεύδει διαρκώς τις συνωμωτικές θεωρίες τους». Και καταλήγει: «Καταλαβαίνουν δηλαδή ότι επιστήμες όπως η Ιστορία, η Κοινωνική Ανθρωπολογία και η Κοινωνιολογία, αλλά και η κριτική ανάλυση της Λογοτεχνίας και της Τέχνης, είναι σε θέση να αντιστέκονται στις προσπάθειές τους να διαμορφώσουν έναν κόσμο χωρίς την ελευθερία να εκφραζόμαστε, να διαμορφώνουμε γνώμες που δεν συμπίπτουν πάντα, αλλά που και στη διαφωνία ακονίζουν το τόσο πολύτιμο δώρο της καλοπροαίρετης κριτικής».

«Παλιό» κι αυτό. «Παλιός κόσμος». Πριν από 15 χρόνια, αποχαιρέτισαμε μια σπουδαία προσωπικότητα των γαλλικών γραμμάτων, φωτισμένη ελλανίστρια, τη Ζακλίν ντε Ρομπί. Γιατί τη θυμηθήκαμε; Γιατί η Ρομπίγ ανήκε σε εκείνους που από τον 20ό αιώνα διατυμπάνιζαν μιαν αλήθεια: το βαρύ φορτίο απαιτεί δυνάμεις που αποκτώνται με τη γνώση και όχι με την πληροφόρηση. Δυνάμεις που διαμορφώνουν πολίτες και πολιτισμό. Δεν συνέδεε την εκπαίδευση με την οικονομία, αλλά με την κοινωνία, τη συγκρότηση της προσωπικότητας, τις πνευματικές αξίες.

«Παλιό» κι αυτό. Και «ξεπερασμένο». Άλλες διαδρομές ακολουθεί η σημερινή εποχή και για να μπορέσει να τρέξει πετάει «φορτία» που την καθυστερούν. Ο αυταρχισμός και ο ολοκληρωτισμός δεν χρονοτριβούν με διλήμματα. Ωστόσο, το σημείο συνάντησής τους. Είναι οι «δράκοι» της ιστορίας – πόσο άμεσα, κατανοητά, τολμηρά μίλησε η Αριάν Μνουςκίν γι' αυτό, με την παράστασή της στην Πειραιώς 260 την περασμένη εβδομάδα. Η στενή συνεργάτις της και συνδημιουργός του θεατρικού κειμένου, Ελέν Σιζού, γράφει σε σημειώματά της για τους «Μεγάλους Απάνθρωπους, Φίρερ, Λένιν, Στάλιν, -τιν, -νιν, -λιν, -τιν». Δεν εξαιρεί τον Πούτιν και τον Τραμπ. «Δεν καταλαβαίνουμε γιατί, πώς, ποιο είναι το μυστικό της εξουσίας τους. Μόνοι, αλλά περιτριγυρισμένοι από κόσμο υπνωτισμένο».

Η κωμωδία παίζει τον ρόλο της λοξής ματιάς

Ερχονται στην Κύπρο τα «Μαθήματα Κωμωδίας»
και στην «Κ» μιλάει ο σκηνοθέτης και συγγραφέας
του έργου Θοδωρής Αθερίδης

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η παράσταση «Μαθήματα κωμωδίας» του Θοδωρή Αθερίδη κάνει πρεμιέρα στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας την Πέμπτη 12 Ιουνίου και έρχεται στην Κύπρο μετά από τρία χρόνια επιτυχίας με συνεχή sold-out στην Αθήνα αλλά και στη Θεσσαλονίκη. Πρόκειται για μία κωμωδία που όπως λέει ο συγγραφέας του έργου κ. Αθερίδης στην «Κ», ο οποίος σκηνοθετεί και πρωταγωνιστεί στην παράσταση, ξεκίνησε να πει μια ιστορία και σιγά-σιγά με τις παραστάσεις με τη συμμετοχή των ηθοποιών εξελίχθηκε σε μια κωμωδία όπου από την αρχή μέχρι το έργο γελάς, σπυρμιζονόμαστε και το θέμα του έργου είναι διαχρονικό. Στο έργο του Θοδωρή Αθερίδη, ένας μεσήλικας, κάποτε σπουδαίος ηθοποιός, αποφασίζει να παραδώσει μαθήματα ερμηνείας της κωμωδίας σε επίδοξους ηθοποιούς... και απαντώντας ο κ. Αθερίδης αν διδάσκεται αυτό το είδος θεάτρου λέει πως «ή το 'χεις ή δεν το 'χεις, παρ' όλα αυτά την κωμωδία μπορείς να τη σπουδάσεις δίπλα σε ανθρώπους που κάνουν κωμωδία». Όσο για τις

Ο ρόλος του θεάτρου είναι παρηγορητικός, το θέατρο απευθύνεται μαζικά σε όλο τον κόσμο και σε καθέναν ξεχωριστά.

παγίδες της κωμωδίας το 2025 ο κ. Αθερίδης λέει πως το κόλπο είναι να προσαρμοστείς στα ζητήματα των καιρών σου. «Και δεν μιλάω για τη θεματολογία τους, όσο για τον τρόπο. Μιλάω για τη woke αφύπνιση, την οποία δεν μπορείς να μην τη λάβεις υπόψη σου, όταν όλη η κοινωνία την έχει λάβει, αλλά δεν πρέπει να τη φοβάσαι κιόλας».

–Κατ’ αρχάς, μπορούν να παραδοθούν μαθήματα κωμωδίας, σε κοινό και συντελεστές του θεάματος;

–Η κωμωδία από τη φύση της λένε οι Αμερικάνοι την έχεις ή δεν την έχεις. Δηλαδή υπάρχουν τα πανεπιστήμια, η δημιουργική γραφή, η σεναριογραφία κτλ. μπορούν να σου διδάξουν άνετα ένα δραματικό σενάριο, κωμικό σενάριο λένε δεν μπορούν να σου διδάξουν. ‘Η το ‘χεις ή δεν το ‘χεις, παρ’ όλα αυτά την κωμωδία μπορείς να τη σπουδάσεις δίπλα σε ανθρώπους που κάνουν κωμωδία. Όπως τα ζευγάρια ακροβατών, στο τσίρκο, παραδοσιακά μαθαίνουν στα παιδιά τους τα ακροβατικά και έρχεται η επόμενη γενιά να αντικαταστήσει την προηγούμενη έτσι γίνεται και με την κωμωδία στο θέατρο.

–Ποιες είναι οι παγίδες της κωμωδίας το 2025. Έχουν αλλάξει οι κώδικες γραφής της;

–Η κωμωδία γενικά προσαρμόζεται στην γλώσσα της εποχής της. Αν χρησιμοποιεί τη γλώσσα της εποχής της σημαίνει ότι το πρώτο βήμα το έχει κάνει, αυ-

Για τις παγίδες της κωμωδίας το 2025 ο Θοδωρής Αθερίδης λέει πως το κόλπο είναι να προσαρμοστείς στα ζητήματα των καιρών σου, δεν μπορείς να μην λάβεις υπόψη σου τη woke αφύπνιση, όταν όλη η κοινωνία την έχει λάβει, αλλά δεν πρέπει να τη φοβάσαι κιόλας.

τό όμως είναι κάτι που γινόταν σε όλες τις εποχές. Όσον αφορά το 2025, όλο το κόλπο πάλι είναι να προσαρμοστείς στα ζητήματα των καιρών σου. Και δεν μιλάω για τη θεματολογία τους, όσο για τον τρόπο. Μιλάω για τη woke αφύπνιση, την οποία δεν μπορείς να μην τη λάβεις υπόψη σου, όταν όλη η κοινωνία την έχει λάβει, αλλά δεν πρέπει να τη φοβάσαι κιόλας. Πρέπει να προσαρμοστείς.

–Τι είναι αυτό που νομίζετε ότι κράτησε το έργο ζωντανό για τρία χρόνια;

–Η απόλαυση των θεατών, δηλαδή ήταν μια παράσταση που ξεκίνησε να πει μια ιστορία και σιγά-σιγά με τις παραστάσεις με τη συμμετοχή των ηθοποιών εξελίχθηκε σε μια κωμωδία όπου από την αρχή μέχρι το έργο γελάς. Επίσης είναι διαχρονικό το θέμα του έργου. –Έχει αλλάξει κάτι δραματικά,

που θα άλλαζε και στη στοχοθεσία του έργου;

–Όχι, όχι όλα μια χαρά.

–Διαφέρει η γραφή και η υποκριτική από την τηλεοπτική στη θεατρική κωμωδία;

–Ναι, διαφέρει. Γιατί έχει το προνόμιο το θέατρο να βιώνει το ζωντανό γέλιο. Δηλαδή, λες το αστείο, γέλασαν πέτυχε το αστείο, δεν γέλασαν δεν πέτυχε. Ενώ στην τηλεόραση και στο σινεμά, είναι πιο δύσκολο να κάνεις κωμωδία.

–Η εποχή μας είναι μάλλον δραματική... ένα κωμικό έργο μπορεί να σταθεί και πολιτικά ως αντίδοτο σε δύσκολες στιγμές;

–Κάθε γενιά από τότε που εμφανίστηκε ο άνθρωπος, βιώνει την εποχή της ως δραματική και ως τη χειρότερη. Πάντα η κωμωδία έπαιζε αυτό τον ρόλο, αυτής της αποφόρτισης, αυτής της λοξής ματιάς, να ξανακοιτάξεις τον

κόσμο με άλλα μάτια και να την αντέξεις.

–Ποιος πιστεύετε πως είναι ο ρόλος του θεάτρου σήμερα;

–Ο ρόλος του θεάτρου είναι παρηγορητικός, το θέατρο απευθύνεται μαζικά σε όλο τον κόσμο και σε καθέναν ξεχωριστά. Δεν διαφέρει από τον ρόλο γενικότερα της τέχνης.

Παραστάσεις: Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας: 12, 13, 14, 15 Ιουνίου. Πατίτσειο Θέατρο Λεμεσού: 16, 17, 18 Ιουνίου. Μαρκίδειο Θέατρο Πάφου: 19 και 20 Ιουνίου. Αμφιθέατρο Πανεπιστημίου UCLAN, Πύλα: 21 και 22 Ιουνίου. Πληροφορίες και εισιτήρια: ticketmaster.cy & ACS Courier

Μέρος των καθαρών εσόδων θα διατεθούν για τη στήριξη του Ronald McDonald House Charities.

Η ΜΠΥΡΑ **ΚΕΟ** ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΩΜΩΔΙΑΣ

ΤΟΥ ΘΟΔΩΡΗ ΑΘΕΡΙΔΗ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
12 – 15 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΜΕΣΟΥ
16 – 18 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΜΑΡΚΙΔΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΠΑΦΟΥ
19 – 20 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
UCLAN - ΠΥΛΑ
21 – 22 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΘΟΔΩΡΗΣ **ΑΘΕΡΙΔΗΣ**

ΖΕΤΑ **ΜΑΚΡΥΠΟΥΛΙΑ**

ΗΛΙΑΣ **ΒΑΛΑΣΗΣ**

ΛΕΥΤΕΡΗΣ **ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ**

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ **ΤΣΙΛΙΜΠΟΥ**

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ
ΘΟΔΩΡΗΣ **ΑΘΕΡΙΔΗΣ**

ΜΕΡΟΣ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
ΘΑ ΔΟΘΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ:
ticketmaster.cy | **ACS** | 7777 7040

ΜΕΓΑΛΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ:

ΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ
ΜΕ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΤΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

1. Το εϋδρο-μο ΝΑΥΑΡΧΟΣ ΜΙΑΟΥΛΗΣ (περ. 1902-1903). ΦΑ ΕΛΙΑ/ΜΙΕΤ, αρ-χείο Νικολάου Μακκά.

2. Το εϋδρο-μο ΝΑΥΑΡ-ΧΟΣ ΜΙΑΟΥ-ΛΗΣ (1905). ΦΑ ΕΛΙΑ/ΜΙΕΤ, αρ-χείο Σοφοκλέ-ους Δούσμανη.

Της **ΣΩΤΗΡΟΥΛΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ**

Ο **Τύπος** μετέφερε στους αναγνώ-στες τον παλμό της υποδοχής του πλοίου «Ναύαρχος Μιαού-λης», του Ελληνικού Βασιλικού Ναυτικού που αγκυροβόλησε πρώτα στο λιμάνι της Λεμεσού στις 6 Ιουνίου 1884 και παρέμει-νε στην Κύπρο ως τις 13 Ιουνί-ου του ίδιου έτους. Οι περιγρα-φές των εκδηλώσεων χαράς και συγκίνησης ήταν εφάμιλλες των ιδίων των σκηνών. Άλλωστε, και οι ίδιοι οι εκδότες και οι αρθρο-γράφοι διαπνέονταν, κατά κανό-να, από αγάπη για Ελλάδα και τον πόθο για ένωση μαζί της.

Το πλοίο της μπτρός πατρι-δος εθεωρείτο ελληνικό ελεύθε-ρο έδαφος. Το πλοίο εκείνο ήταν η ίδια η πατρίδα, που προσέφε-ρε στα αλύτρωτα παιδιά της το μήνυμα της παρουσίας της. Επί-σης, η ανάπτυξη του ελληνικού στόλου (για την οποίαν ο Τύπος φρόντιζε να πληροφορεί τους αναγνώστες) έστειλε το μήνυ-μα πως η μητέρα πατρίδα προε-τοιμαζόταν για την ενσωμάτωση των αλυτρώτων της.

Πρώτος σταθμός του «Ναυάρ-χου Μιαούλη» στην Κύπρο ήταν η Λεμεσός. Το εϋδρομο αγκυρο-βόλησε στο λιμάνι στις 6 Ιουνίου, ημέρα Παρασκευή, προερχόμε-νο από την Αττάλεια, και έμεινε εκεί έως την Κυριακή, 8 Ιουνίου. Το αγκυροβόλημα ακολούθησαν χαρμόσυνες κωδωνοκρουσίες, οι οποίες αποτέλεσαν το σύνθημα για να τρέξει ο κόσμος στην πα-ραλία. Τα άλλα πλοία στο λιμάνι ύψωσαν τις σημαίες τους, το ίδιο και τα ξένα υποπροξενεία και οι εκκλησίες. Στο μεταξύ, το πλοίο περικυκλώθηκε από λέμβους, με ανθρώπους να ζητωκραυγάζουν υπέρ του ελληνικού έθνους και της ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα. Από τις λέμβους, ο κό-σμος ξεχύθηκε στο πλοίο, όπου το πλήρωμα υποδεχόταν τους αδελ-φούς με φιλοφρονήσεις. «Εάν οι ισχυροί της γης παρίσταντο κατά τοιαύτας στιγμές και έβλεπον το εξ αγίου ενθουσιασμού μονονού κορυβαντιών πλήθος, αναμφιβό-λως θα έλεγαν αυτό: Ένωθητι μετά της Μπτρός σου ότι ηγά-πησας πολύ», έγραψε εφημερί-δα της πόλης.

Ακολούθως, επισκέφθηκαν τον κυβερνήτη Δημήτριο Κριεζή ο υποπρόξενος Ιωάννης Καλού-τσος, ο δήμαρχος Χριστόδουλος Καρύδης, ο Έξαρχος Θεοφύλα-κτος και ο Βρετανός επαρχιακός διοικητής Ronald Mitchell. Το βράδυ, οι μουσικοί του ευδρόμου βγήκαν στην πλατεία εμπρός από το Διοικητήριο, παινίζοντας βρε-τανικά και ελληνικά εμβατήρια.

Εψάλην, βεβαίως, και ο ελληνικός εθνικός ύμνος ενώ ο Βασίλης Μι-χαηλίδης απήγγειλε ποίημα υπό τον τίτλο «Εἰς τὴν ἔλευσιν τοῦ ευ-δρόμου Μιαούλης». Την επομένη επισκέφθηκαν τον κυβερνήτη οι υποπρόξενοι της Ιταλίας, της Αυ-στρίας και της Γαλλίας καθώς και μαθητὲς και μαθήτριες με τους καθηγητὲς και τους δασκάλους τους. Μάλιστα, η Ελληνική Κοι-νότητα της Λεμεσού και το Παρ-θенаγωγείο κόμισαν και στεφάνια με κυανόλευκες ταινίες, με επι-γραφές υπέρ της Ένωσης.

Το βράδυ του Σαββάτου η Ελ-ληνική κοινότητα της πόλης πα-ρέθεσε προς τιμὴν του πληρώμα-τος του πλοίου χορό, στον οποίον έδωσαν το παρών και Βρετανοί αξιωματοῦχοι με τις συζύγους τους και οι Οθωμανοί πρόκριτοι της πόλης. Οι προπώσεις υπέρ του Βασιλέως Γεωργίου και της ένωσης της Κύπρου με την Ελλά-δα συνδυάστηκαν με προπώσεις υπέρ της Βασιλίσσας Βικτώριας. Σύμφωνα με τις περιγραφές στον Τύπο, το διήμερο που έζη-σε η Λεμεσός χάρη στον «Μια-ούλη» ήταν μαγικό: «Ηρκεσεν η εμφάνισις πολεμικῆς κοινῆς πατρίδος σκάφους, σκεπομένου υπό της ενδόξου σημαίας [...], ἥτις εκυριάρχησε τοῦ Αἰγαίου, υπό τον περικλῆ φερώνυμον του του Ελληνικῆς ευδρόμου, ὅπως προκαλέσῃ κύμα αχαλίνωτον φι-λοπατρίας των Ελλήνων».

Ιερὸν καθήκον

Ο «Ναύαρχος Μιαούλης» έφτα-σε στη Λάρνακα το πρωί της 8ης Ιουνίου 1884 και έμεινε εκεί έως και τη 13η Ιουνίου. Η έλευση και η παραμονή συνέπεσαν με τις εορτές της Πεντηκοστής και του Αγίου Πνεύματος και την πανή-γυρη του Κατακλυσμοῦ. Έμπλεη ενθουσιασμοῦ, το πρωί της έλευ-σης η ελληνική νεολαία της πό-λης ναύλωσε και σηματοστόλισε το αγγλικό ατμόπλοιο «Ελπίς» για να προϋπαντήσει και να συνοδεύ-σει πανηγυρικά το ελληνικό πλοίο κατά την είσοδό του στο λιμάνι. Καλωσορίζοντας τον «Μιαού-

Το πλοίο της μπτρός πατρίδος εθεωρεί-το ελληνικό ελεύθε-ρο έδαφος. Το πλοίο εκείνο ήταν η ίδια η πατρίδα, που προσέ-φερε στα αλύτρωτα παιδιά της το μήνυμα της παρουσίας της.

Σύμφωνα με τον Τύ-πο, η παρουσία του πλοίου διπλασίασε τους πανηγυριστές, λες και εκείνη τη Δευ-τέρα εόρταζε και πα-νηγύριζε ο Ναύαρχος Μιαούλης ως άγιος.

Η ταυτότητα του ευδρόμου

Κατασκευάστηκε στο γαλλικό ναυπηγείο των Forges et Chantiers στη Seyne της Τουλώνης, στα 1878-1880 και ήταν, κα-τά γενική ομολογία, ένα από ωραιότερα εϋδρομα της εποχής του. Είχε εκτόπισμα 1.770 τόνους, μήκος 81 μέτρα, πλάτος 11 μέτρα, βύθισμα 4,6 μέτρα, πρόωση 2.200 Ηρ και ταχύτητα 16 κόμβους. Ο εξοπλισμός του συνίστατο σε 4 πυροβόλα «KRUPP» των 17 εκατοστών και 4 πυροβόλα των 7,5 εκατοστών. Κύρια αποστολή του ήταν η ανάρριξη της ναυτικής παρουσίας (Naval Presence) της Ελλάδας στη Μεσόγειο και πέραν αυτής. Μάλι-στα, το 1900, με κυβερνήτη τον Παύλο Κουντουριώτη, έφτασε στις ΗΠΑ. Μετά τον παροπλισμό του, το 1912, χρησιμοποιήθη-κε ως Σχολή Πυροβολικού και Σχολή Υπαξιωματικών. Ο κύκλος ζωής του ολοκληρώθηκε το1931, με την εκποίηση του. Όταν ο «Μιαούλης» έφτασε στην Κύπρο, το πλήρωμά του αριθμούσε συνολικά περίπου 225 άνδρες. Κυβερνήτης ήταν ο αντιπλοίαρ-χος και υποασπιστής του βασιλέως Γεωργίου Α΄ Δημήτριος Κριε-ζής, γιος του ναυάρχου του 1821 και πρώην πρωθυπουργού της Ελλάδας (1849-1854) Αντωνίου Κριεζή.

λη», ο σχολάρχης Νικόλαος Λανί-της, αφού εξέφρασε τη χαρά και τη συγκίνηση των Ελλήνων Κυ-πρίων, ευχήθηκε στον κυβερνήτη και το πλήρωμα δόξες εφάμιλλες της γενιάς του 1821. «Ζήτω το έθνος! Ζήτω το βασιλικόν ελλη-νικόν ναυτικόν», κατέληξε. Στη συνέχεια, στο πλοίο μετέβησαν ο γενικός πρόξενος της Ελλάδας στην Κύπρο Ανάργυρος Χατζη-αναργύρου και ο μπτροπολίτης Κτίου Κυπριανός. Ακολούθησε επίσκεψη του επιτελείου του ευ-δρόμου στον Βρετανό επαρχιακό διοικητή Claude Cobham, ο οποί-ος και ανταπέδωσε την επίσκεψη την επομένη.

Στο μεταξύ, πλήθος κόσμου συνέρρεε στη Λάρνακα, συνδυ-άζοντας τον εορτασμό του Κα-τακλυσμοῦ με την ανεπανάλη-πη εμπειρία της επίσκεψης στον «Μιαούλη». Σύμφωνα με τον Τύ-πο, η παρουσία του πλοίου διπλα-σίασε τους πανηγυριστές, λες και εκείνη τη Δευτέρα εόρταζε και πανηγύριζε ο Ναύαρχος Μιαού-λης ως άγιος. Ο κόλπος της Λάρ-νακας καλύφθηκε από μικρά πλε-ούμενα γεμάτα επιβάτες, καθώς ο κόσμος θεωρούσε ως «θρησκευ-τικών, απαραίτητων, ιερὸν καθή-κον» να πατήσει στο κατὰστρωμα

του πλοίου, το οποίο έφερε την ελληνική σημαία. Όπως εξηγεί-ται, οι Έλληνες Κύπριοι έβλεπαν στο πρόσωπο του Κριεζή τον βα-σιλιά τους στην Κύπρο, ενώ στο ελληνικό σκάφος ένιωθαν να απο-λαμβάνουν στιγμές ελευθερίας.

Την Τετάρτη, ο Δ. Κριεζής, οι αξιωματικοί του πλοίου και ο γε-νικός πρόξενος Χατζηαναργύ-ρου μετέβησαν στη Λευκωσία, όπου έτυχαν θερμῆς υποδοχής από χιλιάδες (έξι έως δέκα κατά τον Τύπο) κόσμο, αφού –όπως σημειώνεται– και στην πρωτεύ-ουσα η ορμή του γενικού πόθου για ένωση με την Ελλάδα ήταν ασυγκράτητη. Σε διάφορα σημεία στήθηκαν αψίδες με μυρσίνες και σημαίες, ενώ το πλήθος έρανε με άνθη τους εκλεκτούς εκπρόσω-πους της μπτρός πατρίδος. Επισή-μως ο Δ. Κριεζής επισκέφτηκε τον Αρχιεπίσκοπο Σωφρόνιο και τον ύπατο αρμοστή Robert Biddulph (εθιμοτυπικά, ὅπως τονίζεται).

Η υποδοχή του αντιπλοίαρχου Κριεζή και των συνοδών του στη Λάρνακα, κατά την επιστροφή, ήταν μεγαλειώδης, με «άπειρον πλήθος λαού» να συρρέει στο μο-ναστήρι του Αγίου Γεωργίου, μία λεύγα απόσταση από την πόλη, για να τους προϋπαντήσει. Τον Κριεζή προσεφώνησε ο βουλευ-τής Λάρνακας Ζήνων Περίδης. «Ζήτω ο βασιλεὺς Γεώργιος! Ζή-τω ο κυβερνήτης Κριεζής! Ζήτω ο αντιπρόσωπος του Βασιλέως των Ελλήνων! Ζήτω το Αγγλικόν έθνος!», κατέληξε.

Το βράδυ, η Ελληνική Κοινό-τητα της Λάρνακας παρέθεσε, προς τιμὴν του κυβερνήτη, των αξιωματικών και των δοκίμων του «Ναυάρχου Μιαούλη», χορό, στον οποίον προσεκλήθησαν και παρέστησαν ο διοικητής Cobham και άλλοι Βρετανοί αξιωματοῦχοι, πρόξενοι και μέλη της ελίτ της πόλης, μετά των συζύγων τους. Πέραν των άλλων ασμάτων, κα-τά τη δεξίωση παιάνισε ο «Ύμνος εις τὴν Ἐλευθερίαν». Επίσης, ο Θεμιστοκλής Θεοχαρίδης, εκδός της εφημερίδας «Στασίνος» και συγγραφέας, απήγγειλε εκτε-

νὲς ποίημα, ἔμπλεο μνηυμάτων και συναισθημάτων, συμπυκνώ-νοντας πάθη, αγώνες, αγωνίες και ελπίδες. Ο «Ναύαρχος Μια-ούλης» απέπλευσε τη 13η Ιουνί-ου, με προορισμό το Πορτ Σάιντ της Αιγύπτου, «καταλιπὼν τοῖς Κυπρίοις αφάτους συγκινήσεις και ζωτικοτάτας ελπίδας».

Στον σημερινό αναγνώστη κά-ποιες σκηνές φαίνονται, ίσως, σουρεαλιστικές, αδιανόητες. Ήταν δυνατό Έλληνες, Βρετανοί, και Οθωμανοί ακόμα, να υποδέ-χονται πανηγυρικά ένα ελληνικό εϋδρομο και πολιτικοί, λόγιοι και λαὸς να ζητωκραυγάζουν, διαδο-χικά, υπέρ του ελληνικού και του βρετανικού έθνους, των βασιλέων της Ελλάδας και της Μ. Βρετανί-ας και της ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα; Ας μη λησμονούμε, ὁμως, πως μόλις έξι περίπου χρό-νια νωρίτερα η παραχώρηση της Κύπρου στη Μεγάλη Βρετανία σήμανε το τέλος της Τουρκοκρα-τίας, υπό την οποίαν στέναζε το νησί για τρεις και πλέον αιώνες. Οι πρώτες μεταρρυθμίσεις στη δι-οίκηση και τη δικαιοσύνη και τα έργα υποδομῆς, που είχαν αρχίσει να υλοποιούνται σηματοδότησαν το στεροχρονισμένο πέρασμα του νησιού από τον ὕστερο μεσαιώ-να στη νέα εποχή. Η ελπίδα πως η αγγλική κυριαρχία θα αποτε-λούσε τη γέφυρα για ένωση με την Ελλάδα ήταν έντονη, με την ενσωμάτωση των Επτανήσων, είκοσι μόλις χρόνια νωρίτερα, να αποτελεί σημείο αναφοράς. Πανθομολογούμενως, το 1884, πενήντα μέρες μετά την Ανάστα-ση, οι Έλληνες Κύπριοι δεν ένιω-σαν να φωτίζονται μόνο από τη χάρη του Αγίου Πνεύματος αλ-λά και από το φως της μπτράς πατρίδας, αφού η παρουσία του «Ναυάρχου Μιαούλη» εκλήφθη-κε ως μήνυμα πως η Κύπρος, που το 1821 αιματοβάρφτηκε, θα βίωνε και αυτή τη λύτρωση.

Ας σημειωθεί πως παρόμοια ήταν η υποδοχή του «Μιαούλη» και από τους Έλληνες άλλων πό-λεων όπου αγκυροβόλησε, πριν φτάσει στην Κύπρο, ὅπως η Σμύρ-νη, όπου η παρουσία συνέπεσε με την εορτή του Αγίου Γεωργίου.

Η και Σωτηρούλα Βασιλείου, είναι δρ Ιστορίας ΑΠΘ.

Για το εικονογραφικό υλικό, ευ-χαριστίες οφείλονται στο Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο, στη Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Αρχιεπι-κόπου Μακαρίου Γ΄ και στο Ιστορικό Αρχείο - Κέντρο Μελετών Λεμεσού.

3. Άποψη του λιμανιού της Λάρνακας, το 1879. Tristram, Ellis, Twelve Etchings of the Principal Views & Places of Interest in Cyprus, London: Gampson & Vaughan, 1879. Βιβλιοθήκη Ιδρύμα-τος Αρχιεπισκόπου Μακα-ρίου Γ΄ / Συλλογή Φανε-ρωμένης.

4. Άποψη του παραλια-κού μετώπου της Λεμε-σού, το 1881. Ιστορικό Αρχείο - Κέντρο Μελετών Λεμεσού.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Της ΕΥΑΓΓΕΛΙΑΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ

Η ανθρώπινη ανάγκη του «ανήκειν»

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ
ΛΑΣΗΘΙΩΤΑΚΗ
Όταν έχασα
την ψυχία μου
εκδ. Τελέια
σελ. 32

«Όταν έχασα την ψυχία μου», της Ανδρονίκης Λασηθιωτάκη, μόλις κυκλοφόρησε από τις Εκδόσεις Τελέια. Μερικές φορές, είναι τόσο υπέροχο να κάνει κανείς την ψυχία του! Ειδικά όταν αυτή η ψυχία κρύβει μοναξιά και απομόνωση. Όπως και ο τίτλος, έτσι και όλο το υπόλοιπο βιβλίο είναι σε πρωτοπρόσωπη αφήγηση, σαν να εξομολογείται κανείς στο ημερολόγιό του. Ή σαν να λέει την ιστορία του σε έναν πολύ δικό του άνθρωπο. Η ιστορία μιλάει για ένα κορίτσι, μόνο στο τελευταίο θρανίο, που δεν συντηίζει να μιλάει με τα άλλα παιδιά στην τάξη. Ίσως και να προσπαθεί να πείσει τον εαυτό της ότι το να έχει «μια χαρά την ψυχία της» είναι πολύ σπουδαίο πράγμα. Πόσες φορές δεν έχουμε όλοι μας παρηγορήσει τον εαυτό μας με τέτοια κόλπα!

«Ήρθε στη μέση της χρονιάς και κάθισε στο μόνο άδειο θρανίο που υπήρχε. Σ' αυτό που ήταν ακριβώς δίπλα μου». Κάπως έτσι ξεκινάει η ιστορία, όταν ένα αγόρι έρχεται στη μέση της χρονιάς. Το αγόρι αυτό είναι «ο καθρέφτης της». Ούτε αυτό μιλάει, ούτε στην τάξη, ούτε στο διάλειμμα. Είναι κι αυτός παρατηρητής στο παγκάκι του, κοιτάει τα άλλα παιδιά να παίζουν και αυτό που τον κάνει να ξεχωρίζει είναι μια μεγάλη, καφετιά βαλίτσα. «Άραγε να έχει μέσα κάτι το πολύτιμο;» αναρωτιέται η ηρωίδα μας. Και τι θα γίνει όταν μια μέρα το αγόρι και η βαλίτσα του σημειώσουν απουσία; Και τι θα συμβεί όταν το

κορίτσι καταλάβει ότι η ψυχία τελικά είναι ανυπόφορη;

Η Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη δίνει στη βαλίτσα τον πιο σημαίνοντα ρόλο στην ιστορία: γεφυρώνει κόσμους, πολιτισμούς και στο τέλος φαίνεται πόσο ίδιες ανάγκες έχουμε όλοι, από όπου κι αν ερχόμαστε, όπου κι αν πηγαίνουμε. Η βαλίτσα είναι... «η πατρίδα μου. Η θάλασσα και τα βουνά της. Το ζεστό ψωμί της μαμάς μου...». Το βιβλίο αυτό, ένα πολύ τρυφερό και «αγαπησιάρικο» βιβλίο, σου δίνει την αίσθηση ότι μπαίνεις σε ένα σπιτικό, όπου μοσχοβολάει το ζεστό ψωμί της μαμάς. Μιλάει χωρίς διδακτισμό για την ενσυναίσθηση, για την αγάπη, για την ανάγκη να γελάμε με έναν φίλο μας που μας αρέμασταν την ίδια γιορτή. Και είναι βέβαιο πως δεν περιορίζεται στα όρια του παιδικού βιβλίου. Είναι

Είναι μια ιστορία που μιλάει για την ανάγκη του «ανήκειν» και χαϊδεύει την ανθρώπινη ψυχή. Και ποιος δεν έχει νιώσει έστω και μία στιγμή της ζωής του πως δεν έχει κάποιον να τον καταλάβει;

μια ιστορία που μιλάει για την ανάγκη του «ανήκειν» και χαϊδεύει την ανθρώπινη ψυχή. Και ποιος δεν έχει νιώσει έστω και μία στιγμή της ζωής του πως δεν έχει κάποιον να τον καταλάβει; Πως είναι μόνος στο τελευταίο θρανίο, όταν όλοι οι άλλοι είναι μια παρέα, κι αυτός δεν ανήκει πουθενά; Δεν έχει με ποιον να γελάσει; Και πόσο λυτρωτικό είναι, αλήθεια, όταν βρεις έναν άνθρωπο, έναν ξεχωριστό φίλο, έναν δικό σου άνθρωπο; «Τότε, ένα χαμόγελο αρκεί για να χαλάσει την ψυχία του κόσμου!».

Αυτό το βιβλίο, γραμμένο με ευαισθησία, μιλάει με αλήθεια για το τι μπορεί να συμβεί. Με έκανε λοιπόν να αναρωτηθώ: Μήπως η ψυχία ισοδυναμεί με αδράνεια και ερμητισμό; Μήπως η ψυχία είναι βάρος, από το οποίο απελευθερώνεται κανείς με αγκαλιές και τρανταχτά γέλια; Αυτό το πολύ ξεχωριστό βιβλίο

είναι το πρώτο βιβλίο της συγγραφέως, αν και η άνεσή της στη γραφή και η ζωή της, που είναι γεμάτη από βιβλία, μάς δίνει την αίσθηση ότι δεν είναι το πρώτο της. Η Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη είναι γεννημένη καλλιτέχνης. Ο κόσμος της Στατιστικής, την οποία σπούδασε, την περιόριζε, έτσι, μετά από χρόνια βρήκε καταφύγιο στον κόσμο του βιβλίου. Για πολλά χρόνια δούλεψε σε βιβλιοπωλείο. Πολυτάλαντη, φτιάχνει κεραμικά, γλυπτά, τα οποία ταξιδεύουν σε εκθέσεις στην Κύπρο και την Ευρώπη. Σήμερα, επιμελείται την Ψηφιακή Βιβλιοθήκη «Read Library», σχεδιάζει και υλοποιεί δράσεις φιλαναγνωσίας. Παράλληλα, συμμετέχει στο πρόγραμμα «Πρέσβευτές/Πρέσβειρες Πολιτισμού στα σχολεία» του Υφυπουργείου Πολιτισμού της Κύπρου. Είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Κυπριακού Συνδέσμου Παιδικού Νεανικού Βιβλίου.

Την εικονογράφηση έχει κάνει η Σοφία Λασηθιωτάκη. Είναι λιτή, με ωραία χρώματα και εκφραστικά πρόσωπα, συμβαδίζει με το στυλ και τον τόνο του βιβλίου.

Πληροφορίες: Η παρουσίαση του βιβλίου θα γίνει στις 18 Ιουνίου, στις 5:30 μ.μ., στο βιβλιοπωλείο Πάργα, Τσερίου 94, Στρόβολος.

Η κα Ευαγγελία Χαράλαμπος είναι φιλόλογος, συγγραφέας.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

1
ΚΥΡ 20:30 (90')
Τα Σκυλιά | Ανέστης Αζάς

Μετά την επιτυχημένη Δημοκρατία του Μπακλαβά, ο Ανέστης Αζάς και η ομάδα του παρουσιάζουν Τα Σκυλιά. Με αφετηρία μια αληθινή ιστορία, με όχημα τη μέθοδο του θεάτρου ντοκιμαντέρ, με αναφορές στο φιλμ νουάρ και τις κωμωδίες του Αριστοφάνη, αναπτύσσεται μια πολιτική αλληγορία. Στο επίκεντρο βρίσκεται η εντεινόμενη κοινωνική βία εναντίον των αδύναμων. Είναι οι σκύλοι σε θέση να αποδώσουν δικαιοσύνη καλύτερη από αυτή των ανθρώπων; Σύλληψη / Σκηνοθεσία: Ανέστης Αζάς. Κείμενο: Μιχάλης Πητιδής, Γεράσιμος Μπέκας, Ανέστης Αζάς. Μια παραγωγή του Φεστιβάλ Αθηνών Επιδαύρου το οποίο υποστηρίζει την περιοδεία της στην Κύπρο. Η παράσταση παρουσιάστηκε στο πλαίσιο του grape – Greek Agora of Performance 2024. €25 / 20

4
ΤΕΤ 20:30 (55')
*Vénus Anatomique (14+)
Sarah Baltzinger | Γαλλία

Με πηγή έμπνευσης τα κέρνα ομοιώματα που δημιούργησε ο Clemente Susini στα τέλη του 18ου αιώνα, το έργο τοποθετείται ανάμεσα στο μακάβριο και στην “ενόρμηση της ζωής”, δημιουργώντας έναν φανταστικό κόσμο που διερευνά την παράξενη, ερωτική και βιβλική φύση αυτών των τεχνητών σωμάτων. Το έργο αποτελεί συνέχεια μιας χορογραφικής έρευνας γύρω από την τέχνη της μαριονέτας και των μηχανικών κινήσεων, αποκαλύπτοντας το σώμα με τρόπο κατακερματισμένο.

6
ΠΑΡ 20:30 (55')
*The Love Behind My Eyes (14+)
Ali Chahrour | Λίβανος

Το έργο διερευνά τη σταδιακή εξασθένηση της αγάπης: ένα βίαιο τέλος σε μια απαγορευμένη ιστορία όπου οι εραστές πεθαίνουν με τα μάτια ορθάνοιχτα, κοιτάζοντας το φονικό βλέμμα του ανθρώπου που κάποτε υπήρξε ο λόγος ύπαρξής τους. Η παράσταση αποτελεί μέρος μιας τριλογίας με τίτλο Love και καταπνέεται με τους μύθους γύρω από την αγάπη και το πάθος, βασισμένους στην αραβική κληρονομιά. Αντλεί έμπνευση από ιστορίες, θρύλους και την ερωτική ποίηση (ghazal) της αραβικής παράδοσης.

11
ΤΕΤ 20:30 (60')
**Full Moon
Josef Nadj | Γαλλία

Το Full Moon αποτελεί συνέχεια ενός προηγούμενου έργου του Josef Nadj, με τίτλο Omma (2020), που διερευνά τις απαρχές του χορού και της κίνησης με περφόρμερ μια ομάδα από αφρικανούς χορευτές. Ο χορογράφος ωθεί τους χορευτές να διερευνήσουν τις προσωπικές τους ιστορίες, μνήμες και ρίζες. Γεφυρώνοντας το έμφυχο και το άψυχο, το έργο εστιάζει στην έννοια της ατέλειας και στην ιδέα ότι η δημιουργία παραμένει πάντοτε ανολοκλήρωτη — ανοιχτή απέναντι στο παιχνίδι, τη μεταμόρφωση και το άγνωστο.

12
ΠΕΜ 20:30 (45')
*Erroneous Encounters
Παναγιώτης Τοφή | Κύπρος

Ένα πειραματικό χορογραφικό έργο, το οποίο συνδυάζει σωματική κίνηση, ζωντανή ηλεκτρονική μουσική και ποιητικό κείμενο. Πραγματεύεται τον κατακερματισμό του εαυτού, ο οποίος προκύπτει ως αποτέλεσμα μετατραυματικών εμπειριών καθώς ενσαρκώνεται από τρεις άνδρες ερμηνευτές μέσω ασύνδετων φράσεων κίνησης ενός ημι-δυσλειτουργικού σώματος. Έρευνα, Κείμενο, Καλλιτεχνική Επιμέλεια, Χορογραφία: Παναγιώτης Τοφή σε συνεργασία με τους ερμηνευτές.

14
ΣΑΒ 20:30 (45')
*Cuir
Arno Ferrera & Gilles Polet | Βέλγιο

Ένα ντουέτο που περιστρέφεται γύρω από τις έννοιες της έλξης και της προσέλευσης. Σε μια δυναμική αντιπαράθεση, σώμα με σώμα, δύο άνδρες δεμένοι με ιμάντες χειραγωγούν ο ένας το σώμα του άλλου. Μέσα από την απόλαυση που αντλούν από τη μεταμόρφωση του άλλου σε εργαλείο, μηχανισμό, τόπο παιχνιδιού ή πεδίο μάχης, οι δύο περφόρμερ εμπλέκονται σε μια πάλι αμοιβαίας συναίνεσης. Ανάμεσα σε έλξη και προσέλευση, δεν επιδιώκουν την κυριαρχία του ενός επάνω στον άλλο, αλλά τη δύναμη μαζί με τον άλλον.

16
ΔΕΥ 20:30 (50')
*Folklore Dynamics
Noemi Dalla Vecchia & Matteo Vignali (Vidavé Company) | Ιταλία

«Μια γλώσσα είναι μια διάλεκτος με στρατό και σημαία.» Μέσα από μια έρευνα στις ιταλικές διαλέκτους, που λειτουργούν ως αναφορές σε ηθικές αξίες που μοιάζουν να αφανίζονται στη σύγχρονη κοινωνία, το έργο ενισχύει τις φωνές των χορογράφων σε μια πράξη διαμαρτυρίας ενάντια στην πολιτική έξουσία. Το ένστικτο, η ταπεινότητα, το πάθος και η σκληρή δουλειά συναντιούνται στη λαϊκή παράδοση μιας χώρας, όπου οι ποικίλες ταυτότητες καλλιεργούν ένα ισχυρό αίσθημα συλλογικότητας.

18
ΤΕΤ 20:30 (60')
*He aquí un acto romántico
Behold a romantic act
Richard Mascherin | Ισπανία

Τι τελειώνει και τι αρχίζει με ένα ατύχημα; Τι πονάει περισσότερο — μια γροθιά στη μύτη ή ένα φιλή στα χείλη; Είναι το μίσος απλώς μια άλλη μορφή αγάπης; Θα ήθελες να σου παραδοθώ; Θα με αγαπούσες ακόμη κι αν δεν σε είχα ανάγκη; Μπορώ να καταρρεύσω μαζί σου; Τι είναι μια ρομαντική πράξη; Το έργο εστιάζει σε σωματικές και συναισθηματικές πτώσεις για να δημιουργήσει έναν χάρτη ξεριζωμένων σωμάτων που εκτοξεύονται στο κενό.

Ιούνιος 2025

20
ΠΑΡ 20:30 (45')
*Birdboy
Emma Martin (United Fall) | Ιρλανδία

Ένας φόρος τιμής σε όλα τα «παράξενα» παιδιά που μένουν στο περιθώριο. Χρησιμοποιώντας τη μεταφορά του πουλιού και της υποτιθέμενης ελευθερίας του, το έργο βυθίζεται στον χαστικό και ζωντανό εσωτερικό κόσμο ενός ανθρώπου που δεν ταιριάζει πουθενά. Ιδωμένο μέσα από τα μάτια ενός παιδιού και συνδυάζοντας χορό, ήχο και αντικείμενα, το Birdboy είναι ένα ταξίδι σε ένα άλλοτε φρενήρες και άλλοτε θαυμαστό τοπίο φόβου, απομόνωσης, φαντασίας και απελευθέρωσης.

22
ΚΥΡ 20:30 (75')
*Sonoma
Marcos Morau (La Veronal) | Ισπανία

Το Sonoma αποτελεί μια επιστροφή στο σώμα, στην οργανική ύλη, σε ένα ταξίδι μέσα από τα όνειρα και τη φαντασία, όπου το οικείο γίνεται ξένο και όπου το νόημα αποσυντίθεται. Σε μια ιθαγενή γλώσσα, Sonoma σημαίνει «κοιλιά του φεγγαριού» — ένας τόπος γεμάτος τύμπανα και κραγές που καταπραίνουν αντί να κατακλύζουν. Σαν μια κραυγή στα όρια της ύπαρξης.

*Φεστιβάλ Σύγχρονου Χορού Κύπρου 2025. Διοργάνωση: Υφυπουργείο Πολιτισμού (Γμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού) και Θέατρο Ριάλτο. Εισιτήρια: €8 (€30 για όλες οι παραστάσεις) Ελεύθερη είσοδος για μαθητές, φοιτητές, στραπώτες, συνταξιούχους, ΑμεΑ και επαγγελματίες χορού
** Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας 8/6, 20:30.

77777745
rialto.com.cy

Θέατρο Ριάλτο

MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

THE ART INSTITUTE OF CHICAGO

ΣΙΚΑΓΟ
Φρίντα Κάλο

Η νέα έκθεση στο Ινστιτούτο Τέχνης του Σικάγου αποκαλύπτει τη φιλία της Φρίντα Κάλο και της Μέρι Ρέινολντς, Αμερικανίδας της παρισινής αβάν-γκαρντ. Γνωρίστηκαν στο Παρίσι το 1939 και συνέπλευσαν για μια σύντομη και γόνιμη περίοδο στις παραμονές του Πολέμου ανάμεσα σε σουρεαλιστές και πάσης φύσεως καλλιτέχνες, αναζητώντας μια νέα ταυτότητα. Η έκθεση φωτίζει εκείνη τη σύμπλευση με έργα και αρχεία από διεθνείς συλλογές.

FOUNDATION BEYELER

ΒΑΣΙΛΕΙΑ
Ιδρυμα Beyeler

Μια επισκόπηση της ιστορίας της ζωγραφικής μέσα από τις συλλογές του προσφέρει στους επισκέπτες του το Ιδρυμα Beyeler στα περίχωρα της Βασιλείας, στην Ελβετία. Αίθουσες αφιερωμένες σε καλλιτέχνες ιδιαίτερα επιδραστικούς διαδίδονται η μία την άλλη. Ο επισκέπτης μπορεί να δει έργα των Ζαν-Μισέλ Μπασκιά, Μαρκ Μπράντφορντ, Μαρλέν Ντιμά, Πάμπλο Πικάσο, Γκέρχαρντ Ρίχτερ (φωτογραφία), Μαρκ Ρόθκο, Βόλφγκανγκ Τίλμανς, Αντι Γουόρχολ κ.ά.

THE STRAND MAGAZINE

ΒΡΕΤΑΝΙΑ
Γκράχαμ Γκριν

Το περιοδικό Strand στην Αγγλία, αφροσιωμένο επί δεκαετίες στην αστυνομική λογοτεχνία, μας υπενθυμίζει ότι πρώτο αυτό είχε δημοσιεύσει το 2008 το ημιτελές νεανικό έργο του Γκράχαμ Γκριν με τίτλο «The empty chair» (1926). Αναδημοσιεύει τα έξι τεύχη (αρ. 28-33) που περιλαμβάνουν το συγκεκριμένο έργο το οποίο δεν είχε κυκλοφορήσει όσο ζούσε ο Γκριν. Τα τεύχη είχαν εξαντληθεί, γι' αυτό και η επανακυκλοφορία ενδιαφέρει τους λάτρεις του είδους.

THE MET

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
Μετροπόλιταν

Η αποκατεστημένη όψη μιας νέας πτέρυγας στο Μετροπόλιταν της Νέας Υόρκης, η πτέρυγα Μάικλ Σ. Ροκφέλερ, εγκαινιάστηκε πρόσφατα. Επειτα από μακροχρόνια διαδικασία επανέκθεσης, η νέα πτέρυγα συγκεντρώνει τρεις σημαντικές συλλογές: τη συλλογή με εκθέματα από την Αφρική, τη συλλογή της αρχαίας Αμερικής και τη συλλογή της Ωκεανίας (φωτογραφία). Η πτέρυγα Ροκφέλερ είχε ανοίξει για πρώτη φορά το έτος 1982.

BAR VISITS

ΛΟΝΔΙΝΟ
Ανάπλαση

Το Finsbury Circus στα βόρεια του Λονδίνου δημιουργήθηκε το 1812 και είναι ένα από τα παλαιότερα αστικά πάρκα της βρετανικής πρωτεύουσας. Είχε κλείσει για μία δεκαετία για συντήρηση και επανασχεδιασμό (λόγω εργασιών του μετρό, γραμμή Elizabeth), και τώρα άνοιξε και πάλι με νέα στοιχεία, νέα δέντρα, παβίλιον, κοινόχρηστους χώρους, αρχιτεκτονικό πνεύμα, ένα αίσθημα ομορφιάς, τάξης και γαλήνης με σεβασμό στους πολίτες.

MUSEO NACIONAL DEL PRADO

Πάολο Βερονέζε, «Ο Ιησούς ανάμεσα στους ιατρούς στον ναό» (1560). Μουσείο Πράδο, Μαδρίτη.

Βερονέζε, ο μεγάλος Βενετός

Με τη μεγάλη έκθεση-αφιέρωμα στην τέχνη του Πάολο Βερονέζε (1528-1588), το Μουσείο Πράδο ολοκληρώνει ένα φιλόδοξο πρόγραμμα έρευνας, αποκατάστασης και εκθέσεων, εγχείρημα υψηλής στόχευσης που ξεκίνησε πριν από περίπου είκοσι χρόνια με σκοπό να αναδείξει όψεις της Αναγέννησης στη Βενετία. Αλλωστε, τα έργα αυτής της κατηγορίας αποτελούν θεμέλιο λίθο της πρώην βασιλικής συλλογής και των συλλογών του Πράδο.

Η έκθεση θα διαρκέσει έως τις 21 Σεπτεμβρίου και οργανώθηκε σε συνεργασία με το Ιδρυμα

ΑΧΑ με επιμελητές τον διευθυντή του Πράδο, Μιγέλ Φαλομίρ (που ειδικεύεται στην ιταλική και την ισπανική Αναγέννηση), και τον καθηγητή στο Πανεπιστήμιο της Βερόνας, Ενρίκο Μαρία νταλ Πότσολο. Έχει τη φιλοδοξία να εκπέμψει τη διάνοια και το ταλέντο ενός ζωγράφου που κατόρθωσε να επινοήσει ένα σύμπαν. Ο Βερονέζε υπήρξε ένα φωτισμένο πνεύμα του 16ου αιώνα. Στα έργα του, με τις πυκνές αφηγηματικές δυνατότητες, διατύπωσε πλήθος αισθητικών και πολιτισμικών αναφορών με κύριο χαρακτηριστικό την απελευ-

θέρωσή του από τις νόρμες. Η ελευθερία της αφήγησης στα έργα του Βερονέζε είναι το κλειδί της κατανόησης.

Υπήρξε ιδιαίτερα δραστήριος στη Βενετία σε μια περίοδο κρίσιμη. Ήταν εποχή θρησκευτικών εντάσεων και οι πρώτες ενδείξεις μιας πολιτικής και οικονομικής κάμψης είχαν εκδηλωθεί. Ο Βερονέζε, όμως, υπηρέτησε με πίστη και πάθος τον μύθο της Βενετίας. Οι συνθέσεις του, γεμάτες ομορφιά και τέχνη και αισθητική εκλεπτυνση, συγκινούσαν. Στην εποχή του έγινε περιζήτητος. Από τον 16ο αιώνα

έως τον 19ο, μονάρχες, συλλέκτες και ζωγράφοι επεδίωκαν να εμπλουτίσουν τις συλλογές τους με έργα του Βερονέζε. Ενδεικτικά, αναφέρονται από το Πράδο, ο Φίλιππος Δ΄, ο Λουδοβίκος ΙΔ΄, ο Ρούμπενς, ο Βελάσκεθ, ο Ντελακρουά και ο Σεζάν.

Πάνω από 100 έργα συγκεντρώθηκαν στη νέα αυτή έκθεση. Προέρχονται από τις συλλογές του Πράδο, αλλά και από άλλες σπουδαίες πηγές, όπως το Λούβρο, το Μετροπόλιταν, η Νάσιοναλ Γκάλερι του Λονδίνου, όπως και παλαιότερα, το 1988, αίσθηση είχε προκαλέσει η αντίστοιχη έκθεση που είχε οργανώσει η Εθνική Πινακοθήκη στην Ουάσινγκτον.

της Τέχνης στη Βιέννη. Σκοπός των επιμελητών ήταν η δημιουργία ενός διαλόγου των διάσπαρτων ανά τον κόσμο έργων με όσα έργα του Βερονέζε κατέχει ήδη το Πράδο.

Η νέα έκθεση Βερονέζε αθροίζεται σε μια μακρά παράδοση παρουσίασης αυτού του κορυφαίου δημιουργού. Το 2014 ήταν εξαιρετική η υποδοχή της μεγάλης έκθεσης στη Νάσιοναλ Γκάλερι του Λονδίνου, όπως και παλαιότερα, το 1988, αίσθηση είχε προκαλέσει η αντίστοιχη έκθεση που είχε οργανώσει η Εθνική Πινακοθήκη στην Ουάσινγκτον.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

«Η συμφωνία αυτή δεν μετράει»...

Ο κύριος Γκρι έχει σταθερές αδυναμίες. Ο Ζορντί Σαβάλ και το μουσικό του σύνολο Le Concert des Nations, με τις ιστορικά ενπρωμένες ερμηνείες του, είναι μία από αυτές. Επειτα από δεκάδες άλμπουμ που έχουν γίνει σημεία αναφοράς τόσο ως προς την μπαρόκ και την κλασική εποχή όσο και στις μουσικές του κόσμου (από την Αρμενία έως τα Σεφαραδίτικα της Ισπανίας), ο Σαβάλ έχει στρέψει το ενδιαφέρον του στον 19ο αιώνα.

Το τελευταίο μεγάλο του πρότζεκτ ήταν οι εννέα συμφωνίες του Μπετόβεν ερμηνευμένες, κατά το δυνατόν, με τον τρόπο που πρέπει να τις άκουσε το κοινό των αρχών του 19ου αιώνα.

Πολύ πρόσφατα, ο Σαβάλ «ξανατύπωσε» με ένα νέο άλμπουμ, όπου προσεγγίζει δύο λαοσημνημένα συμφωνικά έργα των Ρόμπερτ Σούμαν (1810-1856) και Αντον Μπρούκνερ (1824-1896).

Ο Σούμαν, ο οποίος κατέληξε παράφρων σε άσυλο φρενοβλαβών στο Ντίσελντορφ έπειτα από μια απόπειρα αυτοκτονίας, έγραψε συνολικά τέσσερις συμφωνίες, όμως υπάρχει μία ακόμα συμφωνία που προηγήθηκε αυτών: σε σολ ελάσσονα, με την επωνομασία Ζβίκου, από την ιδιαίτερη πατρίδα του συνθέτη. Νεανικό έργο, ημιτελές επίσης, αλλά ήδη προαναγγέλλει τον ρωμαλέο, στοχαστικό, φορτισμένο ρομαντικό συνθέτη που θα γινό-

Δύο ακατάτακτες συμφωνίες του Ρόμπερτ Σούμαν και του Αντον Μπρούκνερ ερμηνεύουν ο Ζορντί Σαβάλ με την ορχήστρα του στο νέο του άλμπουμ.

ταν αργότερα ο Σούμαν. Το κλεισιμο ειδικά είναι αντάξιο ενός φτασμένου συνθέτη που έχει πλήρη επίγνωση των εσωτερικών του δυνάμεων.

Το νέο αυτό άλμπουμ του Σαβάλ διατρέχει ένα σημαντικό μέρος του ρομαντικού 19ου αιώνα, εκκινώντας από έναν πρωτοπόρο της εποχής για να καταλήξει στον τελευταίο, ίσως, τον Μπρούκνερ (εκτός κι αν συμπεριλάβουμε στην ομάδα αυτή τους Μάλερ και Ρίχαρντ Στράους). Ο Μπρούκνερ, βέβαια, είναι ο μέγας μουσουργός εννέα «ωκεάνιων» συμφωνιών, καθώς επίσης έζησε θρησκευτικής μουσικής. Στο ανά χείρας άλμπουμ ο Σαβάλ επιλέγει τη «μυθική» συμφωνία που έγραψε

ο συνθέτης, σε ρε ελάσσονα, το 1869. Μηδενική διότι δεν αριθμήθηκε ποτέ, παρότι χρονολογικά γράφηκε ανάμεσα στην πρώτη και στη δεύτερή του συμφωνία.

Γιατί δεν έγινε η υπ' αριθμ. 2; Ο Μπρούκνερ υπέφερε από ένα τρομακτικό έλλειμμα αυτοπεποίθησης. Το κριτικό σχόλιο ενός αρχιμουσικού τον υποχρέωσε να αποσύρει το έργο. «Η συμφωνία αυτή δεν μετράει», αποφάνθηκε. Ο κύριος Γκρι την ακούει και μένει άναυδος από τη βλακεία των ανθρώπων. Ειδικά με την ερμηνεία και ηχογράφιση αυτού του έργου, ο Σαβάλ αποκαθιστά μια δικαιοσύνη έχοντας σύμμαχό του τον χρόνο. Ο Μπρούκνερ ήταν μέγας κι ως μην το πιστεύει.

Robert Schumann
Symphonie g-Moll
«Zwickauer»
Anton Bruckner
Symphonie d-Moll
«Nulte»
Le Concert des Nations
Jordi Savall
Alia Vox

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ

Ο Τζορτζ Κλούνεϊ ως Εντουαρντ Μάροου. Στην παράσταση «Good Night, and Good Luck» αφηγείται την πραγματική ιστορία του Μάροου, του εμβληματικού δημοσιογράφου του CBS, ο οποίος τη δεκαετία του '50 τολμήσε να σταθεί απέναντι στον γερουσιαστή Τζόζεφ Μακάρθι και στην αντικομμουνιστική υστερία στις ΗΠΑ.

Καληνύχτα και καλή τύχη

«**Είναι** επιθυμία μου, αν όχι καθήκον μου, να προσπαθήσω να μιλήσω σε εσάς τους συνάδελφους με κάποια ειλικρίνεια για το τι συμβαίνει στα ΜΜΕ. [...] Δεν έχω τεχνικές συμβουλές ή οδηγίες να προσφέρω σε εσάς που εργάζεστε σε αυτό το πεδίο που παράγει λέξεις και εικόνες. Θα με συγκωρήσετε που δεν σας λέω ότι τα εργαλεία με τα οποία εργάζεστε είναι θαυμαστά, ότι η ευθύνη σας είναι άνευ προηγουμένου ή ότι οι φιλοδοξίες σας συχνά απογοητεύονται. Δεν είναι απαραίτητο να σας υπενθυμίσω πως το γεγονός ότι η φωνή σας ενισχύεται σε τέτοιο βαθμό ώστε να φτάνει από τη μια άκρη της χώρας στην άλλη δεν σας προσδίδει μεγαλύτερη σοφία ή κατανόηση από ό,τι είχατε όταν η φωνή σας έφτανε μόνο από τη μια άκρη του μπαρ στην άλλη. Όλα αυτά τα γνωρίζετε. [...] Δεν υπάρχει κανένας λογικός λόγος για προσωπική καταγγελία, αλλά με κατακλύζει ένας διαρκής φόβος για το τι κάνουν τα Μέσα στην κοινωνία, τον πολιτισμό και την κληρονομιά μας. [...] Η ιστορία μας θα είναι αυτή που εμείς θα φτιάχνουμε. Και αν υπάρχουν ιστορικοί σε 50 ή 100 χρόνια από τώρα, και αν έχουν διατηρηθεί οι ειδήσεις μιας εβδομάδας, θα βρουν εκεί καταγεγραμμένες σε ασπρόμαυρο ή γκροχωμό, αποδείξεις της παρακμής, της φυγής από την πραγματικότητα και της απομόνωσης από τον κόσμο στον οποίο ζούμε. [...] Σε πολύ μεγάλο βαθμό, τα μέσα μαζικής επικοινωνίας σε μια δεδομένη χώρα αντανakλούν το πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό κλίμα στο οποίο ευδοκimούν. [...] Θα παραμείνουμε απλώς στις θέσεις μας, συμπεραίνοντας ότι η υποχώρηση των Μέσων έχει εκπληρωθεί όταν εργαζόμαστε για την ενημέρωση του κοινού για ένα ελάχιστο χρονικό διάστημα; Ή πιστεύουμε ότι η διατήρηση της Δημοκρατίας είναι μια εργασία επτά ημερών την εβδομάδα, που απαιτεί περισσότερη επιμονή από ό,τι έχουμε σκεφτεί μέχρι τώρα; Σε όσους λένε ότι οι άνθρωποι δεν ενδιαφέρονται, ότι είναι πολύ εφρσυχασμένοι, αδιάφοροι και απομονωμένοι, μπορώ μόνο να απαντήσω: Υπάρχουν, κατά τη γνώμη ενός δημοσιογράφου, σημαντικά στοιχεία που αντικρούουν αυτόν τον ισχυρισμό. [...] Τα Μέσα μπορούν να διδάξουν, μπορούν να διαφωτίσουν, μπορεί ακόμη να εμπνεύσουν. Αλλά μπορούν να κάνουν μόνο στον βαθμό που οι άνθρωποι είναι αποφασισμένοι να τα χρησιμοποιήσουν για αυτούς τους σκοπούς. Διαφορετικά, είναι απλώς καλώδια και φώτα σε ένα κουτί. Υπάρχει μια

μεγάλη και ίσως αποφασιστική μάχη που πρέπει να δοθεί ενάντια στην άγνοια, τη μισαλλοδοξία και την αδιαφορία». Τα παραπάνω είναι αποσπάσματα από την ομιλία που έδωσε το 1958 ο δημοσιογράφος Εντ Μάροου στην Ένωση Ραδιοτηλεοπτικών Ειδήσεων στο Σικάγο. Αφορούν κυρίως το νέο ΜΜΕ της εποχής, την τηλεόραση αλλά, βεβαίως, είναι αδύνατον να ισχυριστεί πλέον κάποιος ότι αφορούν μόνον αυτήν. Η θεατρική παράσταση «Good Night, and Good Luck», το ντεμπούτο του Τζορτζ Κλούνεϊ στο Μπρόντγουεϊ, μεταδόθηκε χθες από το CNN. Έρχεται μετά την ομώνυμη ταινία που σκηνοθέτησε ο Κλούνεϊ το 2005 αφηγούμενος την πραγματική ιστορία του Εντουαρντ Μάροου, του εμβληματικού δημοσιογράφου του CBS, ο οποίος τη δεκαετία του 1950 τολμήσε να σταθεί απέναντι στον γερουσιαστή Τζόζεφ Μακάρθι και στην αντικομμουνιστική υστερία που σημάδεψε τις ΗΠΑ. Το σλόγκαν του Μάροου, με το οποίο

Το σλόγκαν του Μάροου έγινε συνώνυμο όχι μόνο της δημοσιογραφικής αξιοπρέπειας, αλλά και μιας συνεχούς «υπενθύμισης» για την ανάγκη υπεράσπισης της δημοσιογραφίας ως δημόσιου αγαθού.

έκλεινε τις εκπομπές του –«καληνύχτα και καλή τύχη»– έγινε συνώνυμο όχι μόνο της δημοσιογραφικής αξιοπρέπειας, αλλά και μιας συνεχούς «υπενθύμισης» για την ανάγκη υπεράσπισης της δημοσιογραφίας ως δημόσιου αγαθού. Μια παρόμοια ομιλία σήμερα, μια παρόμοια υπεράσπιση, διαπίστωση και διεκδίκηση είναι πιο πιθανό να κατέτασσε τον Μάροου στην κατηγορία των «γραφικών», αν δεν τον πέταγε στην αρένα των κοινωνικών δικτύων όπου η δημόσια αμφισβήτηση των προθέσεων του μπορεί να τον έκανε να κλείσει όλα τα «κουμπιά» και να πάει για... ψάρεμα. Πληγωμένος και εκτός. Σύμφωνα με έρευνα του Reuters Institute (Digital News Report 2023), μόνο το 40% των ερωτηθέντων σε διεθνές επίπεδο δηλώνει ότι εμπιστεύεται τα μέσα ενημέρωσης. Σε χώρες όπως η Ελλάδα, το ποσοστό αυτό υποχωρεί στο 19%, το χαμηλότερο στην Ε.Ε. Παράλληλα, το 56% των ερωτηθέντων

δηλώνει ότι αποφεύγει συστηματικά τις ειδήσεις. Όχι επειδή δεν ενδιαφέρεται για την επικαιρότητα, αλλά επειδή αισθάνεται ότι αυτή μεταδίδεται με τρόπο μονόπλευρο, προκατειλημμένο ή «αποπνικτικό».

Η ευθύνη του κοινού

Προσωπικώς, δεν είμαι σίγουρη ότι είναι ακριβώς έτσι. Το «κοινό» έχει ευθύνη. Συμμερίζομαι τα λόγια του Ιβάν Κολπάκοφ, αρχισυντάκτη του meduza: «Φαίνεται αδύνατο να κάνεις αυτή τη δουλειά αν δεν πιστεύεις 100% σε αυτό που κάνεις. Αλλά είμαι ο μεγαλύτερος σκεπτικιστής της δημοσιογραφίας που μπορείς να φανταστείς. Αμφιβάλλω συνεχώς για την αναγκαιότητά της. Καταλαβαίνω, για παράδειγμα, πόσο κακό κάνει η δημοσιογραφία, παράλληλα με το καλό. Και καταλαβαίνω πόσο συχνά δεν κάνουμε τη δουλειά μας αρκετά καλά. Ζηλεύω τους ανθρώπους που μπορούν να πουν: «Κάνω τη δουλειά μου επειδή πιστεύω στη δημοσιογραφία. Οι ενήλικοι πρέπει να έχουν πλήρη πληροφόρηση, ώστε να μπορούν να κάνουν ενημερωμένες επιλογές». Δεν νομίζω ότι οι άνθρωποι διαβάζουν τις ειδήσεις για να κάνουν ενημερωμένες επιλογές. Είναι περισσότερο ένα από τα πολλά είδη ψυχαγωγίας. Για εμάς δεν είναι, για αυτούς είναι».

Παρότι θεωρώ τη διαμόρφωση της σκέψης των πολιτών με την ενημέρωση σχεδόν το ίδιο σημαντικό και υπεύθυνο με την ενημέρωση αυτή καθαυτή, οφείλουμε να παραδεχθούμε ότι η «μη εμπιστοσύνη» προς τους δημοσιογράφους δεν δημιουργήθηκε εν μια νυκτί. Είναι το αποτέλεσμα δεκαετιών πολιτικής χειραγώγησης, εταιρικών πιέσεων, infotainment, δημοσιογραφικής επιπολαιότητας και, πιο πρόσφατα, της «συνθηκολόγησης» των παραδοσιακών ΜΜΕ απέναντι στην ταχύτητα και στον θόρυβο των κοινωνικών δικτύων. Αντί να αντισταθούν στην εφήμερη, υπερφορτωμένη πληροφορία των timelines και στην αδιαμεσολάβητη επικοινωνία της ρητορικής των «influencers», πολλά ΜΜΕ προσπάθησαν να προσαρμοστούν – όχι ενδυναμώνοντας την εγκυρότητα, αλλά μιμούμενα το στυλ και τη δομή των πλατφορμών αυτών. Τρέχοντας έτσι έναν μαραθώνιο, ο νικητής των οποίων, στο τέλος, θα ταυτιστεί με τη μεγάλη ήττα της δημοσιογραφίας ενισχύοντας μια κοινωνία που είτε πιστεύει μόνον ό,τι επιβεβαιώνει τα απόψεις της είτε δεν πιστεύει τίποτα. Και αυτό δεν προμηνύει τίποτα καλό. Για κανέναν. «Μια μεγάλη και ίσως αποφασιστική μάχη πρέπει να δοθεί ενάντια στην άγνοια, τη μισαλλοδοξία και την αδιαφορία».

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Επιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ
Παλαιστνιακή ποίηση
εκδ. Πρεσβεία του Κράτους της Παλαιστίνης στην Κυπριακή Δημοκρατία,
2022, σελ. 106

Η πρεσβεία του Κράτους της Παλαιστίνης στην Κυπριακή Δημοκρατία το 2022 επανέκδωσε την ανθολογία «Παλαιστνιακή ποίηση» (πρώτη έκδοση 1985, στην Αθήνα από τη Γενική Ένωση Παλαιστινίων Φοιτητών Ελλάδας), η οποία περιλαμβάνει ποιήματα τριών κορυφαίων Παλαιστινίων ποιητών, των Μαχμούντ Νταρούι, Σαμίχ Αλ Κάσεμ και Ταουφίκ Ζαγιάντ. Στην έκδοση περιλαμβάνεται μία ιστορική επισκόπηση του παλαιστινιακού ζητήματος και πρόλογος στην ανθολογία. Για τον Ταουφίκ Ταουφίκ Ζαγιάντ έγινε επιλογή έντεκα ποιημάτων από τις συλλογές του «Θάψτε τους νεκρούς σας και σπικωθείτε», «Σας σφίγγω τα χέρια» και «Του γυρισμού». Μεταξύ των ποιημάτων ξεχωρίζω το «Άνεμος απ' την ανατολή», σελ. 29, ενδεικτικός ο στίχος: «Δάκρυα είν' αυτός ο άνεμος | που 'ρχεται απ' την ανατολή | φορτωμένος με τις φωνές των απόντων αγαπημένων | με το σαράκι της νοσταλγίας [...] Δάκρυα είν' αυτός ο άνεμος | που 'ρχεται απ' την ανατολή». Για τον Σαμίχ Κάσεμ ανθολογούνται οκτώ ποιήματα από τις συλλογές του «Το αίμα πάνω στην παλάμη μου», «Το πέσιμο των προσωπείων», «Περιμένοντας το πουλί της βροντής». Ιδιαίτερα το ποίημα «Ο τελευταίος στίχος του ποιήματος», σελ. 53, «Καταραμένη τάρδεξ η σιωπή | καταραμένη σάστιες την εικόνα | του τελευταίου στίχου». Από τον Μαχμούντ Νταρούι, ο οποίος θεωρείται ο εθνικός ποιητής της Παλαιστίνης, ανθολογούνται 18 ποιήματα, από τις συλλογές του «Τα φύλλα της ελιάς», «Ερωτευμένος από την Παλαιστίνη», «Το τέλος της νύχτας», «Η αγαπημένη μου σπικώνεται», «Από τον ύπνο της», «Το ημερολόγιο μιας παλαιστινιακής πληγής» και «Γραφή κάτω από το φως του τουφεκιού». Το ποίημα του Νταρούι «Ένα απλοϊκό τραγούδι για τον Ερυθρό Σταυρό» ακούγεται το 2025 τόσο έντονα, με τη γενοκτονία στη Γάζα, από την κυβέρνηση του Ισραήλ: «Σα μένουν άδεια τα τσουβάλια απ' αλεύρι | το φεγγάρι γίνεται καρβέλι στα μάτια μου» και σε άλλο σημείο: «Πατέρα, φυτρώνουνε λουλούδια στον ίσκιό του σταυρού | και κελαιδάει τ' αδών; | Τότε, γιατί ανατινάζανε το σπίτι μου;». Το εξώφυλλο είναι πίνακας του Παλαιστίνιου ζωγράφου Ισμαήλ Σαμμούτ, από τη σειρά «Ταλ Αλ-Ζά-σταρ».

500 ΛΕΞΕΙΣ

με την

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ

Η Κωνσταντίνα Δασκαλάκη σπούδασε Φιλολογία στο Πανεπιστήμιο του Μάντσεστερ και Εικαστικά στην Ελεύθερη Ακαδημία Καλών Τεχνών της Φλωρεντίας και στη φημισμένη σχολή χαρακτικής «Il Bisonte». Ειδικοτεύθηκε στην ιαπωνική τεχνική ζωγραφικής με μελάνι «sumi-e» και εμπνεύστηκε από ταπεινές αλλά βαθιά εκφραστικές μορφές τέχνης. Το μυθιστόρημα «Ο αξιολάτρευτος Λουπέν», που πρόσφατα κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Λογότυπο, με ήρωα ένα σκύλο, είναι το πρώτο της βιβλίο.

Επιμέλεια: **ΤΑΣΟΥΛΑ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ**

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Το μυθιστόρημα της Μίσιχο Αογιάμα «Η βιβλιοθήκη των κρυφών ονειρών» (εκδόσεις Πατάκη). Αγαπώ πολύ τις βιβλιοθήκες, καθώς έχω περάσει πολλές ώρες της ζωής μου μέσα σε αυτές, και αυτό το βιβλίο, εκτός των άλλων, είναι ένας ύμνος στις βιβλιοθήκες και στους βιβλιοθηκείους.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Διαβάζοντας το βιβλίο του δασολόγου Πέτερ Βόλεμπεν «Η μυστική ζωή των ζώων» (εκδόσεις Πατάκη) μέσα από τις περιγραφές του για τους περίπλοκους τρόπους συμπεριφοράς των ζώων του δάσους, ανακάλυψα ότι (και) τα άγρια ζώα ότι μπορούν να νιώσουν όχι μόνο στοργή, αλλά και συμπόνια, θλίψη, πόνο, ντροπή.

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;
Θυμάμαι πως όταν κυκλοφόρησε το βιβλίο του Πάουλο Κοέλιο «Ο αλχημιστής» (εκδόσεις Λιβάνη) έπευσα να το δανειστώ από μια φίλη μου, που το είχε ήδη αγοράσει. Όμως μου άρεσε τόσο πολύ που το κράτησα μάλλον περισσότερο απ' όσο εκείνη θα ήθελε, προκαλώντας τον εκνευρισμό της.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
Μια ήσυχη, φωτεινή, αναπαιτική γωνιά του σπιτιού, συντροφιά με απαλή μουσική.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;
Κάθε είδος έχει τη χάρη του, όλα παρουσιάζουν ενδιαφέρον, μας προσφέρουν γνώσεις και μας προκαλούν συναισθήματα, όπως άλλωστε συμβαίνει και με τη διαφορετικά είδη μουσικής και τέχνης. Τα μυθιστορήματα, όμως, με ταξιδεύουν περισσότερο.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Η όμορφη, αμερόληπτη αφήγηση, χωρίς ακραίες και απόλυτες θέσεις. Η ξεκούραστη γραφή που σε παρασύρει γλυκά και σου μεταφέρει θετικά μηνύματα για τη ζωή.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;
Θα ήταν πολύ ενδιαφέρον να έβλεπα στη μεγάλη οθόνη το μυθιστόρημα της Χίρο Αρικόουα «Το χρονικό ενός πολυταξιδεμένου γάτου» (εκδόσεις Μίνωας).

Ενα βιβλίο με ήρωα ένα σκύλο, γιατί; Ποια χαρακτηριστικά έχει ο Λουπέν που εκτιμάτε;
Η μεγάλη μου αγάπη γι' αυτόν με οδήγησε στη συγγραφή! η απώλειά του και η ανάγκη να μη σβήσουν από τη μνήμη μου οι στιγμές που μοιραστήκαμε. Ο Λουπέν ήταν πραγματικά αξιολάτρευτος: καλόψυχος, γενναιοδωρός, υπομονετικός, ανεκτικός, μα πάνω απ' όλα είχε το χάρισμα να καταλαβαίνει τα συναισθήματα των ανθρώπων γύρω του και να προσπαθεί να τους δώσει χαρά με τα σκέρτσά του και τα παιχνίδια του. Με συντρεφούσε σε κάθε δύσκολη στιγμή της ζωής μου, σαν ένας «μικρός» μεγάλος ψυχολόγος. Παράλληλα, ήταν γενναίος και ατρόμητος, έτοιμος να με υπερασπιστεί είτε από ανθρώπους είτε από ζώα. Υπήρξε ένα χαρισματικό και σοφό πλάσμα.

Τι σας/μας προσφέρουν τα ζωάκια;
Ενα από τα πολυτιμότερα αγαθά: απεριόριστη και ανιδιοτελή αγάπη.

Τι ελπίζετε να αποκομίσουν οι αναγνώστες διαβάζοντας το βιβλίο σας για τη σχέση ανθρώπων και ζώων;
Θα ήθελα να πάρουν μια γεύση της ομορφιάς της καθημερινής συμβίωσης με ένα ζώο και να αντιληφθούν πόσο αυτή η σχέση μπορεί να αλλάξει όλη μας τη ζωή προς το καλύτερο. Κοντά στα ζώα, μικροί και μεγάλοι διαμορφώνουμε χαρακτήρα. Γινόμαστε καλύτεροι άνθρωποι, πιο ευαίσθητοι, συμπονετικοί, αλtruιστές, κοινωνικοί. Μαθαίνουμε να μοιραζόμαστε, να φροντίζουμε, να θέτουμε σε προτεραιότητα τις ανάγκες των πιο ευάλωτων και ανήμπορων πλάσμάτων, ενώ ταυτόχρονα αυτά μας βοηθούν να ξεπεράσουμε ευκολότερα τα δικά μας προβλήματα και να τα αντιμετωπίσουμε με μεγαλύτερη αισιοδοξία και υπευθυνότητα, βλέποντάς τα στη σωστή τους διάσταση.

Της ΞΕΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

Το project της Δήλου ξεκίνησε για την Εριέτα Αττάλη τον Σεπτέμβριο του 2022, τελεία ωστόσο δεν έχει βάλει ακόμη. Εντεκα επισκέψεις, 26 ημέρες παραμονής στο ιερό νησί, περισσότερα από 350 χιλιόμετρα πεζοπορίας, πολλές λήψεις, οκτώ συνεργάτες που εναλλάσσονταν όλα αυτά τα χρόνια και τη βοηθούσαν να μεταφέρει τον εξοπλισμό από άκρη σε άκρη. «Δουλεύω με μια μηχανή μεγάλου φορμά, βάρους 20 κιλών, θα ήταν αδύνατον να διανύσω όλα αυτά τα χιλιόμετρα και να φτάσω σε μερικά δυσπρόσιτα σημεία χωρίς βοήθεια», εξηγεί.

Την πρώτη φορά που η καταξιωμένη φωτογράφος βρέθηκε στη Δήλο, τα έβαλε με τον εαυτό της. «Αναρωτιόμουν, τι δουλειά είχα να βρεθώ μετά δύο δεκαετίες που ζούσα σε μακρινές ηπείρους στο κέντρο του Αιγαίου», σημειώνει. Είχε εγκαταλείψει την αρχαιολογική φωτογραφία τουλάχιστον 20 χρόνια πριν – είχε ξεκινήσει την πορεία της στη φωτογραφία με τις ανασκαφές στη Βεργίνα–, είχε αλλάξει όμως αντικείμενο, φτιάχνοντας μια διαδρομή με πολλές διακρίσεις στην αρχιτεκτονική φωτογραφία και στη φωτογραφία τοπίου. «Και σε αυτήν την περίπτωση, υπήρχε η ιδέα της αρχιτεκτονικής που εντάσσεται και συνομιλεί με το τοπίο, όμως η Δήλος είναι κάτι πολύ περισσότερο από αυτό. Η αρχική σκέψη ήταν να κάνω μια μικρή έκθεση στη Σιγκαπούρη, την οποία θα παρουσίαζα την άνοιξη του '23· είχα αποφασίσει ότι απαιτούνταν τέσσερις ημέρες και θα ολοκλήρωνα τον εγχείρημα σε αυτό το διάστημα. Αρχισα να φωτογραφίζω τοπίο, τα αρχαία σε σχέση με το χώμα, το βουνό, και στις 7 το απόγευμα έπαιρνα το καραβάκι της επιστροφής για Μύκονο. Από την πρώτη φορά κιόλας διαπίστωσα ότι αποχωρούσα την καλύτερη ώρα της ημέρας, έχανα τα χρώματα στον ουρανό, το πιο γλυκό φως. Τη δεύτερη μέρα ανέβηκα στον Κύνθο. Όταν απομακρύνεσαι από το επίπεδο της θάλασσας, αντιλαμβάνεσαι τη θέση του νησιού στο αρχιπέλαγος. Αρχίζεις να διακρίνεις τις σχέσεις με τα άλλα νησιά». Υπογραμμίζει ότι για εκείνη είναι πολύ σημαντικό να δείξεις ότι βρίσκεσαι σε νησί, αν εστιάζεις μόνο στα ερείπια και έχεις τη θάλασσα απλά στο βάθος, κάνεις τη μεγαλύτερη ιστορία του να δείξεις τι ήταν η Δήλος στην αρχαιότητα, πώς συνδεόταν με τον υπόλοιπο κόσμο. «Σίγουρα στη φωτογραφία τεκμηρίωσης η κατεύθυνση είναι διαφορετική, όταν όμως κάνεις καλλιτεχνική φωτογραφία πρέπει να ακολουθήσεις το ένστικτό σου, να πιστέψεις στην ιστορία που θέλεις να πεις».

«Γη εν πλώ»

Μου εξηγεί πώς έπειτα από τόσα χρόνια επισκέψεων στο νησί δεν έχει ούτε μία λήψη από τα λιοντάρια. «Έχουν φωτογραφηθεί, πρέπει να “αφουγκραστείς” τον τόπο, το νησί είχε κατοικηθεί σε διάφορα σημεία, πρέπει κατά τη γνώμη μου να φωτίσεις και άλλες πτυχές», μου λέει και με τραβάει προς την ανατολική

πλευρά, εκεί όπου έχουν ανασκαφεί η Συναγωγή και το Στάδιο. Κάθε λίγα μέτρα σταματάει, στήνει και φωτογραφίζει. Νόμιζα ότι είχε καταλήξει στο υλικό που θα δείξει στην έκθεση «Δήλος. Γη εν πλώ», που θα παρουσιάσει στο Μουσείο Μπενάκη. «Δεν έχεις εικόνες από τη Συναγωγή. Το κάνεις για να μπορείς να συγκρίνεις;» τη ρωτάω. «Βέβαια, έχω, από το πρώτο, κιόλας, ταξίδι, είναι λάθος όμως να μιλάμε για συγκρίσεις. Αυτή σήμερα

είναι μια άλλη εικόνα, μια διαφορετική ώρα της ημέρας, που αποτελεί κομμάτι σε μια άλλη αφήγηση», υποστηρίζει. Στην έκθεση θα παρουσιάσει 25 εκτυπώσεις και ένα φιλμ επτά λεπτών, σε επιμέλεια της Ελισάβετ Τσουκτίδη, και μια χαρτογράφηση, σχεδιασμένη από τον αρχιτέκτονα Αρη Καφαντάρη. Αναρωτιέμαι πόσο δύσκολο είναι να επιλέξεις ανάμεσα σε τόσες εικόνες. «Συμβαίνει ακριβώς το ίδιο που ισχύει και για τους

γραφιάδες. Αν πρέπει να πεις την ιστορία σε μία, πέντε ή εκατό σελίδες δεν θα διαχειριστείς το υλικό σου ανάλογα; Δεν θα κάνεις οικονομία λέξεων;». Τη βλέπω να στρέφει την κάμερα σε διαφορετικά σημεία του ορίζοντα. «Έχεις δει πώς περιστρέφονται τα παιδιά γύρω από τον εαυτό τους όταν παίζουν; Κάνω κάτι παρόμοιο με τη μηχανή, “σαρώνω” το τοπίο. Προσπαθώ να καταγράψω τον ορίζοντα, να επιχειρήσω να απαντήσω στο

πώς ερμηνεύουμε τον κόσμο όταν είμαστε στο κέντρο του». Τον Οκτώβριο του '22, ένα μήνα αργότερα από το πρώτο ταξίδι επέστρεψε, όμως μια κακοκαιρία την κράτησε στη Μύκονο. «Συνειδητοποίησα πως ήμουν τόσο κοντά, αλλά και απίστευτα μακριά· εκεί άρχισε να παίρνει πιο σαφές σχήμα και το concept αυτού του εγχειρήματος. Η Δήλος ήταν άπιαστη, κανόταν μέσα στον ορίζοντα ανάλογα με τον καιρό. Ξεκίνησα να τη φωτογραφίζω από μακριά αλλά και αργότερα, προσεγγίζοντάς την από τη θάλασσα. Πώς φάνταζε η Δήλος στα μάτια των άλλων;» αυτό ήταν επίσης ένα σημαντικό ερώτημα, αναφέρει, και άρχισε να οργανώνει ταξίδια στην Πάρο, τη Νάξο, τη Σύρο, την Τήνο, τη Σίφνο και την Αμοργό, κυνηγώντας το «ίχνος» της.

24 ώρες στο νησί

Τον Ιούνιο του '23 γύρισε στη Δήλο και έχοντας εξασφαλίσει άδεια από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή, έμεινε στο νησί. «Η διαφορά ήταν εξαιρετικά σημαντική, ήμουν εκεί όλο το εικοσιτετράωρο, είχα την ευκαιρία να αποδώσω τιμή και στις δύο θεούς στους οποίους είναι αφιερωμένος ο τόπος, τον Απόλλωνα και την Αρτεμη, μπορούσα να καταγράψω το φως της ημέρας αλλά και το φεγγαρόφωτο, να φωτογραφίσω με την ανατολή του ηλίου αλλά και με πανσέληνο, να μιλήσω για τη σχέση αυτών των δύο αντιθέτων και για ποια ατμόσφαιρα δημιουργείται στο νησί ανάλογα με τις εποχές και τις καιρικές συνθήκες».

Τονίζει ότι οι φωτογραφίες από το πρώτο ταξίδι το '22 είναι ασπρόμαυρες, γιατί επισκεπτόταν το νησί όταν ο ήλιος ήταν ψηλά και ήθελε να αποδώσει αυτήν τη σχέση ανάμεσα στο εκτυφλωτικό φως και στην πέτρα, στις υπόλοιπες αποστολές όμως χρησιμοποιεί έγχρωμο φιλμ για να αιχμαλωτίσει τους μοβ, πορτοκαλί, κόκκινους τόνους στον ουρανό, να ακολουθήσει τον τρόπο που το φως μεταμορφώνεται, συμβάλλοντας σε αυτήν τη μαγευτική εικόνα του νησιού. «Κινούμαι σε ένα χώρο ανάμεσα σε αρχιτέκτονες όπου όλα είναι ασπρόμαυρα, όμως το χρώμα δεν πρέπει να το φοβόμαστε, η Δήλος φέρει στην ιστορία της όλα τα χρώματα της Μεσογείου, είναι άδικο να μην το δείξεις αυτό».

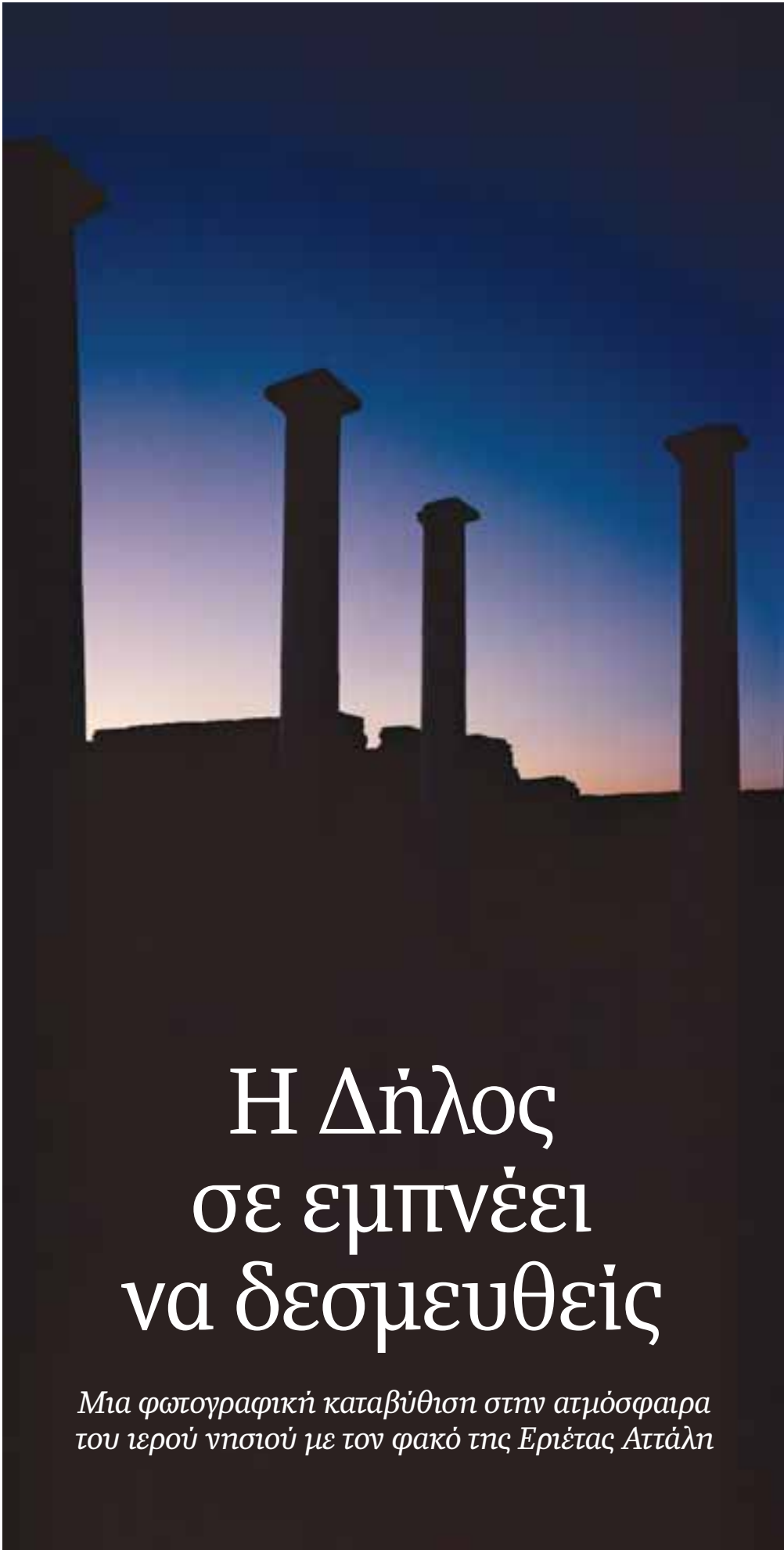
Τολμά να της πω ότι μια βόλτα εξελίχθηκε σε project ζωής. «Δεν με συγκινούν οι βόλτες, δεν είμαι άνθρωπος της βόλτας, δεν είμαι περαστική από κανένα μέρος. Έχω ζήσει μεγάλα διαστήματα στη Νέα Υόρκη, στη Μελβούρνη, στο Λονδίνο, στο Τελ Αβίβ, στην Κωνσταντινούπολη, στην Αθήνα, στο Παρίσι, στο Τόκιο. Έχω γνώμη για κάθε πόλη όπου έζησα. Οπου και αν βρεθώ, αισθάνομαι σαν να είμαι στο σπίτι μου, με ενδιαφέρει να βιώσω τον τόπο, να γνωρίσω τους ανθρώπους του, να αισθανθώ μέρος του. Η Δήλος σε εμπνέει να δεσμευθείς μαζί της. Η διαφορά με άλλα μέρη είναι πως κάθε φορά που είμαι εδώ, δεν έχω στον νου μου τον επόμενο προορισμό, δεν σκέφτομαι να φύγω».

Χρώματα

Κινούμαι ανάμεσα σε αρχιτέκτονες όπου όλα είναι ασπρόμαυρα, όμως το χρώμα δεν πρέπει να το φοβόμαστε. Η Δήλος φέρει στην ιστορία της όλα τα χρώματα της Μεσογείου.

Από 25/6 έως 21/9, Μουσείο Μπενάκη Ελληνικού Πολιτισμού, Κουμπάρι 1 και Βασιλίσσης Σοφίας.

Η Δήλος σε εμπνέει να δεσμευθείς

Μια φωτογραφική καταβύθιση στην ατμόσφαιρα του ιερού νησιού με τον φακό της Εριέτας Αττάλη

Τον Ιούνιο του '23, έχοντας εξασφαλίσει άδεια από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή, έμεινε στο νησί. «Ημουν εκεί όλο το εικοσιτετράωρο, είχα την ευκαιρία να καταγράψω το φως της ημέρας αλλά και το φεγγαρόφωτο, να φωτογραφίσω με την ανατολή του ηλίου αλλά και με πανσέληνο», θυμάται η Εριέτα Αττάλη.

Στιγμές της Δήλου, ασπρόμαυρες και έγχρωμες. Αποτέλεσμα έντεκα επισκέψεων. Είκοσι έξι ημέρες παραμονής στο ιερό νησί, περισσότερα από 350 χιλιόμετρα πεζοπορίας, αμέτρητες λήψεις...

Η Κώστια Κοντολέων γράφει αυτό το βιβλίο για να αναδείξει πόσο σημαντικό είναι να «δηλώνεις παρούσα στη ζωή που σφύζει γύρω σου», ακόμη και μόλις έχεις σπκωθεί από το κρεβάτι της χημειοθεραπείας.

Στο βιβλίο της η Κώστια Κοντολέων παρουσιάζει την αρρώστια ως μηχανισμό αποδόμησης που πλήττει τις στερεότυπες ταυτότητες της γυναίκας. Αναγκάζει την ηρωίδα να αναμετρηθεί μαζί της, δεν μπορεί να αγγίξει, όμως, τα όνειρά της.

ΚΩΣΤΙΑ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ
Η Ηρα στον αστερισμό του καρκίνου
εκδ. ΑΩ, 2025, σελ. 120

Της **ΤΕΣΣΥ ΜΠΑΪΛΑ**

Το μυθιστόρημα «Η Ηρα στον αστερισμό του καρκίνου» που έγραψε η Κώστια Κοντολέων συνιστά μια ιδιότυπη λογοτεχνική τοικογραφία της ανθρώπινης αντοχής, ένα υπαρξιακό χρονικό μιας ολέθριας πορείας που καταλήγει σε εσωτερικό φως. Με σπάνια αφηγηματική εγκράτεια και ύφος σχεδόν δωρικό, η συγγραφέας δεν υποκύπτει στη ρητορική της θυματοποίησης ή στον συναισθηματικό εκβιασμό. Δεν γράφει για να προκαλέσει τη συγκίνηση ή το δάκρυ. Αντιθέτως, αντιμετωπίζει τον καρκίνο του μαστού με έναν σχεδόν ασκητικό ρεαλισμό, ανασκάπτοντας τα βαθύτερα στρώματα της ψυχής και του σώματος. Γράφει αυτό το βιβλίο για να αναδείξει πόσο σημαντικό είναι να «δηλώνεις παρούσα στη ζωή που σφύζει γύρω σου», ακόμη και μόλις έχεις σπκωθεί από το κρεβάτι της χημειοθεραπείας.

Στο αφηγηματικό επίκεντρο τοποθετείται η Ηρα, μια γυναίκα που φέρει το αρχαϊκό βάρος του ονόματός της. Όμως, η Κοντολέων δεν αρκείται σε έναν εύκολο συμβολισμό· παρουσιάζει την ηρωίδα της ως ενσάρκωση μιας σύγχρονης Αμαζόνας, που ακρωτηριάζεται σωματικά, όχι όμως ψυχικά, για να επανασυνθέσει τον εαυτό της εκ νέου. Ο καρκίνος εδώ δεν λειτουργεί απλώς ως απειλή ζωής, αλλά ως μηχανισμός αποδόμησης που πλήττει τις στερεότυπες ταυτότητες της γυναίκας, της μητέρας, της επαγγελματία, και αναγκάζει την ηρωίδα να αναμετρηθεί μαζί του, δεν μπορεί να αγγίξει, όμως, τα όνειρά της.

Η Κοντολέων μετατρέπει τον καρκίνο από καθολικό φόβο σε εργαλείο δύναμης. Αν και δεν αποσιωπά τη φρίκη της διάγνωσης, τις χημειοθεραπείες, την ακρωτηρίαση σωματικά, όχι όμως ψυχικά, για να επανασυνθέσει τον εαυτό της εκ νέου. Ο καρκίνος εδώ δεν λειτουργεί απλώς ως απειλή ζωής, αλλά ως μηχανισμός αποδόμησης που πλήττει τις στερεότυπες ταυτότητες της γυναίκας, της μητέρας, της επαγγελματία, και αναγκάζει την ηρωίδα να αναμετρηθεί μαζί του, δεν μπορεί να αγγίξει, όμως, τα όνειρά της.

Η Κοντολέων μετατρέπει τον καρκίνο από καθολικό φόβο σε εργαλείο δύναμης. Αν και δεν αποσιωπά τη φρίκη της διάγνωσης, τις χημειοθεραπείες, την ακρωτηρίαση σωματικά, όχι όμως ψυχικά, για να επανασυνθέσει τον εαυτό της εκ νέου. Ο καρκίνος εδώ δεν λειτουργεί απλώς ως απειλή ζωής, αλλά ως μηχανισμός αποδόμησης που πλήττει τις στερεότυπες ταυτότητες της γυναίκας, της μητέρας, της επαγγελματία, και αναγκάζει την ηρωίδα να αναμετρηθεί μαζί του, δεν μπορεί να αγγίξει, όμως, τα όνειρά της.

Η ηρωίδα του βιβλίου, η Ηρα, φέρει το αρχαϊκό βάρος του ονόματός της. Είναι η ενσάρκωση μιας σύγχρονης Αμαζόνας, που ακρωτηριάζεται σωματικά, όχι όμως ψυχικά, για να επανασυνθέσει τον εαυτό της.

νει αισιόδοξο και αυτή είναι και η μεγαλύτερη αρετή του βιβλίου. Στο πλαίσιο αυτό, η αισιοδοξία της δεν είναι επιφανειακή ή εξαγγελτική. Δεν υπόσχεται φρούδες ελπίδες, αλλά βαθιά υπαρξιακή αποδοχή. Η Ηρα «νικάει» τον καρκίνο συνυπάρχοντας μαζί του, συνομιλώντας με τον φόβο, ωριμάζοντας μέσα από τη συντριβή. Και δεν του εκχωρεί απολύτως κανένα δικαίωμα.

Η αφήγηση, ευθύβολη, απεριφραστη, με υποδόρια ειρωνεία, στηριγμένη σε σύντομα και σφιχτοδεμένα κεφάλαια, λειτουργεί ως πλοηγός μιας εσωτερικής

διαδρομής. Ο μονόλογος της συγγραφέως, πυκνός, με σύντομες φράσεις γεμάτες υπονοούμενα και εσωτερική ένταση, ελίσσεται ανάμεσα στο λυρικό και το ωμά ρεαλιστικό, επιτυγχάνοντας μια σπάνια μορφή στοχαστικότητας. Η διείσδυση στις ενδόμυχες σκέψεις της Ηρας και η σύζευξη του παρελθόντος με το παρόν αποδίδουν τη νόσο ως χρονικό και ως δοκιμασία ταυτοτικού επαναπροσδιορισμού.

Κρίσιμo στοιχείο της αφήγησης είναι η απουσία κάθε μελοδραματικής έξαρσης. Αντ' αυτής, η συγγραφέας επιλέγει μια οδό

εγκράτειας, αφήνοντας τον αναγνώστη να βιώσει την πυρακτωμένη σιωπή, τις βαθιές ανάσες και τους εσωτερικούς μονολόγους. Ο αναγνώστης δεν λυπάται την Ηρα· συμπορεύεται μαζί της, αγγίζει τη μεταμόρφωσή της, νιώθει το ρίγος της επιβίωσης. Και χαιρέται κάθε φορά που καταφρονώντας την απειλή πετυχαίνει «δαγκωνιές του θανάτου», για να θυμηθούμε τον ποιητή.

Η σχέση της Ηρας με τον Ρήγα, έναν σύντροφo που την αγαπάει το ίδιο, ολόκληρη ή ακρωτηριασμένη, φέρνει στο προσκήνιο την ανθεκτικότητα της αγάπης στην αναμέτρηση με την απώλεια.

Η γραφή μετατρέπεται από καταγραφή σε κάθαρση. Η Ηρα αποφασίζει να γράψει, να μιλήσει για την ακρωτηριασμένη φύση της. Η λογοτεχνία αναλαμβάνει όχι απλώς να εξιστορήσει, αλλά να εξορκίσει. Σε μια εποχή που ο καρκίνος εξακολουθεί να περιβάλλεται από φόβο, η Κοντολέων τολμάει να γράψει ένα βιβλίο που νοσηματοδοτεί και απενοχοποιεί κάθε φόβο, κυρίως, όμως, παρηγορεί και εμψυχάζει την ελπίδα.

«Η Ηρα στον αστερισμό του καρκίνου» είναι ένα μάθημα αξιοπρεπούς επιβίωσης. Μια υπόμνηση ότι η ζωή, ακόμη και στην πιο εύθραυστη μορφή της, παραμένει πολύτιμη, αρκεί να τη βιώσουμε με αλήθεια, με κατανόηση, με ευπρέπεια και κυρίως με όραμα την προσωπική άνοιξη.

ΚΥΡΙΑΚΗ 8 ΙΟΥΝΙΟΥ 21:00

UNSANE

ΔΡΑΜΑ

Η Σόγιερ Βαλεντίνι είναι μια νεαρή γυναίκα που εισάγεται σε ψυχιατρείο παρά τη θέλησή της. Εκεί έρχεται αντιμέτωπη με τον μεγαλύτερο της φόβο – είναι όμως αληθινός ή προϊόν της φαντασίας της;

Το Κανάλι Διατίθεται:

Θέση: 101 Θέση: 49

www.mesimvria.com

ΦΑΝΗΣ ΚΡΙΓΚΟΣ

Electroline

έθα στο αύριο

ΤΡΕΝΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ

19:00 - 21:00

Κυριακή

ακούς ό,τι αγαπάς

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Η ερμηνεία του Μορό ξεχώρισε για τη βαθιά εκφραστική απόδοση του αργού δεύτερου μέρους και της «καντέντσας» που το ακολουθεί.

Ο Εντγκάρ Μορό παιζει Σοστακόβιτς

Ως αφιέρωμα στο Έτος Σοστακόβιτς προβλήθηκε η συναυλία της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών που πραγματοποιήθηκε στις 25 Απριλίου στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης», παρότι δύο από τα τρία έργα του προγράμματος προέρχονταν από την πένα άλλου συνθέτη, του Φινλανδού Ζαν Σιμπέλιους. Η βραδιά ξεκίνησε με το πρώτο Κοντσέρτο για τσέλο και ορχήστρα του τιμωμένου συνθέτη και συνεχίστηκε με το συμφωνικό ποίημα «Φινλανδία», καθώς επίσης την Εβδομη Συμφωνία του Σιμπέλιους. Σολίστ ήταν ο Γάλλος Εντγκάρ Μορό, ενώ την ορχήστρα διηύθυνε ο Εσθονός αρχιμουσικός Μίκελ Κίτσον.

Το πρώτο Κοντσέρτο για τσέλο του Σοστακόβιτς γράφκε για τον Μοτρίσλάβ Ροστρόπόβιτς, ο οποίος και το πρωτόπαιξε το 1959 στο Λένινγκραντ υπό τη μουσική διεύθυνση του Γεβγκένι Μραβίν-

γές της ταχύτητας. Θετική υπήρξε η συμβολή του κόρνου (Κώστας Σίσκος), που στο μέρος αυτό έχει ξεχωριστή παρουσία.

Εργα Σιμπέλιους

Η επιλογή έργων του Ζαν Σιμπέλιους στο δεύτερο μέρος της βραδιάς θα μπορούσε να στηριχθεί εξωμουσικά με ποικίλους τρόπους. Λόγου χάριν, φέτος συμπληρώνονται 160 χρόνια από τη γέννηση του συνθέτη. Όταν το 1899/1900 έγραψε το συμφωνικό ποίημα «Φινλανδία», η πατρίδα του ήταν μέρος της Ρωσικής Αυτοκρατορίας, αλλά το 1924, όταν ολοκληρώθηκε η Εβδομη Συμφωνία του, είχε εγκαθιδρυθεί το σοβιετικό καθεστώς και η Φινλανδία ήταν προεδρική δημοκρατία. Το συμφωνικό ποίημα «Φινλανδία» γράφκε ακριβώς σε αυτό το πνεύμα απελευθέρωσης από τη Ρωσική Αυτοκρατορία και πρωτοπαρουσιάστηκε στο Ελσίνκι. Η Εβδομη είναι η τελευταία συμφωνία του Σιμπέλιους και από πολλές απόψεις πρόκειται για έργο πρωτοποριακό. Αρθρώνεται σε έντεκα επιμέρους ενότητες, που όμως συνιστούν ένα μόνο μέρος. Αυτός είναι ο λόγος που όταν παρουσιάστηκε για πρώτη φορά ο συνθέτης την ονόμασε «συμφωνική φαντασία». Ωστόσο, την επόμενη χρονιά (1925), όταν ήρθε η ώρα της έκδοσης, τη μετονόμασε Συμφωνία αρ. 7 (σε ένα μέρος). Το έργο ξεχωρίζει επίσης για την τονικότητά του, την ντο μείζονα, καθώς στην εποχή του εθωρείτο ότι είναι παντελώς ατελέσφορο να επιχειρεί κανείς να γράψει σε αυτήν, αφού είχε δώσει τους καρπούς της και κρινόταν ως εξαντλημένη. Πολύ σύντομα, ακόμη και συνάδελφοι του Σιμπέλιους όπως ο Βρετανός συνθέτης Ραλφ Βον-Ουίλιαμς, αναγνώρισαν ότι ο Φινλανδός κατόρθωσε να προσφέρει κάτι εντελώς νέο. Ο Μίκελ Κίτσον υπερασπίστηκε με επιτυχία και τα δύο έργα. Η ερμηνεία του συμφωνικού ποιήματος διέθετε την αναμενόμενη ενέργεια και την «επαναστατική» διάθεση. Στην πολύ πιο πολύπλοκη Εβδομη Συμφωνία, ο Εσθονός αρχιμουσικός κατόρθωσε να υπερκεράσει τον σκόπελο της πυκνής γραφής και να αποδώσει με σαφήνεια τον διαφορετικό χαρακτήρα καθεμιάς από τις υποενότητες του έργου. Καθοδηγώντας με ακρίβεια τις διαφορετικές ομάδες της ορχήστρας, πέτυχε τη δημιουργική σύνθεσή τους και ανέδειξε το μεγαλείο της μουσικής.

Με το πρώτο Κοντσέρτο για τσέλο συνεχίστηκε το αφιέρωμα της Κρατικής Ορχήστρας στον Ντμίτρι Σοστακόβιτς.

σκι. Κίνητρο για τη σύνθεσή του υπήρξε, φυσικά, το ξεχωριστό ταλέντο του σπουδαίου τσελίστα. Αυτό προσδιόρισε τον βαθμό δυσκολίας της γραφής. Με αρκετές διακρίσεις και ήδη αξιωματικό-νευτη σταδιοδρομία, ο 31χρονος Εντγκάρ Μορό ανταποκρίθηκε άνετα στις τεχνικές και δεξιοτεχνικές δυσκολίες του πρώτου και του τρίτου μέρους. Ερμήνευσε με επιτυχία τη γωνιώδη γραφή και τη σατιρική διάθεση της μουσικής, στην οποία περιλαμβάνεται στρεβλωμένη παράφραση ενός τραγουδιού που αγαπούσε ο Στάλιν, πριν αποδώσει ορμητικά την πυρετώδη, εμμονική διάθεση των τελευταίων μέτρων του έργου. Όμως, αυτά τα ακούει κανείς το ίδιο καλά παλεγμένα και από άλλους τσελίστες. Εκείνο που έκανε τη διαφορά στην ερμηνεία του Γάλλου ήταν η βαθιά εκφραστική ερμηνεία του αργού δεύτερου μέρους και της «καντέντσας» που το ακολουθεί. Είχε κανείς την ευκαιρία να απολαύσει τη μουσικότητα του Μορό και τον ποιητικό τρόπο με τον οποίο διαμόρφωνε τις φράσεις, την πλαστικότητα που προερχόταν από τις διαρκείς αυξομειώσεις της δυναμικής και τις ανεπαίσθητες αναπροσαρμο-

Βερμίλιο: Η νύφη του βουνού ★★½
ΔΡΑΜΑ (2024), 119’
Σκηνοθεσία: Μάουρα Ντελπέρο
Ερμηνείες: Τομάσο Ράνιο, Μαρτίνα Σκρίντζι

★ κακό
★★ μέτριο
★★★ καλό
★★★★ πολύ καλό
★★★★★ εξαιρετικό

Ο Μάθιου Γκουντ σε σκηνή της σειράς «Dept. Q», του Netflix.

Η εμμονή με τα σαλιγκάρια και η αγάπη για τα βιβλία οδήγησαν την Γκρέις στις υποψηφιότητες των βραβείων Οσκαρ.

CINEMA

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Σκηνή από το φιλμ «Βερμίλιο: Η νύφη του βουνού». Η Μάουρα Ντελπέρο βραβεύτηκε με τον Αργυρό Λέοντα για την ταϊνιά της, που απεικονίζει τη σκληρή μορφή της πατριαρχίας σε μια μικρή, κλειστή κοινωνία του ιταλικού Βορρά.

Όταν οι επιθυμίες πνίγονται στη σιωπή

Οικογενειακό δράμα με φόντο τις ιταλικές Άλπεις

Η Ιταλίδα Μάουρα Ντελπέρο απέσπασε (δίκαια) τον Αργυρό Λέοντα στο τελευταίο Φεστιβάλ Βενετίας με ένα οικογενειακό δράμα, που παντρεύει ιδανικά την ιστορική συνθήκη με τις καθημερινές προκλήσεις της ανθρωπίνης ύπαρξης. Βρισκόμαστε κάπου στα ορεινά της βόρειας Ιταλίας, όπου ο ανιψιός του δασκάλου του χωριού επιστρέφει ως φυγάς από τον πόλεμο. Μαζί του θα φέρει τον Πιέτρο, έναν νεαρό συμπολεμιστή του, ο οποίος θα γνωρίσει και θα ερωτευτεί τη Λουτσία, τη μεγάλη κόρη της πολυμελούς οικογένειας του δασκάλου. Οι δυο νέοι τελικά θα παντρευτούν, ωστόσο, ο Πιέτρο φεύγει προσωρινά για την πατρίδα του, Σικελία, προκειμένου να συναντήσει ξανά τη μητέρα του.

Η Ντελπέρο δημιουργεί ένα εξαιρετικά χαμηλότονο φιλμ, όπου οι σιωπές, οι κλειστές πόρτες και τα ερμητικά πλάνα έχουν

ισή, αν όχι μεγαλύτερη, αξία με τους διαλόγους. Η πατριαρχική κοινωνία της εποχής καθρεφτίζεται κυρίως πάνω στη συμπεριφορά του πατέρα-αφέντη, αλλά και στις τρεις κόρες του, οι οποίες θα δουν τις ζωές τους να αλλάζουν με διαφορετικούς τρόπους στη διάρκεια ενός έτους. Η γυναικεία εμπειρία βρίσκεται προφανώς εδώ στο επίκεντρο: από το σκίρτημα ενός μεγάλου έρωτα έως τη σεξουαλική αφύπνιση και την υποχρέωση απέναντι στην οικογένεια και στον Θεό, που κρίνει κάθε επιλογή και σκέψη.

Από την άλλη, το ιταλικό φιλμ θα ήταν απλώς ενδιαφέρον αν δεν υπήρχε η εκπληκτική κινηματογράφηση της Ντελπέρο και του διευθυντή φωτογραφίας της, Μικαήλ Κρίσμαν. Οι δυο τους καθάρουν μοναδικά τα χιονισμένα τοπία των ιταλικών Άλπεων, αντιπαραβάλλοντάς τα στα σκοτεινά εσωτερικά του σπιτιού

της οικογένειας και καταφέρνοντας έτσι να προεκτείνουν το προσωπικό δράμα στη σφαίρα του συλλογικού και του αιώνιου. Κληρονομώντας το πνεύμα του νεορεαλισμού, ο οποίος απεικόνισε με θάρρος και ευρηματικότητα τη μεταπολεμική Ιταλία, η Ντελπέρο δημιουργεί για την ίδια εποχή ένα μοντέρνο φιλμ, που αποπνέει πάντως την αύρα του διαχρονικού.

Σημαντικό επίσης ότι όλοι οι χαρακτήρες του, ακόμη και οι πιο στρυφνοί, προσεγγίζονται με ευαισθησία και ανθρωπιά, καθώς πίσω τους κρύβονται ξεχωριστές –αν και ανειπωτές– ιστορίες και μυστικά, που δίνουν ακόμη περισσότερο βάθος στο σύνολο. Μαζί και με τις πολύ καλές ερμηνείες, μιλάμε για ένα άρτιο φιλμ, το οποίο μπορεί να μην αιχμαλωτίσει την προσοχή κάθε θεατή, όμως θα ανταμείψει όσους μπουν για τα καλά στον κόσμο του.

HOME CINEMA

Ντετέκτιβ με ειρωνεία και μαύρο χιούμορ

Dept. Q
ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ (2025)
Δημιουργοί: Τσάντι Λακάνι, Σκοτ Φρανκ
Ερμηνείες: Μάθιου Γκουντ, Λιν Μπερν

Μία από τις πιο ενδιαφέρουσες αστυνομικές σειρές που έχουμε δει πρόσφατα, μας έρχεται από την πλατφόρμα του Netflix. Οι δημιουργοί του επιτυχημένου «Γκαμπι της βασιλίσσας» μάς στέλνουν αυτή τη φορά στο Εδιμβούργο, εκεί όπου ένας υψηλόβαθμος ντετέκτιβ της αστυνομίας (Μάθιου Γκουντ) προσπαθεί να ανακάμψει ψυχολογικά, έπειτα από μια δολοφονική επίθεση που αφήνει τον συνεργάτη του παράλυτο και άλλον έναν αστυνομικό νεκρό. Επιστρέφοντας στη δουλειά, του ανατίθεται η διεύθυνση ενός νέου τμήματος, το οποίο ασχολείται με την επανεξέταση

χρόνιων άλυτων υποθέσεων. Ο Μάθιου Γκουντ είναι φανταστικός στον ρόλο του τραυματισμένου ντετέκτιβ, ο οποίος στάζει ειρωνεία και κυνισμό σε κάθε του κουβέντα. Η ευφυΐα και η περιέργειά του ωστόσο θα επικρατήσουν, καθώς βυθίζεται όλο και περισσότερο σε μια παλιά υπόθεση, με τη βοήθεια δύο αναπάντεχων συνεργατών. Ατμόσφαιρα, μαύρο χιούμορ και καλοστημένες ανατροπές είναι η συνταγή της επιτυχίας για μια αστυνομική σειρά που βλέπεται απνευστί.

Αναμνήσεις
ενός σαλιγκαριού ★★
ANIMATION (2024), 95’
Σκηνοθεσία: Ανταμ Ελιοτ
Ακούγονται: Τζάκι Γουίμπερ, Σάρα Σνουκ

Οσκαρική υποψηφιότητα για το τελευταίο animation του Αν-

στραλού Ανταμ Ελιοτ, που βλέπουμε στην πλατφόρμα του Cinoβο. Η Γκρέις είναι ένα μοναχικό κορίτσι με εμμονή για τα σαλιγκάρια και μεγάλη αγάπη στα βιβλία. Όταν μια σειρά από τραγικά γεγονότα θα τη χωρίσουν από τον δίδυμο αδελφό της, η θλίψη την κυριεύει, έχοντας για μοναδική παρηγοριά τη φιλία της με μια εκκεντρική ηλικιωμένη. Ο Ελιοτ χρησιμοποιεί τη χαρακτηριστική claymation τεχνική του (μορφές σαν πλασμένες με πηλό), δημιουργώντας έναν μοναδικό κόσμο για την ηρωίδα του, η οποία ωστόσο προτιμά να μείνει κλεισμένη στο... καβούκι της. Εδώ δεν έχουμε προφανώς να κάνουμε με ένα παιδικό φιλμ, αλλά με ένα βαρύ δράμα γύρω από τη μοναξιά και τη σκληρότητα του κόσμου, το οποίο πάντως εμποτίζεται με δόσεις μαύρου χιούμορ πριν οδηγηθεί στο λυτρωτικό φινάλε.

Γιάννης Μπουτέας, εικαστικός

Μια αρχαιολογία του παρόντος

«Φτωχά» υλικά της καθημερινής ζωής έρχονται σε συνομιλία με αρχαία πετρώματα

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΩ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Μικρός ήθελε να γίνει αρχαιολόγος, αλλά έτσι όπως παρατηρεί το έδαφος θα μπορούσε να είναι γεωλόγος. Ή οιωνοσκόπος, γιατί το πέταγμα των πουλιών τραβάει το βλέμμα του, ενώ βρίσκεται δι-
αρκώς κωμένος μέσα σε ένα σύν-
νεφο καπνού τσιγάρων.

«Επειδή μεγάλωσα στον Εμφύ-
λιο –γεννήθηκα το 1941 στην Κα-
λαμάτα–, έμαθα να κατασκευάζω
αυτοσχέδια παιχνίδια με τους φί-
λους μου, έμαθα να χαιρόμαι το
τυχαίο, να απολαμβάνω τις συ-
μππτώσεις, να διακρίνω τις αντα-
νακλάσεις και ό,τι παράξενο στη
φύση, να αυτοσυγκεντρώνομαι
για να δω τις σημαντικές λεπτομέ-
ρειες και άλλοτε να χάνομαι στις
σκέψεις μου», λέει.

Με τον εικαστικό Γιάννη Μπου-
τέα συζητήσαμε αρκετές φορές
στη διάρκεια της παραμονής μας
στον Πόρο. Ήταν το διάστημα που
εκείνος προετοιμάζε την επικείμε-
νη έκθεση με τίτλο «Διαστρωμα-
τώσεις - Μεταπλάσεις» στο αρχαι-
ολογικό μουσείο του νησιού, στο
πλαίσιο της ετήσιας συνεργασίας
της γκαλερί Citronne Πόρου με το
μουσείο. Συνήθως η συνέντευ-
ξη γινόταν καθώς εκείνος κινείτο
στον χώρο και άλλες φορές ήταν
προτιμότερη η παρατήρηση του
τρόπου που εργάζεται, από τις δη-
μοσιογραφικές ερωτήσεις.

Όσοι τον γνωρίζουν, καλλιτέ-
χνες που από χρόνια είναι φίλοι,
ξέρουν πως έχει τεράστια επιμονή
στην ακρίβεια, ακόμη κι αν
στις εγκαταστάσεις του κάποια
υλικά μοιάζουν τοποθετημένα τυ-
χαία. Ωστόσο, η ορθολογιστική αυ-
στηρότητα δεν επικρατεί απόλυ-
τα στην πορεία του. Τα «φτωχά»
υλικά που επιλέγει (σχοινιά και
σπάγγοι, πέτρες, λαμαρίνες, πλα-
στελίνη, καουτσούκ, ασφαλτος
και, αργότερα, καθρέφτες) διατη-
ρούν την αυτόνομη εκφραστική
και εννοιακή τους φόρτιση, ενώ
ταυτόχρονα γίνονται μέρος μιας
ευρύτερης χειρνονομίας, που πη-
γάζει από την ευαισθησία του. Οι
συνθέσεις του απλώνονται κα-
τά κανόνα στο δάπεδο ή στους
τοίχους, ενώ κατά καιρούς επα-
νέχεται στη δισδιάστατη εικόνα
και συνδυάζει τις κατασκευές του
με ζωγραφική ή φωτογραφικές
επεμβάσεις.

Αυτό συμβαίνει και τώρα στις
δύο μικρές αίθουσες του μουσεί-
ου, που ξεχειλίζουν από αρχαιολο-
γικά ευρήματα τοποθετημένα το
ένα δίπλα στο άλλο με έναν οικείο,
παλιομοδίτικο τρόπο: στα κέντρο
του δωματίου και στις γωνίες, στα
βάθρα και τις ξύλινες προθήκες.

Σε αυτούς τους χώρους ο Γιάν-
νης Μπουτέας έχει απλώσει στο
πάτωμα έναν «διάδρομο» μήκους
περίπου 2,5 μέτρων, ο οποίος ορι-
σθεται από ένα barcode, πάνω
στον οποίο έχει τοποθετήσει χρη-
στικά αντικείμενα της σύγχρονης
εποχής μαζί με αρχαία πετρώματα.

Αναμνήσεις παιδικής ηλικίας

Με μια δημιουργική διαδικασία
που φέρει αναμνήσεις των παι-
χνιδιών που σκάρωνε στην παιδι-
κή του ηλικία, χρησιμοποιώντας
φαινομενικά άσχετα υλικά, αντι-
παραβάλλει τα αρχαία ευρήμα-
τα του μουσείου με τεχνολογικά
σύμβολα και αντικείμενα, «που
ταξινομούν μια αρχαιολογία του
παρόντος, αποσκοπώντας να προ-
κύψουν νέες ιδέες μέσα από την

Σε ένα διάλειμμα από το στήσιμο της έκθεσης, ο Γιάννης Μπουτέας ποζάρει στον φακό της «Κ» μπροστά στον διάδρομο που έστησε στο Αρχαιολογικό Μουσείο Πόρου. Τα geo-log, τα κυλινδρικά δείγματα που εξάγονται από τη γη, συνυπάρχουν με αντικείμενα όπως μια πλαστική σύριγγα και ένα τηλεχειριστήριο.

Κύλινδρος με νέον καλυμμέ-
νος με ράστερ, τοποθετημένος
πάνω από επιτύμβια στήλη με
ανάγλυφη παράσταση σκύλου
των κλασικών χρόνων.

παραδοξότητα των αντιθέσεων»,
εξηγεί ο ίδιος.

Δίπλα δίπλα και πάνω στον
γραμμικό κώδικα, λοιπόν, γειτονεύ-
ουν μια σιδερένια βούρτσα, ένα
τηλεχειριστήριο, ένα ξύλινο μέ-
τρο, ένα παλιό πιρούνι, μια πλα-
στική σύριγγα και μερικά από «γε-
ωλογικά καρότα» που μαζεύει επί
σειρά ετών. Τα λεγόμενα geo-log
είναι κυλινδρικά δείγματα που εξα-
γονται από τη γη με ένα ειδικό ερ-
γαλείο και επιτρέπουν στους επι-
στήμονες να μελετήσουν σε σειρά
τα διαφορετικά στρώματα του εδά-
φους και να κατανοήσουν τις γε-
ωλογικές ιστορίες τους. «Αυτά τα
αντιφατικά μεταξύ τους στοιχεία
για μένα συμπυκνώνουν τον χρό-
νο δημιουργώντας ένα είδος πα-
ραισθήσεως», λέει ο καλλιτέχνης.

Καθώς μιλάμε για τη γεωλο-
γία, διηγείται μια ιστορία που θα
μπορούσε να αποτελέσει σενάριο
μιας μικρού μήκους ταινίας για
τον τρόπο που τα γεωλογικά καρό-
τα βρέθηκαν στα χέρια του, όταν
λεπλατήθηκε μια αποθήκη φύλα-
ξης τέτοιου υλικού που προερχό-
ταν από γεωτρήσεις. Στη συνέχεια
αφηγείται πώς ο ουρανός καλύ-
φθηκε με αποδημητικά πουλιά
ένα ημέρωμα στην Πύλο και μετά
για την ανακάλυψη ενός χρυσού
νομίσματος μέσα στην άμμο, τη
στιγμή που η θάλασσα τραβούσε
πίσω ένα κύμα.

Αναφερόμενος σε αυτές τις
εμπειρίες που βρίσκονται μετα-
ξύ ονείρου και πραγματικότητας,
ενθουσιάζεται. Στην ουσία περι-
γράφει ένα είδος μετατροπής του
τυχαίου σε συνείσθημα, σαν όλα
τα μόρια μιας εντύπωσης να με-
τασχηματίζονται σε κάτι απόλυτα
νέο. «Η αλληλουχία του απρόσμε-
νου από τη σχέση που δημιουρ-
γείται με τη συνύπαρξη δύο ή πε-
ρισσότερων αντίθετων υλικών
παράγει πάντα κάτι καινούργιο.
Αυτό είναι ένα γεγονός που μπο-
ρεί να βιώνουμε καθημερινά, αλλά
ίσως δεν έχουμε προσέξει», λέει.

Από το 1972 στο σήμερα

Ο Γιάννης Μπουτέας σπούδασε
καρκτηκή στην ΑΣΚΤ της Αθή-
νας με τον Κώστα Γραμματόπου-
λο και συνέχισε τις σπουδές του
ως υπότροφος στη Σχολή Καλών
Τεχνών του Παρισιού, όπου εργά-
στηκε για δέκα χρόνια. Από την
πρώτη του ατομική έκθεση στην
Αίθουσα Τέχνης Αθηνών το 1972
χρησιμοποίησε φωτισμό νέον μαζί
με καθημερινά υλικά, όπως σχοινί,
αλλά και με υλικά που είχε μαζέψει
από τον δρόμο, όπως λαμαρίνες,
ξύλα και ασφάλτο. Η τεχνολογική
και γεωμετρική πλευρά της δουλει-
άς του τονίστηκε με τη συμμετο-
κή του στην ομάδα «Διαδικασίες
- Συστήματα» (1976), την οποία
ίδρυσε ο θεωρητικός της τέχνης
Εμμανουήλ Μαυρομάτης. Εκπρο-
σώπησε την Ελλάδα στην Μπε-
νάλε του Σάο Πάολο (1981) και
την 44η Μπενάλε της Βενετίας,
μαζί με τον Γιώργο Λάππα (1990).
Το 2004, στο πλαίσιο των Ολυμπι-
ακών Αγώνων, πραγματοποίη-
σε μια εγκατάσταση μήκους 18
μέτρων στον αρχαιολογικό χώρο
κοντά στον Λόφο Φιλοπάππου,
ενώ το 2007 δημιούργησε το έργο
«Διαστρωματώσεις Ενεργειακές
Εικόνες XVI» για τον σταθμό του
Κεραμεικού στο αθηναϊκό μετρό.

«Με ενδιαφέρει να ψάχνω τις
έννοιες και τις ιδέες, που στην
ουσία αποτελούν κάτι σαν απολι-
θώματα του χρόνου», καταλήγει.

Οι αντιθέσεις

Η αλλη-
λουχία του
απρόσμενου
από τη σχέση
που δημιουρ-
γείται με τη
συνύπαρξη
δύο ή περισ-
σότερων αντί-
θετων υλι-
κών παράγει
πάντα κάτι
καινούργιο.
Αυτό είναι
ένα γεγονός
που μπορεί
να βιώνου-
με καθημερι-
νά, αλλά ίσως
δεν έχουμε
προσέξει.

Η έκθεση του
Γιάννη Μπουτέα
«Διαστρωματώ-
σεις - Μεταπλά-
σεις» στο Αρχαι-
ολογικό Μουσείο
του Πόρου εγκαι-
νιάζεται στις 13
Ιουνίου στις 7 μ.μ.

ΕΚΤΟΣ ΥΛΗΣ

Του **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

Η επιστροφή που άργησε δέκα χρόνια

Σε λίγες μέρες συμπληρώνονται
δύο χρόνια από την πανηγυρι-
κή αθώωσή του. Πέρασαν όμως
και σχεδόν δέκα από την άδικη
αποπομπή του και τον πόλεμο λά-
σπης που δέχθηκε. Τα σημάδια
αυτής της μάχης δεν σβήνουνται
εύκολα, αλλά ήταν η χαρά που
επικράτησε, οι θερμοί ασπασμοί
και μια μελαγχολία όταν ο Γιώρ-
γος Λούκος, ο αναμορφωτής του
Φεστιβάλ Αθηνών, εμφανίστηκε
στην Πειραιώς 260 το περασμένο
Σάββατο για να δει την παράστα-
ση της φίλης του, Αριάν Μνου-
σκίν. Όχι ως κάποιο τιμώμενο
πρόσωπο –αν και οι παλιοί συ-
νεργάτες του έτσι τον έβλεπαν–,
αλλά ως θεατής. Το ίδιο έκανε
και την Κυριακή στην πρεμιέρα

της «Τουραντότ» και ανεβαίνο-
ντας τα σκαλιά του Ηρώδειου για
να βρει τη θέση του αντάλλαξε
μόνο ένα νεύμα με την επίσημη
πολιτεία που κάθονταν λίγο πιο
κάτω. «Το φεστιβάλ μου έδωσε
κυρίως αγάπη και γνώση για την
Ελλάδα. Αλλάξε τη σχέση μου
με την Ελλάδα», είπε ο ίδιος στο
μεγάλο αφιέρωμα του Τέχνης &
Γράμματα στο Φεστιβάλ Αθηνών
της περασμένης Κυριακής. Μια
δήλωση με πολλές αναγνώσεις.

Οι «Δράκοι» πάντως της Μνου-
σκίν ήταν από τις πιο τολμηρές
και θαρραλέες παραστάσεις για
τον πόλεμο στην Ουκρανία. Θέ-
λοντας να φτάσει στην πηγή των
πραγμάτων για να δει, με απλά

Ο **Γιώργος Λούκος**, ο ανα-
μορφωτής του Φεστιβάλ Αθη-
νών, το περασμένο Σάββατο
εμφανίστηκε στην Πειραιώς
260 για να δει την παράσταση
της φίλης του, Αριάν Μνου-
σκίν, και την Κυριακή παρακο-
λούθησε την «Τουραντότ» στο
Ηρώδειο.

λόγια, που στράβωσαν τα πράγ-
ματα με τη Ρωσία, η Μνουςκίν
με το Θέατρο του Ηλιου αναβι-
ώνουν μια σειρά από ιστορικά
επεισόδια που εκτυλίσσονται
στην Οκτωβριανή Επανάσταση
και στα μέτωπα του Α΄ Παγκο-
σμίου Πολέμου. Η επικράτηση
του Λένιν, κατά τη Μνουςκίν,
ήταν κάτι σαν πραξικόπημα της
εποχής. Από κοντά βλέπουμε και
τους άλλους πρωταγωνιστές της
ιστορίας, από τον Χίτλερ στα χα-
ρακώματα του πολέμου μέχρι τον
Γκέμπελς και τον Στάλιν. Δεν εί-
ναι εύκολο ούτε ινσταγκραμικό.
Δεν είναι μάθημα Ιστορίας αλ-
λά μια ματιά πάνω στην Ιστορία
και εξηγεί πολλά για τη φύση και
τους μηχανισμούς του ολοκλη-

ρωτισμού. Στην αρχή μοιάζουν
όλα ρομαντικά.

Οι χοροί και τα τραγούδια άρε-
σαν στους τουρίστες. Πάντα
τους αρέσουν κάτι τέτοια χάπε-
νινγκ. Φαίνεται στα βίντεο και
στις φωτογραφίες που ανήρτη-
σε το υπουργείο Πολιτισμού. Το
γνωστό μουσικό συγκρότημα
Encardia έκανε έναν «μουσικό
περίπατο» για τα εγκαίνια του
νέου πωλητηρίου της Ακρόπο-
λης. Δεν νομίζω να κατάλαβαν
γιατί τόσες γιορτές για ένα πω-
λητήριο με αναμνηστικά. Και οι
τουρίστες δεν είναι οι μόνοι. Του-
λάχιστον μπήκε πάλι σε λειτουρ-
γία ο ανελκυστήρας για τα άτομα
με αναπηρίες.

γαστρονόμος

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

έρωτά μου

αγιάτρευτε

Αναμνήσεις,
μαγειρέματα
και βόλτες
σε μια πόλη
που διαρκώς
αλλάζει.
Σε αυτό
το τεύχος
μιλούν οι
Θεσσαλονικείς.

+

Η

Μαριλένα Ιωαννίδου
φτιάχνει
Vegan πίτα
με μανιτάρια
&
Dubai style γλυκό
με χαλούμι

ΚΥΡΙΑΚΗ
15 / 6

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy

Η Πίτσα
Παπαδοπούλου
μάς πάει σεργιάνι
στην πόλη
όπου γεννήθηκε